

การประเมินผลนโยบายการนำกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์โดยใช้วิธีการประชุมกลุ่ม
ครอบครัวและชุมชน : ศึกษากรณีสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน เขต 2

เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญารัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชานโยบายสาธารณะ
พฤษภาคม 2554

การประเมินผลนโยบายการนำกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์โดยใช้วิธีการประชุมกลุ่ม
ครอบครัวและชุมชน : ศึกษากรณีสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน เขต 2

เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญารัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชานโยบายสาธารณะ

พฤษภาคม 2554

ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

การประเมินผลนโยบายการนำกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์โดยใช้วิธีการประชุมกลุ่ม
ครอบครัวและชุมชน : ศึกษากรณีสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน เขต 2

เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญารัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชานโยบายสาธารณะ
พฤษภาคม 2554

อมรรัตน์ มารูปหมอก. (2554). การประเมินผลนโยบายการนำกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ โดยใช้วิธีการประชุมกลุ่มครอบครัวและชุมชน : ศึกษากรณีสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน เขต 2. ปริญญาโทบริหารธุรกิจ. (นโยบายสาธารณะ). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ คณะกรรมการควบคุมรองศาสตราจารย์ ดนรพิทย์ มีมาก, อาจารย์ ดร. ประพีร์ อภิชาติสกุล.

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยมุ่งศึกษา การประเมินผล นโยบายการนำกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์โดยใช้วิธีการประชุมกลุ่มครอบครัวและชุมชน : ศึกษากรณีสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน เขต 2 กลุ่มตัวอย่าง คือ ผู้ที่เข้าร่วมการประชุมกลุ่มครอบครัวและชุมชนในสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนเขต 2 ซึ่งประกอบด้วย จำนวน 8 แห่ง ได้แก่ สถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนจังหวัดกาญจนบุรี จังหวัดนครปฐม จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ จังหวัดเพชรบุรี จังหวัดราชบุรี จังหวัดสมุทรสงคราม จังหวัดสมุทรสาครและจังหวัดสุพรรณบุรี โดยผู้วิจัยได้ทำการศึกษากลุ่มตัวอย่างประชากรในพื้นที่เขต 2 ได้แก่ กลุ่มเจ้าหน้าที่สถานพินิจ ที่ปรึกษาทนายความ และประชาชนที่มีส่วนเกี่ยวกับเด็กและเยาวชน ซึ่งใช้วิธีสุ่มตัวอย่างแบบเฉพาะพื้นที่ (Cluster random sampling) จำนวน 3 แห่ง ได้แก่ สถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนจังหวัดสุพรรณบุรี จังหวัดนครปฐม และจังหวัดราชบุรี รวมกลุ่มประชากรในการวิจัยครั้งนี้ จำนวน 200 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยคือแบบสอบถามที่ผ่านการทดสอบความเชื่อถือได้ ข้อมูลที่เก็บรวบรวมได้จะวิเคราะห์โดยใช้ สถิติเชิงพรรณนา (ร้อยละ ค่าเฉลี่ย) และสถิติอ้างอิง (การทดสอบค่าที การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว) ผลการศึกษา พบว่า

1. ปัจจัยด้านบริบท นำเข้า กระบวนการ ผลผลิต ผลกระทบ ความยั่งยืนและการขยายผล มีแนวโน้มไปในทางที่ดี
2. คุณสมบัติส่วนบุคคลที่แตกต่างกันมีความคิดเห็นเกี่ยวกับการประเมินแตกต่างกันในด้านบริบท นำเข้า กระบวนการ ผลผลิต ผลกระทบ ความยั่งยืนและการขยายผล
3. เจ้าหน้าที่ของสถานพินิจ ที่ปรึกษาทนายความ และประชาชนที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับเด็กและเยาวชนที่เข้าร่วมการประชุมกลุ่มครอบครัวและชุมชนมีความคิดเห็นที่แตกต่างกันในด้านบริบท นำเข้า กระบวนการ ผลผลิต ผลกระทบ ความยั่งยืนและการขยายผล

TITEL AN EVALUATION OF RESTORATIVE JUSTICE POLICY THROUGH FAMILY AND
COMMUNITY GROUP CONFERENCING JUVENILE : A CASE STUDY OBSERVATION
AND PROTECTION OFFICE AREA TWO

Presented in Partial Fulfillment of the Requirements for the
Master of Public Administration Degree in Public Policy
at Srinakharinwirot University

May 2011

Amonrat Maroopmork. (2011). *An Evaluation Of Restorative Justice Policy Through Family And Community Group Conferencing Juvenile : A Case Study Observation And Protection Office Area Two*. Master's thesis, M.P.A. (Public Policy). Bangkok: Graduate School, Srinakharinwirot University. Advisor Committee: Associate Profrofessor.Dr.Worapit Meemak and Dr. Prapee Abhichartsakol.

This study aimed to review and evaluate restorative justice policy through family and community group conference juvenile : a case study observation and protection office area two. Target sampling group included participants in family and community group conference juvenile, office area 2 from department of juvenile observation and protection in eight provinces namely Karnchanaburi, Nakornpathom, Prachuabkirikan, Petchburi, Rajburi, Samutsongkram and Suphanburi. The researcher had studied samples in area two including officials at department of juvenile observation and protection, law consultants and concerned parties with children and youth. Cluster random sampling was applied with three Departments of Juvenile Observation and Protection in Suphanburi, Nakornpathom and Rajburi. The total numbers of sample were 200. Statistic tool to collect data was tested reliance questionnaire. Applied statistics analysis methods included descriptive analysis (percentage and mean average) and inductive statistics analysis (t-test and one-way ANOVA).

It was found that

1. Factors including context,input, process, Effectiveness, Impact, Sustainability and Transportability were likely positive.
2. Samples with different personal characteristics had different ideas about the evaluation of context, input, process, Effectiveness, Impact, Sustainability and Transportability
3. Officials at department of juvenile observation and protection, law consultants and concerned parties with children and youth who attended family and community group conference juvenile had got different ideas about context, input, process, Effectiveness, Impact, Sustainability and Transportability

ประกาศคุณูปการ

ปริญญาานิพนธ์ฉบับนี้ สำเร็จลุล่วงได้ด้วยดีเพราะผู้ วิจัยได้รับความกรุณาอย่างยิ่งจาก รองศาสตราจารย์ ดร.วรพิตย์ มีมาก ประธานควบคุมปริญญาานิพนธ์ ดร.ชลวิทย์ เจียรจิตต์ ดร.สุชาติ ผิวงาม ดร.ประพีร์ อภิชาติสกุล กรรมการสอบปากเปล่าปริญญาานิพนธ์ ซึ่งท่านได้กรุณา ให้คำแนะนำ และข้อเสนอแนะต่างๆ เพื่อปรับปรุง และแก้ไขให้ปริญญาานิพนธ์ฉบับนี้มีความสมบูรณ์ ของเนื้อหา และความถูกต้องตามแนวคิด ทฤษฎีมากที่สุด ผู้วิจัยมีความรู้สึกซาบซึ้งในความกรุณา เป็นอย่างยิ่ง จึงขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างมาก ณ โอกาสนี้

นอกจากนี้ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณรองศาสตราจารย์ ดร.วรพิตย์ มีมาก อาจารย์ที่ปรึกษา ปริญญาานิพนธ์เป็นอย่างสูง ที่ให้ความกรุณา และความเมตตากับข้าพเจ้าในการจัดทำปริญญาานิพนธ์ เล่มนี้มาโดยตลอดทุกประการและทุกขั้นตอนอย่างหาที่เปรียบมิได้

ขอกราบขอบพระคุณพระคุณอาจารย์ ดร.สุชาติ ผิวงาม อาจารย์ ดร.สุรพล จรรยากุล อาจารย์ จักราทิตย์ ธนาคม ที่ ได้ให้กำลังใจและข้อคิดในการทำปริญญาานิพนธ์ ข้อเสนอแนะเพื่อแก้ไข ข้อบกพร่องในการสอบปริญญาานิพนธ์ และขอกราบของพระคุณอาจารย์ ทุกท่านในภาควิชา รัฐศาสตร์ ที่ประสิทธิ์ประสาทวิชาความรู้ให้กับข้าพเจ้าในการศึกษาตามหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตร มหาบัณฑิต สาขานโยบายสาธารณะ

ขอกราบพระคุณท่านธวัชชัย ไทยเขียว อธิบดีกรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน และ ดร.ชัตติยา รัตนดิถก เจ้าหน้าที่ฝ่ายงานวิจัยทุกท่าน ที่อนุญาตและให้การช่วยเหลือในการเก็บ รวบรวมข้อมูล และบุคลากรเจ้าหน้าที่สถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน 3 แห่ง ได้แก่ จังหวัด สุพรรณบุรี นครปฐม ราชบุรีที่เป็นกลุ่มตัวอย่างที่กรุณาให้ข้อมูลแก่ผู้วิจัย

ขอกราบขอบพระคุณตจจัด คุณยายกลิ้ง โพธิ์พรม คุณพ่อไชยวัฒน์ คุณแม่ประเทือง มารูปหมอก ผู้มีพระคุณมากที่สุดในชีวิตของข้าพเจ้า ให้ความรัก ความห่วงใย และเป็นแรงบันดาลใจมากที่สุดในการ ศึกษาต่อของข้าพเจ้า รวมถึงโอกาสต่างๆ ที่มอบให้กับข้าพเจ้ามาโดยตลอด และญาติพี่น้องทุกท่าน ที่ให้กำลังใจ และให้การสนับสนุนข้าพเจ้าในทุกๆ ด้าน

คุณค่าของปริญญาานิพนธ์ฉบับนี้ ข้าพเจ้าขอมอบให้เป็นเครื่องสักการพระคุณคุณแม่ คุณพ่อ ครู อาจารย์ และบรรพคณาจารย์ทุกท่านของผู้วิจัยทั้งใน อดีตและปัจจุบัน ที่ได้อบรมสั่งสอนและ ปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรม ตลอดจนประสิทธิ์ประสาทวิชาความรู้ให้กับผู้วิจัย

อมรรัตน์ มารูปหมอก

สารบัญ

บทที่	หน้า
1 บทนำ	1
ภูมิหลัง.....	1
ความมุ่งหมายของการวิจัย.....	4
ความสำคัญของการวิจัย.....	5
นิยามศัพท์เฉพาะ.....	7
กรอบแนวคิดในการวิจัย.....	9
สมมุติฐานในการวิจัย.....	11
2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	12
แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวกับการประเมิน.....	12
แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์.....	21
ปรัชญาแนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวกับการประชุมกลุ่มครอบครัว และชุมชน.....	31
การประชุมกลุ่มครอบครัวในต่างประเทศ.....	34
ระบบการประชุมกลุ่มครอบครัวและชุมชนของประเทศไทย.....	39
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	46
3 วิธีดำเนินการวิจัย	56
การกำหนดประชากรและการเลือกกลุ่มตัวอย่าง.....	56
การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....	57
การเก็บรวบรวมข้อมูล.....	59
การจัดทำและวิเคราะห์ข้อมูล.....	59
4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	61
การวิเคราะห์ข้อมูล.....	61
5 สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	126
สรุปผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	126
อภิปรายผล.....	131
ข้อเสนอแนะ.....	143

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
บรรณานุกรม.....	151
ภาคผนวก.....	156
ประวัติย่อผู้วิจัย.....	182

บัญชีตาราง

ตาราง	หน้า
1 จำนวนเด็กและเยาวชนที่กระทำผิดที่อยู่ในความดูแลของสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนทั่วประเทศ ระหว่างปี พ.ศ.2550 – พ.ศ.2552 จำแนกตามเพศ (คน).....	2
2 จำนวนเด็กและเยาวชนที่กระทำผิดที่อยู่ในความดูแลของสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนทั่วประเทศตั้งแต่เดือน มกราคม – พฤษภาคม พ.ศ.2552 จำแนกตามฐานความผิด(คดี).....	2
3 ความสัมพันธ์การตัดสินใจและประเภทการประเมินแบบ CIPP Model.....	20
4 เปรียบเทียบทัศนคติที่แตกต่างกันสองแบบ.....	25
5 จำนวนประชากรที่ใช้ในการศึกษา.....	57
6 ข้อมูลส่วนบุคคลของเจ้าหน้าที่สถานพินิจและที่ปรึกษากฎหมาย.....	62
7 การวิเคราะห์ความคิดเห็นด้านบริบท.....	64
8 การวิเคราะห์ความคิดเห็น ด้านปัจจัยนำเข้า.....	67
9 การวิเคราะห์ความคิดเห็น ด้านกระบวนการ.....	69
10 การวิเคราะห์ความคิดเห็น ด้านประสิทธิผล.....	72
11 การวิเคราะห์ความคิดเห็น ด้านผลกระทบ.....	74
12 การวิเคราะห์ความคิดเห็น ด้านความยั่งยืน.....	75
13 การวิเคราะห์ความคิดเห็น ด้านการขยายผล.....	76
14 การวิเคราะห์ความแตกต่างของความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัย 7 ด้าน จำแนกตามเพศ.....	78
15 การเปรียบเทียบความแตกต่างเป็นรายคู่ของระดับเพศในด้านผลกระทบ.....	79
16 การวิเคราะห์ความแตกต่างของความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัย 7 ด้าน จำแนกตามอายุ.....	79
17 การวิเคราะห์ความแตกต่างของความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัย 7 ด้าน จำแนกตามสถานภาพสมรส.....	81
18 การวิเคราะห์ความแตกต่างของความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัย 7 ด้าน จำแนกตามการศึกษา.....	82
19 การวิเคราะห์ความแตกต่างของความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัย 7 ด้าน จำแนกตามบทบาทและหน้าที่.....	83
20 การเปรียบเทียบความแตกต่างเป็นรายคู่ของบทบาทและหน้าที่ในด้านบริบท.....	85
21 การเปรียบเทียบความแตกต่างเป็นรายคู่ของบทบาทและหน้าที่ในด้านกระบวนการ.....	85
22 การวิเคราะห์ความแตกต่างของความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัย 7 ด้าน จำแนกตามระยะเวลาที่ปฏิบัติราชการ.....	86

บัญชีตาราง (ต่อ)

ตาราง	หน้า
23 การวิเคราะห์ความแตกต่างของความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัย 7 ด้าน จำแนกตามประสบการณ์การทำงาน.....	87
24 การวิเคราะห์ข้อมูลส่วนบุคคลตัวแทนชุมชนหรือกรรมการสงเคราะห์ ผู้ปกครอง ผู้กระทำผิดและผู้เสียหาย.....	89
25 การวิเคราะห์ความคิดเห็น ด้านบริบท.....	93
26 การวิเคราะห์ความคิดเห็นด้านปัจจัยนำเข้า.....	96
27 การวิเคราะห์ความคิดเห็น ด้านกระบวนการ.....	97
28 การวิเคราะห์ความคิดเห็นด้านประสิทธิผล.....	99
29 การวิเคราะห์ความคิดเห็น ด้านผลกระทบ.....	101
30 การวิเคราะห์ความคิดเห็น ด้านความยั่งยืน.....	102
31 การวิเคราะห์ความคิดเห็น ด้านการขยายผล.....	103
32 การวิเคราะห์ความแตกต่างของความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัย 7 ด้าน จำแนกตามเพศ.....	105
33 การเปรียบเทียบความแตกต่างเป็นรายคู่ของระดับเพศในด้านปัจจัยนำเข้า.....	106
34 การเปรียบเทียบความแตกต่างเป็นรายคู่ของเพศในด้านประสิทธิผล.....	106
35 การวิเคราะห์ความแตกต่างของความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัย 7 ด้าน จำแนกตามอายุ.....	107
36 การเปรียบเทียบความแตกต่างเป็นรายคู่ของอายุในด้านบริบท.....	108
37 การเปรียบเทียบความแตกต่างเป็นรายคู่ของอายุในด้านปัจจัยนำเข้า.....	109
38 การเปรียบเทียบความแตกต่างเป็นรายคู่ของอายุในด้านประสิทธิผล.....	109
39 การเปรียบเทียบความแตกต่างเป็นรายคู่ของอายุในด้าน การขยายผล.....	110
40 การวิเคราะห์ความแตกต่างของความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัย 7 ด้าน จำแนกตามระดับการศึกษา.....	110
41 การเปรียบเทียบความแตกต่างเป็นรายคู่ของระดับการศึกษาในด้านปัจจัยนำเข้า.....	112
42 การเปรียบเทียบความแตกต่างเป็นรายคู่ของระดับการศึกษาในด้านประสิทธิผล.....	112
43 การเปรียบเทียบความแตกต่างเป็นรายคู่ของระดับการศึกษาในด้าน การขยายผล.....	113
44 การวิเคราะห์ความแตกต่างของความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัย 7 ด้าน จำแนกตามอาชีพ.....	113
45 การวิเคราะห์ความแตกต่างของความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัย 7 ด้าน จำแนกตามความเข้าใจกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์.....	115
46 การวิเคราะห์ความแตกต่างของความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัย 7 ด้าน จำแนกตามการรับรู้เกี่ยวกับกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์.....	116

บัญชีตาราง (ต่อ)

ตาราง	หน้า
47 การวิเคราะห์ความแตกต่างของความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัย 7 ด้าน จำแนกตามช่องทางทางประชาสัมพันธ์.....	117
48 การวิเคราะห์ความแตกต่างของความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัย 7 ด้าน จำแนกตามโอกาสที่ได้มีส่วนร่วม.....	118
49 การเปรียบเทียบความแตกต่างเป็นรายคู่ของโอกาสที่ได้มีส่วนร่วม ในด้านประสิทธิผล.....	120
50 การวิเคราะห์ความแตกต่างของความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัย 7 ด้าน จำแนกตามบทบาทที่ได้เข้ามามีส่วนร่วม.....	120
51 การเปรียบเทียบความแตกต่างเป็นรายคู่ของบทบาทที่ได้เข้ามามีส่วนร่วม ในด้านปัจจัยนำเข้า.....	122
52 การเปรียบเทียบความแตกต่างเป็นรายคู่ของบทบาทที่ได้เข้ามามีส่วนร่วม ในด้านประสิทธิผล.....	122
53 การวิเคราะห์ความแตกต่างของความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัย 7 ด้าน จำแนกตามกลุ่ม.....	123
54 ความแตกต่างคุณสมบัติส่วนบุคคลของเจ้าหน้าที่สถานพินิจและที่ปรึกษากฎหมาย...	128
55 ความแตกต่างคุณสมบัติส่วนบุคคลของตัวแทนชุมชนหรือกรรมการสงเคราะห์ ผู้ปกครองผู้กระทำผิดและผู้เสียหาย.....	129
56 แสดงสถิติข้อมูลการใช้มาตรา 63 ตั้งแต่เดือน มิถุนายน พ.ศ.2546 ถึง มีนาคม พ.ศ.2549.....	142

บัญชีภาพประกอบ

ภาพประกอบ

หน้า

1 กรอบแนวคิดในการวิจัย.....

10

บทที่ 1

บทนำ

ภูมิหลัง

กระบวนการยุติธรรมสำหรับเด็กและเยาวชนของ ประเทศไทยในอดีต มีการพิจารณาลักษณะเดียวกันกับผู้ใหญ่ที่ถูกกล่าวหาว่ากระทำผิด โดยมีได้แยกกฎเกณฑ์เป็นพิเศษ เด็กและเยาวชนต้องถูกควบคุมตัวตั้งแต่ช่วงชั้นสอบสวน ระหว่างพิจารณาคดีและชั้นของการรับโทษ จำคุก ร่วมกับผู้ใหญ่ ส่งผลกระทบต่อสภาพจิตใจและความประพฤติของเด็กและเยาวชน และมีแนวโน้มอาจทำให้เปลี่ยนแปลงไปในทางเลวร้ายและเลียนแบบพฤติกรรมผู้ใหญ่ ต่อมาในปี พ.ศ.2494 จึงได้ตราพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลคดีเด็กและเยาวชน พ.ศ.2494 ขึ้น เพื่อแยกพิจารณาคดีแพ่ง คดีอาญาสำหรับเด็กและเยาวชนโดยเฉพาะ พร้อมทั้งให้มีสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อเป็นเครื่องมือและสถานที่ควบคุมตัวเด็กและเยาวชนที่กระทำผิดเป็นการป้องกันมิให้เด็กและเยาวชนต้องถูกควบคุมร่วมกับผู้ใหญ่และเกิดผลเสียดังเช่นที่เคยมา (ราชชัชย ไทยเชื้อฯ. 2548: 8) รวมทั้งเพื่อพิทักษ์ ปกป้อง คุ้มครองสวัสดิภาพและประโยชน์ที่ดีที่สุดแก่เด็กและเยาวชน ผู้กระทำผิดอายุไม่ถึง 18 ปีบริบูรณ์ ให้เน้นการบำบัดแก้ไขฟื้นฟูให้กลับตนเป็นพลเมืองดี (สุดจิต เจนนพกาญจน์. 2547: 42) โดยตระหนักถึงกระบวนการยุติธรรมสำหรับเด็ก ที่ผ่านมาพบว่ากลไกและบทบาทของกฎหมายตามพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัวยังไม่ได้มาใช้หลายประการ จะเห็นได้จากเมื่อมีการดำเนินคดีกับเด็กและเยาวชนที่กระทำผิดโดยไม่มีมาตรการในการระงับข้อพิพาทด้วยวิธีอื่นหรือการหันเหคดี ออกจากกระบวนการยุติธรรม คดี เด็กและเยาวชนกระทำผิดทุกประเภทจะเข้าสู่กระบวนการโดยไม่มี การหันเหคดีออกจากขั้นตอนกระบวนการยุติธรรม ทำให้ คดีเข้าสู่กระบวนการยุติธรรมเป็นจำนวนมาก และเด็กและเยาวชนกระทำผิดเข้าสู่สถานพินิจ ซึ่งเป็นปัญหาต่อกระบวนการบำบัด แก้ไข ฟื้นฟูเด็กและเยาวชนกระทำผิดให้เป็นคน ดีของสังคม และเป็นภาระหนักอึ้งต้องงบประมาณในการดำเนินกระบวนการยุติธรรมสำหรับเด็กและเยาวชนที่กระทำผิด ทำให้ปัญหาเด็กและเยาวชนกระทำผิดไม่ได้รับการแก้ไขจากสาเหตุที่แท้จริง และจำนวนเด็กและเยาวชนที่กระทำผิดมากเกินกว่าที่สถานพินิจที่จะดูแลอย่างทั่วถึง รวมทั้งเด็กและเยาวชนจึงไม่ได้รับการบำบัด แก้ไข ฟื้นฟูที่เหมาะสมในภาวะทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัด โดยปัจจุบันมีสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนทั่วประเทศรวม 76 จังหวัด ซึ่งมีจำนวนเด็กและเยาวชนที่อยู่ในความดูแลของสถานพินิจทั่วประเทศเป็นจำนวนมาก ทั้ง ที่อยู่ระหว่างการพิจารณาพิพากษา และที่รับการฝึกอบรมในสถานฝึกและอบรมตามคำพิพากษา ดังสถิติแสดงจำนวนเด็กและเยาวชนที่ถูกจับกุมและส่งตัวมายังสถานพินิจทั่วประเทศ ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2551 – พ.ศ. 2552 มีจำนวน 51,128 คน, 46,981 คน และ 18,658 คน ตามลำดับ (ตาราง 1)

ตาราง 1 จำนวนเด็กและเยาวชนที่กระทำผิดที่อยู่ในความดูแลของสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนทั่วประเทศ ระหว่างปี พ.ศ.2550 – พ.ศ.2552 จำแนกตามเพศ (คน)

ปี พ.ศ.	จำนวนเด็กและเยาวชน		รวม
	ชาย	หญิง	
2550	46,593	4,535	51,128
2551	42,779	4,202	46,981
2552	17,074	1,584	18,658
รวม	106,446	10,321	116,767

ที่มา: สถิติรายงานของกรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน กระทรวงยุติธรรม. (2552).

จากตาราง 1 แสดงให้เห็นว่าในปี พ.ศ. 2550 – 2552 เด็กและเยาวชนชายจะกระทำความผิดมากกว่าผู้หญิง โดยในปี พ.ศ.2550 เด็กและเยาวชนชายกระทำความผิด จำนวน 46,593 คน และเด็กและเยาวชนหญิงกระทำความผิด จำนวน 4,535 คน พ.ศ.2551 เด็กและเยาวชนชายกระทำความผิด จำนวน 42,779 คน เด็กและเยาวชนหญิงกระทำความผิด จำนวน 4,202 คน และในปี พ.ศ. 2552 เด็กและเยาวชนชายกระทำความผิด จำนวน 17,074 คน เด็กและเยาวชนหญิงกระทำความผิด จำนวน 1,584 คน จากการกระทำผิดโดยรวมในปี พ.ศ.2550 – 2552 เด็กและเยาวชนชายกระทำความผิดจำนวนมากถึง 106,446 คน และในขณะที่เด็ก และเยาวชนหญิงกระทำความผิดจำนวน 10,321 คน

ตาราง 2 จำนวนเด็กและเยาวชนที่กระทำผิดที่อยู่ในความดูแลของสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนทั่วประเทศ ตั้งแต่เดือน มกราคม – พฤษภาคม พ.ศ.2552 จำแนกตามฐานความผิด (คดี)

ฐานความผิด	จำนวน (คดี)
ความผิดเกี่ยวกับทรัพย์สิน	3,325
ความผิดเกี่ยวกับชีวิตและร่างกาย	2,397
ความผิดเกี่ยวกับเพศ	1,038
ความผิดเกี่ยวกับความสงบสุข เสรีภาพชื่อเสียงและการปกครอง	635
ความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดให้โทษ	3,839
ความผิดเกี่ยวกับอาวุธและวัตถุระเบิด	1,285
ความผิดอื่นๆ	3,793
หน่วยงานไม่บันทึก	2,346
รวม	18,658

ที่มา: สถิติรายงานของกรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน กระทรวงยุติธรรม. (2552).

จากตาราง 2 แสดงให้เห็นถึงฐานความผิดซึ่งพบว่า ฐานความผิดอันดับหนึ่งในปี พ.ศ.2552 คือ ความเกี่ยวกับยาเสพติดให้โทษ ซึ่งมีจำนวนมากถึงจำนวน 3,839 คดี รองลงมาคือ ความผิดอื่น ๆ จำนวน 3,793 คดี และความผิดเกี่ยวกับทรัพย์สิน จำนวน 3,325 คดี ตามลำดับ ความผิดเกี่ยวกับชีวิต และร่างกาย จำนวน 2,397 คดี ความผิดที่หน่วยงานไม่บันทึก จำนวน 2,346 คดี ความผิดเกี่ยวกับอาวุธและวัตถุระเบิด จำนวน 1,285 คดี ความผิดเกี่ยวกับเพศ จำนวน 1,038 คดีและความผิดเกี่ยวกับความสงบสุข เสรีภาพชื่อเสียงและการปกครอง จำนวน 635 คดี

ด้วยสภาพปัญหาที่เกิดขึ้นจากการจัดการแก้ไขปัญหของกระบวน การยุติธรรมที่ผ่านมา ทำให้สังคมไทยเกิดการตระหนักรู้ และรับรู้สภาพข้อจำกัดของการดำเนินการทางกระบวนการที่กล่าวมาแล้วนั้น สังคมไทยจึงเกิดแนวคิดของการยอมรับและแนวทางการใช้กระบวนการยุติธรรมทางเลือกใหม่ขึ้น ภายใต้กระบวนการยุติธรรมที่ชื่อว่า “กระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ (Restorative Justice)” ซึ่งมีจุดเริ่มต้นจากชาวต่างชาติคือนาย Mark Yantzi พนักงานคุมประพฤติ มลรัฐออนแทรีโอ ประเทศแคนาดา ปี ค.ศ.1970 เป็นคนริเริ่ม จุดประกายแนวคิดและรูปแบบการดำเนินงานนี้ขึ้น สำหรับประเทศไทยรู้จักคำว่า กระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ครั้งแรกจากเวทีวิชาการเพื่อพัฒนากระบวนการยุติธรรมไทยเมื่อวันที่ 6 ตุลาคม 2543 (จุฑารัตน์ เอื้ออำนวย . 2548: 4) โดย ดร .กิตติพงษ์ กิตยารักษ์ เป็นผู้ให้ความหมายของคำว่า Restorative Justice ใช้ในภาษาไทยว่า การอำนวยความสะดวกยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ (กิตติพงษ์ กิตยารักษ์ . 2545: 12) เพราะมองว่าเป้าหมาย สุดท้ายของ Restorative Justice นั้นต้องการให้ทุกฝ่ายที่ได้รับผลกระทบได้กลับคืนสู่สภาพดีเช่นเดิม อันเป็นการสร้างความสมานฉันท์ในสังคม ซึ่งกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์นี้เน้นที่รูปแบบการมีส่วนร่วมของเหยื่อ ผู้เสียหายและชุมชนใน การมีส่วนร่วมจัดการแก้ไข ฟันฟูชดใช้ค่าเสียหายโดยการพูดคุยแลกเปลี่ยนความรู้สึก ความเห็นและข้อตกลงร่วมกัน ซึ่งจะก่อให้เกิดการประสานความแตกแยกกรอกร้าวที่เกิดขึ้นจากอาชญากรรมให้กลับคืนดีอย่างเดิม การดึงการมีส่วนร่วมของชุมชนให้เข้ามาจัดการแก้ไขปัญหที่เกิดขึ้นนี้ นเหมือนกับเป็นเรื่องเก่านำมาเล่าใหม่ เพราะรูปแบบนี้สังคมไทยเคยมีมาแล้วในอดีต แต่สังคมไทยได้ละทิ้งสิ่งดีงามเหล่านั้นไปในที่สุด

ดังนั้นรัฐบาล และกระทรวงยุติธรรม ตลอดจนหน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้ตระหนักเห็นความสำคัญในเรื่องดังกล่าวนี้ และแนวความคิดที่จะหามาตรการที่เหมาะสมในการปฏิบัติต่อเด็กและเยาวชนที่กระทำผิด โดยการสร้างมาตรการทางเลือกหรือกระบวนการยุติธรรมทางเลือกขึ้นมาเป็นนโยบายและมาตรการในการแบ่งเบาภาระคดีออกจากกระบวนการยุติธรรม ไม่ว่าจะเป็นมาตรการที่จะนำมาใช้ในขั้นตอนใดกระบวนการยุติธรรมสำหรับเด็กและเยาวชน แทน มาตรการหรือวิธีการสำหรับเด็กเดิม ในขณะที่ปัจจุบันประเทศไทยมีแนวคิดในการปฏิบัติต่อเด็กและเยาวชนเปลี่ยนแปลงไป โดยมีแนวคิดใหม่ที่จะดำเนินการตามแนวทางของกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์มากขึ้น หลังจากที่ประสบกับปัญหาด้านต่างๆ ในกระบวนการยุติธรรม และเพื่อเป็นการตอบสนองต่อนโยบายของรัฐบาล กระทรวงยุติธรรม กรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน ในฐานะองค์กรหนึ่งในกระบวนการยุติธรรมสำหรับเด็กและเยาวชนที่มีขอบข่ายภาระหน้าที่ความรับผิดชอบที่เกี่ยวข้องกับเรื่องนี้ จึงมีนโยบายที่จะนำเอามาตรการในการหันเหคดีเด็กและเยาวชน ออกจาก

กระบวนการยุติธรรม โดยใช้วิธีการประชุมกลุ่มครอบครัวและชุมชน(Family and Community Group Conferencing) มาใช้เป็นมาตรการทางเลือกหนึ่งสำหรับเด็กและเยาวชนที่กระทำผิด โดยมีพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลเยาวชนและครอบครัวและพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. 2534 รองรับ มาตรา 63 ซึ่งบัญญัติว่า “ในกรณีที่เด็กหรือเยาวชนต้องหาว่ากระทำผิด เมื่อผู้อำนวยการสถานพินิจพิจารณาโดยคำนึงถึงอายุ ประวัติ ความประพฤติ สถิติปัญหาการศึกษาอบรม สุขภาพภาวะแห่งจิต นิสัย อาชีพ ฐานะ ตลอดจนสิ่งแวดล้อมเกี่ยวกับเด็กหรือเยาวชนและพฤติการณ์ต่างๆ แห่งคดีแล้วเห็นว่าเด็กหรือเยาวชนอาจกลับตนเป็นคนดีได้โดยไม่ต้องฟ้อง และเด็กหรือเยาวชนนั้นยินยอมที่จะอยู่ในความควบคุมของสถานพินิจแล้ว ให้ผู้อำนวยการสถานพินิจแจ้งความเห็นไปยังพนักงานอัยการ ถ้าพนักงานเห็นชอบด้วยให้มีอำนาจสั่งไม่ฟ้องเด็กหรือเยาวชนนั้นได้ คำสั่งไม่ฟ้องของพนักงานอัยการนั้นให้เป็นที่สุด ” การประชุมกลุ่มครอบครัวและชุมชนเป็นวิธีที่ผู้ต้องหา ผู้เสียหาย ครอบครัวและชุมชนได้มาร่วมประชุมเพื่อกำหนดหาวิธีเยียวยาภายใต้การดูแลของรัฐ ครอบครัว ชุมชนและภาคเอกชน เพื่อให้ครอบครัวของผู้กระทำผิด ชุมชนได้มีส่วนรับผิดชอบในการกระทำผิด ตลอดจนมีส่วนร่วมในการจัดการแก้ไขฟื้นฟูความเสียหาย โดยผู้เสียหายได้รับการชดเชยเยียวยา (จิตรา วีรบุรินทร์; และคณะ. 2547: 280) ซึ่งได้ดำเนินงานในสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนจังหวัดต่าง ๆ ทั่วประเทศ โดยเริ่มดำเนินการตั้งตั้งแต่ปี พ.ศ. 2546 เป็นต้นมา ซึ่งเป็นการดำเนินงานตามแนวทางกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ด้วยวิธีการประชุมกลุ่มครอบครัวและชุมชนมาแล้วระยะหนึ่ง

ด้วยเหตุนี้ ผู้วิจัยจึงมีความสนใจในการศึกษา โดยอาศัยศาสตร์ด้านการวิจัยประเมินผล เพื่อต้องการทราบถึงผล ปัญหา อุปสรรคในการดำเนินงาน การบริหารจัดการ และประสิทธิภาพประสิทธิผลของการดำเนินงานนโยบายการนำกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์โดยวิธีการประชุมกลุ่มครอบครัวและชุมชนมาใช้ในสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน ซึ่งผลที่ได้จากการศึกษาวิจัยจะได้นำมาใช้ประโยชน์ในการปรับปรุงแก้ไขและพัฒนา งานในส่วนที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์โดยการใช้กระบวนการประชุมกลุ่มครอบครัวและชุมชนมาใช้ในสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนให้มีประสิทธิภาพอย่างยั่งยืน ตลอดจนเพื่อใช้เป็นแนวทางการศึกษา การปรับปรุงระบบ รูปแบบการดำเนินงานต่อไป

ความมุ่งหมายของการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ตั้งความมุ่งหมายไว้ดังนี้

1. เพื่อประเมินผล นโยบายการนำกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์โดยวิธีการใช้การประชุมกลุ่มครอบครัวและชุมชนมาใช้ในสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน กับปัจจัยประเมิน 7 ด้าน
2. เพื่อเสนอแนวทางการพัฒนาการนำกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ รูปแบบและวิธีการประชุมกลุ่มและครอบครัวและชุมชนมาใช้ในสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน

ความสำคัญของการวิจัย

1. ทำให้ทราบถึงสภาพการดำเนินงาน ปัญหา ผลการดำเนินนโยบายการนำกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์โดยวิธีการใช้การป ระชุมกลุ่มครอบครัวและชุมชนมาใช้ในสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน ซึ่งจะนำไปใช้ประกอบการพิจารณา ตัดสินใจในการปรับปรุง แก้ไข และพัฒนาการดำเนินนโยบายการนำกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ และรูปแบบ วิธีการของการประชุมกลุ่มครอบครัวและชุมชนของบุคคลและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

2. เพื่อนำข้อมูลที่ได้จากการวิจัยไปใช้ในการพัฒนา วางแผน ปรับปรุงและกำหนดนโยบายการนำกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ รูปแบบและวิธีการประชุมกลุ่มและครอบครัว และชุมชนมาใช้ในสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลต่อไป

ขอบเขตของการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาประเมินผลนโยบายการนำกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์โดยวิธีการใช้การประชุมกลุ่มครอบครัวและชุมชน กรณีศึกษาสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน เขต 2 โดยจะศึกษา ดังนี้

ขอบเขตด้านพื้นที่ ได้แก่ สถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน เขต 2 ประกอบด้วย จำนวน 8 แห่ง ได้แก่ สถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนจังหวัด กาญจนบุรี จังหวัดนครปฐม จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ จังหวัดเพชรบุรี จังหวัดราชบุรี จังหวัดสมุทรสงคราม จังหวัดสมุทรสาคร และจังหวัดสุพรรณบุรี โดยผู้วิจัยได้ทำการศึกษาสุ่มตัวอย่างประชากรในพื้นที่ เขต 2 ซึ่งใช้วิธีสุ่มตัวอย่างแบบเฉพาะพื้นที่ (Cluster random sampling) จำนวน 3 แห่ง ได้แก่ สถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนจังหวัดสุพรรณบุรี จังหวัดนครปฐมและจังหวัดราชบุรี

ขอบเขตด้านการศึกษา ศึกษาบนพื้นฐานของการประเมินผลนโยบายการนำกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์โดยวิธีการใช้การประชุมกลุ่มครอบครัวและชุมชน กรณีศึกษาสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน เขต 2 โดยใช้รูปแบบการประเมินแบบซี บีบี (CIPP Model for Evaluation)

ขอบเขตด้านประชากร ได้แก่ ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ เจ้าหน้าที่สถานพินิจ จำนวน 28 คน ที่ปรึกษากฎหมาย จำนวน 6 คน และประชาชนที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับเด็กและเยาวชน ที่เข้าร่วมการประชุมกลุ่มครอบครัวและชุมชนในสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนเขต 2 จำนวน 3 แห่ง ได้แก่ สถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนจังหวัดสุพรรณบุรี จังหวัดนครปฐม และจังหวัดราชบุรี จำนวน 166 คน รวมกลุ่มประชากรในการวิจัยครั้งนี้ จำนวน 200 คน โดยผู้วิจัยทำการศึกษากลุ่มประชากรทั้งหมด เนื่องจากกลุ่มประชากรที่ใช้ในการศึกษาวิจัยมีจำนวนน้อย เพราะเป็นกระบวนการใหม่และคดีของเด็กและ เยาวชนที่กระทำผิดที่ดำเนินการตามมาตรา 63 แล้ว เข้าสู่กระบวนการประชุมกลุ่มครอบครัวและชุมชนมีจำนวน 158 คดี และเป็นผู้ที่เข้าร่วมการประชุมกลุ่มครอบครัวและชุมชนทุกครั้ง โดยจำแนกดังนี้

1. เจ้าหน้าที่สถานพินิจ จำนวน 28 คน ได้แก่
  - ผู้อำนวยการสถานพินิจ
  - พนักงานคุมประพฤติ
  - นักสังคมสงเคราะห์
  - นักจิตวิทยา
2. ที่ปรึกษากฎหมาย จำนวน 6 คน ได้แก่
  - พนักงานอัยการ
  - พนักงานสอบสวน
3. ประชาชนที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับเด็กและเยาวชนที่เข้าร่วมการประชุมกลุ่มครอบครัวและชุมชนในสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนจังหวัดสุพรรณบุรี จังหวัดนครปฐมและจังหวัดราชบุรี จำนวน 166 คน ได้แก่

- ตัวแทนจากชุมชนหรือกรรมการสงเคราะห์
- ผู้กระทำผิด
- ผู้เสียหาย
- ผู้ปกครองผู้กระทำผิด
- ผู้ปกครองผู้เสียหาย

ตัวแปรที่ศึกษา

1. ตัวแปรอิสระ (Independent variables) มีดังนี้

สถานภาพส่วนบุคคล

- เพศ
- อายุ
- ระดับการศึกษา
- อาชีพ
- ตำแหน่ง

2. ตัวแปรตาม (Dependent variables) ได้แก่

2.1 ตัวแปรตาม รูปแบบชิปปี้ (CIPP Model For Evaluation) ของสตัฟเฟิลบีม และชินคฟิลด์ (Stufflebeam; & Shinkfield. 2007: 326-327) มาประยุกต์ใช้เป็นแนวทางในการประเมินผลนโยบายการนำกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์โดยวิธีการใช้การประชุมกลุ่มครอบครัวและชุมชน กรณีศึกษาสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน เขต 2 โดยพิจารณาประเมิน 7 ด้าน ได้แก่

1. การประเมินด้านบริบท (Context Evaluation)
  - 1.1 วัตถุประสงค์ของนโยบาย
  - 1.2 สภาพแวดล้อมทางการเมือง เศรษฐกิจ สังคม
  - 1.3 ความต้องการ ความจำเป็นและความคาดหวังของผู้ที่เกี่ยวข้อง
2. การประเมินด้านปัจจัยนำเข้า (Input Evaluation)
  - 2.1 งบประมาณ
  - 2.2 บุคลากร
  - 2.3 สื่อ วัสดุ อุปกรณ์
  - 2.4 อาคาร สถานที่
3. การประเมินด้านกระบวนการ (Process Evaluation)
  - 3.1 การบริหาร วางแผนงาน
  - 3.2 การประชาสัมพันธ์
  - 3.3 การจัดกิจกรรม
  - 3.4 ระบบตรวจสอบและประเมินผล
4. การประเมินด้านประสิทธิผล (Effectiveness Evaluation)
  - 4.1 ประสิทธิภาพการดำเนินงานการประชุมกลุ่มครอบครัวและชุมชน
  - 4.2 ประสิทธิภาพของการดำเนินงานการประชุมกลุ่มครอบครัวและชุมชน
5. การประเมินด้านผลกระทบ (Impact Evaluation)
  - 5.1 ความพึงพอใจของผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง(Stakeholder)และผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย
6. การประเมินด้านความยั่งยืน (Sustainability Evaluation)
  - 6.1 สมรรถนะด้านบุคลากรและองค์กร
  - 6.2 การสนับสนุนทางการเมือง
7. การประเมินด้านการขยายผล (Transportability Evaluation)
  - 7.1 แนวคิดการพัฒนาการดำเนินการประชุมกลุ่มครอบครัวและชุมชน เพื่อนำไปสู่รูปแบบและวิธีการในปีต่อไป

นิยามศัพท์เฉพาะ

การประเมินผล นโยบายการนำกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์โดยวิธีการใช้การประชุมกลุ่มครอบครัวและชุมชน หมายถึง กระบวนการของการวิเคราะห์เพื่อให้ได้มาซึ่งข้อมูลที่เป็นประโยชน์ในการตัดสินใจในทางเลือกต่าง ๆ ที่มีอยู่หรือเป็นกระบวนการเก็บรวบรวมข้อมูล เพื่อกำหนดคุณค่าและประสิทธิภาพของนโยบายหรือโครงการ อันจะเป็นแนวทางในการพิจารณาตัดสินใจต่อการดำเนินนโยบายการนำกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์โดยวิธีการใช้การประชุมกลุ่มครอบครัวและชุมชนใน 7 ด้าน ได้แก่

- 1) การประเมินบริบท หมายถึง การประเมินความสอดคล้องระหว่างวัตถุประสงค์ของนโยบายกับแผนงาน ความจำเป็น ความต้องการของชุมชนและผู้ที่เกี่ยวข้อง
- 2) การประเมินปัจจัยนำเข้า หมายถึง การประเมินเกี่ยวกับความพร้อม ความเพียงพอของทรัพยากรด้านต่างๆ ที่จะให้นโยบายบรรลุผล เช่น ด้านบุคลากร งบประมาณ วัสดุ ครุภัณฑ์ เทคโนโลยีสารสนเทศและเวลา
- 3) การประเมินกระบวนการ หมายถึง การประเมินเกี่ยวกับกระบวนการในการดำเนินงานนโยบาย ในด้านการวางแผนการบริหาร กระบวนการทำงานของระบบการประชมกลุ่มครอบครัวและชุมชน การพัฒนาคุณภาพของผู้ปฏิบัติงาน
- 4) การประเมินประสิทธิผล หมายถึง การประเมินเกี่ยวกับผลการดำเนินงานนโยบายว่าบรรลุตามจุดมุ่งหมายหรือไม่ โดยประเมินด้านความพึงพอใจของผู้รับบริการและประสิทธิผล การปฏิบัติราชการ
- 5) การประเมินผลกระทบ หมายถึง การประเมินผลกระทบของนโยบายที่มีต่อผู้ปฏิบัติและผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง มีการประเมินเกี่ยวกับความพึงพอใจ
- 6) การประเมินความยั่งยืน หมายถึง การประเมินความยั่งยืนของนโยบาย มีการประเมินเกี่ยวกับสมรรถนะด้านบุคลากรและองค์การการสนับสนุนทางการเมือง
- 7) การประเมินการขยายผล หมายถึง การประเมินความสามารถในการถ่ายทอดของผลการประเมินที่ประเด็นการประเมินเกี่ยวกับแนวคิดการพัฒนาการดำเนินการประชมกลุ่มครอบครัวและชุมชนเพื่อนำไปสู่รูปแบบและวิธีการในปีต่อไป

กระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ (Restorative Justice) หมายถึง กระบวนการยุติธรรมทางเลือก ซึ่งมุ่งเน้นการฟื้นฟูหรือเยียวยาความเสียหายที่เหยื่อหรือผู้เสียหายได้รับมากกว่าการลงโทษ โดยให้ผู้กระทำผิดรับผิดชอบในสิ่งที่ได้กระทำและเปิดโอกาสให้ชุมชนและครอบครัวเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการและแก้ไขผลกระทบที่เกิดขึ้น เป็นการอำนวยความสะดวกที่ต้องการทำให้ทุกฝ่ายซึ่งได้รับผลกระทบจากอาชญากรรมได้กลับคืนสู่ สภาพดีเช่นเดิม อันเป็นการสร้างความสมานฉันท์ในสังคม เป็นเป้าหมายสุดท้าย (กระทรวงยุติธรรม. 2547: 40)

วิธีการประชมกลุ่มครอบครัวและชุมชน (Family and Community Group Conferencing) หมายถึง การไกล่เกลี่ยข้อพิพาท โดยนอกจากจะมีผู้กระทำผิด ผู้เสียหายและผู้ประสาน การประชมแล้ว ยังมีตัวแทนของชุมชนและครอบครัวของทั้งสองฝ่ายเข้าร่วมปรึกษาหารือหรือประชมกันถึงแนวทางในการจัดการกับความผิดที่เกิดขึ้นเป็นการจัดการกับความผิดที่เกิดขึ้นที่แตกต่างจากการพิจารณาคดีโดยทั่วไปและการยอมรับความเท่าเทียมกันของทุกฝ่ายในการที่จะตกลงแก้ปัญหาาร่วมกัน โดยอาศัยมาตรา 63 แห่งพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. 2534

สถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน หมายถึง สถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนกลาง สถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนจังหวัด ซึ่งเป็นหน่วยงานในกรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน กระทรวงยุติธรรม มีผู้อำนวยการสถานพินิจเป็นผู้บังคับบัญชา (พระราชบัญญัติจัดตั้งศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. 2534 มาตรา 4 และมาตรา 32) ต่อมาเมื่อมีการประกาศใช้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 ซึ่งตามมาตรา 275 บัญญัติให้ศาลยุติธรรมมีหน่วยธุรการของศาลยุติธรรมที่เป็นอิสระ จึงได้มีการตราพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการศาลยุติธรรม พ.ศ. 2543 ขึ้น ซึ่งมีผลให้สถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนซึ่งเดิมอยู่ภายใต้การบังคับบัญชาของศาลเยาวชนและครอบครัวมาอยู่ภายใต้สังกัดของกระทรวงยุติธรรม ตามมาตรา 36 (กระทรวงยุติธรรม. 2547: 40)

เด็ก หมายถึง บุคคลอายุเกินเจ็ดปีบริบูรณ์ แต่ยังไม่เกินสิบสี่ปีบริบูรณ์ (พระราชบัญญัติจัดตั้งศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. 2534 มาตรา 4)

เยาวชน หมายถึง บุคคลอายุเกินสิบสี่ปีบริบูรณ์ แต่ยังไม่ถึงสิบแปดปีบริบูรณ์ (พระราชบัญญัติจัดตั้งศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. 2534 มาตรา 4)

แนวคิดและหลักการกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ หมายถึง แนวคิดและหลักการเกี่ยวกับ กระบวนการยุติธรรม เชิงสมานฉันท์ ที่นำ ใช้ในสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน ซึ่งเป็นการอำนวยความสะดวกทางเลือก ไม่ได้เป็นการทดแทนกระบวนการยุติธรรมทางอาญากระแสหลักที่เน้นการลงโทษ โดยคำนึงถึงความเสี่ยงภัยที่เกิดขึ้น และมีวัตถุประสงค์เพื่อแก้ไขเยียวยา และบรรเทา ความเสี่ยงภัยที่เกิดขึ้น โดยให้ผู้เสียหาย ชุมชน ผู้กระทำผิด ได้ร่วมกันจัดการ และแก้ไขผลกระทบที่เกิดขึ้น ซึ่งรวมทั้งการฟื้นฟูดูแลความสูญเสียหรือความเสียหายที่เกิดขึ้นแก่เหยื่ออาชญากรรมให้ได้รับการชดเชย แก้ไข ฟื้นฟู และกลับคืนสู่สภาพดีเช่นเดิม อันเป็นการสร้างความสมานฉันท์ในสังคม

กรอบแนวคิดในการวิจัย

จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ผู้วิจัยได้ศึกษาแนวคิดและหลักการประเมินผลของสตัฟเฟิลบีม และชินคฟิลด์ (Stufflebeam; & Shinkfield. 2007: 326-327) มาประยุกต์ใช้เป็นแนวทางในการประเมินผลนโยบายการนำกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์โดยวิธีการใช้การประชุมกลุ่มครอบครัวและชุมชน กรณีศึกษาสถานพินิจ และคุ้มครองเด็กและเยาวชน เขต 2 โดยพิจารณาประเมินปัจจัย 7 ด้าน ดังนี้

ภาพประกอบ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

สมมุติฐานในการวิจัย

1. ปัจจัยด้านบริบท นำเข้า กระบวนการ ผลผลิต ผลกระทบ ความยั่งยืนและการขยายผล มีแนวโน้มไปในทางที่ดี
2. คุณสมบัติส่วนบุคคลที่แตกต่างกันมีความคิดเห็นเกี่ยวกับการประเมินแตกต่างกันใน ด้านบริบท นำเข้า กระบวนการ ผลผลิต ผลกระทบ ความยั่งยืนและการขยายผล
3. เจ้าหน้าที่ของ สถานพินิจ ที่ปรึกษากฎหมาย และประชาชนที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับเด็ก และเยาวชนที่เข้าร่วมการประชุมกลุ่มครอบครัวและชุมชน มีความคิดเห็นที่แตกต่างกันในด้านบริบท นำเข้า กระบวนการ ผลผลิต ผลกระทบ ความยั่งยืนและการขยายผล

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และได้นำเสนอตามหัวข้อต่อไปนี้

1. แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวกับการประเมิน
2. แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์
3. ปรัชญาแนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวกับการประชุมกลุ่มครอบครัว และชุมชน
4. การประชุมกลุ่มครอบครัวในต่างประเทศ
5. ระบบการประชุมกลุ่มครอบครัวและชุมชนของประเทศไทย
6. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1. แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวกับการประเมิน

การประเมินผล เป็นกระบวนการกำหนดรูปแบบในการจัดเก็บรวบรวม ข้อมูลและนำไปใช้ ในการเก็บข้อมูลที่เกิดขึ้น เพื่อนำมาเปรียบเทียบกับวัตถุประสงค์หรือเป้าหมาย เพื่อนำผลที่ได้ไปใช้ ประกอบในการแก้ไขปัญหาและตัดสินใจทางเลือกที่เหมาะสมในการบริหารจัดการ

1.1 รูปแบบการประเมิน

มีผู้เสนอแนวคิดเกี่ยวกับรูปแบบในการประเมินไว้หลายแบบ แต่ละแบบมีแนวคิด ทฤษฎีเหตุผล และวิธีการประเมินที่มีผู้สนับสนุนนำไปใช้เป็นแบบอย่าง (Model) ในการประเมินตาม ความเชื่อของแต่ละบุคคลตามความเหมาะสมกับสภาพการณ์ของปัญหาที่จะประเมิน

ไชยยศ เรืองสุวรรณ (2533: 5) ได้กล่าวว่า เป็นเรื่องสำคัญมาก เพราะรูปแบบการ ประเมินโครงการนอกจากจะให้ภาพรวมของลักษณะการประเมินแล้ว ยังให้แนวทางในการตั้งข้อ คำถามและความมุ่งหมายตลอดจนวิธีการรวบรวมข้อมูลเพื่อการประเมินอีกด้วยในสถาบันอุดมศึกษา ในต่างประเทศโดยเฉพาะในประเทศสหรัฐอเมริกา รูปแบบการประเมินที่ใช้มักรวมเอารูปแบบการ ประเมินหลายๆ รูปแบบมาเป็นแนวทางในการประเมิน (Guidelines) ที่พัฒนาขึ้นโดยกรรมการการ ประเมินโครงการทางการศึกษาทั้งหลาย ซึ่งพบว่าสถาบันศึกษาเหล่านั้นเน้นการประเมินโครงการใน ลักษณะใดลักษณะหนึ่งดังนี้

1. การประเมินที่ยึดจุดมุ่งหมายเป็นหลัก (Goal-Based Model) ผู้ปูพื้นฐานตามรูปแบบ การประเมินนี้คือ ไทเลอร์ (Tyler) ซึ่งเป็นรูปแบบการประเมินที่เก่าแก่และใช้กันอย่างกว้างขวางที่สุด ในการประเมินโครงการต่างๆ การประเมินตามรูปแบบนี้จะเน้นความสำคัญของการประเมิน โดยยึด วัตถุประสงค์เป็นหลัก (Goal Attainment หรือ Objective Based Model) กล่าวคือในการประเมินผลนั้น สิ่งสำคัญคือผลผลิตจากโครงการ ถ้าหากผลผลิตจากโครงการเป็นไปตามวัตถุประสงค์ก็ประเมิน ได้ ว่าโครงการนั้นสัมฤทธิ์ผลตามจุดมุ่งหมายที่วางไว้ ตามแนวคิดนี้จะเห็นได้ว่าปัญหาส่วนใหญ่จะอยู่

ที่ว่า การที่จะวัดผลสัมฤทธิ์นั้นเป็นเรื่องลำบาก เพราะบ่อยครั้งวัตถุประสงค์ของโครงการใดๆ ก็ตาม จะต้องนำวัตถุประสงค์ของโครงการนั้นมาเขียนเป็นจุดมุ่งหมายเชิงพฤติกรรมเสียก่อน ซึ่งจะง่ายต่อการสร้างเครื่องมือและการเปรียบเทียบผลจากการปฏิบัติ(Performance) กับจุดมุ่งหมายเชิงพฤติกรรมที่วางไว้

2. การประเมินโดยผู้เชี่ยวชาญ (Connoisseurship Model) อีสเนอร์ (Eisner) เป็นผู้บุกเบิกแนวคิดการประเมินโครงการโดยผู้เชี่ยวชาญ ซึ่งแตกต่างจากรูปแบบการประเมินโดยทั่วไป การประเมินแบบนี้จะเน้นที่บทบาทของผู้ประเมินโดยไม่ได้ยึดจุดมุ่งหมาย ไม่ได้คำนึงถึงปัญหาหรือข้อโต้แย้งใดๆ และไม่ได้ประเมินโครงการโดยอาศัยการตัดสินใจเกี่ยวกับโครงการ แต่เป็นการประเมินโดยผู้เชี่ยวชาญเกี่ยวกับโครงการนั้นๆ จึงเป็นผู้กำหนดแนวทางและเกณฑ์การประเมิน ดังนั้นการประเมินจึงเกิดขึ้น จากการสำรวจตรวจสอบโครงการของผู้เชี่ยวชาญ (Connoisseurship) กล่าวโดยสรุป การประเมินโครงการโดยผู้เชี่ยวชาญนี้เรายอมรับผลการประเมิน เพราะผู้เชี่ยวชาญเองจึงทำให้ผลการประเมินโครงการเป็นที่เชื่อถือได้

3. การประเมินเพื่อการตัดสินใจ (Decision-Making Model) มี 2 รูปแบบ

3.1 Context-Input-Process-Product (CIPP) โดยสตัฟเฟิลบีม (Stufflebeam) ซึ่งได้อธิบายความหมายของการประเมินแบบ CIPP ว่า หมายถึง กระบวนการจำแนก รวบรวมและเสนอข้อมูลต่างๆ เกี่ยวกับคุณค่าและประโยชน์ของความมุ่งหมาย การออกแบบหรือการวางแผนการดำเนินงานและแผนงานของโครงการใดโครงการหนึ่ง เพื่อเป็นแนวในการตัดสินใจรับผิชอบและเพื่อสร้างความเข้าใจแก่ผู้เกี่ยวข้องเกี่ยวกับโครงการนั้น

3.2 UCLA Center for the Study of Evaluation (CSE) โดยอัลคิน (Alkin) ซึ่งได้อธิบายความหมายของการประเมินแบบ CSE ว่า หมายถึง กระบวนการพิจารณาตัดสินใจในเรื่องที่เกี่ยวข้อง การเลือกข่าวสารที่เหมาะสม รวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูล เพื่อสรุปผลอันจะเป็นประโยชน์ต่อผู้มีอำนาจในการตัดสินใจได้พิจารณาเลือกตามความเหมาะสม

ในการประเมินผลนโยบายการนำกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์โดยใช้วิธีการประชุมกลุ่มครอบครัวและชุมชน ผู้วิจัยจึงต้องการทราบผลการจัดทำโครงการนับตั้งแต่ก่อนเริ่มจัดทำโครงการว่าประสบผลสำเร็จตามจุดมุ่งหมายที่ตั้งไว้หรือไม่ มีปัญหาอุปสรรคและข้อเสนอแนะอย่างไรเพื่อผู้วิจัยจะได้นำไปพัฒนาปรับปรุงนโยบายให้มีประสิทธิภาพตามวัตถุประสงค์ และเป้าหมายที่ตั้งไว้ต่อไป ซึ่งสอดคล้องกับรูปแบบการประเมินชิปปี้ (CIPP Model) ผู้วิจัยจึงเลือกใช้รูปแบบการประเมินแบบ CIPP ของสตัฟเฟิลบีมและชินคฟิลด์ (Stufflebeam; & Shinkfield. 2007)

1.2 รูปแบบการประเมินแบบ CIPP Model

ศิริชัย กาญจนวาสี (2550: 21-22) กล่าวว่า การประเมิน หรือ การประเมินผล (Evaluation) มีความหมายเกี่ยวเนื่องกับคำอื่นๆ อีกหลายคำเช่น การวิจัย (Research) การวัดผล (Measurement) การตรวจสอบรายงานผล (Appraisal) การควบคุมดูแล (Monitoring) การประมาณการ (Assessment) และการพิจารณาตัดสิน (Judgment) เป็นต้น นิยาม “การประเมิน” มีหลากหลาย แต่ที่ยังคงใช้อยู่ในปัจจุบันคือ “การประเมิน คือ สิ่งที่ยอมรับได้ไม่ว่าจุดประสงค์จะเป็นที่ยอมรับหรือไม่” เป็นนิยามที่เน้นการประเมินตามจุดประสงค์เป็นหลักสำคัญ (Objectives-based definition) สตัฟเฟิลบีมและชินคฟิลด์ (Stufflebeam; & Shinkfield. 2007: 13-15) ไม่เห็นด้วยกับนิยามดังกล่าว โดยให้ความเห็นว่า จุดประสงค์ บางอย่างอาจไม่มีค วามสำคัญพอที่จะทำให้เกิดผลสำเร็จเช่น จุดประสงค์ที่ไม่ตรงกับเป้าหมายหรือจุดประสงค์ที่ขัดแย้งกับสิ่งที่กำลังประเมินอยู่อีกประเด็นก็คือ เป็นนิยามที่เน้นผลลัพธ์ของการประเมินมากเกินไป สตัฟเฟิลบีมและชินคฟิลด์ เห็นว่าการประเมิน ควรคำนึงถึงจุดมุ่งหมาย กระบวนการ และผลกระทบของการประเมินมากกว่าจะมุ่งสนใจแต่จุดประสงค์ของการประเมิน โดยการประเมินอาจใช้วิธีการที่หลากหลายที่สอดคล้องและเป็นประโยชน์ต่อผู้ประเมิน และโครงการนั้นๆ

สตัฟเฟิลบีมและชินคฟิลด์ (Stufflebeam; & Shinkfield. 2007: 16-18) ให้นิยาม เกี่ยวกับ ประเมินโครงการ (Program evaluation) ในเชิงของการปฏิบัติว่า การประเมินโครงการเป็นกระบวนการ ที่เป็นระบบ ประกอบไปด้วย 5 ขั้นตอน คือ (1) การร่างแบบ (Delineating) (2) การได้ ข้อมูล (Obtaining) (3) การรายงาน (Report) (4) การประยุกต์ใช้ (Applying) และ (5) ข้อมูลบรรยาย และข้อมูลตัดสิน (Descriptive & judgmental information) รายละเอียดมีดังนี้

1) การร่างแผนงาน (Delineating) ขั้นตอนการร่างแผนงานนี้ทำให้ผู้ประเมินสามารถ แนะนำโครงการให้กับผู้รับบริการหรือหัวหน้างานได้ จุดประสงค์ของการร่างแบบคือ การหาสิ่งที่จะประเมินกลุ่มเป้าหมายที่จะประเมินให้ตรงกับกรณีการตัดสินใจที่จะเลือกใช้ข้อมูลในการใช้วิเคราะห์ งบประมาณ และสัญญาข้อตกลงในการประเมิน นอกจากนี้ การร่างแผนงานที่มีประสิทธิภาพจะทำให้เกิดความมั่นใจและสายสัมพันธ์อันดีกับผู้รับบริการด้วย

2) การได้ข้อมูล (Obtaining) ขั้นตอนการได้ข้อมูล รวมไปถึงการรวบรวม การแก้ไข การร่างงาน การวิเคราะห์ และการสังเคราะห์ข้อมูลที่ได้มา ซึ่งควรมีตัวอย่างการสัมภาษณ์ การ สังเกต การค้นข้อมูล รูปภาพ สถิติ และสิ่งที่เป็นประโยชน์กับข้อมูลที่ได้มา ผลของขั้นตอนการได้ ข้อมูล จะทำให้เตรียมพร้อมสำหรับการรายงานในอันดับต่อไป

3) การรายงาน (Reporting) ขั้นตอนนี้ ผู้ประเมินควรให้ข้อมูลกับผู้รับบริการและเข้าร่วม การประเมิน ไม่ว่าจะเป็นการรายงานผ่านการกระจายเสียงหรือการรายงานรูปเล่ม การนำเสนอ ข่าว หรือการสรุปรวบยอด การรายงานนี้ทำได้ทั้งระหว่างและหลังการประเมิน

4) การประยุกต์ใช้ (Applying) ขั้นตอนการประยุกต์ใช้ข้อมูลภายใต้การควบคุมของผู้รับบริการและผู้ให้ทำการประเมิน อย่างไรก็ตามผู้ประเมินมีส่วนช่วยในการประยุกต์ใช้ เช่นการตอบคำถามต่างๆ ของลูกค้า

5) ข้อมูลบรรยายและข้อมูลตัดสิน (Descriptive and judgmental information) ด้วยข้อมูลที่เป็นจริงที่ใช้ในการประเมิน การประเมินที่ใช้ประโยชน์ได้จริง ต้องมีทั้งข้อมูลบรรยายและข้อมูลที่ต้องตีความ โดยข้อมูลบรรยาย (Descriptive information) หมายถึง การรายงานการประเมินครั้งสุดท้ายที่รวบรวมบรรยายจุดมุ่งหมายของโครงการ แผนงาน การทำงาน ผลของจุดประสงค์ให้ได้มากที่สุด ข้อมูลบรรยายนี้ควรเก็บไว้แยกกับข้อมูลที่ต้องตีความหรือตัดสินในโครงการ สำหรับข้อมูลตัดสิน (Judgmental information) เป็นข้อมูลที่นอกเหนือจากการรวบรวมข้อมูลบรรยายแล้ว ผู้ประเมินควรให้ความสำคัญกับข้อมูลที่ต้องตีความด้วย ซึ่งเป็นการรวบรวมการประเมิน และสรุปเพื่อตัดสินโครงการ

สตัฟเฟิลบีมและชินคฟิลด์ (Stufflebeam; & Shinkfield. 2007) ได้เสนอวิธีการประเมินที่รู้จักกันเป็นอย่างดีในวงการการศึกษาที่เรียกว่า รูปแบบการประเมินแบบ CIPP (CIPP Model) ซึ่งอยู่บนพื้นฐานของการประเมินประเภท Systematic Decision-Oriented Evaluation (SD Models) เน้นการใช้วิธีเชิงระบบ เพื่อการสารสนเทศที่เป็นประโยชน์ต่อผู้เกี่ยวข้องสำหรับการตัดสินใจในเชิงบริหาร ระบบการประเมินแบบ CIPP เกิดขึ้นประมาณปลาย ปี ค.ศ. 1960 ซึ่งถูกนำมาใช้ในการพัฒนาโครงการของโรงเรียนในสหรัฐอเมริกา ซึ่ง ได้แบ่งประเภทการประเมินของ CIPP Model เป็น 4 ด้าน ดังนี้

1. การประเมินบริบทหรือสถานะที่เป็นอยู่ (C : Context Evaluation)
2. การประเมินปัจจัยนำเข้า (I: Input Evaluation)
3. การประเมินกระบวนการ (P: Process Evaluation)
4. การประเมินผลผลิต (P: Product Evaluation)

แต่ในปัจจุบัน Stufflebeam ได้พัฒนากระบวนการประเมินออกไป 7 ด้าน โดยเพิ่มเติม ดังนี้

5. การประเมินประสิทธิภาพ (Effectiveness Evaluation)
6. การประเมินความยั่งยืน (Sustainability Evaluation)
7. การประเมินขยายผล (Transportability Evaluation)

1.2.1 หลักการของการประเมินตามรูปแบบ CIPP

รูปแบบการประเมินแบบ CIPP มีขึ้นเพื่อให้ผู้บริการรับรู้ข้อมูลเพื่อใช้ในการประเมินและปรับปรุงโครงการ และทำให้การใช้ทรัพยากร เวลา และเทคโนโลยี ตอบสนองต่อความต้องการ ได้รับผลประโยชน์ด้วยความเหมาะสมและเที่ยงธรรม ด้วยรูปแบบของ CIPP เอื้อต่อการปรับปรุงโครงการและเป็นหลักการที่เป็นประชาธิปไตย ดังนั้นผู้ประเมินและผู้รับบริการสามารถที่จะ

1. มีความเข้าใจและได้รับผลประโยชน์อย่างถูกต้องและเหมาะสม
2. มีความชัดเจนในความต้องการในการบริการ หรือปรับปรุงโครงการ
3. ได้รับข้อมูลการใช้โครงการที่ออกแบบ เพื่อสนองความต้องการหรือจากการบริการอื่นๆ

4. การประเมินช่วยแนะแนวทางในการบรรลุเป้าหมายของโครงการ
5. การประเมินข้อดี คุณค่า ความสำคัญ และความตรงจุดของบริการต่างๆ

รูปแบบ CIPP ยังมีหลักสำคัญอีกประการหนึ่ง คือ การปรับปรุงแก้ไข การประเมินจะทำหน้าที่ในระยะยาวเพื่อกระตุ้น คำจูน และช่วยเหลือในการปรับปรุงโครงการ ระบบจะทำหน้าที่กระตุ้นให้ใช้ทรัพยากรอย่างคุ้มค่า นอกจากนี้ระบบนี้ยังช่วยให้ผู้ประเมินเรียนรู้บทเรียนต่างๆ ที่ได้จากความพยายามที่ล้มเหลวและ ที่ประสบผลสำเร็จอีกด้วย นอกจากนี้รูปแบบ CIPP ยังเน้นที่จะประเมินด้วยความจริง โดยใช้หลักทฤษฎีที่ถูกต้องทางศีลธรรม พิจารณาตามความเป็นจริง หรือสิ่งที่ เป็นอยู่จริง ไม่ใช่หรือเป็นไปตามความรู้สึกส่วนบุคคลเพื่อนำไปสู่ข้อสรุปบนพื้นฐานของความเท่าเทียม และสามารถโต้แย้งได้ในกรณีต่างๆ องค์ประกอบหลักของการประเมินแบบ CIPP คือ “คุณค่า” ซึ่งถูกกำหนดจากกลุ่มคนหรือสังคมนั้นๆ ระบบนี้จะทำให้ผู้ประเมินและผู้รับบริการสามารถบ่งชี้และ เข้าใจคุณค่าที่ใช้เป็นรากฐานสำคัญของการประเมินในเรื่องใดเรื่องหนึ่งได้ ดังนั้นการประเมินทั้ง 4 ประเภท จะมีคุณค่า เป็นแกนกลาง ซึ่งแสดงความสัมพันธ์ระหว่างการประเมินกับโครงการได้ดังนี้

1. การกำหนดเป้าหมายเป็นตัวตั้งคำถามของการประเมินทางบริบท การประเมินทางบริบทก็จะเป็นตัวจัดหาข้อมูลเพื่อพิสูจน์และปรับปรุงเป้าหมายที่กำหนด
2. การปรับปรุงแผนดำเนินการ เป็นตัวตั้งคำถามของการประเมินข้อมูลป้อนเข้า การประเมินข้อมูลป้อนเข้าก็จะเป็นสิ่งที่ใช้ตัดสินแผนดำเนินการและทิศทาง เพื่อแผนดำเนินการมี ประสิทธิภาพมากขึ้น
3. การปฏิบัติการตามโครงการ เป็นตัวตั้งคำถามของการประเมินกระบวนการ การประเมินกระบวนการก็จะเป็นสิ่งที่ตัดสินกิจกรรมต่างๆ และให้ข้อมูลป้อนกลับเพื่อปรับปรุงการปฏิบัติ ของบุคลากร
4. ผลลัพธ์หรือผลผลิต จากการปฏิบัติ เช่น การประสบความสำเร็จเป็นตัวกำหนด ถึงการประเมินผลลัพธ์หรือผลผลิต จะเป็นเครื่องตัดสินผลลัพธ์จากการปฏิบัติการเพื่อจะพัฒนาไปสู่ ความก้าวหน้าต่อไป

1.2.2 องค์ประกอบของรูปแบบการประเมินแบบ CIPP

รูปแบบการประเมินผลแบบ CIPP ประกอบด้วย การประเมิน 4 ประเภท คือ บริบท ข้อมูลนำเข้า กระบวนการ และผลผลิต/ผลลัพธ์ รายละเอียด (Stufflebleam; et al. 1977: 218 -239; Stufflebleam; & Shinkfield. 2007: 334-346) ดังนี้

1. การประเมินบริบท (Context evaluation: C) เป็นการประเมินข้อมูลพื้นฐาน โดยเน้นในด้านความสัมพันธ์ที่เกี่ยวกับสภาพแวดล้อม เพื่อหาเหตุผลที่ใช้ในการกำหนดวัตถุประสงค์ และเป้าหมายของโครงการฝึกอบรม รวมถึงการหาความจำเป็นในการฝึกอบรมเป็นการประเมินก่อนเริ่มโครงการ เพื่อกำหนดทิศทางและวัตถุประสงค์ของการฝึกอบรม ซึ่งการประเมินบริบทมีจุดประสงค์ ดังนี้

- 1) เพื่อให้คำนิยามบริบทที่มีความเกี่ยวข้อง
- 2) ระบุจำนวนกลุ่มเป้าหมายทั้งหมดและประเมินความต้องการของกลุ่มเป้าหมาย
- 3) จัดหาโอกาสที่จะตอบสนองความต้องการ
- 4) วิเคราะห์ปัญหาที่เกิดจากความต้องการ
- 5) ตรวจสอบเป้าหมายโครงการว่าสามารถตอบสนองความต้องการจากการ

ประเมินได้หรือไม่วิธีการประเมินบริบท ใช้ในการวิเคราะห์ระบบ การสำรวจ การตรวจสอบเอกสาร การวิเคราะห์ข้อมูลขั้นที่สอง การพิจารณา การตรวจสอบสัมภาษณ์ การทดสอบวินิจฉัย และการใช้เทคนิคเดลฟิ (Delphi technique) ซึ่งการประเมินบริบทจะใช้ในการตัดสินใจเกี่ยวกับภาวะแวดล้อมของโครงการได้แก่

- 1) เป้าหมายเกี่ยวกับความต้องการร่วมกันและการใช้โอกาส
- 2) การลำดับความสำคัญก่อนหลังของการจัดสรรเวลาและทรัพยากร
- 3) จุดประสงค์ที่เกี่ยวข้องกับการแก้ไขปัญหาเพื่อการเปลี่ยนแปลง
- 4) การกำหนดมาตรฐานในการตัดสินใจผลลัพธ์

2. การประเมินข้อมูลป้อนเข้า (Input evaluation: I) เป็นการตรวจสอบความพร้อม ความเหมาะสม และความพอเพียงของปัจจัยต่างๆ เพื่อวิเคราะห์ทางเลือกที่เหมาะสมที่สุดกับทรัพยากรที่มีอยู่และเป็นทางเลือกที่มีโอกาสทำให้บรรลุวัตถุประสงค์ของโครงการได้มากที่สุด ข้อมูลที่ได้นำไปประกอบการตัดสินใจว่าจะใช้ทรัพยากรให้ตรงกับเป้าหมายของโครงการฝึกอบรมได้ดีที่สุดอย่างไร ซึ่งการประเมินข้อมูลป้อนเข้ามีจุดประสงค์ เพื่อกำหนดและประเมินศักยภาพของระบบ แผนการของโครงการ การวางรูปแบบขั้นตอนกระบวนการ เพื่อดำเนินการให้เป็นไปตาม กลยุทธ์งบประมาณ และตารางเวลาที่กำหนดไว้ สำหรับวิธีการประเมินข้อมูลป้อนเข้า คือ การจัดทำรายการ และวิเคราะห์ทรัพยากรบุคคล และสิ่งของ แผนการแก้ไขปัญหา และการจัดรูปแบบกระบวนการตามหลักความสัมพันธ์ การปฏิบัติใช้จริง ทุนและเศรษฐศาสตร์ ซึ่งการประเมินข้อมูลป้อนเข้าจะนำมาใช้เพื่อเลือกแหล่งสนับสนุน กลยุทธ์การแก้ไขปัญหา และการจัดรูปแบบกระบวนการ กล่าวคือ เพื่อจัดโครงสร้างการเปลี่ยนแปลงของการดำเนินการจัดสรรงบประมาณ และเวลาของการทำงานในโครงการ และเป็นพื้นฐานให้กับการตัดสินใจการบรรลุเป้าหมาย

3. การประเมินกระบวนการ (Process evaluation: P) เป็นการประเมินเพื่อตรวจสอบว่าโครงการได้ดำเนินไปตามกระบวนการที่กำหนดไว้ได้ตามวัตถุประสงค์หรือไม่ หาข้อบกพร่องของการดำเนินโครงการ ที่จะใช้เป็นข้อมูลในการพัฒนา แก้ไข ปรับปรุง ให้การดำเนินการในช่วงต่อไปมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น เป็นประโยชน์อย่างมากต่อการค้นหาจุดเด่นหรือจุดแข็ง (Strengths) และจุดด้อย (Weakness) ของนโยบาย/แผนงาน/โครงการ ซึ่งมักจะไม่สามารถศึกษาได้ภายหลังจากการสิ้นสุดโครงการแล้ว มีบทบาทในการปรับปรุงการดำเนินงานโครงการฝึกอบรมโดยตรง เป็นการให้ข้อมูลย้อนกลับ (Feedback) ไปยังผู้ดำเนินการฝึกอบรม และหากพบว่ามีปัญหาอุปสรรคจะได้ปรับปรุงแก้ไขได้ ซึ่งการประเมินกระบวนการมีจุดประสงค์ ดังนี้

1) เพื่อระบุและทำนายข้อผิดพลาดในการจัดรูปแบบกระบวนการ และการบรรลุเป้าหมาย

2) จัดหาข้อมูลเพื่อการตัดสินใจล่วงหน้าก่อนการปฏิบัติการ

3) เก็บบันทึกและตัดสินใจ จรรยาและขั้นตอนการดำเนินการต่าง ๆ โดยมีวิธีการประเมินกระบวนการ มีดังนี้

1) ควบคุมอุปสรรคสำคัญที่อาจเกิดขึ้นในการปฏิบัติและเฝ้าระวังอุปสรรคที่ไม่ได้คาดไว้

2) รับรู้ข้อมูลเฉพาะเพื่อการตัดสินใจของโครงการ

3) อธิบายขั้นตอนกระบวนการที่เกิดขึ้นจริง

4) ดำเนินการเรื่องการปฏิสัมพันธ์และการสังเกตการณ์การปฏิบัติการของเจ้าหน้าที่โครงการและบุคคลที่มีส่วนเกี่ยวข้องซึ่ง การประเมินกระบวนการจะช่วยทำให้บรรลุเป้าหมายและเกิดการเปลี่ยนแปลงการจัดรูปแบบและกระบวนการของโครงการ โดยส่งผลต่อการควบคุมและเก็บบันทึกข้อมูลของขั้นตอนการดำเนินการจริง และนำมาใช้ตีความเป็นผลสรุปต่อไป

4. การประเมินผลผลิต (Product evaluation: P) เป็นการประเมินเพื่อเปรียบเทียบผลผลิตที่เกิดขึ้นกับวัตถุประสงค์ของโครงการ หรือมาตรฐานที่กำหนดไว้ รวมทั้งพิจารณาในประเด็นของการยุบ เลิกขยาย หรือปรับเปลี่ยนโครงการ แต่การประเมินผลแบบนี้มิได้ให้ความสนใจต่อเรื่องผลกระทบ (Impact) และผลลัพธ์ (Outcomes) ของนโยบาย / แผน / โครงการเท่าที่ควร การประเมินลักษณะนี้เป็นการประเมินผลที่เกิดขึ้นโดยเทียบกับวัตถุประสงค์หรือเป้าหมายที่กำหนด เป็นการวัดและแปลความหมายเกี่ยวกับการบรรลุถึงวัตถุประสงค์ ดังนั้นการประเมินผลผลิตจึงมีจุดประสงค์และเพื่อรวบรวมคำอธิบาย

5. การประเมินประสิทธิภาพ (Effectiveness Evaluation) เป็นการประเมินคุณภาพและความสำคัญของผลลัพธ์ของโครงการ โดยเป็นการตอบคำถามว่าโครงการมีคุณภาพตามความต้องการจำเป็นของกลุ่มเป้าหมายหรือไม่ (We are there targeted needs met?)

6. การประเมินการขยายผล (Transportability Evaluation) เป็นตอบคำถามว่า กระบวนการของโครงการสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในสถานการณ์อื่น ๆ อย่างเกิดประสิทธิภาพหรือไม่ (Did the processes that produced the gains prove transportable and adaptable for effective use else where?)

7. การประเมินความยั่งยืน (Sustainability Evaluation) เป็นการตอบคำถามว่า โครงการทำให้เกิดประโยชน์ที่ยั่งยืนหรือไม่ (We are the gains for beneficiary issue stained?)

1.2.3 ช่วงเวลาการประเมินผล

เมื่อพิจารณาถึงช่วงเวลาของการประเมินผลโครงการ เพื่อจำแนกประเภทของการประเมินผลโครงการโดยละเอียดแล้ว เราสามารถจำแนกได้ว่าการประเมินผลโครงการมี 4 ระยะดังต่อไปนี้

1) การประเมินผลโครงการก่อนการดำเนินงาน (Pre-evaluation) เป็นการประเมินว่ามีความจำเป็นและความเป็นไปได้ในการกำหนดให้มีโครงการหรือแผนงานนั้นๆ หรือไม่ บางครั้งเรียกการประเมินผล ประเภทนี้ว่า การศึกษาความเป็นไปได้ (Feasibility Study) หรือการประเมินความต้องการที่จำเป็น (Need Assessment)

2) การประเมินผลโครงการขณะดำเนินงาน (On-going Evaluation) เป็นการประเมินผลโครงการเพื่อติดตามความก้าวหน้าของการดำเนินงาน (Monitoring) และการใช้ทรัพยากรต่างๆ

3) การประเมินผลโครงการเมื่อสิ้นสุดการดำเนินงาน (Post-evaluation) เป็นการประเมินว่า ผลของการดำเนินงานนั้น เป็นไปตามวัตถุประสงค์ของโครงการที่วางไว้หรือไม่

4) การประเมินผลกระทบจากการดำเนินโครงการ (Impact Evaluation) เป็นการประเมินผลโครงการ ภายหลังจากการสิ้นสุดการดำเนินโครงการหรือแผนงาน โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อตรวจสอบผลการดำเนินงานที่เกิดขึ้น ซึ่งอาจจะได้รับอิทธิพลจากการมีโครงการหรือปัจจัยอื่นๆ

นอกจากนี้ สตีฟเฟิลบีม ได้นำเสนอประเภทของการตัดสินใจ ที่สอดคล้องกับประเด็นที่ประเมินผล ดังนี้

1. การตัดสินใจเพื่อการวางแผน (Planning Decisions) เป็นการตัดสินใจที่ใช้ข้อมูลจากการประเมินสภาพแวดล้อมที่ได้นำไปใช้ในการกำหนดจุดประสงค์ของโครงการ ให้สอดคล้องกับแผนการดำเนินงาน

2. การตัดสินใจเพื่อกำหนดโครงสร้างของโครงการ (Structuring Decisions) เป็นการตัดสินใจที่ใช้ข้อมูลจากปัจจัยนำเข้าที่ได้นำ ไปใช้ในการกำหนดโครงสร้างของแผนงาน และขั้นตอนของการดำเนินการของโครงการ

3. การตัดสินใจเพื่อนำโครงการไปปฏิบัติ (Implementation Decisions) เป็นการตัดสินใจที่ใช้ข้อมูลจากการประเมินกระบวนการ เพื่อพิจารณาควบคุมการดำเนินการให้เป็นไปตามแผน และปรับปรุงแก้ไขการดำเนินการให้มีประสิทธิภาพมากที่สุด

4. การตัดสินใจเพื่อทบทวนโครงการ (Recycling Decisions) เช่น การตัดสินใจเพื่อใช้ข้อมูลจากการประเมินผลผลิต (Output) ที่เกิดขึ้น เพื่อพิจารณาการยุติ / ล้มเลิก หรือขยายโครงการที่จะนำไปใช้ในโอกาสต่อไป

ข้อมูลเกี่ยวกับประเด็นการประเมินแบบ CIPP Model ทั้ง 4 ประการ และประเภทของการตัดสินใจดังกล่าวข้างต้น พอจะสรุป ความสัมพันธ์ระหว่างประเภทของการประเมินกับการตัดสินใจ ดังตาราง 3

ตาราง 3 ความสัมพันธ์การตัดสินใจและประเภทการประเมินแบบ CIPP Model

ประเภทการประเมิน	ประเภทการตัดสินใจ
การประเมินสภาวะแวดล้อม (Context Evaluation)	การตัดสินใจเพื่อการวางแผน (Planning Decisions)
การประเมินปัจจัยเบื้องต้น/ตัวป้อน (Input Evaluation)	การตัดสินใจเพื่อกำหนดโครงสร้าง (Structuring Decisions)
การประเมินกระบวนการ (Process Evaluation)	การตัดสินใจเพื่อนำโครงการไปปฏิบัติ (Implement Decisions)
การประเมินผลผลิต (Product Evaluation)	การตัดสินใจเพื่อทบทวนโครงการ (Recycling Decisions)

สตัฟเฟิลบีม (Stufflebeam. n.d.) ได้เสนอแนวคิดในการสร้างแบบแผนการประเมินผล ซึ่งสอดคล้องกับ CIPP Model ซึ่งอาจนำไปประยุกต์ใช้กับ การประเมินผลในรูปแบบอื่นๆ ได้ แบบแผนการประเมินผล มีดังนี้

1. การบรรยายจุดมุ่งหมาย และการกำหนดนโยบายในการปฏิบัติงาน ซึ่งประกอบด้วย
  - 1.1 ขอบเขตความรับผิดชอบว่ามีขอบเขตระดับท้องถิ่นระดับจังหวัด หรือระดับประเทศ
  - 1.2 เวลาและแนวทางเลือก
  - 1.3 ตัวแปรในการวัดและมาตรฐานที่ใช้ในการตัดสินใจ
  - 1.4 นโยบายในการปฏิบัติงานของผู้ประเมินผล
2. การเก็บรวบรวมข้อมูล ประกอบด้วยแหล่งข้อมูลที่จะเก็บรวบรวมข้อมูล วิธีการ เครื่องมือ วิธีการสุ่มกลุ่มตัวอย่าง สภาพการณ์ในการเก็บข้อมูล
3. การวิเคราะห์ข้อมูล
4. การรายงานผลหรือสรุปผลการวิเคราะห์ข้อมูล
5. การบริหารการประเมินผลเพื่อเตรียมแผนการดำเนินงานทั้งหมด ซึ่งประกอบด้วย ขั้นตอน คือ กำหนดโครงสร้าง กำหนดบุคลากรและทรัพยากร กำหนดวิธีการปฏิบัติ ประเมินผล ประสิทธิภาพของเครื่องมือ กำหนดวิธีการที่จะพัฒนาแบบแผนการประเมิน และการจัดหา งบประมาณที่ใช้ในการดำเนินงาน การประเมินผลตลอดโครงการ

2. แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์

2.1 ประวัติความเป็นมาของกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์

กระบวนการยุติธรรมทางอาญาของประเทศตะวันตก ได้พัฒนาความยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ (Restorative justice) ขึ้นในช่วงปลายศตวรรษที่ 19 โดยเปลี่ยนแปลงวัตถุประสงค์การลงโทษแบบแก้แค้นทดแทน (Retributive model) มาเป็นแบบการแก้ไขฟื้นฟู (Rehabilitation model) ซึ่งเป็นวัตถุประสงค์ที่รัฐนำมาลงโทษผู้กระทำผิดในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาปัจจุบัน โดยรูปแบบการลงโทษแบบแก้แค้นทดแทนได้ให้ความสำคัญเฉพาะแต่ผู้กระทำผิด โดยถือว่าผู้กระทำผิดเป็นศูนย์กลางของอาชญากรรม แต่ไม่ได้ให้ความสำคัญกับเหยื่ออาชญากรรมผู้ได้รับผลกระทบหรือความเสียหายจากอาชญากรรม ทำให้เหยื่ออาชญากรรมไม่มีส่วนร่วมในกระบวนการยุติธรรมและไม่ได้รับการชดเชยความเสียหายที่เกิดขึ้นกับตน

กระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ (Restorative Justice) เกิดขึ้นครั้งแรกที่ประเทศแคนาดาในช่วงปี ค.ศ.1970 เป็นแนวคิดที่ใช้ในการไกล่เกลี่ยระหว่างเหยื่อ และผู้กระทำผิด โดยผู้กระทำผิดจะถูกนำมาที่บ้านของเหยื่อ เพื่อให้เห็นว่าผลของการกระทำของตนเอง ทำให้เหยื่อรวมทั้งครอบครัว และชุมชนที่เหยื่อเป็นสมาชิกได้รับความเดือดร้อนเพียงใด ถือได้ว่าโบสท์เป็นผู้นำในการเคลื่อนไหวในการนำระบบนี้มาใช้เป็นครั้งแรก โดยเน้นหลักคำสอนของชาวคริสเตียนที่เน้นการเลื่อมใสในศาสนา เพื่อช่วยให้ตนเองพ้นจากทุกข์ เพื่อให้เกิดความสันติสุขเป็นหลัก แม้ว่าช่วงปี ค.ศ.1980-1990 แนวคิดดังกล่าวจะเปลี่ยนไปเป็นหลักในทางโลกมากกว่าทางศาสนาก็ตาม แต่หลักดังกล่าวยังเป็นพื้นฐานความเชื่อของศาสนาคริสต์ ในเรื่องการให้อภัยและการเยียวยารักษา (จาร์สรุงเรื่อง. 2547: 54-56) และความยุติธรรมเชิงสมานฉันท์มีต้นกำเนิดมาจากวิธปฏิบัติตามขนบธรรมเนียมประเพณีในการสร้างความสงบสุข โดยการทำให้เกิดความยุติธรรมของชนเผ่าพื้นเมืองในนิวซีแลนด์ (Maori) ออสเตรเลีย (Aborigine) สหรัฐอเมริกาและแคนาดา (Indian) นำมาใช้เป็นครั้งแรกในปี ค.ศ. 1974 ในเมือง Kitchener รัฐ Ontario โดยจัดให้มีโปรแกรมการไกล่เกลี่ยประนีประนอมข้อพิพาทระหว่างเหยื่ออาชญากรรมและผู้กระทำผิด (Victim offender reconciliation program) ในการยุติปัญหาความขัดแย้งและการทำให้สังคมเกิดความสงบสุข (Peacemaking) โดยมีแนวคิดที่ว่าอาชญากรรมเป็นการละเมิดหรือกระทบต่อความสัมพันธ์ ระหว่างบุคคลมากกว่าที่จะเป็นการละเมิดหรือกระทบต่อรัฐจึงให้ความสำคัญกับการสมานฉันท์ความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลด้วยวิธีการที่ไม่รุนแรง และเน้นความต้องการของเหยื่ออาชญากรรมเป็นหลัก รวมทั้งส่งเสริมหรือสนับสนุนให้ผู้กระทำผิดเหยื่ออาชญากรรม ชุมชน ร่วมมือกันแก้ไข ปัญหาอาชญากรรมเพื่อให้เกิดความปรองดองและสมานฉันท์ต่อกัน และสังคมกลับมาสงบสุขอีกครั้งหนึ่ง

2.2 ความหมายของกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์

กระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ (Restorative justice) เป็นคำที่ใช้กันอย่างแพร่หลายในสังคมโลก จึงมีการให้คำนิยามแตกต่างกันออกไป ดังนี้ (สุมาลี วงษ์วิฑิต; และคณะ. 2551: 29)

สหประชาชาติ ได้เสนอให้ใช้คำนี้ในการประชุม UN Expert Meeting on Restorative Justice ที่รัฐบาลแคนาดาจัดขึ้นเมื่อเดือนตุลาคม พ.ศ. 2544 หมายถึง “การอำนวยความสะดวกยุติธรรมที่ต้องการทำให้ทุกฝ่ายซึ่งได้รับผลกระทบจากอาชญากรรมได้กลับคืนสู่สภาพดีเช่นเดิม อันเป็นการสร้างความสมานฉันท์ในสังคมอันเป็นเป้าหมายสุดท้าย”

ฮาวเวิร์ด เซน (Howard Zehr. n.d.) กล่าวว่า กระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์หมายถึง กระบวนการที่นำบุคคลที่กระทำผิด มาตกลงเจรจากันในเรื่องความเสียหาย ความต้องการของเหยื่ออาชญากรรมที่จะได้รับการชดเชย จัดทำข้อตกลงร่วมกันและแก้ไขปัญหาดังกล่าวที่เกิดขึ้น เพื่อเป็นการแก้ไขเยียวยาให้กลับคืนสู่สภาพเดิมให้มากที่สุด กระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์จะกำหนดให้เหยื่ออาชญากรรมผู้กระทำผิด และคนในชุมชนเข้ามาพบปะเจรจาเพื่อหาข้อยุติ ซึ่งอาจจะทำโดยการชดเชย สร้างความสัมพันธ์ใหม่ที่ดีต่อกัน และให้คำมั่นว่าจะไม่กระทำผิดซ้ำอีกในอนาคต

โทนี่ มาร์แชล (Tony Marshall. n.d.) กล่าวว่า กระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์หมายถึง กระบวนการซึ่งบุคคลทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องกับการกระทำผิด ร่วมกันกำหนดแนวทางแก้ปัญหาว่าจะจัดการอย่างไรกับการกระทำผิดที่เกิดขึ้นและผลของการกระทำที่อาจจะเกิดขึ้นในอนาคต

มาร์ค อัมบริท (Mark Umbreit. n.d.) กล่าวว่า กระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์หมายถึง กระบวนการที่มีเหยื่ออาชญากรรมเป็นศูนย์กลาง โดยให้เหยื่ออาชญากรรม ผู้กระทำผิด ครอบครัวของเหยื่ออาชญากรรม และตัวแทนชุมชน เข้ามามีส่วนร่วมโดยการพูดคุยกันเพื่อจัดการกับปัญหาและความเสียหายที่เกิดขึ้นร่วมกัน — อีกทั้งยังเปิดโอกาสให้ผู้กระทำผิดได้แสดงความรับผิดชอบต่อบุคคลและชุมชนที่ได้รับความเสียหายจากการกระทำผิด มีการฟื้นฟูความเสียหายทางร่างกายและจิตใจของเหยื่ออาชญากรรม ส่งเสริมให้ผู้กระทำผิดได้มีโอกาสพัฒนาตนเองและสามารถกลับคืนสู่สังคมเป็นพลเมืองที่ดีของสังคมต่อไปได้ ทำให้คนในชุมชนเกิดความรู้สึกปลอดภัย

จอห์น แบรทเวท (John Braithwaite. n.d.) ได้ให้ความเห็นไว้ว่า แนวความคิดเรื่องกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์แตกต่างไปจากแนวความคิดเดิมๆ ในเรื่องการลงโทษ โดยจุดประสงค์ของการลงโทษเช่น การป้องกัน การแก้ไขฟื้นฟู การตัดโอกาสในการกระทำผิดอีก และการแก้แค้นทดแทน ซึ่งกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์เน้นความรับผิดชอบของผู้กระทำผิด การมีส่วนร่วมของคนในชุมชนและ กระบวนการให้ความสัมพันธ์ของผู้กระทำผิดและคนในชุมชนกลับคืนดีต่อไป

กิตติพงษ์ กิตยารักษ์ (2545: 12–13) ให้ความเห็นเกี่ยวกับความหมายของกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ว่า ในภาษาไทยที่เรียกว่า “ความยุติธรรมเชิงสมานฉันท์” นั้น ไม่ตรงกับคำว่า Restorative หรือ Restoration ซึ่งแปลว่า การฟื้นฟู การซ่อมแซม การทำให้กลับคืนสู่ดั้งเดิม หรือ การปฏิสังขรณ์ อย่างไรก็ตามในการสัมมนาทางวิชาการเรื่อง “ยุทธศาสตร์การพัฒนาระบบกระบวนการยุติธรรม เมื่อวันที่ 6 ตุลาคม 2543 ณ ตึกสันติไมตรี ทำเนียบรัฐบาล ใช้คำว่ากระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ เพราะมองว่า “เป้าหมายสุดท้ายของ Restorative Justice คือต้องการทำให้ทุกฝ่ายที่ได้รับผลกระทบได้กลับคืนสู่สภาพดีเช่นเดิม อันเป็นการสร้างความสมานฉันท์ในสังคม

จุฬารัตน์ เอื้ออำนวย(2545: 3) กระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์(restorative justice) มีลักษณะที่เป็นทั้งปรัชญาแนวคิดและกระบวนการปฏิบัติต่อความขัดแย้ง พฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์และอาชญากรรม ด้วยการคำนึงถึงเหยื่ออาชญากรรมและชุมชนผู้ที่ได้รับผลกระทบเป็นศูนย์กลาง โดยกระบวนการวิธีเชิงสมานฉันท์จะสร้างความตระหนักต่อความขัดแย้งหรือความเสียหาย เยียวยาความเสียหายทั้งทางร่างกาย ทรัพย์สินและความสัมพันธ์ รวมทั้งสร้างแผนความรับผิดชอบหรือข้อตกลงเชิงป้องกันที่เป็นไปได้อันนำไปสู่ผลลัพธ์แห่งความสมานฉันท์ของสังคมใช้เป็นทางเลือกในการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งได้หลายระดับรวมทั้งระดับที่มีการดำเนินคดีในกระบวนการยุติธรรมซึ่งเป็นชั้นที่มีระดับความขัดแย้งสูงสุดในสังคม

กล่าวโดยสรุป กระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์เป็นการอำนวยความสะดวกยุติธรรมที่มีเป้าหมายสุดท้ายที่ให้ทุกฝ่ายที่ได้ รับผลกระทบได้กลับคืนสู่สภาพเดิมดังเดิม อันเป็นกระบวนการที่สร้างความสมานฉันท์ทำให้เกิดการฟื้นฟูโดยมีหลักการว่าควรเป็น กระบวนการที่ไม่เป็นทางการให้ผู้ที่เกี่ยวข้องทุกฝ่ายได้มาพบกันในบรรยากาศที่ส่งเสริมให้เกิดความปรองดองส่งเสริมให้ผู้กระทำผิดได้สำนึกผิดได้ ชดใช้ได้ ส่งเสริมให้ชุมชนได้มีโอกาสเข้ามามีส่วนเกี่ยวข้อง กระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์นั้นเป็นการอำนวยความสะดวก ทางเลือก ไม่ใช่เป็นการทดแทน กระบวนการยุติธรรมทางอาญากระแสหลัก

2.3 วัตถุประสงค์และเป้าหมายของกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์

วัตถุประสงค์และเป้าหมายของกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ คือ การให้เหยื่ออาชญากรรมซึ่งได้รับผลกระทบมากที่สุด ได้รับการเยียวยา ทั้งในด้านทรัพย์สิน ร่างกายจิตใจ ความรู้สึกปลอดภัย สิทธิ อำนาจ เกียรติภูมิ อารมณ์ กระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ตั้งอยู่บนความรู้สึกที่ว่า มีความยุติธรรมเกิดขึ้น ชุมชนได้ลงโทษต่อการกระทำผิดแล้ว ทำให้ผู้กระทำผิดแสดงความรับผิดชอบและตระหนักถึงผลกระทบที่เหยื่อ อาชญากรรมได้รับจากการกระทำของตน มีการจัดให้ทำงานบริการสังคม ซึ่งช่วยในการแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำผิดให้สามารถกลับคืนสู่สังคมอันจะเป็นการลดแนวโน้มที่จะเกิดอาชญากรรมในอนาคต (สุพรรณษา สมสี. 2547: 93)

หลักการอันเป็นองค์ประกอบสำคัญของความยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ 4 ประการ ดังนี้

- 1) การไกล่เกลี่ยประนีประนอม(Reconciliation) หมายถึง การไกล่เกลี่ยประนีประนอมระหว่างผู้กระทำผิดและเหยื่ออาชญากรรม
- 2) การชดใช้ (Restitution) หมายถึง การแก้ไขเยียวยาความเสียหาย อาจเป็นในรูปแบบของตัวเงิน หรืออื่นๆ เช่น การกล่าวขอโทษต่อเหยื่ออาชญากรรม ฯลฯ
- 3) การแก้ไขฟื้นฟู (Rehabilitation) หมายถึง การที่ผู้กระทำผิดได้ทำงานที่จะส่งผลดีในการแก้ไขพฤติกรรมและฟื้นฟูความสามารถของผู้กระทำผิด และเป็นการบูรณาการผู้กระทำผิดเหยื่ออาชญากรรม ครอบครัว และชุมชนเข้าด้วยกัน ทำให้เกิดความสมานฉันท์และสัมพันธ์ภาพที่ดีต่อกัน
- 4) การกลับคืนสู่สังคม (Reintegration) หมายถึง การที่ผู้กระทำผิดได้รับการยอมรับจากสังคมในการกลับไปใช้ชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างเป็นปกติสุข

2.4 หลักการเกี่ยวกับกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์

กิตติพงษ์ กิตยารักษ์ (2547: 1) กล่าวถึงหลักการสำคัญเกี่ยวกับกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ ดังนี้

ประการแรก มองว่า “อาชญากรรม” ไม่เพียงแต่ “การฝ่าฝืนกฎหมาย” ซึ่งต้องเอาตัวผู้กระทำความผิดมาลงโทษให้ได้เท่านั้น แต่ในความจริงเป็นจริงแล้ว “อาชญากรรม” ทำให้ “เกิดความเสียหาย” (harm) ด้วย และความเสียหายนั้นเป็นสิ่งที่เกิดขึ้นแท้จริงและส่งผลกระทบต่อผู้เสียหาย

ประการที่สอง กระบวนการยุติธรรมไม่ควรจะมุ่งเน้นเพียงแต่จับผู้กระทำความผิดมา “ลงโทษ” แต่ควรจะเน้นการบรรเทาความเสียหายให้ทุกฝ่ายกลับคืนสู่สภาพดีดังเดิมอีกด้วย การบรรเทาความเสียหายและให้ทุกฝ่ายกลับคืนสู่สภาพดีดังเดิม นั้นภาษาอังกฤษใช้คำว่า Restoration ก็คือที่มาของแนวคิดเรื่อง กระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ (Restorative Justice)

ประการที่สาม ในคดีอาญาเพื่อให้บรรลุถึงวัตถุประสงค์ดังกล่าว “รัฐ” จึงไม่ควรผูกขาดการดำเนินการที่มุ่งเน้นเรื่องการลงโทษเพื่อรักษาความสงบเรียบร้อย เพียงอย่างเดียว แต่ควรเปิดโอกาสให้ “ผู้เสียหายหรือเหยื่อ ผู้กระทำความผิด และชุมชน ” ได้มีโอกาสร่วมกันหาทางออกในการแก้ปัญหาเหล่านี้

ประการที่สี่ สำหรับบุคลากรในกระบวนการยุติธรรม แนวคิดแบบดั้งเดิมเมื่อมีการกระทำความผิดเกิดขึ้น จะมีคำถามพื้นฐาน 3 ข้อ คือ

1. การกระทำความผิดนั้น เป็นความผิดต่อกำหมายเรื่องใด มาตราใด
2. ใครเป็นผู้กระทำ
3. จะนำตัวผู้กระทำความผิดมาลงโทษได้อย่างไร

ส่วนคำถามพื้นฐานในแนวคิดแบบ Restorative Justice คำถามจะเปลี่ยนไป ดังนี้

1. “ความเสียหาย” หรือ “ผลกระทบ” ที่เกิดขึ้นในเรื่องนี้คืออะไร
2. จะแก้ไขเยียวยาให้ทุกคนคืนสู่สภาพเดิมได้อย่างไร
3. ใครจะเป็นผู้แก้ไขเยียวยา และด้วยวิธีอย่างไร

จะเห็นว่าวิธีการมองปัญหาจะแตกต่างกันโดยสิ้นเชิง ดังที่กิตติพงษ์ กิตยารักษ์ และคณะ

ตาราง 4 เปรียบเทียบทัศนคติที่แตกต่างกันสองแบบ

กระบวนกรยุติธรรมกระแสหลัก (Conventional Criminal Justice)	กระบวนกรยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ (Restorative Justice)
1. การกระทำผิดอาญาถือเป็นการกระทำ ละเมิดต่อรัฐ 2. การกระทำผิดอาญาเป็นการละเมิดต่อ กฎหมายถือเป็นการละเมิดอำนาจรัฐ จึงต้องนำ ตัวผู้กระทำผิดมาลงโทษ 3. วัตถุประสงค์หลักต้องการนำ “ผู้กระทำผิด” มาลงโทษ โดยมุ่งผลในการแก้แค้นทดแทน (retribution) สร้างความข่มขู่ ยับยั้ง (deterrence) และตัดโอกาสไม่ให้เกิด ความผิดอีก (in capitation)	1. การกระทำผิดอาญาเป็นการทำลายสัมพันธ์ ที่ดีระหว่างบุคคลและความสมานฉันท์ในสังคม 2. การกระทำผิดอาญาก่อให้เกิดผลกระทบหรือ ความเสียหาย (harm) จึงจำเป็นต้องมีการ เยียวยาหรือฟื้นฟู (restore) 3. วัตถุประสงค์หลักต้องการฟื้นฟู (restore) ความเสียหาย หรือผลกระทบจากการกระทำ ความผิดให้ทุกฝ่ายที่ได้รับผลร้ายซึ่งรวมทั้ง “ผู้เสียหาย” หรือ “เหยื่ออาชญากรรม” “ผู้กระทำ ผิด” และ “ชุมชน” เพื่อให้มีการชดใช้ (restitution) การแก้ไขฟื้นฟู (rehabilitation) และการกลับ เข้าสู่สังคม (reintegration)
4. คำถามพื้นฐาน 3 ข้อ 1) การกระทำเป็นความผิดต่อกฎหมาย เรื่องใด 2) ใครเป็นผู้กระทำ 3) จะนำผู้กระทำผิดมาลงโทษได้อย่างไร	4. คำถามพื้นฐาน 3 ข้อ 1) “ความเสียหาย” หรือ “ผลกระทบ” ที่เกิดขึ้น คืออะไร 2) จะแก้ไขเยียวยาได้อย่างไร 3) ใครจะเป็นผู้แก้ไขเยียวยาและด้วยวิธีอะไร

ที่มา: อังคณา บุญสิทธิ์. (2548, กันยายน-ธันวาคม). นิตยสารสำนักงานศาลยุติธรรม.

หน้า 181-183.

หลักการและแนวคิดเกี่ยวกับกระบวนกรยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ คือ การสร้างสำนึกเยียวยา และฟื้นฟูความเสียหาย ผดุงความยุติธรรมแก่ชุมชน แนวคิดเชิงทฤษฎีคือ เน้นการจัดให้ผู้ที่ได้รับผลกระทบโดยตรงจากการกระทำผิดทางอาญา ซึ่ง ได้แก่ ผู้เสียหายหรือเหยื่อ ชุมชน และผู้กระทำผิดได้ร่วมมือกันโดยตรงในการจัดการและแก้ไขผลกระทบที่เกิดขึ้น รวมทั้งการฟื้นฟูหรือเยียวยา ความสูญเสียหรือความเสียหายที่เกิดขึ้นแก่เหยื่ออาชญากรรมด้วย ในกระบวนกรยุติธรรมทาง อาญาสนับสนุนให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมให้ผู้กระทำผิดรับผิดชอบและเยียวยาให้แก่ผู้ที่ได้รับผลร้าย เน้นหนักและให้ความสำคัญแก่ การที่ผู้กระทำผิดยอมรับผิดชอบในสิ่งที่ได้กระทำ รวมทั้งการแก้ไข มากกว่าการลงโทษที่รุนแรงคำนึงถึงความรับผิดชอบของชุมชนในการสร้างสภาพแวดล้อมที่มีผลต่อ พฤติกรรมของผู้กระทำผิด (ชาญเชาวน์ ไชยานุกิจ. 2545: 5)

หลักการและแนวคิดของความยุติธรรมเชิงสมานฉันท์จึงเป็นความยุติธรรมเพื่อสังคม โดยส่วนร่วมที่มุ่งเน้นความเอื้ออาทร และสมานฉันท์ที่เกิดขึ้นระหว่างเหยื่อและผู้กระทำผิด ตลอดจนชุมชนหรือสังคมโดยรวม

2.5 ขั้นตอนการทำงานของกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์

ในการนำกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์มาใช้ในทางปฏิบัตินั้น รอน แคลสเซน (จุฬารัตน์ เอื้ออำนวย . 2548: 8; อ้างอิงจาก Ron Claassen. 2000) ผู้อำนวยการศูนย์ศึกษาสันติวิธี และความขัดแย้ง มหาวิทยาลัยเพสโน แปซิฟิก แคลิฟอร์เนีย สหรัฐอเมริกา ได้เสนอขั้นตอนการทำงานของกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ซึ่งเรียกว่า กระบวนการสร้างความสมานฉันท์(a peacemaking process) ไว้ 6 ขั้นตอน ดังนี้

1) การเชิญชวน (invitation/safety) การเชิญหรือแนะนำให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง ซึ่งได้แก่เหยื่ออาชญากรรม ผู้กระทำผิด และผู้สนับสนุนของทั้งสองฝ่ายให้ตกลงใจที่จะเข้าร่วมการประชุมหรือกล่าวอีกนัยหนึ่งคือ เข้าร่วมในกระบวนการวิธีเชิงสมานฉันท์ที่ผู้ประสานงานจัดขึ้น โดยชี้ให้เห็นความสำคัญของการที่ทั้งสองฝ่ายจะได้ใช้เวทีนี้ในการแก้ปัญหาความขัดแย้ง ทำความเข้าใจถึงความเสียหายที่เกิดขึ้นและแสดงความรับผิดชอบเยี่ยงยวชดใช้ความเสียหายดังกล่าว

2) รับทราบกฎเกณฑ์พื้นฐาน(ground rules) ผู้เข้าร่วมประชุมพึงตระหนักว่ามีกฎเกณฑ์พื้นฐานที่สำคัญๆ บางประการซึ่งเป็นข้อตกลงร่วมในการดำเนินกระบวนการวิธีเชิงสมานฉันท์ ได้แก่ การดำเนินการที่เป็นไปตามขั้นตอนที่กำหนด การแสดงสิทธิในการตอบปฏิเสธได้ตลอดเวลาเมื่อรู้สึกว่ากระบวนการที่ดำเนินนั้นไม่ ยุติธรรมสำหรับตน การไม่พูดสอดแทรกในขณะที่อีกฝ่ายหนึ่งกำลังพูด และเต็มใจที่จะดำเนินกระบวนการวิธีไปสู่ข้อสรุป

3) บรรยายความรู้สึก การสรุป และการตระหนัก(describe, summarize, and recognize) ขั้นตอนนี้เป็นกระบวนการวิธีทางจิตวิทยาที่ผลัดกันเป็นผู้พูดและผู้ฟัง โดย ผู้ฟังจะเป็น ผู้สรุปความภายหลังจากที่จบการฟัง ซึ่งทำให้เกิดการเรียนรู้เชิงตระหนัก ซึ่งมีรูปแบบของการสนทนา ดังนี้

คนแรก: บรรยายเกี่ยวกับปัญหา ความขัดแย้ง หรือความไม่ยุติธรรมที่ประสบ
คนที่สอง: สรุปความ

จากนั้นพิจารณาว่าจากประสบการณ์ดังกล่าวต่างตระหนักถึงคุณค่า ความหมาย ความรู้สึก ความเสียหายที่อีกฝ่ายประสบหรือไม่อย่างไร ถ้ายังไม่เป็นที่ประจักษ์ให้ย้อนกลับมาดำเนินกระบวนการในขั้นตอนนี้อีกครั้ง

4) แสวงหาความลงตัวในข้อตกลง (search for agreement)

1. บูรณาการหลักความยุติธรรม (restore equity) เป็นขั้นตอนที่ทำการสอบถามว่าจะสามารถแก้ไขเยียวยาความเสียหายได้อย่างไรในขณะนี้ ในวิธีทางที่เป็นไปได้

2. แสดงเจตนาให้ความมั่นใจในอนาคต (clarify future intentions) เป็นขั้นตอนที่สอบถามว่าจะสามารถป้องกันไม่ให้เกิดเหตุการณ์เช่นนี้อีกในอนาคตได้อย่างไร

5) สรุปข้อตกลงและแสดงความยินดี (summarize agreement and congratulate) เป็นขั้นตอนที่เขียนสรุปข้อตกลง (ถ้าบรรลุถึงข้อตกลง) กำหนดนัดประชุมเพื่อติดตามผล และแสดงความยินดีที่ทุกฝ่ายให้ความร่วมมือ แต่ถ้ายังไม่สามารถบรรลุถึงข้อตกลงให้ย้อนกลับไปที่ขั้นตอนแรกอีกครั้ง

6) ติดตามผล (follow-up) เป็นขั้นตอนที่ติดตามตรวจสอบดูว่ามีการรักษาสัญญาด้วยการปฏิบัติตามข้อตกลงที่ได้ตกลงกันไว้หรือไม่ ถ้าได้รับรายงานว่ามีปัญหาเกิดขึ้นให้ย้อนกลับไปเริ่มกระบวนการใหม่อีกครั้ง

มีข้อสังเกตว่าขั้นตอนการทำงานของกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ดังกล่าวเป็นการนำความรู้เชิงสหวิทยาการ (interdisciplinary) มาใช้ในการแก้ปัญหาความขัดแย้ง ความไม่ยุติธรรม อันเกิดจากอาชญากรรม โดยมีการนำทฤษฎีทางจิตวิทยาการให้คำปรึกษา (counseling psychology) ของ Roger ซึ่งเป็นทฤษฎีในระดับปฏิบัติที่ใช้ปฏิบัติอยู่ในโรงเรียน และในวงการจิตบำบัดมาประยุกต์ใช้กับสถานการณ์อาชญากรรมที่เกิดขึ้นจริง ด้วยการจัดให้มีการเผชิญหน้ากันในกลุ่มภายใต้การประสานงานและกำกับดูแลของเจ้าหน้าที่ในกระบวนการยุติธรรมโดยมีขอบเขตความเหมาะสมตามกฎหมายเป็นเกณฑ์ประกอบการพิจารณา ขณะเดียวกัน ทั้งเหยื่ออาชญากรรมและผู้กระทำผิดต่างก็มีทางเลือก ที่จะกลับไปใช้การดำเนินคดีตามกระบวนการยุติธรรมกระแสหลักได้ตลอดเวลาไม่ว่าจะนำวิธีการเชิงสมานฉันท์มาใช้ในขั้นตอนใดของกระบวนการยุติธรรมก็ตาม

2.6 หลักเกณฑ์สำคัญ 5 ประการของกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ (วันชัย รุจนวงศ์. 2547: 5)

- 1) เน้นที่ความเสียหายและความต้องการของผู้เสียหาย อันเป็นผลต่อเนื่องมาจากความเสียหายที่เกิดจากการกระทำนั้น รวมทั้งความต้องการของชุมชนและผู้กระทำผิด
- 2) จัดการกำหนดภาระหน้าที่ในการแก้ไข ซึ่งเป็นผลมาจากการให้เกิดความเสียหายนั้น ได้แก่ ภาระหน้าที่ของผู้กระทำผิดรวมทั้งภาระหน้าที่ของชุมชนและของสังคมในการแก้ไข เยียวยาที่เกิดจากความเสียหายด้วย
- 3) ใช้กระบวนการเปิดโอกาสให้เข้ามามีส่วนร่วม และเป็นกระบวนการที่ทุกฝ่ายมีส่วนร่วมในกระบวนการนั้น
- 4) ให้ทุกฝ่ายที่มีส่วนได้เสียในสถานการณ์นั้น เข้ามามีส่วนเกี่ยวข้อง ซึ่งรวมทั้งผู้เสียหาย ผู้กระทำผิด สมาชิกของชุมชนและสังคม
- 5) พยายามหาทางทำสิ่งที่เสียหายไปให้กลับคืนดังเดิม

มีข้อคิดเห็นว่า การนำความยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ มาใช้ในกระบวนการยุติธรรมสำหรับเด็กกระทำผิดว่าดี อยู่กับความร่วมมือด้วยความสมัครใจของทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง ผู้เสียหาย ชุมชน และเจ้าหน้าที่ของรัฐในกระบวนการยุติธรรม ซึ่งมีเงื่อนไขสำคัญ ประการ คือ (วันชัย รุจนวงศ์. 2547: 5; อ้างอิงจาก จุฑารัตน์ เอื้ออำนวย. 2545)

1. ผู้เสียหายหรือเหยื่อมีความสมัครใจ ต้องการให้ผู้กระทำผิดแสดงความรับผิดชอบในการกระทำ

2. สำนึกและศักยภาพชุมชนต้องพิจารณาองค์ประกอบสำคัญ 2 ประการ คือ

2.1 สำนึกของชุมชน ชุมชนคิดว่าเด็กเป็นสมบัติของชุมชน เป็นสมบัติของชาติ บ้านเมือง เมื่อเด็กมีปัญหา ชุมชน และสังคมต้องเข้าไปช่วยเหลือ แก้ไขปัญหานั้น ด้วยจิตสำนึก เช่นนี้จะเอื้ออำนวยต่อการกระบวนการนำกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์มาใช้

2.2 ศักยภาพของชุมชน พิจารณาว่าชุมชนเข้มแข็งหรือไม่ พลเมืองมีความกระตือรือร้นสนใจที่จะแก้ปัญหาสังคมและช่วยงานสาธารณะหรือไม่

ความหมายของชุมชนในที่นี้ คือ ชุมชน ที่มีความรู้สึกนึกคิดของความเป็นชุมชน มีกิจกรรมร่วมกัน มีการประชุมพบปะสังสรรค์กันด้วยกิจกรรมทางศาสนา หรือกิจกรรมอื่นๆ เพื่อสังคม ซึ่งมีลักษณะความเป็นชุมชนตามหน้าที่ (Functional Community)

3. บุคลากรในกระบวนการยุติธรรมต้องยอมรับศักยภาพของชุมชน และยินยอมลดทอนอำนาจให้ชุมชน เมื่อบทบาทของประชาชนเพิ่มขึ้น บทบาทของรัฐก็ต้องลดน้อยลง

2.7 รูปแบบในการจัดการเด็กและเยาวชนกระทำผิดในปัจจุบันมี 4 รูปแบบ (วันชัย รุจนวงศ์. 2547: 3; อ้างอิงจาก จุฑารัตน์ เอื้ออำนวย เรียบเรียง. 2545)

1. รูปแบบกฎหมาย (Legalistic Model) คือ เมื่อเด็กกระทำผิดก็ใช้กฎหมายบังคับ เช่นเดียวกับการกระทำผิดของผู้ใหญ่ เด็กกระทำผิดในหลายประเทศต้องได้รับโทษและผ่านกระบวนการยุติธรรมเช่นเดียวกับผู้ใหญ่

2. รูปแบบการสงเคราะห์ (Welfare Model) แนวคิดนี้เห็นว่าเด็ก กระทำผิดเพราะสภาพสังคมแวดล้อม เด็กจึงไม่ควรได้รับโทษ แต่ควรได้รับการสงเคราะห์ วิธีการนี้เมื่อใช้ไประยะหนึ่งก็พบว่า การสงเคราะห์ทำให้เด็กรู้สึกที่ไม่ต้องรับผิดชอบต่อการกระทำของตน

3. รูปแบบผสม (Co-operative Model) เป็นการผสมผสานของสองรูปแบบข้างต้น คือ การลงโทษตามกฎหมายด้วย และให้สวัสดิการและการสงเคราะห์ด้วย ซึ่งประเทศไทยใช้แบบนี้

4. รูปแบบการมีส่วนร่วม (Participative Model) คือการที่ผู้มีส่วนได้เสียทั้งหมดทั้งผู้กระทำผิด เหยื่อ ชุมชน และรัฐเข้ามามี ส่วนร่วมแก้ไขปัญหาเด็กกระทำผิดและหาทางออกเพื่อบูรณาการเด็กกลับคืนสู่ชุมชน ซึ่งความยุติธรรมเชิงสมานฉันท์จัดอยู่ในรูปแบบนี้

2.8 ประเภทคดีที่สามารถใช้กระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์

กิตติพงษ์ กิตยารักษ์ (2545: 15-16) ระบุว่าอันที่จริงแล้วไม่ได้มีกฎเกณฑ์กติกาว่ากระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ใช้ได้กับความผิดเล็กน้อยเท่านั้น ดังเช่น ในราวินดา Bishop Rismond TuTu ให้สัมภาษณ์ว่าได้นำเอาเรื่อง restorative justice ไปใช้เพื่อสร้างสมานฉันท์ในระหว่างเผ่าพันธุ์ในราวินดา ในแคนาดาได้มีการใช้ในกรณีการประพาศติมิชอบของเจ้าหน้าที่ของรัฐ ในเท็กซัสได้ใช้ในคดีฆาตกรรมเพื่อให้เหยื่อที่มีชีวิตหลงเหลืออยู่หรือผู้เป็นญาติได้มีโอกาสพบกับผู้กระทำ ความผิด เพื่อสร้างความรู้สึกที่ดีขึ้น

อย่างไรก็ตามในสังคมโลกส่วนใหญ่หน้ากระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์มาใช้กับความผิดประเภทที่เด่นชัด ได้แก่

1. ความผิดที่เด็กหรือเยาวชนเป็นผู้กระทำ(juvenile delinquents)

ประเทศออสเตรเลียและนิวซีแลนด์มีการใช้กระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์กับคดีที่เด็กและเยาวชนเป็นผู้กระทำผิดโดยระบบกฎหมายกำหนดไว้ในหลายๆ ประเทศในยุโรป เช่นในอังกฤษ เยอรมัน ออสเตรเลีย ฯลฯ รวมทั้งแคนาดา และสหรัฐอเมริกาที่ใช้เป็นวิธีนี้เป็นหลักเพิ่มมากขึ้น ส่วนรูปแบบที่ใช้จะมีลักษณะเช่นเดียวกันคือใช้รูปแบบการประชุมกลุ่มครอบครัว (family group conferences หรือ FGC s) ซึ่งจะกล่าวถึงรายละเอียดของรูปแบบต่างๆ ในช่วงต่อไป

2. ความผิดจากความรุนแรงในครอบครัว(domestic violence)

กรณีความรุนแรงในครอบครัวนี้เป็น ปัญหาสังคมกึ่งอาชญากรรม ที่ต้องใช้ช่องทางพิเศษของกระบวนการยุติธรรม หรือใช้กระบวนการยุติธรรมที่มีลักษณะเฉพาะ เพื่อให้ความสำคัญกับเหยื่อหรือผู้เสียหาย ในฐานะประธานของปัญหามากยิ่งขึ้นกว่าเดิม โดยคำนึงถึงความรู้สึกนึกคิดของผู้เสียหายและแสวงหาวิธีการที่จะให้ผู้กระทำผิดเยียวยาชดใช้และปรับปรุงนิสัยความประพฤติ อย่างเป็นรูปธรรมมากยิ่งขึ้น ซึ่งกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ เป็นทางเลือกหนึ่งที่สามารถนำมาใช้กับเรื่องนี้ได้

3. ความผิดอาญาต่อส่วนตัวหรือความผิดอาญาที่ยอมความกันได้

คดีอาญาประเภทนี้เป็นความผิดที่กฎหมายบัญญัติไว้โดยเฉพาะให้เป็นความผิดอันยอมความกันได้ ซึ่งโดยปกติจะมีลักษณะที่กระทบกระเทือนต่อสิทธิส่วนบุคคลมิได้กระทบกระเทือนสาธารณชน กฎหมายจึงยินยอมให้ถอนคำร้องทุกข์หรือยอมความกันได้และเมื่อยอมความกันได้แล้วผู้เสียหายจะนำคดีมาฟ้องร้องอีกไม่ได้ คดีอาญาประเภทความผิดที่ยอมความกันได้ตามประมวลกฎหมายอาญาของไทย ได้แก่ ความผิดฐานข่มขืนกระทำชำเรา (มาตรา 276 วรรค 1) ความผิดฐานอนาจาร (มาตรา 278 และ มาตรา 284) ความผิดฐานทำให้เสื่อมเสียเสรีภาพ (มาตรา 309 วรรค 1) ความผิดฐานหน่วงเหนี่ยวกักขังผู้อื่น (มาตรา 310 วรรค 1 และ มาตรา 311 วรรค 1) ความผิดฐานหมิ่นประมาท (มาตรา 326-328) ความผิดฐานฉ้อโกง(มาตรา 341-342, 344-346 และ มาตรา 349-350) ความผิดฐานยักยอกทรัพย์สิน (มาตรา 352-355) ความผิดฐานทำให้เสียทรัพย์สิน (มาตรา 358-359) ความผิดฐานบุกรุก(มาตรา 362-364) ฯลฯ

นอกจากนี้ ยังมีความผิดที่กฎหมาย กำหนดให้เป็นความผิดอันยอมความกันได้ นอกเหนือจากที่กล่าวมาแล้ว เมื่อเหยื่ออาชญากรรมและผู้กระทำผิดเป็นญาติกันตามมาตรา 71 ได้แก่ ความผิดฐานลักทรัพย์ (มาตรา 334-335) ความผิดฐานฉ้อโกง (มาตรา 336 วรรค 1) ความผิดฐานฉ้อโกงประชาชน(มาตรา 343) ความผิดฐานรับของโจร (มาตรา 357) ความผิดฐานทำให้ทรัพย์สินที่มีไว้เพื่อสาธารณประโยชน์เสียหาย(มาตรา 360)

4. ข้อพิพาททางแพ่งเกี่ยวเนื่องทางอาญา

การกระทำผิดบางอย่างผู้กระทำมีความผิดทั้งทางแพ่งและทางอาญา เนื่องจากการกระทำนั้นเข้าองค์ประกอบความผิดทางอาญาในขณะที่เดียวกันยังทำให้ผู้อื่นได้รับความเสียหายด้วย ลักษณะของการกระทำที่เป็นความผิดทางแพ่งเกี่ยวเนื่องทางอาญา หรือกล่าวอีกนัยหนึ่งคดีแพ่งเกี่ยวเนื่องคดีอาญานั้น ผู้กระทำผิดต้องรับผิดชอบตามกฎหมายอาญาและยังต้องชดเชยค่าเสียหายหรือค่าสินไหมทดแทนให้กับผู้เสียหายอีกด้วย เพราะฉะนั้นข้อพิพาทในลักษณะนี้จะระงับลงได้ก็ต่อเมื่อคู่พิพาทตกลงประนีประนอมกันทั้งคดีอาญาและคดีแพ่งด้วย

5. ความผิดเล็กน้อยเพื่อหลีกเลี่ยงการจำคุกระยะสั้น

คดีอาญาประเภทนี้เป็นความผิดประเภทที่แม้จะมีโทษเพียงเล็กน้อยเท่านั้น แต่กฎหมายมิได้บัญญัติให้เป็นคดีความผิดอันยอมความกันได้ เพราะถือว่าเป็นความผิดต่อแผ่นดิน ทำให้ต้องมีการดำเนินกระบวนการพิจารณาคดีไปตามลำดับขั้นตอน แต่หน่วยงานในกระบวนการยุติธรรมแต่ละลำดับได้แก่ ตำรวจ อัยการ และศาลอาจใช้ดุลพินิจเพื่อเบี่ยงเบนคดีประเภทนี้ออกนอกกระบวนการตามอำนาจที่กฎหมายกำหนดไว้ได้เช่นกัน ทั้งนี้เพื่อหลีกเลี่ยงการใช้โทษจำคุกระยะสั้นอันก่อให้เกิดผลเสียหายแก่ผู้กระทำผิดและสังคมมากกว่า รวมทั้งลดความแออัดในเรือนจำได้ทางหนึ่ง ความผิดคดีอาญาเล็กน้อยประเภทนี้ได้แก่ความผิดที่มีโทษจำคุกไม่เกิน 1 ปี

2.9 ขั้นตอนของกระบวนการยุติธรรมที่สามารถใช้กระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ได้

กระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์เป็นมาตรการที่สามารถใช้ได้ในทุกขั้นตอนทั้งก่อนพิจารณาคดี ระหว่างการพิจารณา และภายหลังจากการพิพากษาคดี ดังนี้ (จุฑารัตน์ เอื้ออำนวย . 2548: 22)

1. ขั้นตอนก่อนคดีความเข้าสู่กระบวนการยุติธรรม

มีการใช้วิธีการเชิงสมานฉันท์โดยชุมชนสำหรับคดีความอาญาบางประเภทที่ไม่ร้ายแรง ก่อนมีการร้องทุกข์กล่าวโทษต่อเจ้าพนักงานสอบสวน เช่น ประเทศฝรั่งเศสจะใช้รูปแบบที่เรียกว่า คณะกรรมการบูรณาการชุมชน (community reparative boards) เป็นจำนวนมาก

2. ขั้นตอนเมื่อคดีความเข้าสู่กระบวนการยุติธรรมและก่อนพิพากษาคดี

มีการใช้วิธีการเชิงสมานฉันท์ในชั้นพนักงานสอบสวน ชั้นพนักงานอัยการ กรณีมีความเห็นสมควรสั่งฟ้อง (อาจใช้หลักการดำเนินคดีอาญาตามดุลพินิจ การชะลอการฟ้อง ฯลฯ) และชั้นพิจารณาคดีของศาลก่อนที่จะมีคำพิพากษาอย่างหนึ่งอย่างใด โดยในประเทศตะวันตกส่วนใหญ่ใช้ พนักงานคุมประพฤติ หรือ นักสังคมสงเคราะห์ ดำเนินกระบวนการวิธีการสมานฉันท์ โดยใช้รูปแบบการพิจารณาแบบ ล้อมวง (sentencing circles) สำหรับกรณีผู้กระทำผิดเป็นชนพื้นเมืองในประเทศแคนาดา และสหรัฐอเมริกาบางมลรัฐ และใช้รูปแบบการไกล่เกลี่ยเหยื่อ-ผู้กระทำผิด (victim-offenders mediation หรือ VOM) อย่างกว้างขวางสำหรับผู้กระทำผิดที่เป็นผู้ใหญ่ทั้งในยุโรปและอเมริกา

3. ขั้นตอนหลังการพิจารณาคดี

ในยุโรป ทวีปอเมริกาเหนือ และทวีปออสเตรเลียมีการใช้วิธีการเชิงสมานฉันท์ในชั้นราชทัณฑ์อย่างกว้างขวางเช่นกัน โดยใช้เมื่อมีการจำคุกผู้กระทำผิดไประยะหนึ่งแล้ว เมื่อผู้กระทำผิดได้รับการพักการลงโทษ และในช่วงก่อนที่ผู้กระทำผิดจะสิ้นสุดการรับโทษจำคุกกลับคืนสู่ชุมชน โดยใช้รูปแบบการไกล่เกลี่ยเหยื่อผู้กระทำผิด (victim-offenders mediation หรือ VOM) เช่นกัน

3. ประชญาแนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการประชุมกลุ่มครอบครัว และชุมชน

การปฏิบัติต่อเด็กและเยาวชนที่กระทำผิด ตั้งแต่ในอดีตจนถึงปัจจุบันเป็นกระบวนทัศน์ที่ใช้ทฤษฎีอาชญาวิทยากระแสหลักในการจัดแบ่งวิธีการปฏิบัติต่อ เด็กและเยาวชนที่กระทำผิดออกเป็น 2 ประเภทใหญ่คือวิธีการปฏิบัติต่อเด็กและเยาวชนในสถาบันแบบปิด (Non-institutional Treatment) และวิธีการปฏิบัติต่อเด็กและเยาวชนที่กระทำผิดในชุมชน (Community Based Treatment) หรือวิธีการปฏิบัติต่อเด็กและเยาวชนที่กระทำผิดโดยไม่ใช้สถาบันแบบปิด

ในปัจจุบันยังมีวิธีการปฏิบัติต่อเด็กและเยาวชนที่กระทำผิดวิธีการอื่น ๆ อีกมากมาย นอกจากการแบ่งเต็ลละเยาวชนที่กระทำผิดโดยใช้อิสรภาพเป็นเกณฑ์ ซึ่งเป็นวิธีการที่มีลักษณะไม่แบ่งแยกเด็กและเยาวชนที่กระทำผิดออกจากครอบครัวและชุมชน ไม่กีดกันเด็กและเยาวชนที่กระทำผิดออกไปจากสังคม และไม่เลือกใช้วิธีการ ที่เห็นว่าจะสร้างความขัดแย้งแก่คู่กรณีหรือผู้เสียหายมากขึ้น ซึ่งเป็นที่รู้จักกันแพร่หลายในนามของกระบวนกรยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ (Restorative Justice) ซึ่งวิธีการดังกล่าวนี้ จะใช้ทฤษฎีอาชญาวิทยาแนวสันติมิ (Peacemaking Criminology) และอยู่ภายใต้กระบวนทัศน์การไม่ใช้ความรุนแรง (Non - violence paradigm) ความสำคัญของความยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ในคดีเด็กและเยาวชนเชิงสมานฉันท์คือการสร้างความปรองดองในสังคม โดยให้ผู้เสียหายได้รับความพึงพอใจ และผู้กระทำผิดสำนึกถึงผลร้ายที่เกิดขึ้นจากการกระทำของตนและแสดงความรับผิดชอบโดยการบรรเทาผล ร้ายจากการกระทำนั้น ส่วนวิธีการสร้างสัมพันธ์ภาพที่ดีหรือปรองดองคืนโดยการนำผู้เสียหาย เด็กและเยาวชนที่กระทำผิด ครอบครัว และชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนกรที่หลากหลายวิธีที่สามารถเลือกใช้ตามความเหมาะสมและสอดคล้องกับสภาพการณ์สภาพสังคม วัฒนธรรม เศรษฐกิจ การเมือง ตลอดจนสภาพปัญหาที่เกิดขึ้น โดยมีรูปแบบของกระบวนกรยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ที่เป็นที่ยอมรับกันทั่วไป มี 4 วิธีการคือ ดังที่กล่าวมาแล้วข้างต้นได้แก่

1. การไกล่เกลี่ยระหว่างผู้เสียหายและผู้กระทำผิด (Humanistic mediation)
2. คณะกรรมการการฟื้นฟูชุมชน (Community reparative board)
3. การประชุมกลุ่มครอบครัว (Family group conferencing)
4. การพิพากษาโต๊ะกลม (Circle Sentencing)

ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้จะขอกกล่าวถึงเฉพาะการประชุมกลุ่มครอบครัว (Family group conferencing) เท่านั้น

ปรัชญาของวิธีการประชุมกลุ่มครอบครัว คือ เมื่อมีการให้ข้อมูลต่างๆ ที่เกี่ยวข้องโดยตรงกับเรื่องราวที่เกิดขึ้นแก่ครอบครัวแล้ว ครอบครัวสามารถวางแผนที่จะปกป้องสวัสดิภาพของตนเองได้ดีกว่านักวิชาชีพ เพราะครอบครัวจะเข้าใจตนเอง รู้ปัญหาจุดอ่อนและทรัพยากรของตนเองดีกว่าที่จะให้นักวิชาชีพเข้ามาจัดการ เด็กและเยาวชนต้องการความรู้สึกเป็นส่วนหนึ่งของชุมชน มีเอกลักษณ์และมี ความมั่นคงอยู่ในครอบครัวของตน ซึ่งการจัดการกับปัญหาอาจมีหลายรูปแบบ ครอบครัวจะดีกว่านักวิชาชีพในการหาแนวทางในการแก้ไขโดยจะให้สมาชิกคนอื่นๆ ในครอบครัวเข้ามามีส่วนร่วมอย่างเข้มแข็ง จริงจังกับปัญหา องค์กรและเยาวชนจึงควรต้องให้ครอบครัวเข้ามาจัดการกับปัญหาของเด็กดีกว่ามอบให้เป็นหน้าที่ในการดูแลนี้ให้กับรัฐ (วันชัย รุจนวงศ์ 2547: 7)

การจัดเตรียมพื้นฐานอันสำคัญสำหรับการทำความเข้าใจและหลักการของกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ในการประชุมกลุ่มครอบครัวที่สำคัญมีดังนี้

1. การช่วยผู้กระทำผิดให้ยอมรับผิดและรับผิดชอบต่อการกระทำของเขา
2. อนุญาตให้ผู้เสียหายเข้ามีส่วนร่วมอย่างเต็มที่
3. ดำเนินการประชุมจะเน้นไปในทิศทางที่การแก้ไข และฟื้นฟูความเสียหายที่เกิดขึ้น

ทฤษฎีต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง

ประกอบด้วยทฤษฎีต่าง ๆ ดังนี้

ทฤษฎีความเป็นกลาง องค์กรประกอบหลักทางด้านจิตวิทยาในการประกอบอาชญากรรมเรียกกันว่า “เทคนิคความเป็นกลาง” ซึ่งเป็นทฤษฎีความเป็นกลางนี้เป็นกระบวนการของการรับรู้และทำความเข้าใจ ผู้กระทำผิดจะกล่าวปฏิเสธในพฤติกรรมของตนหรือปฏิเสธโดยบอกปิดลักษณะความเป็นอาชญากรของตน

ทฤษฎีความเป็นกลางอาจรวมถึงยุทธวิธีด้านอื่นด้วย (กรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน. 2547: 4) เช่น

- การปฏิเสธความเสียหาย (Denial of harm) การโต้เถียงว่าความผิดที่เกิดขึ้นมิได้ทำให้ผู้ใดเจ็บปวดเสียหาย เพราะสิ่งที่เหล่านั้นสามารถชดเชยได้ (เช่น ด้วยเงินประกัน) หรือบาดแผลที่เกิดก็หายได้ในเวลาอันสั้น
- การปฏิเสธความรับผิดชอบ (Denial of responsibility) การกล่าวอ้างว่าการกระทำของบุคคลหนึ่งเป็นผลที่ตามมาอันเกิดขึ้น นอกเหนือความสามารถในการควบคุมของอีกบุคคลหนึ่ง (เช่น ความยากจน, มีเมฆาสุรา)
- การปฏิเสธถึงตัวผู้เสียหาย (Denial of victim) การยืนยันว่าบาดแผลและความเจ็บปวดที่เกิดขึ้นเป็นรูปแบบหนึ่งของการลงโทษอันถูกต้องแล้วต่อบุคคลในบางชนชั้น (เช่น ผู้มีความเบี่ยงเบนทางเพศเกย์หรือเลสเบียน หรือผู้คนในบางเชื้อชาติ)
- การมุ่งให้ความสำคัญต่อบทบาทของบุคคลอื่น (Focusing on others' roles) การเปลี่ยนจุดความสนใจจากตัวเด็กและเยาวชนกระทำผิดไปสู่พฤติกรรมของบุคคลอื่น (เช่น การที่ผู้เสียหายลืมนกยูงเอาไว้ในรถเอง)

- การอุทธรณ์ผู้มีชนชั้นสูงกว่า (Appeal to higher loyalties) การถกเถียงถึงความต้องการของบางบุคคล หรือบางกลุ่ม (เช่น ครอบครัว กลุ่มเพื่อน กลุ่มคนสนิท) ที่ต้องให้ความสำคัญมาก่อนความต้องการของสังคม

- การปฏิเสธความตั้งใจ (Denial of intent) การโต้เถียงว่าสิ่งที่กระทำลงไปไม่ได้ตั้งใจให้เกิดความเสียหายขึ้น

ทฤษฎีของความเป็นกลางจะเกิดขึ้นก่อนที่จะกระทำความผิด ซึ่งแตกต่างไปจากการให้เหตุผลว่าเกิดขึ้นภายหลังจกที่ได้กระทำความผิดไปแล้ว ซึ่งผลจากการศึกษาได้ชี้ให้เห็นว่าการกล่าวถ้อยคำแสดงความเป็นกลางของผู้กระทำผิดจะเกิดขึ้นบ่อยๆ และมีความเป็นสากล ซึ่งไม่ว่าทฤษฎีความเป็นกลางจะเป็นผลมาจากสาเหตุอื่นหรือไม่ก็ตาม สิ่งที่เป็นสิ่งกีดขวางอันสำคัญที่ป้องกันผู้กระทำผิดไม่ยอมรับผิด และการป้องกันตนเองถึงผลลัพธ์ที่ตามมาจากพฤติกรรมของตนเอง

จุดมุ่งหมายที่สำคัญของการประชุมกลุ่มครอบครัวก็คือ การเปิดโอกาสให้ผู้กระทำผิดได้ยอมรับผิดและรับผิดชอบต่อการกระทำของตน รวมถึงการทำความเข้าใจว่าการกระทำของตนได้สร้างความเจ็บปวด และความเสียหายให้กับผู้อื่นอย่างไรบ้างด้วย หากว่าผู้กระทำผิดใช้กลไกตามทฤษฎีความเป็นกลาง อาจเป็นสาเหตุทำให้การประชุมกลุ่มครอบครัวเกิดขึ้นได้เพียงบางโอกาสเท่านั้น อีกทั้งหากเป็นการเผชิญหน้ากันระหว่างผู้เสียหายที่มีอายุมากกว่าผู้กระทำความผิดแล้วก็จะเป็นการยากสำหรับเด็กเยาวชนผู้กระทำผิดในการรักษาไว้ซึ่งเหตุผลในการกระทำผิดของตน เช่น “ตัวเด็กเองเป็นผู้ว่างงานและยากจน ส่วนเจ้าของบ้าน (ผู้เสียหาย) มีงานทำและร่ำรวย” โดยที่ผู้เสียหายจะมีภาพลักษณ์ของผู้กระทำผิดไว้ในความคิดว่าจะต้องมีบุคลิกลักษณะเป็นผู้กระทำผิดกฎหมายต่อต้านสังคม และมีพฤติกรรมที่เบี่ยงเบน ซึ่งลักษณะเหล่านี้เองที่จะทำให้ผู้เสียหายเกิดความรู้สึกกลัวว่าผู้กระทำผิดอาจจะหวนกลับมาอีก ดังนั้นการประชุมกลุ่มครอบครัวจึงเป็นการเปิดโอกาสให้ผู้เสียหายได้ค้นพบภาพที่มีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้นของผู้กระทำความผิด โดยมากแล้วภาพที่ผู้เสียหายจินตนาการไว้เกี่ยวกับผู้กระทำผิดจะแตกต่างกัน ผู้เสียหายจะค้นพบถึงความประมาท ความเป็นเด็กที่ขาดความอบอุ่นจากครอบครัวหรือมาจากครอบครัวที่มีปัญหา สิ่งเหล่านี้ทำให้ผู้เสียหายกลับมามองเด็กและเยาวชนกระทำผิดใหม่อีกครั้งว่า เด็กและเยาวชนเหล่านี้มีปัญหามากน้อยแค่ไหน

การประชุมกลุ่มครอบครัวจึงเป็นการเปิดโอกาสให้เด็กและเยาวชนผู้กระทำผิดได้ทำความเข้าใจโดยตรงถึงพฤติกรรมของตนซึ่งมี ผลกระทบต่อบุคคลอื่นอย่างไรบ้าง ซึ่งเทคนิคทฤษฎีความเป็นกลางที่เยาวชนกระทำผิดนำมาใช้เพื่อช่วยลดผลกระทบของพฤติกรรมของตนที่มีต่อบุคคลรอบข้าง (กรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน. 2547: 10)

4. การประชุมกลุ่มครอบครัวในต่างประเทศ

การศึกษาวิจัยนี้ได้ทำการศึกษาการประชุมกลุ่มครอบครัวของประเทศนิวซีแลนด์ซึ่งถือกำเนิดการประชุมกลุ่มครอบครัวขึ้นโดยให้ความสำคัญในบทบาทของครอบครัวและชุมชนในการจัดการกับเด็กที่กระทำผิด นอกจากนี้ประเทศออสเตรเลียก็นำเอาการประชุมกลุ่มครอบครัวและชุมชนมาใช้เช่นเดียวกัน ซึ่งได้ให้ความสำคัญอย่างมากกับบทบาทของเหยื่ออาชญากรรม (สุมาลี วงษ์วิฑิต; และคณะ. 2551: 39-44)

4.1 การประชุมกลุ่มครอบครัวของประเทศนิวซีแลนด์

ประเทศนิวซีแลนด์ได้มีการอภิปรายกันอย่างมากระหว่างปี ค.ศ. 1980 เป็นต้นมาถึงวิธีการที่รัฐจะใช้ในการพิจารณาตัดสินเด็กและเยาวชนที่กระทำผิด และบทบัญญัติเกี่ยวกับเด็กที่กระทำผิดและครอบครัวของเด็กควรเป็นอย่างไร รวมทั้งวิธีการที่รัฐปกป้องคุ้มครองดูแลเด็กที่ถูกกระทำละเมิดและถูกทอดทิ้งด้วย ซึ่งก่อให้เกิดประเด็นที่เป็นที่ยอมรับกันว่า เด็กและเยาวชนควรจะได้รับ การแก้ไขด้วยความร่วมมือระหว่างรัฐและครอบครัวโดยมีความมุ่งหมายที่จะให้ครอบครัวมีความรับผิดชอบในการแก้ไขพฤติกรรมของเด็ก โดยจำกัดอำนาจของหน่วยงานในกระบวนการยุติธรรมในขณะเดียวกัน รัฐต้องให้การช่วยเหลือครอบครัวและสนองต่อความต้องการของเด็กและเยาวชนในวิธีที่สามารถปฏิบัติได้ และมีความเหมาะสมทางวัฒนธรรม

การประชุมกลุ่มครอบครัวในประเทศนิวซีแลนด์ ใช้วิธีการให้ครอบครัวและชุมชนเข้ามา มีบทบาทสำคัญในการแก้ปัญหาเด็กกระทำผิด โดยครอบครัวนั้นนอกจาก พ่อแม่แล้ว ยังรวมถึง พี่น้อง ลุง ป้า น้า อา ปู่ ย่า ตา ยาย เป็นลักษณะครอบครัวใหญ่ ในกรณีที่ไม่มีพ่อแม่ ให้ภาครัฐ เช่น กรมประชาสงเคราะห์เข้ามาทำหน้าที่แทนเป็นผู้ปกครองเทียม ซึ่งครอบครัว มีโอกาสรับรู้พฤติกรรมของลูกหลานของตนเอง เพราะบ่อยครั้งที่พฤติกรรมของเด็กเมื่ออยู่ในครอบครัวและในโรงเรียนแตกต่างกัน บางครั้งการประชุมกลุ่มครอบครัวทำให้รู้ว่าครอบครัวปล่อยปละละเลยเด็กหรือเข้มงวดกับเด็กมากเกินไป จะทำให้ครอบครัวเกิดความเข้าใจในตัวเด็กมากขึ้นสามารถนำไปปรับพฤติกรรม การเอาใจใส่ และดูแลเด็กให้ดียิ่งขึ้น ชุมชน หมายถึง ครู กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน การปฏิบัติงานของชุมชนเพื่อแก้ไขเด็กและเยาวชนที่กระทำ ผิด และเป็นการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งในสังคมอันเนื่องมาจากอาชญากรรม โดยมีเป้าหมายเพื่อปกป้องคุ้มครองสังคมให้เกิดความยุติธรรม

การประชุมกลุ่มครอบครัวของประเทศนิวซีแลนด์ถูกนำมาใช้ดำเนินการโดย กฎหมายที่ชื่อว่า Children, Young Persons and Their Families Act 1989 กฎหมายฉบับนี้ได้กำหนดเรื่องการดูแลเด็กและเยาวชนไว้เป็นสองส่วน คือ ส่วนการดูแลคุ้มครองเด็กและเยาวชนกับส่วนงานยุติธรรมเยาวชน บทบัญญัติในส่วนการดูแลและคุ้มครองเด็กและเยาวชนนั้นอำนาจในการเข้าแทรกแซงของรัฐถูกจำกัดให้ใช้เฉพาะในกรณีฉุกเฉินเท่านั้น ครอบครัวได้รับการส่งเสริมให้แก้ปัญหาของตนเอง บทบาทของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องมีเฉพาะการช่วยเหลือครอบครัวในการคุ้มครองดูแลบุตรหลานของตนเท่านั้น แต่ไม่มีอำนาจแทรกแซงหรือตัดสินใจแทนครอบครัว บทบัญญัติในส่วนของงานยุติธรรมเยาวชนนั้น จะเน้นให้ผู้เยาว์ที่กระทำผิดได้รับผิดชอบในการกระทำของตนและให้ครอบครัวได้เข้ามาจัดการกับการกระทำผิดของเด็กและเยาวชน โดยครอบครัวควรจะประสานกับผู้เสียหาย ตำรวจ ในการร่วมกันทำคำตัดสิน

นอกจากนี้กฎหมายยังมุ่งเน้นที่บทบาทความคิดเห็นของครอบครัวในการรับผิดชอบต่อสิ่งที่เกิดขึ้นจากการกระทำของบุตรหลานตน ไปพร้อมๆ กับการคุ้มครองสิทธิเด็กและผู้เสียหาย ความร่วมมือระหว่างรัฐและชุมชนในสัดส่วนที่เหมาะสม ตามกฎหมายฉบับนี้ การประชุมกลุ่มครอบครัวสามารถนำมาใช้ได้ทั้งในส่วนงานดูแลและคุ้มครอง เด็กและในส่วนงานยุติธรรมทางอาญา สำหรับเด็กและเยาวชน การประชุมกลุ่มครอบครัวในส่วนที่เกี่ยวกับการดูแลและคุ้มครองเด็กจะถูกดำเนินการโดยผู้ประสานงานการดูแลและคุ้มครอง (Care and protection coordinator) ตามที่บัญญัติไว้ในส่วนที่ 2 ของกฎหมายฉบับนี้ ขณะที่ในส่วนของงานยุติธรรมเกี่ยวกับเด็กและผู้เยาว์จะดำเนินการโดยผู้ประสานงานยุติธรรมเยาวชน (Youth justice coordinator) ตามที่บัญญัติไว้ในส่วนที่ 4 บทบัญญัติของกฎหมายฉบับนี้จึงตอบสนองทั้งในเรื่องของการอำนวยความสะดวกและการส่งเสริมสวัสดิภาพเด็กไปพร้อมๆ กัน ดังนั้น นับตั้งแต่ปี ค.ศ. 1989 คดีเกี่ยวกับเด็กและเยาวชนทั้งหมดที่เข้ามาสู่เจ้าหน้าที่ด้านงานสวัสดิการเด็กหรือเจ้าหน้าที่งานยุติธรรมเยาวชนในนิวซีแลนด์จึงอาจถูกส่งเข้าสู่การประชุมกลุ่มครอบครัว โดยผู้ประสานงานยุติธรรมเยาวชนหรือกรมสวัสดิการสังคม(the department of social welfare)

หลักทั่วไปของการอำนวยความสะดวกยุติธรรมสำหรับเด็กและเยาวชนในประเทศนิวซีแลนด์ ตามกฎหมายนั้น เด็กหรือเยาวชนไม่ควรถูกดำเนินคดีอาญา หากยังมีมาตรการทางเลือกอื่นที่แนะนำให้ใช้ได้แก่คดี เว้นแต่จะเป็นเรื่องเกี่ยวกับประโยชน์สาธารณะที่กฎหมายกำหนดไว้เป็นประการอื่น ดังนั้น เด็กหรือผู้เยาว์ที่กระทำผิดกฎหมายจะได้รับการปฏิบัติตามแนวทางต่อไปนี้

(1) กรณีความผิดเล็กน้อย จะใช้วิธีการตักเตือนโดยเจ้าหน้าที่ตำรวจ

(2) กรณีความผิดที่รุนแรงขึ้น แต่การดำเนินคดีอาญาไม่เป็นประโยชน์แก่สาธารณะ เจ้าหน้าที่ตำรวจจะส่งตัวเด็กหรือผู้เยาว์ไปยังเจ้าหน้าที่ช่วยเหลือเยาวชน (Youth aid officer) เพื่อพิจารณาหามาตรการที่เหมาะสมมาใช้กับเด็กและเยาวชนเหล่านั้นต่อไป

(3) กรณีที่เป็นความผิดร้ายแรง ภายหลังจากที่ได้มีการปรึกษากับผู้ช่วยเหลือเยาวชนและผู้ประสานงานยุติธรรมเยาวชนแล้วว่าการดำเนินคดีอาญาไม่เป็นประโยชน์ต่อสาธารณะ เด็กหรือเยาวชนจะถูกใช้วิธีการประชุมกลุ่มครอบครัว

(4) หากการประชุมกลุ่มครอบครัวได้ข้อเสนอแนะว่าการดำเนินคดีต่อเด็กหรือเยาวชนจะเป็นประโยชน์ต่อสาธารณะ เด็กและเยาวชนจะถูกดำเนินการโดยศาลเยาวชนโดยใช้วิธีการที่เป็น การดูแลและให้ความคุ้มครองแก่เด็กและเยาวชนเป็นหลัก

หากการประชุมล้มเหลวก็อาจมีการประชุมใหม่ได้อีกตลอดระยะเวลาที่คดียังไม่ขึ้นสู่ศาลการประชุมกลุ่มครอบครัวในปัจจุบันของประเทศนิวซีแลนด์เป็นมาตรการสำคัญที่ใช้ในการดูแลและคุ้มครองเด็กและเยาวชนในกระบวนการยุติธรรม

4.2 การประชุมกลุ่มครอบครัวของออสเตรเลีย

แนวคิดเกี่ยวกับการประชุมกลุ่มครอบครัวในประเทศออสเตรเลียถูกพัฒนาขึ้นโดยได้รับอิทธิพลมาจากการประชุมกลุ่มครอบครัวในประเทศนิวซีแลนด์ ระยะแรกนำมาใช้เพื่อให้ระบบการตักเตือนของเจ้าหน้าที่ตำรวจมีประสิทธิภาพมากขึ้น ต่อมาได้นำมาใช้เพื่อวัตถุประสงค์ในการสร้างความรับผิดชอบให้แก่ผู้กระทำผิดและการเยียวยาความเสียหายให้แก่ผู้เสียหายด้วย เนื่องจากในประเทศออสเตรเลีย ใช้ระบบการตักเตือนของเจ้าหน้าที่ตำรวจ (Police cautioning) ในคดีความผิดเล็กน้อย ส่วนการประชุมครอบครัวจะถูกใช้ในคดีที่มีความรุนแรงมากกว่า ซึ่งต่างกับประเทศนิวซีแลนด์ ตรงที่ประเทศออสเตรเลียจะไม่ใช้การประชุมกลุ่มครอบครัวกับคดีที่เป็นความผิดร้ายแรงคดีที่เป็นการกระทำผิดซ้ำหรือเป็นผู้กระทำผิดติดนิสัย ซึ่งจะต้องส่งไปยังศาลเยาวชน

การประชุมกลุ่มครอบครัวในประเทศออสเตรเลียมีชื่อเรียกแตกต่างกันออกไป เช่น ใน South Australia เรียกว่า Family conferencing ส่วนที่ Queensland เรียกว่า Community accountability conferences แม้จะมีชื่อเรียกแตกต่างกันไป แต่โดยทั่วไปการประชุมกลุ่มครอบครัวในออสเตรเลีย ผู้จัดการประชุมกลุ่มครอบครัวจะเชิญกลุ่มบุคคลที่เกี่ยวข้องให้มาอภิปรายเกี่ยวกับการกระทำผิด ผู้กระทำผิดที่รับสารภาพแล้วจะถูกเชิญให้เข้าร่วมประชุม รวมถึงบิดาและมารดา และครอบครัวของผู้กระทำผิด ผู้เสียหายและรวมถึงผู้ที่ผู้เสียหายไว้วางใจจะเข้าร่วมในการประชุมด้วย โดยในการประชุมจะต้องมีเจ้าหน้าที่ตำรวจอย่างน้อย 1 คน ซึ่งขึ้นอยู่กับเขตอำนาจความรับผิดชอบของแต่ละคดี เจ้าหน้าที่ตำรวจจะมีบทบาทในการประชุมที่แตกต่างกันออกไป ใน ACT ตำรวจเป็นผู้จัดให้มีการประชุมโดยจะเป็นทั้งผู้จัดประชุมและผู้ดำเนินการประชุม ส่วนใน South Australia ผู้ประสานงานยุติธรรมเยาวชน (ซึ่งไม่ใช่เจ้าหน้าที่ตำรวจ) จะเป็นผู้จัดและดำเนินการประชุม แต่เจ้าหน้าที่ตำรวจจะต้องเข้าร่วมในการประชุมด้วย ในฐานะตัวแทนของชุมชนและจะมีบทบาทในการตัดสินใจหรือกำหนดผลการประชุมด้วย

การประชุมกลุ่มครอบครัวในประเทศออสเตรเลียมีการดำเนินการทั้งในระบบที่เป็นนโยบายท้องถิ่น (Local policy) และระบบที่มีบทบัญญัติของกฎหมายรองรับในปี ค.ศ. 1993 South Australia ได้ออกกฎหมาย the Young Offenders Act 1993 เพื่อจัดโครงสร้างของระบบกระบวนการยุติธรรมเด็กและเยาวชนขึ้นใหม่ ซึ่งได้มีการรวมเอาแนวคิดการประชุมกลุ่มครอบครัวไว้ในกฎหมายฉบับนี้ด้วยในฐานะที่เป็นมาตรการอย่างหนึ่งในระบบการกลั่นกรองคดีสามชั้น ได้แก่ การตักเตือน การประชุมกลุ่มครอบครัว และการดำเนินคดีทางศาล ส่วนใน New South Wales การดำเนินการประชุมกลุ่มครอบครัว ถูกรองรับโดยกฎหมาย the Young Offenders Act 1997 ซึ่งมีผลใช้บังคับในปี ค.ศ. 1998 กฎหมายฉบับนี้ได้สร้างระบบที่เป็นกระบวนการทางเลือกแทนการดำเนินคดีในศาลสำหรับเด็กที่กระทำผิดโดยใช้วิธีการประชุมกลุ่มครอบครัว การตักเตือนอย่างเป็นทางการ (Caution) และการตักเตือนอย่างไม่เป็นทางการด้วยวาจา (Warning) แทนการใช้กระบวนการทางศาล

**(1) การประชุมกลุ่มครอบครัวตามกฎหมาย the Young Offenders Act 1993
ใน South Australia**

The Young Offenders Act 1993 มีเจตนารมณ์ที่จะสร้างหลักประกันให้กับเด็กและเยาวชนที่กระทำผิด ให้ได้รับการดูแล แก้ไข และแนะแนวทางที่จำเป็นในการพัฒนาเด็กและเยาวชนให้กลับมาเป็นสมาชิกที่ดีของชุมชน เมื่อเด็กและเยาวชนยอมรับว่าได้กระทำผิด ซึ่งเป็นความผิดเล็กน้อยและไม่ร้ายแรง เจ้าหน้าที่ตำรวจจะจัดการกับคดีนั้นได้ ดังต่อไปนี้

(1) ใช้วิธีการตักเตือนและกำหนดมาตรการให้เด็กและเยาวชนปฏิบัติตาม มาตรการที่เจ้าหน้าที่ตำรวจสามารถจะกำหนดให้เด็กและเยาวชนทำได้ ได้แก่ การให้เด็กและเยาวชนขอโทษ ผู้เสียหาย จ่ายค่าสินไหมทดแทน และทำงานบริการชุมชนเป็นเวลาไม่เกิน 75 ชั่วโมง

(2) แจ้งไปยังผู้ประสานงานยุติธรรมเยาวชนเพื่อใช้วิธีการประชุมกลุ่มครอบครัว

(3) ดำเนินคดีทางศาล

การตั้งข้อหาแก่เด็กและเยาวชนจะกระทำได้อีกเมื่อเด็กและเยาวชนนั้นขอให้ดำเนินกับคดีของตนโดยศาล หรือในกรณีที่เจ้าหน้าที่ตำรวจเห็นว่าการใช้วิธีการประชุมกลุ่มครอบครัวนั้นไม่เหมาะสมแก่คดี เนื่องจากเห็นว่าไม่สามารถจัดการได้ด้วยระบบการตักเตือน (Police cautioning) เด็กและเยาวชนนั้นไม่ปฏิบัติตามเงื่อนไขที่กำหนด กระทำผิดซ้ำหรือมีพฤติกรรมที่แสดงความดื้อรั้น ก้าวร้าวเกินกว่าที่จะใช้มาตรการนี้ได้ ซึ่งเป็นอำนาจหน้าที่ที่กำหนดว่าคดีใดควรจัดการประชุมกลุ่มครอบครัวหรือคดีใดจะส่งฟ้องต่อศาล โดยส่งมายังผู้จัดการประชุม (Conference administrator) เพื่อดำเนินการประชุมต่อไป ซึ่งก่อนที่จะจัดการประชุมกลุ่มครอบครัวได้นั้น เด็กและเยาวชนต้องรับสารภาพก่อนมิฉะนั้นต้องส่งฟ้องต่อศาล เพื่อให้มีการพิสูจน์ความผิดกันโดยศาล เมื่อศาลได้รับคดีไว้แล้วมีอำนาจสั่งให้ดำเนินการกับคดีนั้น โดยใช้วิธีการในชั้นเจ้าหน้าที่ตำรวจหรือโดยการประชุมกลุ่มครอบครัวก็ได้

คดีที่สามารถใช้วิธีการประชุมกลุ่มครอบครัวได้ ต้องเป็นคดีที่มีความรุนแรง หากเป็นคดีความผิดลหุโทษจะใช้ระบบการตักเตือนของเจ้าหน้าที่ตำรวจแต่หากเป็นคดีที่เป็นความผิดร้ายแรง (Indictable offenses) คดีความรุนแรงในครอบครัว คดีล่วงละเมิดทางเพศ หรือเป็นผู้กระทำผิดซ้ำ จะต้องส่งไปยังศาลเยาวชนไม่สามารถ ใช้วิธีการประชุมกลุ่มครอบครัวได้ บุคคลที่มีสิทธิเข้าร่วมการประชุมกลุ่มครอบครัว ได้แก่ ผู้ประสานงานยุติธรรมเยาวชน เด็กที่กระทำผิด และผู้ปกครองผู้เสียหาย ผู้ปกครองของผู้เสียหาย (กรณีและผู้เสียหายอายุไม่เกิน 17 ปี) และบุคคลที่เป็นผู้ช่วยเหลือผู้เสียหาย เจ้าหน้าที่ตำรวจ รวมทั้งบุคคลอื่นที่เด็กที่กระทำผิดและครอบครัวเห็นว่าเหมาะสม ส่วนนักสังคมสงเคราะห์จะเข้าร่วมได้ต่อเมื่อเด็กที่กระทำผิดยินยอมโดยได้รับความเห็นชอบจากผู้ปกครอง

กระบวนการประชุมกลุ่มครอบครัวแบ่งออกเป็น 3 ขั้นตอน คือ การแลกเปลี่ยนข้อมูลระหว่างผู้เข้าร่วมการประชุม การพิจารณาหาทางแก้ปัญหา และการให้ความเห็นชอบข้อตกลงที่กำหนดขึ้นในที่ประชุม โดยต้องมีมติเป็นเอกฉันท์ แต่เจ้าหน้าที่ตำรวจและเด็กที่กระทำผิดมีสิทธิที่จะคัดค้านผลที่ได้จากการประชุม

(2) การประชุมกลุ่มครอบครัวตามกฎหมาย the Young Offenders Act 1997 ใน New South Wales

เด็กที่มีอายุตั้งแต่ 10-18 ปี ป็นขึ้นไปอยู่ภายใต้บังคับของกฎหมายฉบับนี้ การดำเนินคดีอาญาจะนำมาใช้กับเด็กได้ต่อเมื่อไม่มีทางเลือกหรือวิธีการอื่นที่เหมาะสมที่จะนำมาใช้แก่คดี เด็กที่ถูกกล่าวหาว่าได้กระทำความผิดควรได้รับการจัดการโดยชุมชนของตนเพื่อเป็นการช่วยให้เด็กสามารถกลับคืนสู่ชุมชนได้อีกครั้งและเป็นการคงไว้ซึ่งความผูกพันของครอบครัวและชุมชน โดยพ่อแม่หรือผู้ปกครองของเด็กมีบทบาทและมีส่วนร่วมในกระบวนการยุติธรรม และถือว่าพ่อแม่ของเด็กเป็นบุคคลแรกที่มีความรับผิดชอบโดยตรงต่อการพัฒนาเด็ก ส่วนผู้เสียหาย จะได้รับความคุ้มครอง มีสิทธิได้รับทราบข้อมูลเกี่ยวกับเรื่องที่ต้องเข้าไปเกี่ยวข้องหรือมีส่วนร่วมและความเป็นไปของการดำเนินการต่าง ๆ

มาตรการที่ใช้กับเด็กที่กระทำความผิดแทนการดำเนินคดีอาญา ได้แก่ การตัดเตือนที่ไม่เป็นทางการ การตัดเตือนอย่างเป็นทางการ และการประชุมกลุ่มครอบครัว โดยก่อนที่จะเริ่มต้นกระบวนการดำเนินคดีอาญากับเด็กที่กระทำความผิด (Investigating official) ต้องพิจารณาก่อนว่าความผิดนั้นอยู่ภายใต้บังคับของกฎหมายฉบับนี้หรือไม่ จึงพิจารณาว่าควรใช้มาตรการตัดเตือนแบบใด หรือไม่ หรือควรส่งคดีไปยังเจ้าหน้าที่ผู้เชี่ยวชาญ ด้านเยาวชน (Specialist youth officer) เพื่อพิจารณาว่าจะจัดการประชุมหรือไม่ ซึ่งคดีที่สามารถนำการตัดเตือนที่ไม่เป็นทางการมาใช้ได้ได้แก่ ความผิดเล็กน้อย เว้นแต่เป็นความผิดเกี่ยวกับการประทุษร้ายที่มีลักษณะความรุนแรง หรือเจ้าหน้าที่ตำรวจเห็นว่าการใช้มาตรการอื่น จะมีความเหมาะสมกว่า ส่วนการตัดเตือนที่เป็นทางการ (Caution) เด็กจะต้องยอมรับผิด ยินยอมที่จะรับการตัดเตือน และนำมาใช้ในกรณีที่เจ้าหน้าที่ตำรวจเห็นว่าคดีนั้นเหมาะสมที่จะใช้มาตรการนี้ แต่เด็กที่เคยถูกใช้มาตรการนี้มาแล้วตั้งแต่สามครั้งขึ้นไปไม่ว่าจะเป็นความผิดฐานเดียวกันหรือไม่ก็ตามจะไม่ถูกนำมาตราการการตัดเตือนอย่างเป็นทางการมาใช้อีก อำนาจในการใช้มาตรการตัดเตือนนี้ เป็นอำนาจของเจ้าหน้าที่ตำรวจ รวมทั้ง Director of Public Prosecutions และศาลด้วย ทั้งนี้โดยคำนึงถึงความร้ายแรงของความผิด การใช้ความรุนแรงในการกระทำความผิด ความเสียหายที่เกิดขึ้นแก่ผู้เสียหาย ประวัติการกระทำความผิดของเด็ก จำนวนครั้งที่เคยถูกดำเนินการตามกฎหมายฉบับนี้ และประเด็นอื่นๆ ที่ Director of Public Prosecutions หรือศาลคิดว่าจะมีความเหมาะสมกับพฤติการณ์เมื่อมีการพิจารณาเห็นควรดำเนินการกับเด็กที่กระทำความผิดโดยใช้วิธีการประชุมกลุ่มครอบครัวตามกฎหมายฉบับนี้ ซึ่งเมื่อได้มีการใช้มาตรการตัดเตือนในข้อกล่าวหาใดแล้ว จะไม่มีการดำเนินคดีอาญาแก่เด็กในข้อกล่าวหาที่ได้ทำการตัดเตือนไปแล้วอีกต่อไป

คดีที่สามารถจะดำเนินการประชุมกลุ่มครอบครัวได้ ได้แก่ คดีความผิดไม่รู้ แรง (Summary offences) และความผิดที่ตามมาตรา 186 (Criminal procedure act 1986) หรือกฎหมายอื่นกำหนดให้สามารถกระทำได้ และบุคคลที่มีสิทธิเข้าร่วมการประชุมกลุ่มครอบครัวได้ ได้แก่ เด็กที่กระทำผิด ผู้ดำเนินการประชุม (Conference convener) สมาชิกในครอบครัวของเด็ก หรือครอบครัวขยาย ผู้ให้คำปรึกษาด้านกฎหมาย เจ้าหน้าที่ตำรวจ เจ้าหน้าที่ผู้เชี่ยวชาญด้านเยาวชน ผู้เสียหาย หรือตัวแทนของผู้เสียหาย ผู้สนับสนุนผู้เสียหาย และผู้ดำเนินการประชุมอาจเชิญบุคคลอื่นๆ ได้ด้วย เช่น สมาชิกในชุมชน ตัวแทนของโรงเรียน ในกรณีที่เด็กเรียนอยู่ในโรงเรียน นักสังคมสงเคราะห์ เจ้าหน้าที่ที่ทำหน้าที่สอดส่องดูแลเด็ก ในกรณีที่เด็กถูกคุมประพฤติอยู่บุคคลที่ทำหน้าที่เป็นผู้ประสานงาน (Co-ordination) การประชุมกลุ่มครอบครัว ได้แก่ ผู้จัดการประชุม (Conference administrator) ที่ได้รับการแต่งตั้ง ตามกฎหมาย Public Sector Management Act 1988 เพื่อดำเนินการให้เป็นไปตามกฎหมาย Young Offenders Act 1977 และผู้ดำเนินการประชุม (Conference convener) ที่ผู้อำนวยการงานยุติธรรมเยาวชน (Director-General of Juvenile Justice) แต่งตั้งหรือเจ้าหน้าที่ตำรวจที่ได้รับการแต่งตั้งให้ทำหน้าที่เป็นผู้ดำเนินการประชุม โดยการประชุมจะจัดขึ้นในสถานที่ซึ่งผู้จะเข้าร่วมการประชุมเห็นชอบ แต่ต้องไม่ใช่ที่สถานีตำรวจ ศาล หรือที่ทำการของกรมยุติธรรมเยาวชน (Department of Juvenile Justice)

การประชุมกลุ่มครอบครัวสามารถดำเนินการกับเด็กที่กระทำ ผิดหลายคนในคราวเดียวกันและข้อหากว่าหนึ่งข้อหากก็ได้ และผู้จัดการประชุมเองหรือผู้เข้าร่วมประชุมอาจร้องขอให้มีการจัดประชุมซ้ำเพื่อพิจารณาแผนหรือข้อแนะนำใดๆ เพื่อให้ความเห็นชอบอีกครั้งหนึ่งก็ได้ แต่การจัดประชุมซ้ำต้องเป็นประโยชน์ต่อความยุติธรรม หรือแผนหรือข้อแนะนำใดไม่เหมาะสมหรือไม่สามารถปฏิบัติได้

5. ระบบการประชุมกลุ่มครอบครัวและชุมชนของประเทศไทย

การประชุมกลุ่มครอบครัวและชุมชนเริ่มนำมาใช้ในคดีเด็กและเยาวชนตั้งแต่วันที่ มิถุนายน 2546 โดยกรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน กระทรวงยุติธรรม ซึ่งเป็นรูปแบบการมีส่วนร่วม (Participative model) โดยนำมาใช้ในความผิดที่มีอัตราโทษอย่างสูงตามที่กฎหมายกำหนดไว้ให้ จำคุกไม่เกิน 3 ปี จะมีโทษปรับหรือไม่ก็ตาม ผู้อำนวยการสถานพินิจมีอำนาจในการนำการประชุมกลุ่มครอบครัวมาใช้แทนการเสนอความเห็นให้ฟ้องคดีไปยังพนักงานอัยการ ตามพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ.2534 มาตรา 63 ซึ่งบัญญัติว่า “ในกรณีที่เด็กหรือเยาวชนต้องหว่ากระทำผิด เมื่อผู้อำนวยการสถานพินิจพิจารณาโดยคำนึงถึงอายุ ประวัติ ความประพฤติ สถิติปัญญา การศึกษาอบรม สุขภาพภาวะแห่งจิต นิสัย อาชีพฐานะ ตลอดจนสิ่งแวดล้อมเกี่ยวกับเด็กหรือเยาวชนและพฤติการณ์ต่างๆ แห่งคดีแล้วเห็นว่าเด็กหรือเยาวชนอาจกลับตนเป็นคนดีได้โดยไม่ต้องฟ้องและเด็กหรือเยาวชนนั้นยินยอมที่จะอยู่ในความควบคุมของสถานพินิจแล้ว ให้ผู้อำนวยการสถานพินิจแจ้งความเห็นไปยังพนักงานอัยการ ถ้าพนักงานเห็นชอบด้วยให้มีอำนาจสั่งไม่ฟ้องเด็กหรือเยาวชนนั้นได้ คำสั่งไม่ฟ้องของพนักงานอัยการนั้นให้เป็นที่สิ้นสุด

การควบคุมเด็กหรือเยาวชนในสถานพินิจตามวรรคหนึ่งให้มีกำหนดเวลาตามที่ผู้อำนวยการสถานพินิจเห็นสมควร แต่ต้องไม่เกินสองปี

บทบัญญัติมาตรานี้มิให้ใช้บังคับแก่การกระทำผิดทางอาญาที่มีอัตราโทษอย่างสูงตามที่กฎหมายกำหนดไว้ให้จำคุกเกินกว่าห้าปีขึ้นไป”

ในปัจจุบันได้นำการประชุมกลุ่มครอบครัวและชุมชนมาใช้ แม้ว่าจะยังไม่มีกฎหมายที่บัญญัติไว้โดยตรงอย่างเช่นของต่างประเทศก็ตาม ซึ่งผลของการนำกระบวนการประชุมกลุ่มครอบครัวและชุมชนมาใช้นั้นเป็นที่น่าพอใจของทุกฝ่าย ต่อมาจึงได้ขยายอัตราโทษเป็นโทษจำคุกอย่างสูงไม่เกิน 5 ปี และมีการให้ความสำคัญกับชุมชน โดยให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการดังกล่าว วัตถุประสงค์ของการประชุมกลุ่มครอบครัวและชุมชน คือ เพื่อเป็นการเบี่ยงเบนคดีให้ออกจากกระบวนการยุติธรรมปกติ อันเป็นการทำให้เด็กและเยาวชนไม่ต้องมีมลทินหรือมีตราบาปติดตัวไป ซึ่งจะสามารถทำให้เด็กและเยาวชนที่กระทำผิดสามารถกลับคืนสู่สังคมได้อีกทั้งยังเป็นการเยียวยาทางด้านจิตใจแก่เหยื่ออาชญากรรมและได้รับชดเชยอันเป็นการเยียวยาความเสียหาย ให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการร่วมรับรู้ปัญหาและร่วมกันแก้ไข

5.1 หลักการในการประชุมกลุ่มครอบครัวและชุมชนดังนี้ (วันชัย รุจนวงศ์. 2547: 7)

1. การประชุมกลุ่มครอบครัวเป็นมาตรการเสริมกับ กระบวนการยุติธรรมสำหรับเด็กและเยาวชน โดยเฉพาะเด็กและเยาวชนที่ไม่ได้ทำความ ผิดร้ายแรง และยังได้รับโอกาสโดยการให้เยียวยาความเสียหายด้วยกระบวนการทางเลือกแทนกระบวนการยุติธรรมปกติ
2. เป็นการให้โอกาสเด็กและเยาวชนได้กลับตัว แก้ไขความเสียหายที่เกิดจากการกระทำของตนโดยไม่ต้องมีตราบาปติดตัวอันจะเป็นผลร้ายต่ออนาคตของเด็กและเยาวชน
3. เด็กและเยาวชนต้องรับสารภาพด้วยความสมัครใจและรับผิดชอบต่อการกระทำผิดของตน
4. เด็กและเยาวชนได้รับรู้ผลกระทบต่อน้องและความเจ็บปวดที่ผู้เสียหายได้รับจากการกระทำของตน
5. เด็กและเยาวชนต้องพยายามแก้ไขผลร้ายจากการกระทำของตนที่เกิดกับผู้เสียหายหรือผู้อื่น
6. ครอบครัว (และชุมชน) ต้องเข้ามามีส่วนร่วมรับผิดชอบกับการกระทำของเด็กและเยาวชน
7. ผู้เสียหายจะต้องมีส่วนในการให้ข้อมูลความทุกข์หรือความเสียหายที่ได้รับและพูดคุยกับเด็กและเยาวชนผู้ต้องหา
8. การขอโทษอย่างจริงใจโดยเด็กและเยาวชนที่ กระทำผิดต่อผู้เสียหายเป็นปัจจัยสำคัญในความสำเร็จ
9. อาจให้มีการชดเชยความเสียหายเป็นทรัพย์สินหรือโดยการทำงานชดเชยหรือการกระทำโดยทางอื่นแก่ผู้เสียหาย ตามความเหมาะสมหรือทำงานบริการสังคม

10. ครอบครัวเป็นผู้ประชุมกำหนดโทษและมาตรการที่จะแก้ไข เยียวยาเด็กและเยาวชนนั้นเอง (ภายใต้หลักการที่ว่า : ไม่มีใครหวังดีต่อเด็กและเยาวชนเกินกว่าพ่อแม่หรือครอบครัวของเด็กและเยาวชนเอง) แต่มาตรการในการลงโทษและแก้ไขนั้นต้องได้รับความเห็นชอบจากทุกฝ่าย ทั้งผู้เสียหายและเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องทุกฝ่าย

11. เด็กและเยาวชนรู้สึกว่าคุณลงโทษโดยพ่อแม่ ไม่ใช่คนแปลกหน้า

12. โทษที่ลงต้องไม่ทำลายชีวิตปกติของเด็กและเยาวชน ต้องเป็นไปเพื่อให้เด็กและเยาวชนกลับเป็นคนดีและอยู่ได้อย่างปกติในครอบครัวและสังคมโดยไม่ถูกผลักดันให้กลับมาทำความผิดซ้ำอีก

13. ข้อตกลงในการลงโทษเด็กและเยาวชนที่ครอบครัวกำหนดต้อง ทำหนังสือและต้องได้รับความเห็นชอบจากทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง และเด็กและเยาวชนที่กระทำผิดกับครอบครัวต้องปฏิบัติตามนั้น

14. หากเด็กและเยาวชนปฏิบัติตามได้ครบถ้วนตามข้อตกลงก็จะไม่ถูกดำเนินคดีต่อไปและถือเสมือนว่าไม่เคยกระทำผิดมาก่อนเลย

15. หากเด็กและเยาวชนไม่ปฏิบัติตาม ข้อตกลงให้ครบถ้วน เด็กและเยาวชนจะถูกดำเนินคดีที่ศาลเยาวชนฯ ต่อไป

16. ในกรณีที่ไม่มีครอบครัวหรือครอบครัวไม่รับผิดชอบ ภาครัฐกระทรวงพัฒนาสังคมฯ หรือองค์กรเอกชนอื่นจะเข้ามาทำหน้าที่แทน (เช่น มาตรการตามพระราชบัญญัติคุ้มครองเด็กฯ)

5.2 หลักเกณฑ์ที่นำการประชุมกลุ่มครอบครัวและชุมชนมาใช้

การดำเนินการตามมาตรา 63 ซึ่งผู้อำนวยการสถานพินิจได้พิจารณาเพื่อเสนอความเห็นไปยังพนักงานอัยการได้คำนึงถึงปัจจัยเหล่านี้คือ (กรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน 2548: 108)

1. เป็นความผิดที่มีอัตราโทษอย่างสูงตามที่กฎหมายกำหนดไว้ให้จำคุกไม่เกิน 5 ปี ไม่ว่าจะมิโทษปรับหรือไม่ก็ตาม

2. ไม่ใช่ความผิดที่รัฐมีนโยบายปราบปรามเป็นพิเศษ หรือกระทำการอันก่อให้เกิดความเดือนร้อนแก่สังคม

3. เด็กหรือเยาวชนที่กระทำผิดได้รู้สำนึกในความผิดนั้น และให้การรับสารภาพ

4. เด็กหรือเยาวชนมีความประพฤติยังไม่เสียหายหรือเสียหายอยู่บ้างแต่ยังพอแก้ไขได้

5. เป็นการกระทำผิดครั้งแรกแต่หากเป็นการกระทำผิดครั้งที่สองต้องพิจารณาว่าคดีแรกและคดีที่สอง คดีหนึ่งคดีใดเป็นความผิดเล็กน้อย เช่น ความผิดลหุโทษ ความผิดตามพระราชบัญญัติการพนันหรือความผิดที่ได้กระทำโดยประมาทหรือไม่ ถ้าใช้ก็สามารถนำการประชุมกลุ่มครอบครัวและชุมชนมาใช้ได้

6. มีการขอใช้เยียวความเสียหาย ให้แก่เหยื่ออาชญากรรม

7. เหยื่ออาชญากรรมให้ความยินยอมในการนำกระบวนการประชุมกลุ่มครอบครัว และชุมชนมาใช้

8. พนักงานคุ้มครองประพฤติดิจารณาโดยคำนึงถึงประวัติ ความประพฤติ สถิติปัญหา การศึกษาอบรม สุขภาพ ภาวะแห่งจิต นิสัย อาชีพ ตลอดจนสิ่งแวดล้อมเกี่ยวกับเด็กหรือเยาวชน และพฤติการณ์ต่างๆ แห่งคดี หากเห็นว่าเด็กหรือเยาวชนอาจกลับตนเป็นคนดีได้โดยไม่ต้องฟ้อง

5.3 วิธีการประชุมกลุ่มครอบครัวและชุมชน

กรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน (2548: 114-117) กำหนดวิธีการจัดการประชุมกลุ่ม ครอบครัวและชุมชน ไว้ดังนี้

1. ให้สถานพินิจจัดให้มีการประชุมขึ้นในเวลาและสถานที่ ซึ่งเห็นว่าสะดวกและเหมาะสม อาจจัดในเวลาราชการหรือนอกเวลาราชการ จัดในสถานที่ราชการ หรือนอกสถานที่ราชการ ทั้งนี้ โดยคำนึงถึงความสะดวกของผู้เข้าร่วมประชุมทุกฝ่าย

2. ผู้เข้าร่วมประชุมควรประกอบด้วยบุคคล ดังต่อไปนี้

ก. เด็กหรือเยาวชน ครอบครัวของเด็กหรือเยาวชน ได้แก่ บิดามารดา ผู้ปกครอง หรือบุคคลที่เด็กหรือเยาวชนอาศัยอยู่ด้วย ปู่ ย่า ตา ยาย หรือญาติใกล้ชิด ซึ่งมีอิทธิพลต่อการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมของเด็กหรือเยาวชนนั้น หากสถานพินิจส่งเด็กหรือเยาวชนไปอยู่ในความดูแลของกรมพัฒนาสังคมและสวัสดิการหรือองค์การเอกชน หรือมูลนิธิที่ให้การสงเคราะห์เด็กหรือเยาวชนไปดูแล ให้เชิญผู้แทนของหน่วยงานดังกล่าวเข้าร่วมประชุมด้วย

ข. คณะสหวิชาชีพ ได้แก่ ผู้อำนวยการสถานพินิจ พนักงานอัยการ พนักงานสอบสวน พนักงานคุ้มครองประพฤติดิจารณา นักจิตวิทยา นักสังคมสงเคราะห์ หรือบุคคลอื่นที่เกี่ยวข้องและสมควรเข้าร่วมประชุมด้วย เช่น ครู อาจารย์ ผู้นำชุมชน กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน

ค. ผู้ได้รับความเสียหายจากการกระทำของเด็กหรือเยาวชน บิดามารดา ผู้ปกครองของผู้เสียหาย กรณีผู้เสียหายเป็นผู้เยาว์ รวมทั้งบุคคลที่จะเป็นกำลังใจแก่ผู้เสียหายในกรณีเป็น ความผิดต่อแผ่นดินหรือความเสียหายที่เกิดต่อทรัพย์สินของทางราชการหรือทรัพย์สินอันเป็น สาธารณประโยชน์ให้ประสานกับหน่วยงานที่ต้องรับผิดชอบต่อความเสียหายนั้นให้ส่งตัวแทนเข้าร่วมประชุม

3. ระหว่างประชุม ให้ดำเนินการโดยให้ทุกฝ่ายตกลงกันในเชิงสมานฉันท์ปลูกจิตสำนึก เด็กหรือเยาวชนให้ได้รับรู้ถึงผลเสียหายอันเกิด จากการกระทำที่เด็กหรือเยาวชนได้ก่อขึ้นและทำให้ เด็กหรือเยาวชนเกิดความรับผิดชอบพร้อมแก้ไขหรือบรรเทาความเสียหายนั้น

4. ให้ที่ประชุมกำหนดแนวทางแก้ไขเด็กหรือเยาวชนนั้น แนวทางแก้ไขที่กำหนดอาจ ได้แก่ ให้เด็กหรือเยาวชนทำงานบริการสังคมในระยะเวลาที่ผู้เข้าร่วมประชุม เห็นว่าได้สัดส่วนที่ เหมาะสมกับความผิดที่ได้กระทำลง โดยวันและเวลาทำงานบริการสังคมดังกล่าวต้องไม่ขัดขวาง การศึกษาเล่าเรียนหรืองานอาชีพที่เด็กหรือเยาวชนทำอยู่ ลักษณะงานที่ให้ทำต้องไม่เป็นการประจาน หรือเป็นการใช้แรงงานเกินสมควรแก่กำลังของเด็กหรือเยาวชนนั้น หรืออาจกำหนดมาตรการอื่นๆ เช่น การให้บรรพชา ตามระยะเวลาที่เหมาะสมในช่วงปิดภาคเรียนหรือการให้พบจิตแพทย์

5. นอกจากมาตรการแก้ไข ตามข้อ 4. แล้วต้องจัดให้เด็กหรือเยาวชนให้คำมั่นสัญญาว่าจะไม่กระทำความผิดอีกและอาจกำหนดให้มีการติดตามความประพฤติโดยให้เด็กหรือเยาวชนมาพบพนักงานคุมประพฤติเป็นครั้งคราวเพื่อติดตามการปฏิบัติตนของเด็กหรือเยาวชนในระยะเวลาซึ่งที่ประชุมกำหนด

6. จัดให้มีบันทึกข้อตกลงในข้อ 4. ให้ทุกฝ่ายลงลายมือชื่อไว้เป็นหลักฐาน หากคดีนั้นมีผู้เสียหายก็ให้จัดทำบันทึกความยินยอมของผู้เสียหายไว้ด้วย และให้ทำบันทึกความยินยอมของเด็กหรือเยาวชนที่จะอยู่ในความควบคุมของสถานพินิจเพื่อรับการแก้ไขในแบบที่กำหนดและคำมั่นสัญญาตามข้อ 5. ให้เด็กหรือเยาวชนและบิดามารดาผู้ปกครองหรือบุคคลที่อยู่ในฐานะเสมือนผู้ปกครองลงชื่อไว้

7. หากพนักงานอัยการไม่สามารถเข้าร่วมประชุมได้ให้พนักงานคุมประพฤติส่งแนวทางแก้ไขที่กำหนดขึ้นทางโทรสารหรือวิธีอื่นใด ไปยังสำนักงานคดีเยาวชนและครอบครัวหรือสำนักงานอัยการประจำศาลเยาวชนและครอบครัวจังหวัด หรือสำนักงานอัยการประจำศาลจังหวัด (แผนกคดีเยาวชนและครอบครัว) เพื่อให้พนักงานอัยการพิจารณาว่าแนวทางแก้ไขที่กำหนดให้ ได้สัดส่วนที่เหมาะสมกับความผิดที่เด็กหรือเยาวชนได้ก่อไว้หรือไหวหรือควรได้รับการแก้ไขเปลี่ยนแปลงประการใด

8. สถานพินิจต้องติดตามหรือจัดให้มีการติดตามดูแลให้เด็กหรือเยาวชนนั้นปฏิบัติตามแนวทางแก้ไขที่กำหนดไว้ในข้อ 4. อย่างครบถ้วน หากเด็กหรือเยาวชนไม่ปฏิบัติตามข้อ 4. หรือปฏิบัติไม่ครบถ้วนโดยไม่มีเหตุอันสมควรหรือกระทำความผิดซ้ำระหว่างรับการแก้ไขให้ยุติการดำเนินการเพื่อเสนอความเห็นตามมาตรา 63 และดำเนินคดีตามปกติต่อไป

9. พนักงานคุมประพฤติต้องจัดทำหนังสือแจ้งให้พนักงานสอบสวนส่งสำนวนการสอบสวนต่อพนักงานอัยการโดยไม่ต้องรอรายงานแสดงข้อเท็จจริงจากสถานพินิจและต้องจัดทำรายงานแสดงข้อเท็จจริงและผลการแก้ไขตามแบบที่กำหนดเพื่อเสนอความเห็นตามมาตรา 63 แห่ง พระราชบัญญัติจัดตั้งฯ พร้อมทั้งหนังสือแจ้งความเห็นของผู้อำนวยการสถานพินิจและสำเนาบันทึกตามข้อ 6. ไปยังสำนักงานคดีเยาวชนและครอบครัวหรือสำนักงานอัยการประจำศาลเยาวชนและครอบครัวจังหวัด หรือสำนักงานอัยการประจำศาลจังหวัด (แผนกคดีเยาวชนและครอบครัว) เพื่อส่งต่อไป

10. เมื่อได้รับคำสั่งไม่ฟ้องจากพนักงานอัยการให้แจ้งคำสั่งดังกล่าวแก่เด็กหรือเยาวชน และนัดให้เด็กหรือเยาวชนเข้ารับการอบรมปมนิสัยซึ่งสถานพินิจจัดไว้สำหรับเด็กหรือเยาวชนกลุ่มนี้ โดยให้ติดตามความเหมาะสมกับจำนวนเด็กหรือเยาวชน การอบรมปมนิสัยเด็กหรือเยาวชนในคดีที่มีอัตราโทษจำคุกเกิน 3 ปี จะมีโทษปรับหรือไม่ก็ตามให้เท่าที่จำเป็น ทั้งนี้ โดยไม่ขัดขวางการศึกษาเล่าเรียนหรือการประกอบอาชีพการงานของเด็กหรือเยาวชนนั้น เช่น ในวันหยุดราชการ รวมทั้งอาจจัดให้บิดามารดา ผู้ปกครอง ผู้ดูแลเลี้ยงดู หรือบุคคลที่เด็กหรือเยาวชนนั้นอาศัยอยู่ได้รับความรู้ไปพร้อมกับการอบรมปมนิสัยเด็กหรือเยาวชน หรือจัดให้เข้าร่วมกิจกรรมเพื่อเพิ่มทักษะในการอบรมเลี้ยงดูเด็กหรือเยาวชนด้วย

5.3 รูปแบบการทำงานบริการสังคมและการอบรมบ่มนิสัยของการประชุมกลุ่มครอบครัว

1. หลักสูตรการอบรมเด็กและเยาวชนตามมาตรา 63

1. กลุ่มเด็กเยาวชนที่ไม่มีปัญหาทางด้านพฤติกรรมเสี่ยง และปัญหาสัมพันธภาพภายในครอบครัว
  - การทำงานบริการสังคม
    - ให้ความรู้เกี่ยวกับเรื่องกฎหมายใกล้ตัว
2. ไม่มีปัญหาทางด้านพฤติกรรมเสี่ยง แต่มีปัญหาลักษณะสัมพันธภาพภายในครอบครัว
  - ทำงานบริการสังคม
  - ให้คำปรึกษาครอบครัว / ครอบครัวบำบัด (รายบุคคล)
  - ให้ความรู้เกี่ยวกับกฎหมายใกล้ตัว
3. เด็กและเยาวชนมีปัญหาพฤติกรรมเสี่ยงต่อการกระทำผิด และมีปัญหาลักษณะสัมพันธภาพภายในครอบครัวแต่เป็นกลุ่มเด็กและเยาวชนที่มีลักษณะดังนี้
  - 3.1 ไม่ได้ประกอบอาชีพ / ว่างาน / ไม่ได้ศึกษาต่อ
    - ทำงานบริการสังคม
    - เข้าร่วมโปรแกรม บำบัดฟื้นฟูแบบคนไข้นอก (เป็นกลุ่ม)
  - 3.2 ประกอบอาชีพ / ศึกษาต่อ
    - ทำงานบริการสังคม
    - การปรับพฤติกรรม / เสริมทักษะชีวิต (ตามสภาพปัญหา) เช่น ทักษะการปฏิเสธ การตัดสินใจ การแก้ปัญหา การกล้าแสดงออก คลายเครียด โดยทำเป็นรายบุคคล
    - การให้คำปรึกษาทางจิตวิทยา / จิตบำบัด (รายบุคคล)
    - การให้คำปรึกษาครอบครัว / ครอบครัวบำบัด (รายบุคคล)
    - ให้ความรู้เกี่ยวกับกฎหมายใกล้ตัว
4. เด็กและเยาวชนที่มีปัญหาทางด้านเศรษฐกิจ ยากจน
  - ให้การสงเคราะห์ในเบื้องต้น
  - ส่งต่อไปยังองค์กรสงเคราะห์ เพื่อให้การช่วยเหลือ
5. เด็กและเยาวชนมีปัญหาทางด้านกาย – จิต
  - ส่งต่อไปบำบัดรักษาตามสถานพยาบาลตามความเหมาะสม
6. กรณีที่อัยการมีคำสั่งไม่ฟ้องเด็กหรือเยาวชนทุกราย
  - 6.1 ให้เด็กและเยาวชนเข้ารับการอบรมเกี่ยวกับ
    - กฎหมายที่ควรทราบเพื่อป้องกันการกระทำผิดซ้ำ 1 ชั่วโมง
    - จริยธรรม 1 ชั่วโมง
    - เพศศึกษา โรคทางเพศสัมพันธ์ โรคเอดส์ 1 ชั่วโมง
    - โทษของยาเสพติด 1 ชั่วโมง

6.2 ให้ผู้ปกครองของเด็กและเยาวชนเข้ารับการอบรมเกี่ยวกับด้าน

- ธรรมชาติของวัยรุ่น ปัญหาพัฒนาการตามวัยที่พบบ่อยในวัยรุ่น ตลอดจนแนวทางในการอยู่ร่วมกับวัยรุ่นอย่างมีความสุข

- การอบรมเลี้ยงดูบุตรอย่างเหมาะสม

โปรแกรมบำบัด พื้นฟูแบบคนไข้นอก กลุ่มผู้บริการ ได้แก่ กลุ่มเด็กและเยาวชนที่ต้องเข้ารับการบำบัดตามมาตรา63เป็นโปรแกรมที่เน้นแก้ไขปัญหาพฤติกรรมที่เสี่ยงต่อการกระทำผิดซ้ำ

หลักการของโปรแกรม

- การปรับพฤติกรรม
- การสร้างแรงจูงใจเพื่อปรับเปลี่ยนตนเอง
- การใช้เหตุผลเชิงจริยธรรม
- การใช้ชีวิตในสังคม
- การมีส่วนร่วมของครอบครัว

2. รูปแบบการทำงานบริการสังคม

1. คดีขั้บรรณประมาท ผิดกฏจราจร

- ช่วยตำรวจจราจรพาเด็กนักเรียนข้ามถนน จูงคนชรา คนตาบอดข้ามถนน
- ดูแลเด็กพิการซ้ำซ้อน
- พยาบาลคนป่วย
- เข้ารับการอบรมกฏจราจร2 ชั่วโมง

2. คดีลักทรัพย์

- ชดใช้ค่าเสียหายเป็นทรัพย์สิน
- ทำงานให้ผู้เสียหาย เช่น ทำสะอาด ปลูกต้นไม้ ตัดหญ้า ฯลฯ
- ทำงานตามที่ถูกผู้เสียหาย หรือ ผู้นำชุมชนจัดให้ เช่น ทำความสะอาดวัดชุมชน สถานที่ต่างๆ ในชุมชน ฯลฯ

3. คดีทำร้ายร่างกาย

- ชดใช้ค่าเสียหายเป็นทรัพย์สิน
- ทำงานตามที่ถูกผู้เสียหาย และผู้นำชุมชนกำหนดให้ทำ เช่น ทำความสะอาดบ้านให้ผู้เสียหาย ปลูกต้นไม้ ตัดหญ้า
- ดูแลเด็กพิการซ้ำซ้อน
- พยาบาลคนป่วย

4. คดีทำลายทรัพย์สิน

- ชดใช้ค่าเสียหาย เป็นทรัพย์สิน
- ทาสีกำแพง
- ให้ซ่อมแซมทรัพย์สินของผู้เสียหายที่เด็กหรือเยาวชนทำเสียหาย
- ทำงานในห้องสมุด

5. คดีเกี่ยวกับการพนัน

- ทำงานบริการสังคมตามที่จัดให้ เช่น กวาดถนน ทำงานวัด เก็บขยะนำความสะอาด
ที่นำการชุมชน โรงเรียน สถานีตำรวจ
- ดูแลคนชรา
- ปลูกต้นไม้ ตัดหญ้า

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

กิตติพงษ์ กิตติยารักษ์ (2545: 59-61) ได้ศึกษาเรื่อง กระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ : ทางเลือกใหม่สำหรับกระบวนการยุติธรรมไทย พบว่า ประเทศนิวซีแลนด์ ซึ่งมีการใช้การประชุมกลุ่มครอบครัวและชุมชน มาเป็นเวลานานกว่า 10 ปี เห็นว่าวิธีการนี้ช่วยแก้ปัญหาเยาวชนและครอบครัว ได้ผล ผลปรากฏว่า มีจำนวนเด็กและเยาวชนเข้าสู่กระบวนการยุติธรรมในชั้นศาลน้อยลงมาก จำนวนเด็กและเยาวชนที่อยู่ในความดูแลและถูกควบคุมตัวมีจำนวนลดลงอย่างมีนัยสำคัญ

ในประเทศเนเธอร์แลนด์ พบว่า มีการนำการประชุมกลุ่มครอบครัวและชุมชนไปปฏิบัติ อย่างแพร่หลาย โดยการประชุมกลุ่มครอบครัวและชุมชนนั้นได้ปฏิบัติการณ์ใน 5 เขตจาก 12 เขต สาเหตุมาจากวิธีที่ใช้ปฏิบัติกันอย่างสืบเนื่องมานั้นไม่ได้ผลเป็นที่น่าพอใจในบางกรณีกลับแย่งกว่าเดิม ดังนั้นความสำเร็จของการประชุมกลุ่มครอบครัวและชุมชนในเนเธอร์แลนด์จึงเป็น การเปิดกระบวนการต้นใหม่เกี่ยวกับนักสังคมสงเคราะห์ไม่ใช่ผู้ที่จะช่วยเหลือครอบครัวแต่ครอบครัวเองที่เป็นตัวสำคัญที่จะช่วยตนเอง โดยนักสังคมสงเคราะห์จะเป็นเพียงผู้ประสานดำเนินการให้แต่จะไม่ได้ตัดสินใจใดๆ ให้ครอบครัวใด

จากการศึกษาวิจัยในประเทศสหรัฐอเมริกา พบว่า มีการจัดประชุมกลุ่ม ครอบครัวสูงถึง 700 กลุ่ม และพบว่าเด็กที่เคยเข้าร่วมการประชุมกลุ่มครอบครัวและชุมชนนั้นมีแนวโน้มสูงที่จะกลับตัวเป็นคนดีต่อครอบครัว สังคม และมีสถิติต่ำมากที่จะถูกส่งตัวกลับไปยังสถานควบคุมตัวอีก จะเห็นได้ว่าการประชุมกลุ่มครอบครัวและชุมชนนั้น ได้จัดให้มีการจัดสรรทรัพยากร การสนับสนุน การติดต่อเครือข่าย และการพัฒนาความสัมพันธ์ระหว่างครอบครัวและนักวิชาชีพทั้งหลาย

นัทธี จิตสว่าง (2545: 73) ได้ศึกษาผู้กระทำผิดว่ามีทัศนคติอย่างไรต่อกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ โดยศึกษาจากคดีความผิด 3 ประเภท คือ

1. คดีความผิดเกี่ยวกับการทำร้ายร่างกาย พบว่า ผู้กระทำผิดส่วนใหญ่เห็นด้วยกับแนวคิดนี้ เนื่องจากเป็นการกระทำผิดโดยประมาท ผู้เสียหายน่าจะให้อภัย และผู้กระทำผิดจะได้มีโอกาสกลับตนเป็นคนดีและสำนึกผิด แต่ก็มียบางรายที่ไม่เห็นด้วยกับแนวคิดนี้ เพราะเขาไม่ได้เป็นฝ่ายกระทำผิดแต่ผู้เสียหายเป็นฝ่ายกระทำผิดเอง เช่น มาเป็นชู้กับภรรยาเขา ถ้าต้องให้ชดใช้และขอโทษนั้นเสียศักดิ์ศรี ไม่มีเงินชดใช้ด้วย ผู้เสียหายมีความโกรธแค้นคงไม่ให้อภัย

2. คดีลักทรัพย์ ผู้กระทำผิดส่วนใหญ่เห็น ด้วยและยอมรับเงื่อนไขทุกกรณี เนื่องจากให้โอกาสกลับตนเป็นคนดีได้มากกว่าติดคุก ซึ่งสามารถทำงานชดเชยหรือหาเงินชดเชยได้ ผู้เสียหายคงยินยอม ถ้าหากมีการไกล่เกลี่ยแล้ว ก็จะมีทางเลือกอื่น

3. คดีความผิดทางเพศ ที่ทำการศึกษา เป็นคดีความผิดเกี่ยวกับการพรากผู้เยาว์และกระทำอนาจาร โดยส่วนใหญ่เป็นวัยรุ่น ส่วนคดีข่มขืนไม่ได้ศึกษาเนื่องจากเป็นคดีอัตราโทษสูง พบว่าผู้กระทำผิดส่วนใหญ่เห็นด้วยและยินยอมรับเงื่อนไข เพราะเห็นว่าเป็นการกระทำที่ยินยอมทั้ง 2 ฝ่าย แต่เนื่องจากพ่อ แม่ ไม่ยินยอม ทั้งสองคนรักกันแต่พ่อแม่ไม่ยินยอมจึงแจ้งความถูกดำเนินคดี อีกส่วนหนึ่งคิดว่าผู้เสียหายที่เป็นพ่อ แม่ คงไม่ยอม เพราะเป็นความผิดเกี่ยวกับเพศ

สุดจิต เจนนพกาญจน์(2546: 430) ได้ศึกษาเรื่อง กระบวนการทัศนในการพัฒนากระบวนการยุติธรรมสำหรับเด็กและเยาวชนไทย โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาถึงกระบวนการทัศนในการพัฒนากระบวนการยุติธรรมสำหรับเด็กและเยาวชนไทย และกระบวนการทัศนในการจัดการปัญหาการกระทำผิดของเด็กและเยาวชน การบริหารและการจัดการขององค์กรต่างๆ ในกระบวนการยุติธรรมสำหรับเด็กและเยาวชนตั้งแต่ปี พ.ศ. 2495 – 2545 การพัฒนาและนำเสนอองค์ความรู้ในการแก้ไขปัญหาเยาวชนไทย โดยการเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงประวัติศาสตร์ การเก็บรวบรวมข้อมูลภาคสนามในเชิงปริมาณ และเทคนิคเดลฟาย กลุ่มตัวอย่างเป็นผู้เชี่ยวชาญซึ่งเคยปฏิบัติงานหรือกำลังปฏิบัติงานอยู่ในองค์กรด้านความยุติธรรมสำหรับเด็กและเยาวชนในระดับวิชาการและระดับปฏิบัติ จำนวน 8 กลุ่ม ได้แก่ ตำรวจ อัยการ (คดีเด็กและเยาวชน) ที่ปรึกษาทนายความ ผู้พิพากษาศาลเยาวชนและครอบครัว บุคลากรของสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน (สหวิชาชีพ) บุคลากรองค์กรพัฒนาเอกชน นักการศึกษา หรือนักวิชาการที่เกี่ยวข้องจากสถาบันการศึกษา รวมทั้งผู้เชี่ยวชาญจากองค์กรระหว่างประเทศ เช่น UNICEF และองค์กร JICA กลุ่มละ 10 คน รวมทั้งสิ้น 80 คน จากการศึกษาพบว่า กลุ่มตัวอย่างได้ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการพัฒนากระบวนการยุติธรรมสำหรับเด็กและเยาวชนไทย ในด้านกรอบแนวคิด ควรปรับปรุงกรอบแนวคิดจากการปราบปรามและการบังคับใช้กฎหมายเป็นการคุ้มครองสวัสดิภาพ สิทธิของเด็กและเยาวชน การให้ความสำคัญแก่คดีเด็กและเยาวชนให้มากขึ้น การส่งฟ้องคดีต้องยึดถือประโยชน์สูงสุดของเด็กและเยาวชนเป็นสำคัญ การฟ้องคดีควรให้เป็นหนทางสุดท้าย โดยการหันเหคดีออกจากกระบวนการยุติธรรมและใช้วิธีบำบัด ฟื้นฟู เยียวยา การให้ความสำคัญกับการป้องกันและการพัฒนามากกว่าหรือเท่าๆ กับการแก้ไขปัญหาการกระทำผิดและการพัฒนากลับคืนสู่สังคมอย่างราบรื่น

ศศิพร สิงโตมาศ (2546: 121-123) ได้ศึกษาเรื่อง มาตรการทางกฎหมายว่าด้วย การนำวิธีการประชุมกลุ่มครอบครัวและชุมชนมาใช้ในกระบวนการยุติธรรมสำหรับเด็ก โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษามาตรการที่เหมาะสมในการแก้ไข ฟื้นฟูเด็กและเยาวชนที่กระทำความผิดและนำมาปรับปรุงกระบวนการยุติธรรมสำหรับเด็กและเยาวชนในประเทศไทย ผลการศึกษาพบว่า การดำเนินคดีทางอาญานั้น ไม่เป็นผลดีต่อการแก้ไขฟื้นฟูเด็กและเยาวชน เนื่องจากยังมีเด็กและเยาวชนบางประเภทที่ยังไม่สมควรจะถูกตราหน้าว่าเป็นผู้กระทำผิดและถูกตัดออกจากสังคม เช่น ผู้กระทำผิดเป็นครั้งแรก ซึ่งเป็นความผิดที่ไม่ร้ายแรง หรือเป็นความผิดที่ได้กระทำโดยประมาท ซึ่งเด็กและเยาวชนเหล่านี้

สามารถที่จะแก้ไขให้กลับคืนสู่สังคมได้ง่าย การดำเนินคดีอาญาและการควบคุมหรือกักขังเด็กไว้ในสถานพินิจ ควรจะนำมาใช้ อย่างจำกัดเฉพาะกับเด็กและเยาวชนที่ไม่สามารถแก้ไขฟื้นฟูโดยใช้มาตรการอย่างอื่นแล้วเท่านั้น การดำเนินคดีอาญากับเด็กและเยาวชนซึ่งเป็นผลให้เด็กและเยาวชนเหล่านั้นต้องถูกควบคุมร่วมกับเด็กและเยาวชนในสถานพินิจ เป็นผลให้เกิดตราบาปและพัฒนาที่ถดถอยยากแก่การฟื้นฟู อีกทั้งยังก่อให้เกิดการถ่ายทอดพฤติกรรมอาชญากร ซึ่งเป็นการผิดวัตถุประสงค์ของการแก้ไขฟื้นฟูเด็กและเยาวชนให้กลับตนเป็นคนดี และยิ่งนำไปสู่การกระทำความผิดซ้ำอีกด้วย ทางด้านผู้เสียหายเอง หากต้องการให้มีการชดเชยความเสียหายก็ต้องไปดำเนินการฟ้องร้องเรียกค่าเสียหายในทางแพ่ง เป็นอีกส่วนหนึ่งต่างหากจากการดำเนินคดีอาญา ซึ่งต้องสิ้นเปลืองเวลาและค่าใช้จ่ายในการดำเนินคดี อีกทั้งยังเป็นกระบวนการดำเนินคดีที่มีลักษณะของการเผชิญหน้าและสร้างความเป็นปฏิปักษ์ระหว่างคู่ความอีกด้วย หลายประเทศได้ใช้แนวคิดเกี่ยวกับกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ (Restorative Justice) โดยใช้วิธีการประชุมกลุ่มครอบครัวและชุมชน (Family Group Conferencing) มาใช้เป็นทางออก แนวความคิดนี้ใช้วิธีแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำผิดด้วยการนำผู้กระทำผิด บุคคลผู้ใกล้ชิด สมาชิกในครอบครัว ผู้เสียหาย บุคคลผู้ให้ความช่วยเหลือของทั้งสองฝ่าย และตัวแทนจากกระบวนการยุติธรรมมาพบกัน เพื่อร่วมกันหาทางออกและวิธีการแก้ปัญหา ที่ดีที่สุด ด้วยกระบวนการดังกล่าวนี้ เด็กจะได้แสดงความรับผิดชอบต่อการกระทำของตนโดยมีครอบครัวเป็นผู้กำหนดโทษ เด็กจะไม่ถูกนำตัวเข้าสู่กระบวนการในการดำเนินคดีอาญาโดยไม่จำเป็น ขณะเดียวกันผู้เสียหายก็มีโอกาสที่จะได้รับเยียวยาผู้เสียหายที่เกิดขึ้นด้วย ซึ่งถ้าหากเทียบกับการดำเนินคดีทางศาลหรือการบังคับใช้มาตรการอย่างอื่นซึ่งผู้เสียหายแทบไม่มีโอกาสได้รับการชดเชยจากผู้กระทำผิดหรือไม่ได้รับการเยียวยาจากกระบวนการยุติธรรมเลย และสิ่งที่สำคัญ ที่สุดคือ ความพอใจในกระบวนการยุติธรรมของคู่กรณีและบุคคลที่เกี่ยวข้องทุกฝ่าย และการที่ผู้กระทำผิดและผู้เสียหายสามารถที่จะกลับมามีความสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน และสามารถอยู่ร่วมกันได้ในสังคมอย่างสมานฉันท์อีกครั้งหนึ่ง โดยทุกฝ่ายมีส่วนร่วมในการช่วยกันระงับและป้องกันมิให้การกระทำผิดเกิดขึ้นอีก ซึ่งวิธีการเหล่านี้จะเป็นลักษณะของการแก้ไขฟื้นฟูเด็กและเยาวชนที่กระทำความผิดในแนวทางที่ถูกต้องและเหมาะสม

อมร เจริญเกศ (2546: บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเรื่อง ทักษะของประชาชนต่อการนำกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์มาใช้ในกระบวนการยุติธรรมไทย พบว่า ประชาชนส่วนใหญ่มีความรู้สึกเห็นด้วยที่จะนำกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์มาใช้ในกระบวนการยุติธรรมไทย แต่ยังมีหวาดหวั่นต่อช่องโหว่ที่เกิดขึ้น หากมองในกรณีที่เป็นผู้เสียหายแล้ว ประชาชนบางส่วนยังคงต้องการให้มีการลงโทษสถานหนัก เพื่อให้เป็นการหลาบจำ

เอกธิชัย สอดศรี (2547: บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเรื่อง กระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์กับงานคุ้มครองประพฤตินี้เป็นผู้ใหญ่ พบว่า การระงับข้อพิพาทด้วยการไกล่เกลี่ยแม้ผลที่ได้ คือ การสมานฉันท์แต่ก็ขาดองค์ประกอบของชุมชน คือ ผู้ไกล่เกลี่ยเป็นได้ทั้งเจ้าหน้าที่ของรัฐ หรืออาสาสมัคร ต้องทำหน้าที่ด้วยความเป็นกลาง จึงไม่อาจเข้าไปมีส่วนร่วมในการวางแผน เพื่อการชดเชยหรือแผนการแก้ไขฟื้นฟูได้อย่างเต็มที่และเป็นรูปแบบที่เน้นปัจเจกจึงไม่เกิดระบบการควบคุมสังคมอย่างไม่เป็นทางการที่จะเอื้อต่อวิธีการคุ้มครองประพฤตินี้

การประชุมกลุ่ม (Conference) เป็นรูปแบบที่ให้ผลดีในการแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำผิดและเป็นกระบวนการคุ้มครองเหยื่ออาชญากรรม ได้เป็นอย่างดีและถือได้ว่าดีที่สุดในรูปแบบทั้งหมด แต่ก็มีโครงสร้างหลายขั้นตอนที่ซับซ้อน ผู้อำนวยการความสะดวกต้องมีการฝึกฝนอบรมอย่างเข้มข้น กระบวนการประชุมอาจใช้เวลายาวไป จึงไม่ใช่รูปแบบที่ประหยัดและสามารถนำมาประยุกต์ใช้ได้ง่าย ระบบการติดตามผลก็ยังไม่เด่นชัด ส่วนการล้อมวง(Circle) เป็นรูปแบบที่มีการคัดกรองอย่างเข้มงวด เนื่องจากใช้กับความผิดร้ายแรง ให้ผลต่อการฟื้นฟูผู้กระทำผิดได้ดีที่สุด แต่เป็นรูปแบบที่ต้องก ารความร่วมมือของสมาชิกในชุมชนทั้งหมด จึงต้องใช้เวลาในการเตรียมความพร้อมนาน รวมทั้งการล้อมวงในแต่ละครั้ง และต้องการความร่วมมือจากบุคลากรในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาที่เกี่ยวข้อง ยังไม่เหมาะที่จะนำมาประยุกต์ใช้ได้อย่างสะดวก จากผลการศึกษา พบว่ารูปแบบคณะกรรมการ (Board) มีความเหมาะสมที่จะนำมาประยุกต์ใช้กับงานคุมประพฤติผู้กระทำผิดที่เป็นผู้ใหญ่ของไทย แม้ประสิทธิภาพในการแก้ไข ฟื้นฟูอาจจะดีกว่าการประชุมกลุ่มและการล้อมวง แต่ก็สามารถนำมาใช้กับงานคุมประพฤติที่เป็นผู้ใหญ่ได้จริง ได้ง่ายและสะดวก ไม่กระทบต่อโครงสร้างของกระบวนการยุติธรรมทางอาญา แต่อาจส่งผลกระทบต่อแนวปฏิบัติเดิมของงานคุมประพฤติ

จิตรา วีรบุรินทร์ และคณะ (2547: 228-251) ได้ทำการศึกษานำกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์โดยใช้กระบวนการประชุมกลุ่มครอบครัวและชุมชนมาบังคับใช้ในประเทศไทย พบว่าผลการประเมินการนำกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ โดยใช้การประชุมกลุ่มครอบครัวและชุมชนมาบังคับใช้ในกรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนอยู่ ในระดับดี โดยประเด็นที่มีผลการประเมินดี ที่สุด 3 อันดับแรก ได้แก่ เจ้าหน้าที่ผู้ประสานการประชุมกลุ่มครอบครัวและชุมชน การอำนวยความสะดวกให้แก่ผู้เข้าร่วมการประชุมกลุ่มครอบครัวและชุมชนของสถานพินิจและความเป็นธรรมของข้อตกลงที่สามารถปฏิบัติได้จริงและเป็นไปตามความต้องการของทุกฝ่าย ส่วนสภาพปัญหาและอุปสรรค พบว่า เจ้าหน้าที่ผู้ประสานการประชุมกลุ่มครอบครัวและชุมชน มีปัญหาปรัชญา แนวคิดที่แตกต่างกัน ปัญหาความไม่เข้าใจเรื่องการประชุมกลุ่มครอบครัวและชุมชน ปัญหากระบวนการปฏิบัติปัญหากฎหมาย กฎระเบียบที่เกี่ยวข้อง

พิทักษ์ แสงทอง (2547: บทคัดย่อ) ศึกษาเรื่อง “กระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์สำหรับเด็กและเยาวชนในสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนจังหวัดนครปฐม ” ผลการศึกษาพบว่า บุคคลที่เกี่ยวข้องทั้งภาครัฐและภาคประชาชน เห็นว่ากระบวนการหันเหเด็กและเยาวชนออกจากกระบวนการยุติธรรมปกติ ตามปกติถือเป็นกระบวนการยุติธรรมทางเลือกสำหรับเด็กและเยาวชนที่เหมาะสมอีกแนวทางหนึ่งที่เปิดโอกาสให้แก่เด็กและเยาวชนที่กระทำความผิดที่อัตราโทษอย่างสูง ไม่เกินสามปี และเป็นการกระทำความผิดครั้งแรกให้ความสำคัญกับผู้เสียหายหรือเหยื่อมากขึ้น นอกจากนี้ในหลักการยังเปิดโอกาสให้สังคมโดยเฉพาะชุมชนที่เด็กและเยาวชนอยู่ได้มีส่วนร่วมในการบำบัดแก้ไข ฟื้นฟูเด็กและเยาวชนร่วมกับภาครัฐที่เดิมจะมีเพียงหน่วยงานภาครัฐเท่านั้น ที่มีส่วนในการบำบัดแก้ไข ซึ่งเป็นแนวทางในการสร้างสังคมให้มีความมั่นคงอีกทางหนึ่งในการแก้ไขปัญหการกระทำความผิดของบุคคลในชุมชน นอกจากนี้ยังได้เสนอแนะว่า ควรมีการจัดอบรมสัมมนาให้กับผู้ที่เกี่ยวข้อง เช่น ผู้นำชุมชน ตำรวจ เป็นต้น ได้เข้าใจบทบาทหน้าที่ของตน มองว่ามีส่วนในการเบี่ยงเบนคดีของเด็กและเยาวชนอย่างไร ร่วมกันตรวจสอบและติดตามประเมินผลภายหลังที่เด็กและเยาวชนกลับคืนสู่สังคม

วารสาร บัณฑิต (2549: บทความย่อ) ได้ศึกษาเรื่อง บทบาทและการมีส่วนร่วมของชุมชน ในกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ โดยมีวัตถุประสงค์ การศึกษาถึงบทบาทและปัจจัยที่มีผล ต่อความร่วมมือของชุมชนในกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ ผลการศึกษาพบว่า

1. ความคิดเห็นที่มีต่อการมีส่วนร่วมของชุมชนในกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์

1.1 ชุมชนเห็นว่าเมื่อมีการกระทำผิดเกิดขึ้นชุมชนย่อมได้รับความเสียหาย และมีส่วน สำคัญในการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้น การกระทำผิดนั้นอาจไม่จำเป็นต้องเข้าสู่กระบวนการยุติธรรม เสมอไป ควรใช้การไกล่เกลี่ยเพื่อยุติปัญหาอย่างสันติวิธี อันจะมาสู่ความพึงพอใจของทุกฝ่าย จนคืนดี กันทุกฝ่าย แต่อย่างไรก็ตามส่วนใหญ่ก็ไม่แน่ใจว่าทุกคนจะมีโอกาสและสามารถเป็นผู้ไกล่เกลี่ยได้ และเห็นว่าตนเองไม่มีเวลาว่างในการเข้าร่วมดำเนินการ ดังนั้นจึงเห็นว่าชุมชนควรมีตัวแทนในการ ไกล่เกลี่ยได้ และเห็นว่าตนเองไม่มีเวลาว่างในการเข้าร่วมดำเนินการ ดังนั้นจึงเห็นว่าชุมชนควรมี ตัวแทนในการไกล่เกลี่ยการกระทำผิดที่เกิดขึ้นในชุมชน

1.2 ผู้เสียหายควรได้รับการชดเชยค่าเสียหายจากผู้กระทำผิดและได้ระบายความรู้สึก ของตนเองให้ผู้กระทำผิดได้รับทราบ

1.3 ผู้กระทำผิดควรได้รับการเยียวยา และผู้ที่เกิดความสำนึก ควรได้รับการ รอกภัยและ สามารถอยู่ในชุมชนต่อไป แต่อย่างไรก็ตามส่วนใหญ่ยังเห็นว่าผู้กระทำผิดควรได้รับการลงโทษ

1.4 ความผิดที่สามารถใช้ในการไกล่เกลี่ยสมานฉันท์ได้ คือ ความผิดเล็กๆ น้อยๆ ไม่ รุนแรงมากสามารถยอมรับความกันได้ คดีที่เด็กและเยาวชนเป็นผู้กระทำ ถ้าหากเป็นผู้ใหญ่ก็ควร เป็นคนที่ไม่เคยมีประวัติการกระทำความผิดมาก่อน

1.5 สถานที่ไกล่เกลี่ยจะต้องมีความเป็นส่วนตัวและต้องดำเนินการในช่วงนอกเวลา ทำงาน

2. ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของชุมชนในกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์

2.1 ปัจจัยภูมิหลังส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ การศึกษา สถานภาพในครัวเรือน การเข้า ร่วมกิจกรรมต่างๆ ในชุมชน ประส บการเกี่ยวกับอาชญากรรมหรือการกระทำผิด ความรู้เกี่ยวกับ ยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ หรือประสบการณ์เกี่ยวกับการไกล่เกลี่ยข้อพิพาท

2.2 ปัจจัยทางสภาพสังคม ได้แก่ ความพร้อมของชุมชน ความสัมพันธ์กับเจ้าหน้าที่ ความสัมพันธ์กับผู้กระทำผิด ความสัมพันธ์กับผู้เสียหาย ค วามผูกพันกับชุมชน ความรู้เกี่ยวกับ ยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ และความคาดหวังผลประโยชน์ที่จะได้รับ

2.3 ปัจจัยด้านประเภทการกระทำผิดและสถานภาพผู้กระทำผิด

2.4 ปัจจัยช่วงเวลาในการดำเนินงานไกล่เกลี่ยเชิงสมานฉันท์

สุวัจฉรา เปี่ยมญาติ และอังคณา บุญสิทธิ์ (2550: บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเรื่อง แนวทางการใช้กระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ในกระบวนการยุติธรรมอาญาไทย ระยะที่ 2 : ศึกษาทัศนคติบุคลากรในกระบวนการยุติธรรมอาญาไทยในระดับผู้ปฏิบัติ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาทัศนคติบุคลากรในกระบวนการยุติธรรมอาญาไทยในระดับผู้ปฏิบัติ ต่อแนวทางการใช้กระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ในกระบวนการยุติธรรมอาญาไทย ผลการศึกษาพบว่า กลุ่มตัวอย่างประกอบด้วย ผู้พิพากษา อัยการ ทนายความ ตำรวจ เจ้าหน้าที่ราชทัณฑ์ พนักงานคุมประพฤติ พนักงานพินิจ ผู้เสียหาย ผู้กระทำผิด (ผู้ใหญ่) ผู้กระทำผิด (เด็กและเยาวชน) โดยสรุปผลการศึกษา ดังนี้

การศึกษาค้นคว้าความคิดเห็นเกี่ยวกับกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ ปรากฏว่ากลุ่มตัวอย่างเห็นด้วยเป็นอันดับหนึ่ง คือ อาชญากรรมเป็นเรื่องที่ผิดเป็นอันตรายต่อชุมชน ต่อเหยื่อและต่อผู้กระทำผิดเอง ในส่วนของความคิดเห็นเกี่ยวกับแนวทางการใช้กระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ ปรากฏผลว่า กลุ่มตัวอย่างเห็นด้วยเป็นอันดับหนึ่ง คือ ผู้เสียหายมีสิทธิในการเลือกผู้ซึ่งที่ตนไว้วางใจ เข้าร่วมการประชุมกลุ่มในกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ รวมถึงในเรื่องของความคิดเห็นเกี่ยวกับการประยุกต์ใช้การให้คำปรึกษาในกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ ปรากฏผลว่า กลุ่มตัวอย่างเห็นด้วยเป็นอันดับหนึ่งคือ ผู้ที่ทำหน้าที่เป็นคนกลางจะต้องเป็นผู้ที่มี ทักษะเป็นอย่างดี และความคิดเห็นเกี่ยวกับคนกลางในกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ ปรากฏว่า กลุ่มตัวอย่างมีความเห็นว่าผู้ที่จะทำหน้าที่คนกลางในกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ควรผ่านการฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการ เป็นระยะเวลา 7 วัน และควรมีการสัมมนาแลกเปลี่ยนประสบการณ์ หลังการฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการแล้ว 6 เดือน

นอกจากนี้ความคิดเห็นเกี่ยวกับแนวทางการใช้กระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์จำแนกตามสถานะของ กลุ่มตัวอย่าง กล่าวคือ กลุ่มผู้พิพากษา อัยการ ทนายความ ตำรวจ เห็นด้วยในประเด็นที่ว่า อาชญากรรมเป็นการทำลายสัมพันธภาพของบุคคล อาชญากรรมอาจกลายเป็นโอกาสในการสำนึกผิด มีการแก้ไขความผิดตั้งแต่สาเหตุ (ในอดีต) ไปจนถึงอนาคต คือ ตั้งใจว่าจะไม่กระทำผิดอีกต่อไป การติดตามผลและความรับผิดชอบของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องเป็นกุญแจในการแก้ไขปัญหาอาชญากรรม และกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์เป็นกระบวนการในการฟื้นฟูสัมพันธภาพระหว่างบุคคล/กลุ่ม และเห็นว่ากระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ใช้ได้ในช่วงขั้นตอนหลังการฟ้องคดี คือ อยู่ในระหว่าง การพิจารณาคดีของศาล และหลังคำพิพากษาของศาล รวมทั้งเมื่อมีการใช้กระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์แล้ว พบว่ามีความไม่ยุติธรรมเกิดขึ้น ผู้เสียหายสามารถถอนคำร้องทุกข์ได้ ในส่วนของเจ้าหน้าที่ราชทัณฑ์ พนักงานคุมประพฤติ และพนักงานพินิจ ปรากฏว่า เห็นตรงกันว่า อาชญากรรม เป็นการทำลายสัมพันธภาพระหว่างบุคคล อาชญากรรมเป็นเรื่องผิดเป็นอันตรายต่อชุมชน ต่อเหยื่อ และผู้กระทำผิดเอง และเห็นว่ากระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ใช้ได้ในช่วงขั้นตอนของคำพิพากษาของศาล และในส่วนของกลุ่มผู้เสียหาย ผู้กระทำผิด (ทั้งผู้ใหญ่ เด็ก/เยาวชน) ผลการศึกษาพบว่า อาชญากรรมเป็นเรื่องที่ผิด เป็นอันตรายต่อชุมชน ต่อเหยื่อและผู้กระทำผิดเอง เหยื่ออาชญากรรมลำดับที่สอง คือ ผู้ที่ได้รับผลกระทบจากอาชญากรรม เช่น สมาชิกในครอบครัว เพื่อน ชุมชน ของผู้เสียหาย และปัญหาอาชญากรรมสามารถแก้ไขได้ด้วยความร่วมมือร่วมใจกันของทุกฝ่าย และเห็นด้วยว่ากระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ใช้ควบคู่ได้ในทุกขั้นตอนของกระบวนการยุติธรรมอาญาไทย ตั้งแต่ชั้นตำรวจ อัยการ ศาล

แมกซ์เวลล์ และมอริส (Maxwell; & Morris. 1993: 304) ได้ทำการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับรูปแบบการประชุมกลุ่มครอบครัว พบว่า ปัญหาได้รับการแก้ไขภายในการประชุมเพียง 1 ครั้งถึงร้อยละ 86 ของการประชุมที่เกิดขึ้นทั้งหมด ส่วนผลที่ได้จากการประชุม มีการขอโทษผู้เสียหายร้อยละ 70 และการให้ผู้กระทำผิดทำงานบริการสาธารณะเกิดขึ้นร้อยละ 55 ร้อยละ 60 ของผู้เสียหายที่เข้าร่วมประชุม ได้รับการช่วยเหลือในด้านที่ดีขึ้น และร้อยละ 53 ของผู้เสียหายที่เข้าร่วมประชุมมีความพึงพอใจกับการประชุมกลุ่มครอบครัว อย่างไรก็ตามร้อยละ 25 ของผู้เสียหายรู้สึกผิดหวังกับผลที่ได้จากการประชุม เหตุผลหลักเนื่องมาจากผู้กระทำผิดไม่ได้รู้สึกเสียใจต่อสิ่งที่เกิดขึ้น ผู้วิจัยจึงสรุปว่าการอยู่ร่วมใน ที่ประชุมของผู้เสียหายจะมีผลกระทบต่อรูปแบบการได้รับการเยียวยาความเสียหาย โดยการชดใช้เยียวยาจะเกิดขึ้นร้อยละ 42 เมื่อมีผู้เสียหายอยู่ร่วมในที่ประชุมเปรียบเทียบกับกรณีที่ผู้เสียหาย ไม่ได้อยู่ในที่ประชุมเปรียบเทียบกับกรณีที่ผู้เสียหายไม่ได้อยู่ในที่ประชุมจะมีการเยียวยาความเสียหายเกิดขึ้นเพียงร้อยละ 29 ของคดีที่เป็นความผิดที่มีผู้เสียหายเข้ามาเกี่ยวข้องทั้งหมด

แมคโคลด์ และวอชเทล (McCold; & Wachtel. 1998: 54-61) ทำการศึกษาเกี่ยวกับการประเมินผลรูปแบบการประชุมกลุ่มครอบครัว พบว่าผู้เข้าร่วมโครงการมีความพึงพอใจในการประชุมกลุ่มครอบครัวที่เป็นโครงการนำร่องของออสเตรเลียในระดับสูง เมื่อประเมินผลทันทีที่เสร็จการประชุม พบว่า 98.2% ของผู้กระทำผิด 97.8% ของเหยื่ออาชญากรรม และ 100% ของพ่อแม่/ผู้ปกครอง รายงานว่ารู้สึกที่ได้รับคามยุติธรรมจากกระบวนการนี้ ในทำนองเดียวกัน 99.1% ของผู้กระทำผิด 96.7% ของเหยื่ออาชญากรรม และ 98.6% ของพ่อแม่/ผู้ปกครองรายงานว่ารู้สึกพึงพอใจกับการตกลงที่เกิดจากการประชุม งานวิจัยนี้ยังทำการสำรวจความรับผิดชอบต่อเนื่องเมื่อมีการติดตามผล 3-4 เดือนถัดมา พบว่ามีความคลาดเคลื่อนในคำตอบ ตัวอย่างเช่น 100% ของผู้กระทำผิด 93.7% ของเหยื่ออาชญากรรม และ 100% ของพ่อแม่/ผู้ปกครอง รายงานว่ารู้สึกที่ได้รับคามยุติธรรมจากกระบวนการนี้ ผลการสำรวจไม่ได้ระบุว่าเหตุใดทัศนคติของเหยื่ออาชญากรรมจึงลดลงเล็กน้อยต่อการประชุมครั้งนั้น ขณะที่ทัศนคติของผู้กระทำผิดและพ่อแม่กลับดีขึ้น อย่างไรก็ตามนักวิจัยรายงานโดยอ้างผลการวิจัยเชิงคุณภาพที่ได้ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ว่าเหยื่ออาชญากรรม รู้สึกมั่นใจน้อยลงเกี่ยวกับผลกระทบของการประชุมกลุ่มครอบครัวเมื่อพวกเขาไม่ได้รับทราบข้อมูลข่าวสารว่าตกลงนั้นได้รับการดำเนินการหรือยัง

โรดริเกซ (Rodriguez. 2007: 53) ได้ศึกษาผลกระทบของกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ที่มีต่อการกระทำผิดซ้ำของเยาวชนในรัฐ Arizona ประเทศสหรัฐอเมริกาพบว่า เพศ อายุ และ ประวัติการกระทำผิดเป็นตัวแปรที่สำคัญที่ส่งผลกระทบต่อผลการกระทำผิดซ้ำ โดยพบว่า เพศชายมีแนวโน้มที่จะกระทำผิดซ้ำ มากกว่าเพศหญิงถึง 1.39 เท่า เยาวชนที่มีอายุน้อยมีแนวโน้มกระทำผิดซ้ำ มากกว่าผู้ที่มีอายุมากกว่า ส่วนเชื้อชาติไม่มีผล และผู้กระทำผิดในคดีเกี่ยวกับทรัพย์สินมีแนวโน้มที่จะกระทำผิดซ้ำ มากกว่า คดีที่เกี่ยวกับร่างกาย 0.59 เท่า ส่วนผู้ที่เข้าร่วมกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์และไม่ มีประวัติการกระทำผิดมีอัตราการกระทำผิดซ้ำ

คาร์ป และวอลส์เซอร์ (Karp; & Walther. 1999: 60-61) ทำการศึกษาวิจัยเชิงคุณภาพเกี่ยวกับโครงการบูรณาการชุมชนของเวอร์มอนต์ ระหว่างเดือนสิงหาคม 1998 ถึงกรกฎาคม 1999 โดยศึกษาจากวิดีโอเทป การประชุม 30 ครั้งในเวอร์มอนต์ และรายงานว่าการบูรณาการเกิดขึ้นได้อย่างไร โดยผู้เข้าร่วมประชุมพยายามที่จะปูพื้นฐานระหว่างพวกเขากับผู้กระทำผิดอย่างไร โดยกลยุทธ์นี้จะลดช่องว่างระหว่างผู้กระทำผิดกับชุมชนและเยียวยาบูรณาการ สัมพันธภาพระหว่างสมาชิกชุมชนให้กลับคืนดีอีกครั้ง รวมทั้ง ังอธิบายว่าบรรทัดฐานท้องถิ่นได้รับการหยิบยกขึ้นกล่าวอ้างเพื่อให้ผู้กระทำผิดเข้าใจถึงอันตรายที่ตนก่อขึ้นและรับผิดชอบต่อความเสียหายนั้นอย่างไร นอกจากนี้ยังได้อธิบายว่าคณะกรรมการได้จัดการกับความไม่ลงรอยกันของผู้เข้าร่วมประชุมอย่างไร โดยอธิบายว่าคณะกรรมการมีวิธีการแตกต่างกันไป ได้แก่ เพิกเฉยบ้าง ยืดเวลาการพูดออกไปแบบที่ผู้กระทำผิดไม่ทันสังเกตบ้างและเข้าร่วมอภิปรายเกี่ยวกับข้อเสนอของผู้กระทำผิดในการชดใช้ทางแพ่งบ้าง

โจนนา ชาร์ปแลนด์ (Joanna Shapland. 2007: 7) ได้วิจัยประเมินผลกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์จากการสำรวจผู้กระทำผิดที่เข้าสู่กระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ จำนวน 217 คน พบว่าผู้กระทำผิดที่เข้าสู่กระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ร้อยละ 60 แสดงความรับผิดชอบ และทำการขอโทษกับเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น ร้อยละ 83 ที่ไม่มีการกระทำผิดซ้ำ และมีบางส่วนยอมเข้ารับโปรแกรม เพื่อปรับนิสัยและพฤติกรรม เช่น โปรแกรมรักษาอาการติดยา โปรแกรมบำบัดยาเสพติด เป็นต้น ซึ่งเป็นผลที่เกิดจากการทำข้อตกลงและการชดใช้เพื่อเยียวยาความเสียหาย ตลอดจนการขอโทษขออภัย

เซอร์แมน ชาง และ วู้ดส์ (Sherman, Strang; & Woods. 2000) ได้ศึกษาเรื่อง กระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ในโครงการRISE (Reiterative Shaming Experiments) ในประเทศออสเตรเลีย RISE เป็นโครงการศึกษาเปรียบเทียบการกระทำผิดซ้ำ ระหว่างผู้กระทำผิดที่เข้าร่วมกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์และกระบวนการยุติธรรมแบบปกติ โดยศึกษาผู้กระทำผิด 4 กลุ่ม ได้แก่ คดีเมาแล้วขับ คดีที่ผู้กระทำผิดเป็นเยาวชนและกระทำความผิดเกี่ยวกับการทำร้ายร่างกาย คดีที่ผู้กระทำผิดเป็นเยาวชนและกระทำความผิดเกี่ยวกับการคดียาเสพติด และคดีที่ผู้กระทำผิดเป็นเยาวชนและกระทำความผิดที่มีความรุนแรงและก้าวร้าว การศึกษานี้พบว่าผู้เสียหายเข้าร่วมกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์เนื่องจากคาดหวังว่าตนจะได้รับการเยียวยาด้วยทรัพย์สินหรือเงินชดเชยจากความเสียหายที่เกิดขึ้นกับตน

ชาง และ วู้ดส์ (Strang; & Sherman. 2003: 14-42) ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่องผลกระทบต่อกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์พบว่าประมาณร้อยละ 79 ของผู้เสียหายที่เข้าร่วมงานกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ด้วยวิธีการประนอมข้อพิพาท ได้รับรู้ถึงความเคลื่อนไหวของคดีในขณะที่เพียงร้อยละ 14 ของผู้เสียหายในกระบวนการยุติธรรมแบบปกติได้รับรู้ถึงความเคลื่อนไหวของคดี ซึ่งจำนวนนี้แสดงให้เห็นถึงแนวโน้มที่ผู้เสียหาย ที่เข้าร่วมกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ได้รับความพึงพอใจและรู้สึกว่าได้รับความเป็นธรรมมากกว่ากลุ่มเปรียบเทียบ นอกจากนี้ ยังพบว่าในกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์แบบประนอมข้อพิพาท ในประเทศสหรัฐอเมริกา ผู้เสียหายประมาณร้อยละ 83 ที่แสดงความรู้สึกว่าได้รับความเป็นธรรมในการดำเนินคดี

แทร็งค์ (Trankle. 2007: 395-415) ทำการศึกษาวิจัยกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ ด้วยวิธีการ VOM ในประเทศฝรั่งเศสและเยอรมันนี้ พบว่าคนกลางและการดำเนินการสมานฉันท์ของคนกลางเป็นปัจจัยที่สำคัญปัจจัยหนึ่งที่ทำให้ผู้เข้าร่วมกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ มีความพึงพอใจน้อยลงซึ่งนำไปสู่การมีประสิทธิภาคน้อยลง เนื่องจากงานดำเนินไปอย่างผิดเป้าหมายและวัตถุประสงค์ของกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ คนกลางไม่ได้เตรียมความพร้อมโดยการให้ข้อมูลที่ถูกต้องกับผู้เสียหายและผู้กระทำผิดว่าการสมานฉันท์โดยแท้จริงแล้วมีวัตถุประสงค์อย่างไร และมีขั้นตอนการปฏิบัติอย่างไรบ้าง และใช้คำพูดที่มีความซับซ้อนเข้าใจได้ยากโดยชาวบ้านธรรมดาทั่วไป ซึ่งอาจเป็นภาษาทางกฎหมาย ทำให้ผู้เข้าร่วมไม่ทราบไม่เข้าใจว่าจะต้องปฏิบัติอย่างไรในขณะเข้าร่วมการประชุมเชิงสมานฉันท์ ทำให้คนกลางต้องใช้เวลาอธิบายกฎกติการะหว่างที่ดำเนินการประชุมแทนการได้แก้ไขข้อขัดแย้ง หรือกำหนดวิธีการชดเชยค่าเสียหายเพื่อเป็นการปรับปรุงและแก้ไข้ปัญหาที่เกิดจากคนกลางในกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์

อัมบริท (Umbreit. 1994: 436) ได้ศึกษาเปรียบเทียบความพึงพอใจระหว่างผู้เสียหายที่เข้าร่วมกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ด้วยวิธีการประนอมข้อพิพาท กับกลุ่มเปรียบเทียบหรือผู้ที่เข้าสู่กระบวนการยุติธรรมแบบปกติในประเทศสหรัฐอเมริกา และพบว่าผู้เสียหายมีความพึงพอใจในระดับที่สูงถึงร้อยละ 79 ซึ่งเป็นระดับที่สูงกว่าผู้เสียหายในกลุ่มเปรียบเทียบที่แสดงความพึงพอใจร้อยละ 57 ในงานวิจัยโครงการ RISE ในประเทศออสเตรเลียพบว่า ร้อยละ 60 ของผู้เสียหายที่เข้าร่วมกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์แบบประชุมกลุ่ม แสดงความพึงพอใจต่อการดำเนินคดี ในขณะที่มีเพียงร้อยละ 46 ของผู้เสียหายที่เข้าร่วมกระบวนการยุติธรรมแบบปกติมีความพึงพอใจต่อการดำเนินคดี นอกจากนี้ยังพบว่า ประมาณร้อยละ 90 ของผู้เสียหายที่เข้าร่วมโครงการ RISE แสดงความพึงพอใจที่คดีของตนได้รับการดำเนินการอย่างเป็นธรรม และผู้เสียหายในคดีเกี่ยวกับทรัพย์สินมีความพึงพอใจและรู้สึกได้รับความเป็นธรรมมากกว่าผู้เสียหายในคดีเกี่ยวกับร่างกาย

อัมบริท และฟาร์เซลโล (Umbreit; & Fercello. 1999: 9) ทำการศึกษาเรื่องโปรแกรมการไกล่เกลี่ยเหยื่อ-ผู้กระทำผิดที่เมนิโซตา แสดงให้เห็นว่าเหยื่ออาชญากรรมและผู้กระทำผิดซึ่งมีส่วนร่วมในการไกล่เกลี่ยมีความพึงพอใจต่อกระบวนการยุติธรรม (100% ของเหยื่ออาชญากรรมและ 88.4% ของผู้กระทำผิด) มากกว่าเหยื่ออาชญากรรมและผู้กระทำผิดที่ไม่ได้มีส่วนร่วมในการไกล่เกลี่ย (88% ของเหยื่ออาชญากรรมและ 61.5% ของผู้กระทำผิด) เมื่อเหยื่ออาชญากรรมที่เข้าร่วมในการไกล่เกลี่ยถูกถามว่าเขามีความพึงพอใจในส่วนตัวของกระบวนการเชิงสมานฉันท์มากที่สุด เหยื่ออาชญากรรมตอบว่า “การที่เหยื่ออาชญากรรมรู้สึกว่าเป็นสิ่งสำคัญที่ผู้กระทำผิดได้เข้าร่วมและเรียนรู้บางสิ่งบางอย่างจากประสบการณ์ครั้งนั้น ” หรือไม่ก็ “เป็นโอกาสที่เหยื่ออาชญากรรมได้พูดบางอย่างออกมาเกี่ยวกับอาชญากรรมที่เกิดขึ้น” เหยื่ออาชญากรรมที่เข้าร่วมโครงการถูกถามต่อไปว่าเขารู้สึกพึงพอใจเรื่องใดน้อยที่สุดในกระบวนการเชิงสมานฉันท์ ซึ่งคำตอบ (1) การที่เขาไม่ได้รับผลย้อนกลับเกี่ยวกับผลลัพธ์แห่งคดี (2) การที่ผู้กระทำผิดไม่ได้จ่ายเงินชดเชยเต็มจำนวนความเสียหายที่เกิดขึ้น และ (3) การที่ผู้กระทำผิดแสดงกริยาไม่ ใส่ใจ ไม่ยินดียินร้าย งานวิจัยชิ้นนี้ได้แสดงต่อไปว่า 91% ของเหยื่ออาชญากรรมที่เข้าร่วมโครงการรู้สึกว่าการที่ผู้กระทำผิดได้แสดงความ

รับผิดชอบอย่างเหมาะสมมากกว่า 33% ของเหยื่ออาชญากรรมที่ไม่ได้เข้าร่วมโครงการ ต่อมา งานวิจัยนี้พบว่า เมื่อเหยื่ออาชญากรรมถูกถามว่ากระบวน การยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ควรจะเป็น มาตรฐานส่วนหนึ่งของระบบงานยุติธรรมหรือเป็นเพียงทางเลือกเมื่อทั้งสองฝ่ายสมัครใจจะใช้วิธีนี้ เท่านั้น พบว่าเหยื่ออาชญากรรม 100% ที่เข้าร่วมโครงการคิดว่าควรเป็นส่วนหนึ่งของระบบงาน ยุติธรรม ขณะที่ 72% ของเหยื่ออาชญากรรมที่ไม่ได้ เข้าร่วมคิดเช่นนั้น ในที่สุดพบว่า 91% ของ เหยื่ออาชญากรรมซึ่งเข้าร่วมโครงการรายงานว่าจะแนะนำกระบวน การยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ต่อ เหยื่ออาชญากรรมคนอื่นๆ และ 85% ของผู้กระทำผิดรายงานว่าจะแนะนำโครงการนี้ต่อเพื่อ ผู้กระทำผิดเช่นกัน

อัมบริท คอเตส และวอส (Umbreit, Coates; & Vos. 2000: 5) ได้ทำการศึกษาเรื่องผลกระทบ กระบวน การยุติธรรมโดยใช้วิธีการประชุมกลุ่มครอบครัว วิจัยที่เมือง Indianapolis มลรัฐอินเดียนา ประเทศสหรัฐอเมริกา โดยทำการเปรียบเทียบอัตราการทำความผิดซ้ำระหว่างการเปียงเบนคดี ออกจากกระบวน การยุติธรรมโดยใช้วิ ธีการประชุมกลุ่มครอบครัวกับการเปียงคดีโดยใช้โปรแกรม อื่นๆ ทั้งนี้ โดยทำการวิจัยในกลุ่มเยาวชนอายุ 14 ปีและต่ำกว่า 14 ปี ซึ่งกระทำความผิดครั้งแรก และไม่ใช่อาชญากรรมร้ายแรง มีเยาวชนถูกส่งไปยังการประชุมกลุ่มครอบครัวที่เป็นโครงการของ Restorative Justice จำนวนทั้งสิ้น 232 คดีและอีก 226 คดี ถูกส่งไปยังโครงการที่ใช้มาตรการอย่าง อื่นแทนการดำเนินคดีอาญา การวัดอัตราการกระทำผิดซ้ำจะพิจารณาจากการติดต่อกับศาลโดยการ ที่คดีถูกนำกลับมาสู่ศาลอีกตลอดช่วง 6 เดือน หรือ 12 เดือน ตั้งแต่เกิดเหตุและการติดต่อกับศาล หลังจากที่มีการใช้มาตรการเปียงเบนคดีเรียบร้อยแล้ว ผลการวิจัยพบว่า ตลอดช่วง 6 เดือนหลังจาก เกิดเหตุการณ์ขึ้น ร้อยละ 79.6 ของเยาวชนที่ผ่านการประชุมกลุ่มครอบครัวไม่มีการติดต่อกับศาล อีก ตรงข้ามกับร้อยละ 58.8 ของเยาวชนที่ใช้โครงการเปียงเบนคดีอย่างอื่น สำหรับในช่วง 12 เดือน นั้น พบว่าร้อยละ 69.2 ของเด็กที่ประชุมกลุ่มครอบครัวไม่ได้มีการติดต่อกับศาลอีก ในขณะที่เด็กใน อีกรุ่นมีการติดต่อกับศาลถึงร้อยละ 58.8 สำหรับในช่วง 6 เดือนหลังจากที่ได้เปียงเบนคดีออกจาก ระบบศาลแล้ว ร้อยละ 87.7 ของเยาวชนที่ผ่านการประชุมกลุ่มครอบครัวไม่มีการติดต่อกับศาลอีก เปรียบเทียบกับร้อยละ 77.3 ของเยาวชนกลุ่มที่ใช้มาตรการอย่างอื่น นอกจากนี้ยังได้ทำการเปรียบเทียบ ในแง่ความพึงพอใจต่อกระบวน การ พบว่าผู้เสียหายมีความพอใจกับการใช้มาตรการประชุมกลุ่มครอบครัว ถึงร้อยละ 90 ในขณะที่พึงพอใจต่อมาตรการอย่างอื่นร้อยละ 68 และการประชุมกลุ่มครอบครัวทำให้ ผู้เสียหายรู้สึกมีส่วนร่วมในกระบวน การถึงร้อยละ 97 และได้มีโอกาสแสดงทัศนคติและความคิดเห็น ร้อยละ 95 ในขณะที่มาตรการอย่างอื่น ผู้เสียหายรู้สึกว่ามีส่วนร่วมในกระบวน การเพียงร้อยละ 38 และมีโอกาสได้แสดงความคิดเห็นร้อยละ 56 ส่วนผลของการประชุม ปรากฏว่าการประชุมกลุ่ม ครอบครัวสามารถแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นได้ถึงร้อยละ 56 ส่วนผลของการประชุม ปรากฏว่าการประชุม กลุ่มครอบครัวสามารถแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นได้ถึงร้อยละ 56 ส่วนผลของการประชุม ปรากฏว่าการประชุม กลุ่มครอบครัวสามารถแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นได้ถึงร้อยละ 75 และมีการปฏิบัติตามแผนแก้ไขฟื้นฟูได้ ครบถ้วนสมบูรณ์ ร้อยละ 83 ในขณะที่การใช้มาตรการอย่างอื่นสามารถแก้ปัญหาได้เพียงร้อยละ 50 และมีการปฏิบัติสำเร็จตามโครงการเพียงร้อยละ 58

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

จากแนวความคิดทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ซึ่งได้นำเสนอในบทที่ 2 ผู้วิจัยใช้หลักการในแนวคิด ทฤษฎี และผลการวิจัยต่างๆ นั้นเป็นแนวทางและเป็นกรอบในการศึกษาวิจัยการประเมินผลนโยบายการนำกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์โดยใช้วิธีการ ประชุมกลุ่มครอบครัวและชุมชนศึกษาระณีสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน เขต 2 ซึ่งมีแนวทางในการดำเนินการศึกษา ดังนี้

1. การกำหนดประชากรและการเลือกกลุ่มตัวอย่าง
2. การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
3. การเก็บรวบรวมข้อมูล
4. การจัดทำและวิเคราะห์ข้อมูล

การกำหนดประชากรและการเลือกกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ คือ ผู้ที่เข้าร่วมการประชุมกลุ่มครอบครัวและชุมชนในสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนเขต 2 ซึ่งประกอบด้วย จำนวน 8 แห่ง ได้แก่ สถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนจังหวัดกาญจนบุรี จังหวัดนครปฐม จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ จังหวัดเพชรบุรี จังหวัดราชบุรี จังหวัดสมุทรสงคราม จังหวัดสมุทรสาครและจังหวัดสุพรรณบุรี โดยผู้วิจัยได้ทำการศึกษากลุ่มตัวอย่างประชากรในพื้นที่เขต 2 ได้แก่ กลุ่มเจ้าหน้าที่สถานพินิจ ที่ปรึกษากฎหมาย และประชาชนที่มีส่วนเกี่ยวกับเด็กและเยาวชน ซึ่งใช้วิธีสุ่มตัวอย่างแบบเฉพาะพื้นที่ (Cluster random sampling) จำนวน 3 แห่ง ได้แก่ สถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนจังหวัดสุพรรณบุรี จังหวัดนครปฐม และจังหวัดราชบุรี รวมกลุ่มประชากรในการวิจัยครั้งนี้ จำนวน 200 คน โดยผู้วิจัย จะทำการศึกษากลุ่มประชากรทั้งหมด เนื่องจากกลุ่มประชากรที่ใช้ในการศึกษาวิจัยมีจำนวนน้อย เพราะเป็นกระบวนการใหม่และคดีของเด็กและเยาวชนที่กระทำผิดที่ดำเนินการตามมาตรา 63 แล้วเข้าสู่กระบวนการประชุมกลุ่มครอบครัวและชุมชนมีจำนวน 158 คดี และเป็นผู้ที่เข้าร่วมการประชุมกลุ่มครอบครัวและชุมชนทุกครั้ง โดยจำแนกดังนี้

1. เจ้าหน้าที่สถานพินิจ ได้แก่ ผู้อำนวยการสถานพินิจ นักสังคมสงเคราะห์ นักจิตวิทยา และพนักงานคุมประพฤติ
2. ที่ปรึกษากฎหมาย ได้แก่ พนักงานอัยการและพนักงานสอบสวน
3. ประชาชนที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับเด็กและเยาวชนที่เข้าร่วมการประชุมกลุ่มครอบครัว และชุมชนของสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน เขต 2 ได้แก่ ตัวแทนจากชุมชน หรือกรรมการสงเคราะห์ ผู้กระทำผิด ผู้เสียหาย ผู้ปกครองผู้กระทำผิด และผู้ปกครองผู้เสียหาย

ตาราง 5 จำนวนประชากรที่ใช้ในการศึกษา

ประชากร	สถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน			รวม (คน)
	จังหวัดสุพรรณบุรี	จังหวัดนครปฐม	จังหวัดราชบุรี	
ผู้อำนวยการสถานพินิจ	1	1	1	3
นักสังคมสงเคราะห์	1	1	1	3
นักจิตวิทยา	1	1	1	3
พนักงานคุมประพฤติ	6	7	6	19
พนักงานอัยการ	1	1	1	3
พนักงานสอบสวน	1	1	1	3
ตัวแทนชุมชนหรือ คณะกรรมการสงเคราะห์	10	11	8	29
ผู้กระทำผิด	12	15	13	40
ผู้เสียหาย	8	10	7	25
ผู้ปกครองผู้กระทำผิด	13	15	15	43
ผู้ปกครองผู้เสียหาย	9	10	10	29
รวม	63	73	64	200

การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ผู้วิจัยใช้แบบสอบถาม (Questionnaire) ในการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยแบบสอบถามแบ่งเป็น 3 ตอน ดังนี้

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ เพศ อายุ สถานภาพสมรส ตำแหน่ง อาชีพ ประสบการณ์การทำงาน แบบสอบถามเป็นแบบคำถามปลายปิดให้เลือกตอบ

ส่วนที่ 2 เป็นข้อมูลการประเมินผลคำถามในแบบสอบถามเป็นแบบสำรวจรายการ (Check List) ซึ่งเป็นมาตรจัดอันดับ (Rating Scale) เป็นมาตรจัดอันดับคุณภาพ 5 ระดับ โดยกำหนดค่าคะแนน 1-5 ตามลำดับ จากน้อยไปหามาก ดังนี้

มากที่สุด	มีระดับคะแนนเท่ากับ	5
มาก	มีระดับคะแนนเท่ากับ	4
ปานกลาง	มีระดับคะแนนเท่ากับ	3
น้อย	มีระดับคะแนนเท่ากับ	2
น้อยที่สุด	มีระดับคะแนนเท่ากับ	1

ส่วนที่ 3 แบบสอบถามเป็นแบบปลายเปิด (Opened Form Questionnaire) เกี่ยวกับปัญหาอุปสรรค ข้อเสนอแนะต่อการใช้วิธีการประชุมกลุ่มครอบครัวและชุมชน เพื่อการพัฒนาแนวทางการนำกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ในสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน

ขั้นตอนในการสร้างเครื่องมือในการวิจัย

1. ศึกษาเอกสาร ตำรา และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการประเมินผลนโยบายการนำกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์โดยใช้วิธีการประชุมกลุ่มครอบครัวและชุมชน
2. ศึกษาหลักเกณฑ์และวิธีการสร้างเครื่องมือจากตำรา เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
3. สร้างเครื่องมือ เพื่อศึกษาการประเมินผลนโยบายการนำกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์โดยใช้วิธีการประชุมกลุ่มครอบครัวและชุมชน
4. นำเครื่องมือที่สร้างและพัฒนาขึ้นเสนอให้อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์เพื่อตรวจสอบ
5. นำเครื่องมือให้ผู้เชี่ยวชาญที่มีความรู้และประสบการณ์ เพื่อพิจารณาและตรวจสอบความเที่ยงตรงของเนื้อหา (Content validity)
6. นำเครื่องมือที่ผู้ผู้เชี่ยวชาญเสนอแนะมาปรับปรุงแก้ไข แล้วนำเครื่องมือที่แก้ไขแล้วให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบอีกครั้ง
7. นำเครื่องมือที่ได้ปรับปรุงแล้วไปทดลองใช้ (Try out) กับกลุ่มประชากรที่ปฏิบัติงานในหน่วยงานที่ไม่ได้เป็นกลุ่มที่เลือกเป็นกลุ่มตัวอย่าง แล้วนำข้อมูลไปหาความเชื่อมั่น (Reliability)
8. ปรับปรุงเครื่องมือที่ทดลองใช้ให้ถูกต้องและเหมาะสม
9. จัดพิมพ์เครื่องมือเพื่อนำไปใช้

วิธีการหาคุณภาพแบบสอบถาม

1. การหาค่าความเที่ยงตรง (Validity) ของแบบสอบถามผู้วิจัยได้สร้างเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยการศึกษาค้นคว้าและทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง และนำให้อาจารย์ที่ปรึกษาและผู้เชี่ยวชาญพิจารณา ตรวจสอบ แล้วนำมาปรับปรุง เพื่อให้มีเนื้อหา และข้อคำถามต่างๆ ตรงกับกรอบแนวคิดในการศึกษาที่ต้องการจะวัด
2. การหาความเชื่อมั่นของแบบสอบถามโดยหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบัค (Cronbach's Alpha) (ศุภชัย ยาวะประภาษ. 2544: 8-11)

สูตร

$$\alpha = \frac{k}{k-1} \left[\frac{1 - \sum s_i^2}{s_t^2} \right]$$

โดยที่

α	แทน	สัมประสิทธิ์ของความเชื่อมั่น
k	แทน	จำนวนข้อของแบบสอบถาม
s_i^2	แทน	ความแปรปรวนของแบบสอบถามแต่ละข้อ
s_t^2	แทน	ความแปรปรวนของแบบสอบถามทั้งหมด

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลตามขั้นตอนต่อไปนี้

1. ทำหนังสือขออนุญาตจากมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒประสานมิตรถึงอธิบดีกรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน และผู้อำนวยการสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน จำนวน 3 จังหวัด ได้แก่ สุพรรณบุรี นครปฐมและราชบุรี
2. นำแบบสอบถามส่งให้ผู้ประสานการประชุมทางไปรษณีย์โดยให้สถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนแต่ละจังหวัดเป็นผู้ดำเนินการเก็บรวบรวมและส่งคืนกลับมายังผู้วิจัย
3. ผู้วิจัยรวบรวมแบบสอบถามมาตรวจให้คะแนน แล้วนำข้อมูลมาวิเคราะห์ทางสถิติ

การจัดทำและวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยทำการวิเคราะห์ข้อมูลโดยนำแบบสอบถามที่เก็บรวบรวมได้มาวิเคราะห์ด้วยคอมพิวเตอร์โปรแกรมสำเร็จรูป SPSS

การวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถามซึ่งเป็นข้อมูลเชิงปริมาณ โดยใช้สถิติเชิงพรรณนา (Description Statistic) ดังนี้

ตอนที่ 1 แบบสอบถามข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ เพศ อายุ สถานภาพสมรส ตำแหน่ง อาชีพ ประสบการณ์การทำงาน ผู้วิจัยจะเลือกใช้ค่าร้อยละ (Percentage) เพื่อบรรยายคุณลักษณะของกลุ่มตัวอย่าง

ตอนที่ 2 แบบสอบถามประเมินผล 7 ด้าน คำถามในแบบสอบถามเป็นแบบสำรวจรายการ (Check list) ซึ่งเป็นมาตรจัดอันดับ (Rating Scale) เป็นมาตรจัดอันดับคุณภาพ 5 ระดับ ผู้วิจัยจะเลือกค่าเฉลี่ย (Mean) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) t – test ใช้ในการทดสอบเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของตัวแปรอิสระที่มีการแบ่งเกณฑ์เป็น 2 กลุ่ม และการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One – Way ANOVA : Analysis Of Variance) ใช้ในการทดสอบเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของตัวแปรอิสระ ซึ่งจำแนกออกเป็น 3 กลุ่มขึ้นไป

เกณฑ์การแปลความหมาย

คะแนนเฉลี่ย 4.21 – 5.00	หมายถึง	เห็นด้วยมากที่สุด
คะแนนเฉลี่ย 3.41 – 4.20	หมายถึง	เห็นด้วยมาก
คะแนนเฉลี่ย 2.61 – 3.40	หมายถึง	เห็นด้วยปานกลาง
คะแนนเฉลี่ย 1.81 – 2.60	หมายถึง	เห็นด้วยน้อย
คะแนนเฉลี่ย 1.00 – 1.80	หมายถึง	เห็นด้วยน้อยที่สุด

ตอนที่ 3 แบบสอบถามเป็นแบบปลายเปิด (Open Ended Questionnaire) เกี่ยวกับข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะต่อการใช้วิธีการประชุมกลุ่มครอบครัวและชุมชนเพื่อการพัฒนาแนวทางการนำกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ในสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน โดยผู้วิจัยจะทำการวิเคราะห์เนื้อหา

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

1. สถิติพรรณนา (Description Statistic) ได้แก่ ค่าความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ใช้สำหรับอธิบายลักษณะข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับปัจจัยส่วนบุคคล และข้อมูลเกี่ยวกับการประเมินผล 7 ด้าน เพื่อทดสอบสมมติฐานที่ตั้งไว้

2. สถิติอนุมาน (Inferential Statistic) เพื่อใช้ในการศึกษาหาความแตกต่างของตัวแปร และศึกษาอิทธิพลของตัวแปร เพื่อเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างคะแนนเฉลี่ยของแบบสอบถามในกลุ่มที่มีตัวแปร 2 กลุ่ม เป็นอิสระจากกัน โดยใช้การทดสอบค่าที (T-test) ในกลุ่มตัวแปรมากกว่า 2 กลุ่มขึ้นไป และใช้การวิเคราะห์ ความแปรปรวนทางเดียว (One – Way ANOVA : Analysis Of Variance)

สำหรับค่านัยสำคัญทางสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ในครั้งนี้ กำหนดไว้ที่ระดับ 0.50

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ในการวิจัย เรื่อง การประเมินผลนโยบายการนำกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์โดยวิธีการประชุมกลุ่มและครอบครัวและชุมชน : ศึกษากรณีสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน เขต 2 ครั้งนี้ ผู้วิจัยนำเสนอผลการศึกษาค้นคว้า โดยแยกเป็น 4 ส่วนตามลำดับ ดังนี้

ส่วนที่ 1 การวิเคราะห์ข้อมูลส่วนบุคคลของเจ้าหน้าที่สถานพินิจและที่ปรึกษากฎหมาย

ส่วนที่ 2 การวิเคราะห์ข้อมูล ส่วนบุคคล ของตัวแทนชุมชนหรือกรรมการสงเคราะห์ ผู้ปกครอง ผู้กระทำผิดและผู้เสียหาย

ส่วนที่ 3 การวิเคราะห์ความแตกต่างเจ้าหน้าที่สถานพินิจและที่ปรึกษากฎหมาย และตัวแทนชุมชนหรือกรรมการสงเคราะห์ ผู้ปกครอง ผู้กระทำผิดและผู้เสียหาย

ส่วนที่ 4 ข้อเสนอคิดเห็นและข้อเสนอแนะต่อการประเมินผลนโยบายการนำกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์โดยใช้วิธีการประชุมกลุ่มครอบครัวและชุมชน

การวิเคราะห์ข้อมูล

ส่วนที่ 1 การวิเคราะห์ข้อมูลส่วนบุคคลของเจ้าหน้าที่สถานพินิจและที่ปรึกษากฎหมาย

1.1 วิเคราะห์ข้อมูลส่วนบุคคล

1.2 ผลการประเมินนโยบายการนำกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์โดยวิธีการประชุมกลุ่มครอบครัวและชุมชน 7 ด้าน

1.3 ผลการวิเคราะห์ ความแตกต่างข้อมูล ส่วนบุคคล เกี่ยวกับการประเมิน ผลนโยบายการนำกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์โดยวิธีการประชุมกลุ่มครอบครัวและชุมชน

1.1 วิเคราะห์ข้อมูลส่วนบุคคล

ตาราง 6 ข้อมูลส่วนบุคคลของเจ้าหน้าที่สถานพินิจและที่ปรึกษากฎหมาย

ข้อมูลส่วนบุคคล	จำนวน (คน)	ร้อยละ
เพศ		
เพศชาย	23	67.6
เพศหญิง	11	32.4
รวม	34	100.0
อายุ		
น้อยกว่า 35 ปี	11	32.3
36 -45 ปี	13	38.2
46 ปีขึ้นไป	10	29.4
รวม	34	100.0
สถานภาพสมรส		
โสด	13	38.2
สมรส	21	61.7
รวม	34	100.0
การศึกษา		
ปริญญาตรี	15	44.1
สูงกว่าปริญญาตรี	19	55.8
รวม	34	100.0
บทบาทและหน้าที่		
ผู้บริหาร (ผู้อำนวยการสถานพินิจ)	3	8.82
ที่ปรึกษากฎหมาย (พนักงานอัยการ,พนักงานสอบสวน)	6	9.37
ผู้ควบคุมความประพฤติ (พนักงานคุมประพฤติ)	19	55.88
ผู้ประสานงานการประชุม (นักสังคมสงเคราะห์,นักจิตวิทยา)	6	9.37
รวม	34	100.0

ตาราง 6 (ต่อ)

ข้อมูลส่วนบุคคล	จำนวน (คน)	ร้อยละ
ระยะเวลาที่ปฏิบัติราชการ		
1-5 ปี	9	26.5
6-10 ปี	13	38.2
มากกว่า 10 ปีขึ้นไป	12	35.3
รวม	34	100.0
ประสบการณ์การทำงาน		
ไม่เกิน 1 ปี	9	26.5
มากกว่า 1 ปี - 2 ปี	11	32.4
มากกว่า 2 ปี	14	41.2
รวม	34	100.0

จากตารางข้างต้น พบว่า

1. เพศ

ผลการศึกษาพบว่า กลุ่มตัวอย่าง ส่วนใหญ่เป็นเพศชาย มากกว่าเพศหญิง โดยเพศชายมีมากถึง ร้อยละ 67.6 และเพศหญิง ร้อยละ 32.4

2. อายุ

ผลการศึกษาพบว่า กลุ่มตัวอย่างมีอายุระหว่าง 36 -45 ปี คิดเป็นร้อยละ 38.2 มากที่สุด รองลงมา ได้แก่ ช่วงอายุน้อยกว่า 35 ปี คิดเป็นร้อยละ 32.3 และสุดท้ายช่วง อายุ 46 ปีขึ้นไป คิดเป็นร้อยละ 29.4

3. สถานภาพสมรส

ผลการศึกษาพบว่า กลุ่มตัวอย่าง ที่มีสถานภาพสมรส คิดเป็นร้อยละ 61.7 มากที่สุด รองลงมา ได้แก่ ที่มีสถานภาพโสด คิดเป็นร้อยละ 38.2

4. ระดับการศึกษา

ผลการศึกษาพบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีการศึกษาระดับ สูงกว่าปริญญาตรี คิดเป็นร้อยละ 55.8 รองลงมา ได้แก่ ระดับปริญญาตรี คิดเป็นร้อยละ 44.1

5. บทบาทและหน้าที่

ผลการศึกษาพบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นเจ้าหน้าที่ควบคุมความประพฤติ (พนักงานคุมประพฤติ) คิดเป็นร้อยละ 55.88 มากที่สุด ส่วนรองลงมาเป็นเจ้าหน้าที่ปรึกษากฎหมาย (พนักงานอัยการ, พนักงานสอบสวน) ผู้ประสานงานการประชุม (นักสังคมสงเคราะห์, นักจิตวิทยา) มีจำนวนเท่ากันคิดเป็นร้อยละ 9.37 และส่วนผู้บริหาร (ผู้อำนวยการสถานพินิจ) คิดเป็นร้อยละ 8.82

6. ระยะเวลาที่ปฏิบัติราชการ

ผลการศึกษาพบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ มีระยะเวลาที่ปฏิบัติราชการ ระหว่าง 6-10 ปี คิดเป็นร้อยละ 38.2 รองลงมามีระยะเวลาที่ปฏิบัติราชการ มากกว่า 10 ปีขึ้นไป คิดเป็นร้อยละ 35.3 และระยะเวลาที่ปฏิบัติราชการ ระหว่าง 1-5 ปี คิดเป็นร้อยละ 26.5

7. ประสบการณ์การทำงาน

ผลการศึกษาพบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ มีประสบการณ์การทำงาน มากกว่า 2 ปี คิดเป็นร้อยละ 41.2 รองลงมามีประสบการณ์การทำงาน มากกว่า 1 ปี - 2 ปี คิดเป็นร้อยละ 32.4 และประสบการณ์การทำงาน ไม่เกิน 1 ปี คิดเป็นร้อยละ 26

1.2 ผลการประเมินนโยบายการนำกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์โดยวิธีการประชุมกลุ่มครอบครัวและชุมชน 7 ด้าน

ตาราง 7 การวิเคราะห์ความคิดเห็นด้านบริบท

ข้อ	ข้อความ	$\bar{X}$	S.D.	ความคิดเห็น
ด้านบริบท				
1	การประชุมกลุ่มครอบครัวและชุมชนเป็นวิธีการฟื้นฟูเด็กและเยาวชนที่กระทำผิดเพื่อคืนคนดีสู่สังคม	4.294	.760	เห็นด้วยมากที่สุด
2.	การประชุมกลุ่มครอบครัวและชุมชนเป็นกระบวนการยุติธรรมทางเลือกที่เหมาะสมกับการแก้ไขปัญหาเด็กและเยาวชนกระทำผิดในปัจจุบัน	3.824	1.110	เห็นด้วยมาก

ตาราง 7 (ต่อ)

ข้อ	ข้อความ	$\bar{X}$	S.D.	ความคิดเห็น
3.	การประชุมกลุ่มครอบครัวและชุมชนเป็นวิธีการแก้ไขปัญหาลูกและเยาวชนที่กระทำผิดทั้งทางร่างกาย จิตใจและสังคม	3.059	1.650	เห็นด้วยปานกลาง
4.	การประชุมกลุ่มครอบครัวและชุมชนเป็นการซ้ำเติมเด็กและเยาวชนที่กระทำผิด	2.265	1.563	เห็นด้วยน้อย
5.	การประชุมกลุ่มครอบครัวและชุมชนในสถานพินิจมีแนวทางรูปแบบและกระบวนการดำเนินงานที่ชัดเจนเหมาะสมกับสภาพสังคมไทย	4.059	.776	เห็นด้วยมาก
6.	การประชุมกลุ่มครอบครัวและชุมชนมีค่าใช้จ่ายจำนวนมาก	3.824	1.114	เห็นด้วยมาก
7.	การประชุมกลุ่มครอบครัวและชุมชนในแต่ละครั้งมีการเมืองเข้าไปแทรกแซง	2.441	1.691	เห็นด้วยน้อย
8.	การประชุมกลุ่มครอบครัวและชุมชนมีความขัดแย้งทางความคิดเห็นในระหว่างการประชุมอยู่ประจำ	2.676	1.319	เห็นด้วยปานกลาง
9.	การประชุมกลุ่มครอบครัวและชุมชนเป็นวิธีการที่ปกป้องเด็กและเยาวชนที่กระทำผิดมากเกินไป	2.971	1.586	เห็นด้วยปานกลาง
10.	การนำเด็กและเยาวชนที่เข้ารับการฝึกและอบรม จะทำให้สามารถกลับตนเป็นพลเมืองดีได้	3.853	1.158	เห็นด้วยมาก

ตาราง 7 (ต่อ)

ข้อ	ข้อความ	$\bar{X}$	S.D.	ความคิดเห็น
11.	เด็กและเยาวชนที่กระทำความผิดไม่ร้ายแรงได้รับการเยียวยาด้วยการประชุมกลุ่มครอบครัวและชุมชนซึ่งเป็นกระบวนการทางเลือกแทนการฝึกอบรม	4.235	.606	เห็นด้วยมากที่สุด
12.	การนำเอาความผิดทางอาญาที่เด็กและเยาวชนต้องโทษจำคุกไม่เกิน 5 ปีเข้าสู่การประชุมกลุ่มครอบครัวและชุมชนมีความเหมาะสมแล้ว	4.294	.719	เห็นด้วยมากที่สุด
13.	การประชุมกลุ่มครอบครัวควรเป็นเพียงกระบวนการเสริมเพื่อปรับแนวทางการลงโทษไม่ใช่เป็นกระบวนการหลักในการลงโทษ	2.853	1.617	เห็นด้วยปานกลาง
14.	การลงโทษตามกฎหมายที่มีอยู่นับเป็นสิ่งที่เหมาะสมแล้วไม่จำเป็นต้องเอาการประชุมกลุ่มครอบครัวและชุมชนมาใช้แต่อย่างไร	2.647	1.390	เห็นด้วยปานกลาง
	รวม	3.365	1.218	เห็นด้วยปานกลาง

จากตาราง พบว่าความคิดเห็นโดยภาพรวมของ บุคคลมีความคิดเห็นต่อนโยบายการนำกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ในด้านบริบท อยู่ในระดับ ปานกลาง เมื่อพิจารณาแยกเป็นรายข้อพบว่า บุคคลมีความเห็นด้วยอยู่ในระดับเห็น ด้วยมากที่สุด 3 ข้อ คือ การประชุมกลุ่มครอบครัวและชุมชนเป็นวิธีการฟื้นฟูเด็กและเยาวชนที่กระทำความผิดเพื่อคืนคนดีสู่สังคม การนำเอาความผิดทางอาญาที่เด็กและเยาวชนต้องโทษจำคุกไม่เกิน 5 ปีเข้าสู่การประชุมกลุ่มครอบครัวและชุมชนมีความเหมาะสมแล้ว และเด็กและเยาวชนที่กระ ทำความผิดไม่ร้ายแรงได้รับการเยียวยาด้วยการประชุมกลุ่มครอบครัวและชุมชนซึ่งเป็นกระบวนการทางเลือกแทนการฝึกอบรม ตามลำดับ นอกนั้น มีความเห็นด้วยอยู่มาก 3 ข้อ คือ การประชุมกลุ่มครอบครัวและชุมชนในสถานพินิจมีแนวทางรูปแบบและกระบวนการดำเนินงานที่ชัดเจนเหมาะสมกับสภาพสังคมไทย การนำเด็กและเยาวชนที่เข้ารับการฝึกและอบรม จะทำให้สามารถกลับตนเป็นพล เมืองดีได้ และการประชุมกลุ่มครอบครัว

และชุมชนเป็นกระบวนการยุติธรรมทางเลือกที่เหมาะสมกับการแก้ไขปัญหาเด็กและเยาวชนกระทำผิดในปัจจุบัน ส่วนความเห็นด้วยน้อย 2 ข้อ คือ การประชุมกลุ่มครอบครัวและชุมชนในแต่ละครั้งมีการเมืองเข้าไปแทรกแซง และการประชุมกลุ่มครอบครัวและชุมชนเป็นการซ้ำเติมเด็กและเยาวชนที่กระทำผิด

ตาราง 8 การวิเคราะห์ความคิดเห็น ด้านปัจจัยนำเข้า

ข้อ	ข้อความ	$\bar{X}$	S.D.	ความคิดเห็น
ด้านปัจจัยนำเข้า				
1	ความตั้งใจในการปฏิบัติงานของบุคลากรในการประชุมกลุ่มครอบครัวและชุมชนมีน้อย	1.912	1.288	เห็นด้วยน้อย
2.	บุคลากรในการดำเนินงานการประชุมกลุ่มครอบครัวและชุมชนไม่ได้สัดส่วนที่เพียงพอกับปริมาณคดีที่เพิ่มขึ้น	2.706	.836	เห็นด้วยปานกลาง
3.	บุคลากรในการดำเนินงานการประชุมกลุ่มครอบครัวและชุมชนได้รับการฝึกอบรมการปฏิบัติงานที่เกี่ยวกับกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์อย่างต่อเนื่อง	2.853	1.184	เห็นด้วยปานกลาง
4.	การใช้งบประมาณการดำเนินงานประชุมกลุ่มครอบครัวและชุมชนไม่ค่อยมีประสิทธิภาพมากนัก	2.853	.884	เห็นด้วยปานกลาง
5.	งบประมาณที่ได้รับจัดสรรเพื่อประชุมกลุ่มครอบครัวและชุมชนมีจำนวนน้อย	2.882	1.038	เห็นด้วยปานกลาง
6.	สถานพินิจได้รับการสนับสนุน สื่อ อุปกรณ์ เครื่องมือ และเอกสารในการประชุมกลุ่มครอบครัวและชุมชนอย่างเต็มที่	3.294	.871	เห็นด้วยปานกลาง

ตาราง 8 (ต่อ)

ข้อ	ข้อความ	$\bar{X}$	S.D.	ความคิดเห็น
7.	สื่อ อุปกรณ์ เครื่องมือ และเอกสารในการประชุมกลุ่มครอบครัวและชุมชนไม่ทันสมัยต่อสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลง	3.235	1.208	เห็นด้วยปานกลาง
8.	สถานที่ที่ใช้ในการจัดประชุมมีความสะดวกง่ายต่อการเดินทางของผู้เข้าร่วมการประชุมกลุ่มครอบครัวและชุมชน	3.706	.871	เห็นด้วยมาก
9.	เจ้าหน้าที่ของรัฐให้ความร่วมมือในการประชุมกลุ่มครอบครัวและชุมชนเป็นอย่างดี	3.294	.906	เห็นด้วยปานกลาง
10.	ครอบครัวผู้กระทำผิดและผู้เสียหายให้ความร่วมมือในการประชุมกลุ่มครอบครัวเป็นอย่างดี	3.912	.514	เห็นด้วยมาก
11.	ชุมชนให้ความสำคัญต่อการมีส่วนร่วมในการประชุมกลุ่มครอบครัวและชุมชนน้อย	2.912	.712	เห็นด้วยปานกลาง
12.	เจ้าหน้าที่ที่มีการประชาสัมพันธ์ เผยแพร่ให้ความรู้เกี่ยวกับการประชุมกลุ่มครอบครัวและชุมชน เพื่อให้ผู้ที่เกี่ยวข้องได้มีความรู้ความเข้าใจ	3.794	.845	เห็นด้วยมาก
13.	กฎ ระเบียบ ที่เกี่ยวข้องการปฏิบัติงานไม่เอื้อต่อการประชุมกลุ่มครอบครัวและชุมชน	2.971	1.167	เห็นด้วยปานกลาง
	รวม	3.101	0.948	เห็นด้วยปานกลาง

จากตารางพบว่า ความคิดเห็น โดยภาพรวมของ บุคคล มีความคิดเห็นต่อนโยบายการนำกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ในด้านบริบทอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาแยกเป็นรายข้อพบว่าบุคคลมีความเห็นด้วยอยู่ในระดับเห็นด้วยมาก 3 ข้อ คือ ครอบครัวผู้กระทำผิดและผู้เสียหายให้ความร่วมมือในการประชุมกลุ่มครอบครัวเป็นอย่างดี เจ้าหน้าที่ที่มีการประชาสัมพันธ์ เผยแพร่ให้ความรู้เกี่ยวกับการประชุมกลุ่มครอบครัวและชุมชน เพื่อให้ผู้ที่เกี่ยวข้องได้มีความรู้ ความเข้าใจ และสถานที่ที่ใช้ในการจัดประชุมมีความสะดวกต่อการเดินทางของผู้เข้าร่วมการประชุมกลุ่มครอบครัวและชุมชน ตามลำดับ และ ความเห็นด้วยอยู่ในระดับ น้อย 1 ข้อ คือ ความตั้งใจในการปฏิบัติงานของบุคลากรในการประชุมกลุ่มครอบครัวและชุมชนมีน้อย

ตาราง 9 การวิเคราะห์ความคิดเห็น ด้านกระบวนการ

ข้อ	ข้อความ	$\bar{X}$	S.D.	ความคิดเห็น
ด้านกระบวนการ				
1	การประชุมกลุ่มครอบครัวและชุมชนเป็นวิธีการที่เข้ากับเด็กและเยาวชนที่กระทำ ความผิดไม่ร้ายแรง รู้เท่าไม่ถึงการณ์	3.882	1.250	เห็นด้วยมาก
2.	หัวใจสำคัญของการประชุมกลุ่มครอบครัวและชุมชน ได้แก่ ครอบครัวและชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการรับผิดชอบ	3.441	1.618	เห็นด้วยมาก
3.	การประชุมกลุ่มครอบครัวและชุมชนเป็นการเปิดโอกาสให้ครอบครัว ชุมชน ทั้งฝ่ายผู้เสียหายและผู้กระทำผิดที่เกิดขึ้นอย่าง ยุติธรรม	4.471	.788	เห็นด้วยมากที่สุด

ตาราง 9 (ต่อ)

ข้อ	ข้อความ	$\bar{X}$	S.D.	ความคิดเห็น
4.	การประชุมกลุ่มครอบครัวเป็นกระบวนการ ทำให้ฝ่ายผู้เสียหายเข้ามามีส่วนร่วมจัดการ กับความผิดที่เกิดขึ้นอย่างยุติธรรม	4.118	.808	เห็นด้วยมาก
5.	ผู้เสียหายมีส่วนสำคัญในการให้ข้อมูล เกี่ยวกับความทุกข์หรือความเสียหายที่ ได้รับเพื่อเรียกร้องสิทธิของตนเอง	4.000	.888	เห็นด้วยมาก
6.	เด็กและเยาวชนต้องขอโทษ สำนึกผิด แสดง ความรับผิดชอบต่อผู้เสียหาย	4.353	.691	เห็นด้วยมากที่สุด
7.	ฝ่ายผู้เสียหายกับฝ่ายผู้กระทำผิด มีบทบาท เท่าเทียมกัน ไม่เกิดการได้เปรียบและ เสียเปรียบ	3.529	.929	เห็นด้วยมาก
8.	เงื่อนไขและข้อตกลงที่ได้จากการประชุม สามารถชดใช้ความเสียหายที่เกิดขึ้นกับ ผู้เสียหายได้	4.059	.886	เห็นด้วยมาก
9.	บริการสังคมที่สถานพินิจจังหวัดจัดให้เด็ก และเยาวชนกระทำผิดสามารถตอบสนองต่อ ความต้องการและการแก้ไขปัญหาเด็กและ เยาวชน	3.029	.937	เห็นด้วยปานกลาง
10.	การทำกิจกรรมบริการสังคมสถานพินิจจัด ขึ้นแก่เด็กและเยาวชนที่กระทำผิดเพื่อชดใช้ ความเสียหายแก่ผู้เสียหายขึ้นอยู่ กับ ลักษณะการกระทำผิด	3.500	.827	เห็นด้วยมาก

ตาราง 9 (ต่อ)

ข้อ	ข้อความ	$\bar{X}$	S.D.	ความคิดเห็น
11.	ระยะเวลาในการทำกิจกรรมบริการสังคมมีวิธีการปฏิบัติที่แตกต่างกันขึ้นอยู่กับลักษณะการกระทำคามผิด	3.588	.783	เห็นด้วยมาก
12.	สถานพินิจจังหวัดสนับสนุนส่งเสริมบุคลากรในวิชาชีพต่างๆ ที่เกี่ยวข้องได้รับการเข้าร่วมอบรม สัมมนาให้มีความรู้ ความเข้าใจมีความชำนาญเกี่ยวกับการประชุมกลุ่มครอบครัวและชุมชน	3.412	1.019	เห็นด้วยมาก
13.	การประชุมกลุ่มครอบครัวและชุมชนเป็นกระบวนการยุติธรรมที่ทำให้เจ้าหน้าที่ไม่สามารถเรียกร้องผลประโยชน์จากคดีที่เกิดขึ้นได้	2.588	1.984	เห็นด้วยน้อย
14.	การประชุมกลุ่มครอบครัวและชุมชนเป็นกระบวนการยุติธรรมที่ทำให้เจ้าหน้าที่ดำเนินการหาผลประโยชน์ทางคดี ซึ่งไม่อาจตรวจสอบได้	2.088	.866	เห็นด้วยน้อย
15.	ผู้บริหารสถานพินิจจังหวัดตระหนักถึงการติดตามตรวจสอบเมื่อมีปัญหาข้อร้องเรียนในหน่วยงานว่าดำเนิน งานการประชุมกลุ่มครอบครัวและชุมชนไม่โปร่งใส	3.824	.673	เห็นด้วยมาก
	รวม	3.664	0.929	เห็นด้วยมาก

จากตาราง พบว่าความคิดเห็น โดยภาพรวมของ บุคคล มีความคิดเห็นต่อนโยบายการนำกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ในด้านกระบวนการอยู่ในระดับมากเมื่อพิจารณาแยกเป็น รายข้อ พบว่า บุคคลมีความเห็นด้วยอยู่ในระดับเห็นด้วยมากที่สุด 2 ข้อ คือ การประชุมกลุ่มครอบครัวและชุมชนเป็นการเปิดโอกาสให้ครอบครัว ชุมชน ทั้งฝ่ายผู้เสียหายและผู้กระทำผิดที่เกิดขึ้นอย่างยุติธรรม และเด็กและเยาวชนต้องขอโทษ สำนึกผิด แสดงความรับผิดชอบต่อผู้เสียหาย ตามลำดับ นอกนั้นมีความเห็นด้วยปานกลางมี 1 ข้อ คือ บริการสังคมที่สถานพินิจฯจังหวัดจัดให้เด็กและเยาวชนกระทำผิดสามารถตอบสนองต่อความต้องการและการแก้ไขปัญหาเด็กและเยาวชน ส่วนมีความเห็นระดับน้อยมี 2 ข้อ คือ การประชุมกลุ่มครอบครัวและชุมชนเป็นกระบวนการยุติธรรมที่ทำให้เจ้าหน้าที่ไม่สามารถเรียกร้องผลประโยชน์จากคดีที่เกิดขึ้นได้ และการประชุมกลุ่มครอบครัวและชุมชนเป็นกระบวนการยุติธรรมที่ทำให้เจ้าหน้าที่ดำเนินการหาผลประโยชน์ทางคดี ซึ่งไม่อาจตรวจสอบได้

ตาราง 10 การวิเคราะห์ความคิดเห็น ด้านประสิทธิผล

ข้อ	ข้อความ	$\bar{X}$	S.D.	ความคิดเห็น
ด้านประสิทธิผล				
1	การประชุมกลุ่มครอบครัวและชุมชนสามารถชดเชยความเสียหายเป็นตัวเงินให้แก่ผู้เสียหาย	2.088	.866	เห็นด้วยน้อย
2.	การประชุมกลุ่มครอบครัวและชุมชนสามารถบรรเทาความเสียหายทางด้านจิตใจให้แก่ผู้เสียหายได้	4.118	.686	เห็นด้วยมาก
3.	ฝ่ายเด็กและเยาวชนที่กระทำความผิดและฝ่ายผู้เสียหายพึงพอใจที่ใช้วิธีการประชุมกลุ่มครอบครัวและชุมชน	2.441	.960	เห็นด้วยน้อย

ตาราง 10 (ต่อ)

ข้อ	ข้อความ	$\bar{X}$	S.D.	ความคิดเห็น
4.	การประชุมกลุ่มครอบครัวและชุมชน เมื่อรับฟังความรู้สึกทั้งสองฝ่ายทำ ให้แต่ละฝ่ายมีความเห็นอกเห็นใจกัน	4.147	.610	เห็นด้วยมาก
5.	การประชุมกลุ่มครอบครัวและชุมชน สามารถแก้ไขพื้นที่ฟูเด็กและเยาวชนที่กระทำผิดด้วยการทำกิจกรรมอันเป็นสาธารณประโยชน์ได้ดีกว่างานยุติธรรมทางอาญาที่เน้นการลงโทษ	4.147	.744	เห็นด้วยมาก
6.	การประชุม กลุ่มครอบครัวและชุมชน สามารถลดปริมาณคดีขึ้นสู่ศาล	2.088	.866	เห็นด้วยน้อย
7.	การประชุมกลุ่มครอบครัวและชุมชนสามารถลดงบประมาณค่าใช้จ่ายในการดำเนินคดี	3.706	1.060	เห็นด้วยมาก
8.	ผู้ที่เกี่ยวข้องทุกฝ่ายมี บทบาทสำคัญในการดำเนินกลุ่มประชุมครอบครัว และชุมชนให้ประสบความสำเร็จ	4.500	.508	เห็นด้วยมากที่สุด
	รวม	3.404	0.787	เห็นด้วยมาก

จากตาราง พบว่าความคิดเห็น โดยภาพรวมของ บุคคล มีความคิดเห็นต่อนโยบายการนำกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ในด้านประสิทธิผลอยู่ในระดับเห็นด้วยมาก เมื่อพิจารณาแยกเป็นรายข้อพบว่าบุคคลมีความเห็นด้วยอยู่ในระดับเห็นด้วยมากที่สุด 1 ข้อ คือ ผู้ที่เกี่ยวข้องทุกฝ่ายมีบทบาทสำคัญในการดำเนินกลุ่มประชุมครอบครัวและชุมชนให้ประสบความสำเร็จ และการประชุมกลุ่มครอบครัวและชุมชนสามารถลดปริมาณคดีขึ้นสู่ศาล และเห็นด้วยน้อย มี 3 ข้อ คือ ฝ่ายเด็กและเยาวชนที่กระทำความผิดและฝ่ายผู้เสียหายพึงพอใจที่ใช้วิธีการประชุมกลุ่มครอบครัวและชุมชน การประชุมกลุ่มครอบครัวและชุมชน สามารถชดเชยความเสียหายเป็นตัวเงินให้แก่ผู้เสียหาย และการประชุมกลุ่มครอบครัวและชุมชนสามารถลดปริมาณคดีขึ้นสู่ศาล

ตาราง 11 การวิเคราะห์ความคิดเห็น ด้านผลกระทบ

ข้อ	ข้อความ	$\bar{X}$	S.D.	ความคิดเห็น
ด้านผลกระทบ				
1	ชุมชนให้โอกาสเด็กและเยาวชนกระทำผิด ปรับปรุงตนเองเพื่อเป็นคนดีของสังคม	4.206	.641	เห็นด้วยมาก
2.	เงื่อนไข ข้อตกลงที่จัดขึ้นในการประชุม กลุ่มครอบครัวและชุมชน สามารถบรรเทา ความเสียหายเกิดขึ้นกับผู้เสียหายได้	4.235	.781	เห็นด้วยมากที่สุด
3.	การประชุมกลุ่มครอบครัวและชุมชน ทำให้ ฝ่ายเด็กและเยาวชนที่กระทำผิดและฝ่าย ผู้เสียหายเกิดความปองดองกัน	4.294	.760	เห็นด้วยมากที่สุด
4.	การประชุมกลุ่มครอบครัวและชุมชนทำให้ สังคมอยู่ร่วมกันด้วยความสมานฉันท์	3.912	.621	เห็นด้วยมาก
5.	การใช้การประชุมกลุ่มครอบครัวและชุมชน เป็นวิธีการที่สามารถแสวงหาผลประโยชน์ จากคดีได้	2.412	1.184	เห็นด้วยน้อย
6.	การใช้วิธีการประชุมกลุ่มครอบครัวและ ชุมชนเป็นการเปลี่ยนแปลง กฎหมาย เพื่อ ช่วยเหลือเด็กและเยาวชนกระทำผิด	2.324	1.296	เห็นด้วยน้อย
	รวม	3.563	0.880	เห็นด้วยมาก

จากตาราง พบว่าความคิดเห็น โดยภาพรวมของ บุคคล มีความคิดเห็นต่อนโยบายการนำกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ในด้านผลกระทบอยู่ในระดับเห็นด้วยมาก เมื่อพิจารณาแยกเป็นรายข้อพบว่า บุคคล มีความเห็นด้วยอยู่ในระดับ เห็นด้วยมากที่สุด 2 ข้อ คือการประชุมกลุ่มครอบครัวและชุมชน ทำให้ฝ่ายเด็กและเยาวชนที่กระทำผิดและฝ่ายผู้เสียหายเกิดความปองดองกัน และเงื่อนไข ข้อตกลงที่จัดขึ้นในการประชุมกลุ่มครอบครัวและชุมชน สามารถบรรเทาความเสียหายเกิดขึ้นกับผู้เสียหายได้ ตามลำดับ และเห็นด้วยน้อย มี 2 ข้อ คือ การใช้การประชุมกลุ่มครอบครัวและชุมชนเป็นวิธีการที่สามารถแสวงหาผลประโยชน์จากคดีได้ และการใช้วิธีการประชุมกลุ่มครอบครัวและชุมชนเป็นการเปลี่ยนแปลง กฎหมาย เพื่อช่วยเหลือเด็กและเยาวชนกระทำผิด

ตาราง 12 การวิเคราะห์ความคิดเห็น ด้านความยั่งยืน

ข้อ	ข้อความ	$\bar{X}$	S.D.	ความคิดเห็น
ด้านความยั่งยืน				
1	ภายหลังจากการประชุมกลุ่มครอบครัวและชุมชนแล้ว เด็กและเยาวชนที่กระทำผิดเกิดความสำนึก ผิดชอบชั่วดี	3.735	.790	
2.	เด็กและเยาวชนที่กระทำผิด ผู้เสียหายและครอบครัวได้รับการอำนวยความสะดวกจากการพิทักษ์สิทธิ์เป็นอย่างดี	4.235	.654	เห็นด้วยมากที่สุด
3.	เด็กและเยาวชนที่กระทำผิด ผู้เสียหายจะได้รับการอำนวยความสะดวกก่อนข้างมาก	3.971	.521	เห็นด้วยมาก
4.	การประชุมกลุ่มครอบครัวและชุมชนเป็นการเสริมสร้างครอบครัวให้เข้มแข็ง	3.971	.521	เห็นด้วยมาก
5.	การประชุมกลุ่มครอบครัวและชุมชนเป็นวิธีการทำให้สังคมเกิดความสงบสุข	3.941	.422	เห็นด้วยมาก
	รวม	3.970	0.537	เห็นด้วยมาก

จากตาราง พบว่าความคิดเห็น โดยภาพรวมของ บุคคลมีความคิดเห็นต่อนโยบายการนำกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ในด้านความยั่งยืน อยู่ใน ระดับเห็นด้วยมาก และมีความเห็นด้วยอยู่ในระดับเห็นมากที่สุด 1 ข้อ คือ เด็กและเยาวชนที่กระทำผิด ผู้เสียหายและครอบครัวได้รับการอำนวยความสะดวกจากการพิทักษ์สิทธิ์เป็นอย่างดี

ตาราง 13 การวิเคราะห์ความคิดเห็น ด้านการขยายผล

ข้อ	ข้อความ	$\bar{X}$	S.D.	ความคิดเห็น
ด้านการขยายผล				
1.	สถานพินิจจังหวัดมีการประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับระบบการประชุมกลุ่มครอบครัวและชุมชนให้ประชาชนทราบผ่านทางช่องทางสื่อสาร เช่น เว็บไซต์ วิทยุชุมชน โทรทัศน์ แผ่นพับ เป็นต้น	3.588	1.019	เห็นด้วยมาก
2.	สถานพินิจ จังหวัดใช้นโยบายเชิงรุก ณรงค์ให้มีการดำเนินการประชุมกลุ่มและครอบครัวกับเด็กและเยาวชนในหมู่บ้านแก่อาสาศาสตร์ผู้นำชุมชน	3.382	1.129	เห็นด้วยปานกลาง
3.	การประชุมกลุ่มครอบครัวและชุมชนควรมีการใช้ในขั้นตอนก่อนเข้าสู่กระบวนการยุติธรรมในชุมชน	3.853	.744	เห็นด้วยมาก
4.	การประชุมกลุ่ม ครอบครัวยุติธรรมและชุมชนควรมีการใช้ในขั้นตอนก่อนเข้าสู่กระบวนการยุติธรรมในโรงเรียน	4.088	.753	เห็นด้วยมาก
5.	การประชุมกลุ่มครอบครัวและชุมชนควรมีการใช้ในขั้นตอนก่อนเข้าสู่กระบวนการยุติธรรมก่อนฟ้องคดีในการดำเนินการของพนักงานสอบสวน อัยการ	4.147	.436	เห็นด้วยมาก
6.	การประชุมกลุ่มครอบครัวและชุมชนควรมีการใช้ในขั้นตอนหลังการพิจารณาคดีในการดำเนินการของกรมคุมประพฤติ	3.500	1.135	เห็นด้วยมาก

ตาราง 13 (ต่อ)

ข้อ	ข้อความ	$\bar{X}$	S.D.	ความคิดเห็น
7.	สถานพินิจจังหวัดควรมีการเปลี่ยนแปลงสถานที่จัดการประชุมกลุ่มครอบครัวและชุมชนไปที่อื่น เช่น ประชาคมหมู่บ้าน วัด โรงเรียน	3.853	.925	เห็นด้วยมาก
8	สถานพินิจ จังหวัดควรมีจัดอบรมความรู้ทางวิชาการเกี่ยวกับการดำเนินงานการประชุมกลุ่มครอบครัวและชุมชนให้แก่ผู้ที่เกี่ยวข้องประชาชนเพื่อสร้าง เครือข่ายการนำนโยบายไปปฏิบัติ	4.088	.452	เห็นด้วยมาก
	รวม	3.812	0.824	เห็นด้วยมาก

จากตาราง พบว่าความคิดเห็น โดยภาพรวมของ บุคคล มีความคิดเห็นต่อนโยบายการนำกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ในด้านผลกระทบอยู่ในระดับเห็นด้วยมาก และมีความเห็นด้วยอยู่ในระดับเห็นด้วยปานกลาง 1 ข้อ คือ สถานพินิจ จังหวัดใช้นโยบายเชิงรุก รณรงค์ให้มีการดำเนินการประชุมกลุ่มและครอบครัวกับเด็กและเยาวชนในหมู่บ้านแก่อาสาศสมัครผู้นำชุมชน

1.3 ผลการวิเคราะห์ความแตกต่างข้อมูลส่วนบุคคลเกี่ยวกับการประเมินผลนโยบายการนำกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์โดยวิธีการประชุมกลุ่มครอบครัวและชุมชน

การเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยที่มีตัวแปร 2 กลุ่ม เป็นอิสระจากกัน ใช้การทดสอบค่า t (t-test) และเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยที่มีตัวแปรมากกว่า 2 กลุ่ม ใช้การทดสอบความแปรปรวนทางเดียว (One way analysis of variance) หรือการทดสอบค่าเอฟ (F-test) ถ้าพบว่ามี ความแตกต่างกันที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ จะทดสอบความแตกต่างเป็นรายคู่ โดยใช้วิธี LSD

1.3.1 การวิเคราะห์จำแนกตามเพศ

ตาราง 14 การวิเคราะห์ความแตกต่างของความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัย 7 ด้าน จำแนกตามเพศ

ปัจจัย	เพศ	$\bar{X}$	S.D.	t	df	sig
บริบท	เพศชาย	3.385	0.490	0.123	34	0.903
	เพศหญิง	3.364	0.448			
ปัจจัยนำเข้า	เพศชาย	3.104	0.437	0.341	34	0.735
	เพศหญิง	3.049	0.438			
กระบวนการ	เพศชาย	3.609	0.417	-1.080	34	0.288
	เพศหญิง	3.782	0.478			
ประสิทธิผล	เพศชาย	4.092	0.471	-0.544	34	0.590
	เพศหญิง	4.182	0.393			
ผลกระทบ	เพศชาย	3.681	0.382	2.421	34	0.021
	เพศหญิง	3.318	0.462			
ความยั่งยืน	เพศชาย	4.009	0.461	0.811	34	0.424
	เพศหญิง	3.891	0.187			
การขยายผล	เพศชาย	3.918	0.569	1.190	34	0.243
	เพศหญิง	3.697	0.330			

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางพบว่าบุคคล มีเพศแตกต่างกันมีความคิดเห็นต่อ ด้านบริบท ด้านปัจจัยนำเข้า ด้านกระบวนการด้านประสิทธิผล ด้านผลกระทบ ด้านความยั่งยืนและด้านการขยายผลไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วน ด้านผลกระทบ พบว่าแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 จึงทำการทดสอบเป็นรายคู่โดยวิธี LSD ดังแสดงในตาราง 15

ตาราง 15 การเปรียบเทียบความแตกต่างเป็นรายคู่ของระดับเพศในด้านผลกระทบ

รายการ	ค่าเฉลี่ย	เพศชาย	เพศหญิง
		3.681	3.318
เพศชาย	3.681	-	0.363*
เพศหญิง	3.318		-

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางพบว่าบุคคล มีเพศที่ทำให้ความคิดเห็นที่แตกต่างกันในด้าน ผลกระทบ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 คือ เพศหญิงมีความแตกต่างกว่าเพศชาย

1.3.2 การวิเคราะห์จำแนกตามอายุ

ตาราง 16 การวิเคราะห์ความแตกต่างของความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัย 7 ด้าน จำแนกตามอายุ

แหล่งความแปรปรวน	df	SS	MS	F	Sig
ด้านบริบท					
ระหว่างกลุ่ม	3	0.896	0.408	2.175	0.131
ภายในกลุ่ม	32	6.385	0.206		
รวม	34	7.281			
ด้านปัจจัยนำเข้า					
ระหว่างกลุ่ม	3	0.319	0.159	0.847	0.438
ภายในกลุ่ม	32	5.832	0.188		
รวม	34	6.151			
ด้านกระบวนการ					
ระหว่างกลุ่ม	3	0.125	0.063	0.312	0.734
ภายในกลุ่ม	32	6.217	0.201		
รวม	34	6.342			
ด้านประสิทธิผล					
ระหว่างกลุ่ม	3	0.180	0.090	0.443	0.646
ภายในกลุ่ม	32	6.304	0.203		
รวม	34	6.484			

ตาราง 16 (ต่อ)

แหล่งความแปรปรวน	df	SS	MS	F	Sig
ด้านผลกระทบ					
ระหว่างกลุ่ม	3	0.320	0.160	0.824	0.448
ภายในกลุ่ม	32	6.014	0.194		
รวม	34	6.334			
ด้านความยั่งยืน					
ระหว่างกลุ่ม	3	0.016	0.156	0.474	0.954
ภายในกลุ่ม	32	5.115	0.165		
รวม	34	5.131			
ด้านการขยายผล					
ระหว่างกลุ่ม	3	0.022	0.511	2.099	0.140
ภายในกลุ่ม	32	7.546	0.243		
รวม	34	8.568			

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางพบว่าบุคคลที่มีอายุแตกต่างกันมีความคิดเห็น ต่อด้านบริบท ด้านปัจจัยนำเข้า ด้านกระบวนการ ด้านประสิทธิผล ด้านผลกระทบ ด้านความยั่งยืน และด้านขยายผล ไม่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

1.3.3 การวิเคราะห์จำแนกตามสถานภาพสมรส

ตาราง 17 การวิเคราะห์ความแตกต่างของความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัย 7 ด้าน
จำแนกตามสถานภาพสมรส

ปัจจัย	สถานภาพ	$\bar{X}$	S.D.	t	df	Sig
บริบท	โสด	3.269	0.492	-1.066	34	0.294
	สมรส	3.446	0.454			
ปัจจัยนำเข้า	โสด	3.089	0.538	0.029	34	0.977
	สมรส	3.084	0.366			
กระบวนการ	โสด	3.646	0.373	-0.191	34	0.850
	สมรส	3.676	0.483			
ประสิทธิผล	โสด	4.163	0.403	0.431	34	0.670
	สมรส	4.095	0.474			
ผลกระทบ	โสด	3.628	0.426	0.670	34	0.508
	สมรส	3.524	0.451			
ความยั่งยืน	โสด	3.923	0.370	-0.547	34	0.588
	สมรส	4.000	0.415			
การขยายผล	โสด	3.880	0.439	0.301	34	0.765
	สมรส	3.825	0.558			

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางพบว่าบุคคลที่มีสถานภาพแตกต่างกัน มีความคิดเห็นต่อด้านบริบท ด้านปัจจัยนำเข้า ด้านกระบวนการ ด้านประสิทธิผล ด้านผลกระทบ ด้านความยั่งยืน และด้านขยายผล ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

1.3.4 การวิเคราะห์จำแนกตามการศึกษา

ตาราง 18 การวิเคราะห์ความแตกต่างของความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัย 7 ด้าน จำแนกตามการศึกษา

แหล่งความแปรปรวน	df	SS	MS	F	Sig
ด้านบริบท					
ระหว่างกลุ่ม	2	0.491	0.491	2.316	0.138
ภายในกลุ่ม	32	6.790	0.212		
รวม	34	7.281			
ด้านปัจจัยนำเข้า					
ระหว่างกลุ่ม	2	0.276	0.276	1.502	0.229
ภายในกลุ่ม	32	5.875	0.184		
รวม	34	6.151			
ด้านกระบวนการ					
ระหว่างกลุ่ม	2	0.670	0.670	3.783	0.061
ภายในกลุ่ม	32	5.672	0.177		
รวม	34	6.342			
ด้านประสิทธิผล					
ระหว่างกลุ่ม	21	0.039	0.039	0.192	0.664
ภายในกลุ่ม	13	6.445	0.201		
รวม	34	6.484			
ด้านผลกระทบ					
ระหว่างกลุ่ม	2	0.537	0.537	2.967	0.095
ภายในกลุ่ม	32	5.797	0.181		
รวม	34	6.334			

ตาราง 18 (ต่อ)

แหล่งความแปรปรวน	df	SS	MS	F	Sig
ด้านความยั่งยืน					
ระหว่างกลุ่ม	2	0.556	0.556	3.889	0.057
ภายในกลุ่ม	32	4.575	0.143		
รวม	34	5.131			
ด้านการขยายผล					
ระหว่างกลุ่ม	2	0.222	0.222	0.849	0.364
ภายในกลุ่ม	32	8.347	0.261		
รวม	34	8.568			

จากตารางพบว่า บุคคลที่มีระดับการศึกษา แตกต่างกัน ความคิดเห็นต่อ ด้านบริบท ด้านปัจจัยนำเข้า ด้านกระบวนการ ด้านประสิทธิภาพ ด้านผลกระทบ ด้านความยั่งยืน และด้านขยายผล ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

1.3.5 การวิเคราะห์จำแนกตามบทบาทและหน้าที่

ตาราง 19 การวิเคราะห์ความแตกต่างของความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัย 7 ด้าน จำแนกตามบทบาทและหน้าที่

แหล่งความแปรปรวน	df	SS	MS	F	Sig
ด้านบริบท					
ระหว่างกลุ่ม	4	3.027	0.605	3.984	0.007*
ภายในกลุ่ม	29	4.254	0.152		
รวม	34	7.281			
ด้านปัจจัยนำเข้า					
ระหว่างกลุ่ม	4	0.373	0.075	0.362	0.870
ภายในกลุ่ม	29	5.778	0.206		
รวม	34	6.151			

ตาราง 19 (ต่อ)

แหล่งความแปรปรวน	df	SS	MS	F	Sig
ด้านกระบวนการ					
ระหว่างกลุ่ม	4	2.175	0.435	2.923	0.030*
ภายในกลุ่ม	29	4.167	0.149		
รวม	34	6.342			
ด้านประสิทธิผล					
ระหว่างกลุ่ม	4	1.761	0.352	2.088	0.097
ภายในกลุ่ม	29	4.723	0.169		
รวม	34	6.484			
ด้านผลกระทบ					
ระหว่างกลุ่ม	4	0.526	0.105	0.507	0.768
ภายในกลุ่ม	29	5.808	0.207		
รวม	34	6.334			
ด้านความยั่งยืน					
ระหว่างกลุ่ม	4	0.686	0.137	0.864	0.517
ภายในกลุ่ม	29	4.445	0.159		
รวม	34	5.131			
ด้านการขยายผล					
ระหว่างกลุ่ม	4	0.654	0.131	0.463	0.800
ภายในกลุ่ม	29	7.914	0.283		
รวม	34	8.568			

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางพบ ว่าบุคคลที่มีบทบาทและหน้าที่ แตกต่างกันมีความคิดเห็นต่อ ด้านปัจจัยนำเข้า ด้านความยั่งยืน และด้านขยายผล ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนด้านบริบท และด้านกระบวนการ พบว่าแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 จึงทำการทดสอบเป็นรายคู่โดยวิธี LSD ดังแสดงในตาราง 20 – 21

ตาราง 20 การเปรียบเทียบความแตกต่างเป็นรายคู่ของบทบาทและหน้าที่ในด้านบริหาร

รายการ	ค่าเฉลี่ย	ผู้บริหาร	ที่ปรึกษา กฎหมาย	ผู้ควบคุมความ ประพฤติ	ผู้ประสานการ ประชุม
		3.333	3.167	3.432	3.440
ผู้บริหาร	3.333	-	-0.265	0.166*	-0.107
ที่ปรึกษากฎหมาย	3.167		-	-0.099	-0.008
ผู้ควบคุมความประพฤติ	3.432			-	0.107*
ผู้ประสานการประชุม	3.440				-

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางพบว่าบุคคลมีบทบาทและหน้าที่แตกต่างกัน มีความคิดเห็นต่อด้านบริหารอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 คือ ผู้ควบคุมความประพฤติ กับผู้บริหาร และผู้ประสานการประชุม กับผู้ควบคุมความประพฤติ

ตาราง 21 การเปรียบเทียบความแตกต่างเป็นรายคู่ของบทบาทและหน้าที่ในด้านกระบวนการ

รายการ	ค่าเฉลี่ย	ผู้บริหาร	ที่ปรึกษา กฎหมาย	ผู้ควบคุมความ ประพฤติ	ผู้ประสานการ ประชุม
		3.778	3.533	3.621	3.878
ผู้บริหาร	3.778	-	-0.088	0.245*	0.10
ที่ปรึกษากฎหมาย	3.533		-	0.157*	-0.257
ผู้ควบคุมความ ประพฤติ	3.621			-	-0.26
ผู้ประสานการประชุม	3.878				-

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางพบว่าบุคคลมีบทบาทและหน้าที่แตกต่างกันมีความคิดเห็นต่อด้านกระบวนการอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 คือ ผู้ควบคุมความประพฤติกับผู้บริหาร และผู้ควบคุมความประพฤติ กับที่ปรึกษากฎหมาย

1.3.6 การวิเคราะห์จำแนกตามระยะเวลาที่ปฏิบัติราชการ

ตาราง 22 การวิเคราะห์ความแตกต่างของความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัย 7 ด้าน จำแนกตามระยะเวลาที่ปฏิบัติราชการ

แหล่งความแปรปรวน	df	SS	MS	F	Sig
ด้านบริบท					
ระหว่างกลุ่ม	2	0.138	0.069	0.300	0.743
ภายในกลุ่ม	32	7.143	0.230		
รวม	34	7.281			
ด้านปัจจัยนำเข้า					
ระหว่างกลุ่ม	2	0.127	0.063	0.326	0.725
ภายในกลุ่ม	32	6.025	0.194		
รวม	34	6.151			
ด้านกระบวนการ					
ระหว่างกลุ่ม	2	0.111	0.056	0.276	0.760
ภายในกลุ่ม	32	6.231	0.201		
รวม	34	6.342			
ด้านประสิทธิผล					
ระหว่างกลุ่ม	2	0.126	0.063	0.308	0.737
ภายในกลุ่ม	32	6.358	0.205		
รวม	34	6.484			
ด้านผลกระทบ					
ระหว่างกลุ่ม	2	0.047	0.024	0.117	0.890
ภายในกลุ่ม	32	6.287	0.203		
รวม	34	6.334			
ด้านความยั่งยืน					
ระหว่างกลุ่ม	2	0.107	0.054	0.331	0.712
ภายในกลุ่ม	32	5.023	0.162		
รวม	34	5.131			

ตาราง 22 (ต่อ)

แหล่งความแปรปรวน	df	SS	MS	F	Sig
ด้านการขยายผล					
ระหว่างกลุ่ม	2	0.014	0.113	0.065	0.975
ภายในกลุ่ม	32	8.554	0.276		
รวม	34	8.568			

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางพบว่าบุคคลที่มีระยะเวลาที่ปฏิบัติราชการ แตกต่างกันมีความคิดเห็นต่อ ด้านบริบท ด้านปัจจัยนำเข้า ด้านกระบวนการ ด้านประสิทธิผล ด้านผลกระทบ ด้านความยั่งยืน และ ด้านขยายผล ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

1.3.7 การวิเคราะห์จำแนกตามประสบการณ์การทำงาน

ตาราง 23 การวิเคราะห์ความแตกต่างของความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัย 7 ด้าน จำแนกตามประสบการณ์การทำงาน

แหล่งความแปรปรวน	df	SS	MS	F	Sig
ด้านบริบท					
ระหว่างกลุ่ม	2	0.738	0.369	1.749	0.191
ภายในกลุ่ม	32	6.543	0.211		
รวม	34	7.281			
ด้านปัจจัยนำเข้า					
ระหว่างกลุ่ม	2	0.294	0.147	0.779	0.468
ภายในกลุ่ม	32	5.857	0.189		
รวม	34	6.151			

ตาราง 23 (ต่อ)

แหล่งความแปรปรวน	df	SS	MS	F	Sig
ด้านกระบวนการ					
ระหว่างกลุ่ม	2	0.274	0.137	0.701	0.504
ภายในกลุ่ม	32	6.068	0.196		
รวม	34	6.342			
ด้านประสิทธิผล					
ระหว่างกลุ่ม	2	0.193	0.096	0.475	0.626
ภายในกลุ่ม	32	6.291	0.203		
รวม	34	6.484			
ด้านผลกระทบ					
ระหว่างกลุ่ม	2	0.547	0.273	0.651	0.528
ภายในกลุ่ม	32	13.012	0.420		
รวม	34	13.559			
ด้านความยั่งยืน					
ระหว่างกลุ่ม	2	0.053	0.026	0.131	0.878
ภายในกลุ่ม	32	6.281	0.203		
รวม	34	6.334			
ด้านการขยายผล					
ระหว่างกลุ่ม	2	0.452	0.226	1.498	0.239
ภายในกลุ่ม	32	4.678	0.151		
รวม	34	5.131			

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางพบว่า บุคคลที่มีประสบการณ์การทำงาน แตกต่างกันมีความคิดเห็นต่อ ด้าน
บริษัท ด้านปัจจัยนำเข้า ด้านกระบวนการ ด้านประสิทธิผล ด้านผลกระทบ ด้านความยั่งยืน และ
ด้านขยายผล ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ส่วนที่ 2 การวิเคราะห์ข้อมูลส่วนบุคคลของตัวแทนชุมชนหรือกรรมการสงเคราะห์ ผู้ปกครอง ผู้กระทำผิดและผู้เสียหาย

1.1 วิเคราะห์ข้อมูลส่วนบุคคล

1.2 ผลการประเมินนโยบายการนำกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์โดยวิธีการประชุม กลุ่มครอบครัวและชุมชน 7 ด้าน

1.3 ผลการวิเคราะห์ความแตกต่างข้อมูลส่วนบุคคลเกี่ยวกับการประเมินผลนโยบายการนำกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์โดยวิธีการประชุมกลุ่มครอบครัวและชุมชน

1.1 วิเคราะห์ข้อมูลส่วนบุคคล

ตาราง 24 การวิเคราะห์ข้อมูลส่วนบุคคลตัวแทนชุมชนหรือกรรมการสงเคราะห์ ผู้ปกครอง ผู้กระทำผิดและผู้เสียหาย

ข้อมูลส่วนบุคคล	จำนวน (คน)	ร้อยละ
เพศ		
เพศชาย	117	70.5
เพศหญิง	49	29.5
รวม	166	100.0
อายุ		
ต่ำกว่า 20 ปี	95	57.2
30 – 50 ปี	36	21.6
50 ปีขึ้นไป	35	21.0
รวม	166	100.0
การศึกษา		
ประถมศึกษา	33	19.9
มัธยมศึกษาตอนต้น	94	56.6
มัธยมศึกษาตอนปลาย	26	15.7
ปริญญาตรี	13	7.8
รวม	166	100.0

ตาราง 24 (ต่อ)

ข้อมูลส่วนบุคคล	จำนวน (คน)	ร้อยละ
อาชีพ		
พนักงานบริษัท	13	7.83
รับราชการ	59	35.5
รับจ้างทั่วไป	80	48.2
ธุรกิจส่วนตัว	14	8.43
รวม	166	100.0
ความเข้าใจเกี่ยวกับกระบวนการยุติธรรมฯ		
มากที่สุด	32	19.27
มาก	48	28.91
พอใช้	34	20.48
ไม่เข้าใจ	52	31.32
รวม	166	100.0
การรับรู้เรื่องเกี่ยวกับกระบวนการยุติธรรมฯ		
ไม่ทราบเลย	15	9.00
ทราบ	151	91.0
รวม	166	100.0
ช่องทางการประชาสัมพันธ์		
วิทยุ	9	5.63
โทรทัศน์	16	10.00
หนังสือพิมพ์	8	4.81
นิตยสาร วารสาร	15	9.38
การสัมมนาทางวิชาการของกรมพินิจ	18	11.25
การสัมมนาทางวิชาการของกระทรวง	25	15.63
จากการเข้าร่วมประชุมของสถานพินิจ	67	40.36
ศึกษาด้วยตนเอง	8	4.81
รวม	166	100.0

ตาราง 24 (ต่อ)

ข้อมูลส่วนบุคคล	จำนวน (คน)	ร้อยละ
โอกาสที่ได้มีส่วนร่วม		
มากที่สุด	49	29.5
มาก	96	57.8
พอใช้	21	12.7
รวม	166	100.0
บทบาทที่ได้เข้ามามีส่วนร่วม		
ผู้นำชุมชน	30	18.1
คณะกรรมการสงเคราะห์เด็กและเยาวชน	16	9.6
ผู้มีส่วนร่วมเกี่ยวข้องกับผู้กระทำผิด	64	38.6
ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับผู้เสียหาย	56	33.7
รวม	166	100.0

จากตารางข้างต้น พบว่า

1. เพศ

ผลการศึกษาพบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นเพศชาย มากกว่าเพศหญิง โดยเพศชายมีมากถึง ร้อยละ 70.5 และเพศหญิง ร้อยละ 29.5

2. อายุ

ผลการศึกษาพบว่า กลุ่มตัวอย่างมีอายุต่ำกว่า 20 ปี คิดเป็นร้อยละ 57.2 มากที่สุด รองลงมาคือ อายุระหว่าง 30 – 50 ปี คิดเป็นร้อยละ 21.6 และอายุ 50 ปีขึ้นไป คิดเป็นร้อยละ 21.0

3. ระดับการศึกษา

ผลการศึกษาพบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีการศึกษาระดับ มัธยมศึกษาตอนต้น คิดเป็นร้อยละ 56.6 รองลงมา คือ ระดับประถมศึกษา คิดเป็นร้อยละ 19.96 ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย คิดเป็นร้อยละ 15.7 และระดับปริญญาตรี คิดเป็นร้อยละ 7.8

4. อาชีพ

ผลการศึกษาพบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ มีรับจ้างทั่วไป คิดเป็นร้อยละ 48.2 รองลงมา เป็นรับราชการ คิดเป็นร้อยละ 35.5 ธุรกิจส่วนตัว คิดเป็นร้อยละ 8.43 และพนักงานบริษัท คิดเป็นร้อยละ 7.83

5. ความเข้าใจเกี่ยวกับกระบวนการ ยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ โดยการประชุมกลุ่มครอบครัว และชุมชน

ผลการศึกษาพบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ มีความเข้าใจเกี่ยวกับการ นำกระบวนการ ยุติธรรมเชิงสมานฉันท์โดยการปร ะชุมกลุ่มครอบครัวและชุมชน โดยไม่เข้าใจเลย คิดเป็นร้อยละ 31.32 รองลงมา ความเข้าใจมาก คิดเป็นร้อยละ 28.91 มีความเข้าใจพอใช้ คิดเป็นร้อยละ 20.48 และ ส่วนมีความคิดเห็นมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 19.27

6. การรับรู้เรื่องเกี่ยวกับกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ โดยการประชุมกลุ่มครอบครัว และชุมชน

ผลการศึกษาพบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ ทราบเรื่องเกี่ยวกับการนำกระบวนการยุติธรรม เชิงสมานฉันท์โดยการประชุมกลุ่มครอบครัวและชุมชน คิดเป็นร้อยละ 91.0 และยังมีใน ส่วนที่ไม่ ทราบเลย คิดเป็นร้อยละ 9.0

7. โอกาสที่ได้มีส่วนร่วม

ผลการศีกษาพบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ มีโอกาสได้ เข้ามา มีส่วนร่วม กระบวนการ ยุติธรรมเชิงสมานฉันท์โดยการประชุมกลุ่มครอบครัวและชุมชน มีจำ นวนมากคิดเป็น ร้อยละ 57.8 รองลงมา มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 29.5 และมีพอใช้ คิดเป็นร้อยละ 12.7

8. บทบาทที่ได้เข้ามามีส่วนร่วม

ผลการศึกษาพบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ ที่ได้เข้ามามีส่วนร่วมกระบวนการ ยุติธรรมเชิง สมานฉันท์โดยการประชุมกลุ่มครอบครัวและชุมชน ในฐานะผู้มีส่วนร่วมเกี่ยวข้องกับ ผู้กระทำผิด ร้อยละ 38.6. รองลงมา ในฐานะผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับผู้เสียหาย คิดเป็นร้อยละ 33.7 และในฐานะผู้นำ ชุมชนคิดเป็นร้อยละ 18.1 ในส่วนในฐานะคณะกรรมการสังเคราะห์เด็กและเยาวชน คิดเป็นร้อยละ 9.6

1.2 ผลการประเมินนโยบายการนำกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์โดยวิธีการประชุมกลุ่มครอบครัวและชุมชน 7 ด้าน

ตาราง 25 การวิเคราะห์ความคิดเห็น ด้านบริบท

ข้อ	ข้อความ	$\bar{X}$	S.D.	ความคิดเห็น
ด้านบริบท				
1	การประชุมกลุ่มครอบครัวและชุมชนเป็นวิธีการฟื้นฟูเด็กและเยาวชนที่กระทำผิดเพื่อคืนคนดีสู่สังคม	4.410	.731	เห็นด้วยมากที่สุด
2.	การประชุมกลุ่มครอบครัวและชุมชนเป็นกระบวนการยุติธรรมทางเลือกที่เหมาะสมกับการแก้ไข ญวหาเด็กและเยาวชนที่กระทำผิดในปัจจุบัน	3.892	1.021	เห็นด้วยมาก
3.	การประชุมกลุ่มครอบครัวและชุมชนเป็นวิธีการแก้ไขปัญหาคเด็กและเยาวชนที่กระทำผิดทั้งทางร่างกาย จิตใจและสังคม	3.048	1.572	เห็นด้วยปานกลาง
4.	การประชุมกลุ่มครอบครัวและชุมชนเป็นการซ้ำเติมเด็กและเยาวชนที่กระทำความผิด	2.572	1.593	เห็นด้วยน้อย
5	การประชุมกลุ่มครอบครัวและชุมชนในสถานพินิจมีแนวทางรูปแบบและกระบวนการดำเนินงานที่ชัดเจนเหมาะสมกับสภาพสังคมไทย	4.147	0.768	เห็นด้วยมาก

ตาราง 25 (ต่อ)

ข้อ	ข้อความ	$\bar{X}$	S.D.	ความคิดเห็น
6.	การประชุมกลุ่มครอบครัวและชุมชนมีค่าใช้จ่ายจำนวนมาก	1.759	1.004	เห็นด้วยน้อยที่สุด
7.	การประชุมกลุ่มครอบครัวและชุมชนในแต่ละครั้งมีการเมืองเข้าไปแทรกแซง	2.711	1.670	เห็นด้วยปานกลาง
8.	การประชุมกลุ่มครอบครัวและชุมชนมีความขัดแย้งทางความคิดเห็นในระหว่างการประชุมอยู่ประจำ	2.825	1.298	เห็นด้วยปานกลาง
9.	การประชุมกลุ่มครอบครัวและชุมชนเป็นวิธีการที่ปกป้องเด็กและเยาวชนที่กระทำผิดมากเกินไป	3.145	1.507	เห็นด้วยปานกลาง
10.	การนำเด็กและเยาวชนที่เข้ารับการฝึกและอบรม จะทำให้สามารถกลับตนเป็นพลเมืองดีได้	4.018	1.109	เห็นด้วยมาก
11.	เด็กและเยาวชนที่กระทำความผิดไม่ร้ายแรงควรได้รับการเยียวยาด้วยการประชุมกลุ่มครอบครัวและชุมชนซึ่งเป็นกระบวนการทางเลือกแทนการฝึกอบรม	3.916	0.975	เห็นด้วยมาก
12.	การนำเอาความผิดทางอาญาที่เด็กและเยาวชนต้องโทษจำคุกไม่เกิน 5 ปีเข้าสู่การประชุมกลุ่มครอบครัวและชุมชนมีความเหมาะสมแล้ว	4.151	0.995	เห็นด้วยมาก

ตาราง 25 (ต่อ)

ข้อ	ข้อความ	$\bar{X}$	S.D.	ความคิดเห็น
13.	การประชุมกลุ่มครอบครัวควรเป็นเพียง กระบวนการเสริมเพื่อปรับแนวทางการแก้ไข ฟื้นฟู และเยียวยาไม่ใช่เป็นกระบวนการหลัก ในการลงโทษ	3.114	1.566	เห็นด้วยปานกลาง
14.	การลงโทษตามกฎหมายที่มีอยู่นับเป็นสิ่งที่ เหมาะสมแล้วไม่จำเป็นต้องเอาการประชุม กลุ่มครอบครัวและชุมชนมาใช้แต่อย่างใด	2.837	1.428	เห็นด้วยปานกลาง
	รวม	3.327	1.231	เห็นด้วยปานกลาง

จากตาราง พบว่าความคิดเห็น โดยภาพรวมของ บุคคล มีความคิดเห็นต่อนโยบายการนำกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ในด้านบริบท อยู่ใน ระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาแยกเป็นรายข้อพบว่า บุคคล มีความเห็นด้วยอยู่ในระดับเห็นมากที่สุด 1 ข้อ คือ การประชุมกลุ่มครอบครัวและชุมชนเป็นวิธีการฟื้นฟูเด็กและเยาวชนที่กระทำผิดเพื่อคืนคนดีสู่สังคม มีความเห็นด้วยในระดับมาก 5 ข้อ คือ การนำเอาความผิดทางอาญาที่เด็กและเยาวชนต้องโทษจำคุกไม่เกิน 5 ปีเข้าสู่การประชุมกลุ่มครอบครัวและชุมชนมีความเหมาะสมแล้ว การประชุมกลุ่มครอบครัวและชุมชนในสถานพินิจมีแนวทางรูปแบบและกระบวนการดำเนินงานที่ชัดเจนเหมาะสมกับสภาพสังคมไทย การนำเด็กและเยาวชนที่เข้ารับการฝึกและอบรม จะทำให้สามารถกลับตนเป็นพลเมืองดีได้ เด็กและเยาวชนที่กระทำความผิดไม่ร้ายแรงควรได้รับการเยียวยาด้วยการประชุมกลุ่มครอบครัวและชุมชนซึ่งเป็นกระบวนการทางเลือกแทนการฝึกอบรม และการประชุมกลุ่มครอบครัวและชุมชนเป็นกระบวนการยุติธรรมทางเลือกที่เหมาะสมกับการแก้ไขปัญหาลูกเด็กและเยาวชนกระทำผิดในปัจจุบัน ตามลำดับ มีความเห็นด้วยในระดับน้อย 1 ข้อ คือ การประชุมกลุ่มครอบครัวและชุมชนเป็นการซ้ำเติมเด็กและเยาวชนที่กระทำความผิด และส่วนมีความเห็นด้วยในระดับน้อยที่สุด 1 ข้อ คือ การประชุมกลุ่มครอบครัวและชุมชนมีค่าใช้จ่ายจำนวนมาก

ตาราง 26 การวิเคราะห์ความคิดเห็นด้านปัจจัยนำเข้า

ข้อ	ข้อความ	$\bar{X}$	S.D.	ความคิดเห็น
ด้านปัจจัยนำเข้า				
1.	สถานพินิจจังหวัดมีการกำหนดวัน เวลา สถานที่ในการประชุมกลุ่มครอบครัวและกลุ่มชุมชนอย่างชัดเจน	2.337	1.488	เห็นด้วยน้อย
2.	ขนาดของห้องประชุมกลุ่มครอบครัวและชุมชนกับจำนวนผู้เข้าร่วมประชุมมีความเหมาะสม	3.000	1.009	เห็นด้วยปานกลาง
3.	ระบบเสียงในห้องประชุมกลุ่มครอบครัวและชุมชนมีความเสียงดัง ไม่มีเสียงสอดแทรก	3.006	1.173	เห็นด้วยปานกลาง
4.	แสงสว่างภายในห้องประชุมกลุ่มครอบครัวและชุมชนมีความสว่างที่เหมาะสม	2.819	0.993	เห็นด้วยปานกลาง
5.	ท่านได้รับเอกสาร ข้อมูลในการประชุมกลุ่มครอบครัวและชุมชนครบถ้วนก่อนเข้าร่วมการประชุม	3.024	1.067	เห็นด้วยปานกลาง
6.	การประชุมกลุ่มครอบครัวและชุมชนมี การจัดบริการน้ำดื่มและอาหารว่างให้กับผู้ร่วมการประชุม	3.428	0.855	เห็นด้วยมาก
7.	สถานพินิจ จังหวัดมีงบประมาณค่าใช้จ่ายในการเดินทางเข้าร่วมประชุมให้แก่ผู้เสียหาย ผู้ปกครอง ผู้นำ	3.295	1.187	เห็นด้วยปานกลาง
8.	เจ้าหน้าที่สถานพินิจจังหวัดมีความรู้ความสามารถในการถ่ายทอดความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับการประชุมกลุ่มครอบครัวและชุมชน	3.801	0.840	เห็นด้วยมาก
	รวม	3.088	1.076	เห็นด้วยปานกลาง

จากตาราง พบว่าความคิดเห็น โดยภาพรวมของ บุคคล มีความคิดเห็นต่อนโยบายการนำกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ในด้านบริบท อยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาแยกเป็นรายข้อพบว่า บุคคลมีความเห็นด้วยอยู่ในระดับเห็นมาก 2 ข้อ คือ การประชุมกลุ่มครอบครัวและชุมชน มีการจัดบริการน้ำดื่มและอาหารว่างให้กับผู้ร่วมการประชุม และเจ้าหน้าที่สถานพินิจจังหวัดมีความรู้ความสามารถในการถ่ายทอดความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับการประชุมกลุ่มครอบครัวและชุมชน ตามลำดับ ส่วนความเห็นด้วยอยู่ในระดับเห็น น้อย 1 ข้อ คือ สถานพินิจจังหวัดมีการกำหนดวัน เวลา สถานที่ในการประชุมกลุ่มครอบครัวและกลุ่มชุมชนอย่างชัดเจน

ตาราง 27 การวิเคราะห์ความคิดเห็น ด้านกระบวนการ

ข้อ	ข้อความ	$\bar{X}$	S.D.	ความคิดเห็น
ด้านกระบวนการ				
1	การคัดเลือกคดีที่เด็กและเยาวชนกระทำผิด เพื่อเข้าร่วมการประชุมกลุ่มครอบครัวและชุมชนมีความเหมาะสม	3.470	0.919	เห็นด้วยมาก
2.	การคัดเลือกบุคคลเข้าประชุมกลุ่มครอบครัวและชุมชนมีความเหมาะสม	3.976	0.527	เห็นด้วยมาก
3.	การประชุมกลุ่มครอบครัวและชุมชน เจ้าหน้าที่ตรวจสอบประวัติ ความประพฤติ สิ่งแวดล้อมเกี่ยวกับเด็กและเยาวชนภายในระยะเวลารวดเร็ว	3.139	0.838	เห็นด้วยปานกลาง
4.	ทุกคนที่เข้าร่วมประชุมมีบทบาทหน้าที่ สำคัญเท่าเทียมกันในการแสดงความคิดเห็น	3.819	0.869	เห็นด้วยมาก
5.	เจ้าหน้าที่ให้เวลากับฝ่ายหนึ่งในการแสดงความคิดเห็นมากเกินไป	2.831	1.189	เห็นด้วยปานกลาง

ตาราง 27 (ต่อ)

ข้อ	ข้อความ	$\bar{X}$	S.D.	ความคิดเห็น
6.	ระยะเวลาในการจัดประชุมกลุ่มครอบครัว และชุมชนมีความเหมาะสม	3.946	1.151	เห็นด้วยมาก
7.	การจัดการประชุม กลุ่มครอบครัวและชุมชน ไม่ทำให้ท่านเสียเวลา	4.446	0.637	เห็นด้วยมากที่สุด
8.	เจ้าหน้าที่สถานพินิจจังหวัดให้บริการ อำนวยความสะดวกกับผู้เข้าร่วมประชุม ด้วยความเต็มใจ	4.446	0.734	เห็นด้วยมากที่สุด
9.	บริการสังคมที่สถานพินิจจังหวัดจัดให้เด็ก และเยาวชนผู้กระทำผิดสามารถตอบสนอง ต่อความต้องการ การแก้ไขปัญหาตาม ข้อตกลงในการประชุม	4.048	0.830	เห็นด้วยมาก
10.	สถานพินิจจังหวัดมีมาตรการบังคับ หาก เด็กและเยาวชนไม่ปฏิบัติตามข้อตกลงของ การประชุมกลุ่มครอบครัวและชุมชน	4.307	0.676	เห็นด้วยมากที่สุด
	รวม	3.871	0.829	เห็นด้วยมาก

จากตารางพบว่าความคิดเห็นโดยภาพรวมของ บุคคล มีความเห็นต่อนโยบายการนำกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ในด้านกระบวนการอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาแยกเป็นรายข้อพบว่า บุคคลมีความเห็นด้วยอยู่ในระดับเห็นด้วยมากที่สุด 3 ข้อ คือ การจัดการประชุมกลุ่มครอบครัวและชุมชนไม่ทำให้ท่านเสียเวลา เจ้าหน้าที่สถานพินิจจังหวัดให้บริการอำนวยความสะดวกกับผู้เข้าร่วมประชุมด้วยความเต็มใจ และสถานพินิจจังหวัดมีมาตรการบังคับ หากเด็กและเยาวชนไม่ปฏิบัติตามข้อตกลงของการประชุมกลุ่มครอบครัวและชุมชนตามลำดับ ส่วนความเห็นด้วยอยู่ในระดับเห็นด้วยปานกลาง 2 ข้อ คือ การประชุมกลุ่มครอบครัวและชุมชนเจ้าหน้าที่ตรวจสอบประวัติ ความประพฤติสิ่งแวดล้อมเกี่ยวกับเด็กและเยาวชนภายในระยะเวลารวดเร็ว และเจ้าหน้าที่ให้เวลากับฝ่ายหนึ่งในการแสดงความคิดเห็นมากเกินไป

ตาราง 28 การวิเคราะห์ความคิดเห็นด้านประสิทธิผล

ข้อ	ข้อความ	$\bar{X}$	S.D.	ความคิดเห็น
ด้านประสิทธิผล				
1.	การประชุมกลุ่มครอบครัวและชุมชน สามารถชดเชยความเสียหายเป็นตัวเงินให้แก่ผู้เสียหายได้	3.572	0.897	เห็นด้วยมาก
2.	การประชุมกลุ่มครอบครัวและชุมชนสามารถบรรเทาความเสียหายทางด้านจิตใจให้แก่ผู้เสียหายได้	4.078	0.824	เห็นด้วยมาก
3.	ฝ่ายเด็กและเยาวชนที่กระทำความผิดและฝ่ายผู้เสียหายพึงพอใจที่ใช้วิธีการประชุมกลุ่มครอบครัวและชุมชน	3.247	0.994	เห็นด้วยปานกลาง
4.	การประชุมกลุ่มครอบครัวและชุมชน เมื่อรับฟังความรู้สึกทั้งสองฝ่ายทำให้แต่ละฝ่ายมีความเห็นอกเห็นใจกัน	3.645	0.831	เห็นด้วยมาก
5.	การประชุมกลุ่มครอบครัวและชุมชนสามารถแก้ไขฟื้นฟูเด็กและเยาวชนที่กระทำความผิดด้วยการทำกิจกรรมอันเป็นสาธารณประโยชน์ได้ ดีกว่างานยุติธรรมทางอาญาที่เน้นการลงโทษ	3.717	0.793	เห็นด้วยมาก
6.	การประชุมกลุ่มครอบครัวและชุมชนสามารถลดปริมาณคดีขึ้นสู่ศาล	3.560	0.994	เห็นด้วยมาก

ตาราง 28 (ต่อ)

ข้อ	ข้อความ	$\bar{X}$	S.D.	ความคิดเห็น
7.	การประชุมกลุ่มครอบครัวและชุมชนสามารถลดงบประมาณค่าใช้จ่ายในการดำเนินคดี	2.886	1.257	เห็นด้วยปานกลาง
8.	ผู้ที่เกี่ยวข้องทุกฝ่ายมี บทบาทสำคัญในการดำเนินกลุ่มประชุมครอบครัวและชุมชนให้ประสบความสำเร็จ	2.488	1.169	เห็นด้วยน้อย
	รวม	3.340	0.970	เห็นด้วยมาก

จากตาราง พบว่าความคิดเห็น โดยภาพรวมของ บุคคล มีความคิดเห็นต่อนโยบายการนำกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ในด้าน ประสิทธิภาพอยู่ในระดับเห็นด้วยปานกลาง เมื่อพิจารณาแยกเป็นรายข้อพบว่า บุคคลมีความเห็นด้วยอยู่ในระดับเห็นมาก 5 ข้อ คือ สามารถบรรเทาความเสียหายทางด้านจิตใจให้แก่ผู้เสียหายได้ การประชุมกลุ่มครอบครัวและชุมชนสามารถแก้ไขฟื้นฟูเด็กและเยาวชนที่กระทำผิดด้วยการทำกิจกรรมอันเป็นสาธารณประโยชน์ได้ดี กว่าการยุติธรรมทางอาญาที่เน้นการลงโทษ การประชุมกลุ่มครอบครัวและชุมชนสามารถลดปริมาณคดีขึ้นสู่ศาลาประชุมกลุ่มครอบครัวและชุมชน เมื่อรับฟังความรู้สึกทั้งสองฝ่ายทำให้แต่ละฝ่ายมีความเห็นอกเห็นใจกัน และการประชุมกลุ่มครอบครัวและชุมชน สามารถชดเชยความเสียหายเป็นตัวเงินให้แก่ผู้เสียหายได้ตามลำดับ ส่วนความเห็นด้วยอยู่ในระดับเห็นน้อย 1 ข้อ คือ ผู้ที่เกี่ยวข้องทุกฝ่ายมี บทบาทสำคัญในการดำเนินกลุ่มประชุมครอบครัวและชุมชนให้ประสบความสำเร็จ

ตาราง 29 การวิเคราะห์ความคิดเห็น ด้านผลกระทบ

ข้อ	ข้อความ	$\bar{X}$	S.D.	ความคิดเห็น
ด้านผลกระทบ				
1.	ชุมชนให้โอกาสเด็กและเยาวชนกระทำ ผิดปรับปรุงตนเองเพื่อเป็นคนดีของ สังคม	3.910	0.668	เห็นด้วยมาก
2.	เงื่อนไข ข้อตกลงที่จัดขึ้นในการประชุม กลุ่มครอบครัวและชุมชน สามารถ บรรเทาความเสียหายเกิดขึ้นกับ ผู้เสียหายได้	3.970	0.849	เห็นด้วยมาก
3.	การประชุมกลุ่มครอบครัวและชุมชน ทำ ให้ฝ่ายเด็กและเยาวชนที่กระทำผิดและ ฝ่ายผู้เสียหายเกิดความปองดองกัน	4.139	0.660	เห็นด้วยมาก
4.	การประชุมกลุ่มครอบครัวและชุมชนทำ ให้สังคมอยู่ร่วมกันด้วยความสมานฉันท์	4.199	0.605	เห็นด้วยมาก
5.	การใช้การประชุมกลุ่ม ครัวและ ชุมชนเป็นวิธีการที่สามารถแสวงหา ผลประโยชน์จากคดีได้	4.169	0.716	เห็นด้วยมาก
6.	การใช้วิธีการประชุมกลุ่มครอบครัวและ ชุมชนเป็นการเปลี่ยนแปลง กฎหมาย เพื่อช่วยเหลือเด็กและเยาวชนกระทำผิด	4.169	0.626	เห็นด้วยมาก
	รวม	4.092	0.684	เห็นด้วยมาก

จากตาราง พบว่าความคิดเห็น โดยภาพรวมของ บุคคล มีความคิดเห็นต่อนโยบายการนำ
กระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ในด้านผลกระทบอยู่ในระดับเห็นด้วยมาก

ตาราง 30 การวิเคราะห์ความคิดเห็น ด้านความยั่งยืน

ข้อ	ข้อความ	$\bar{X}$	S.D.	ความคิดเห็น
ด้านความยั่งยืน				
1	ภายหลังจาก การประชุมกลุ่มครอบครัวและชุมชน แล้ว เด็กและเยาวชนที่กระทำผิดเกิดความสำนึก ผิดชอบชั่วดี	4.259	0.527	เห็นด้วยมากที่สุด
2	เด็กและเยาวชนที่กระทำผิด ผู้เสียหายและ ครอบครัวได้รับการอำนวยความสะดวกยุติธรรมจากการ พิทักษ์สิทธิ์เป็นอย่างดี	3.801	0.992	เห็นด้วยมาก
3	เด็กและเยาวชนที่กระทำผิด ผู้เสียหายจะได้รับการ อำนวยความสะดวกยุติธรรมค่อนข้างมาก	4.458	0.500	เห็นด้วยมากที่สุด
4	การประชุมกลุ่มครอบครัวและชุมชนเป็นการ เสริมสร้างครอบครัวให้เข้มแข็ง	4.235	0.612	เห็นด้วยมากที่สุด
5	การประชุมกลุ่มครอบครัวและชุมชนเป็นวิ ธีการทำ ให้สังคมเกิดความสงบสุข	4.253	0.728	เห็นด้วยมากที่สุด
	รวม	4.201	0.671	เห็นด้วยมาก

จากตาราง พบว่าความคิดเห็น โดยภาพรวมของ บุคคล มีความเห็นต่อนโยบายการนำ กระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ในด้านความยั่งยืน อยู่ในระดับ เห็นด้วยมาก เมื่อพิจารณาแยก เป็นรายข้อพบว่า บุคคลมีความเห็นด้วยอยู่ในระดับเห็นมากที่สุด 4 ข้อ คือ ภายหลังจากการประชุม กลุ่มครอบครัวและชุมชนแล้ว เด็กและเยาวชนที่กระทำผิดเกิดความสำนึก ผิดชอบชั่วดี การประชุม กลุ่มครอบครัวและชุมชนเป็นวิธีการทำให้สังคมเกิดความสงบสุข เด็กและเยาวชนที่กระทำผิด ผู้เสียหายจะได้รับการอำนวยความสะดวกยุติธรรมค่อนข้างมาก และการประชุมกลุ่มครอบครัวและ ชุมชนเป็นการเสริมสร้างครอบครัวให้เข้มแข็ง

ตาราง 31 การวิเคราะห์ความคิดเห็น ด้านการขยายผล

ข้อ	ข้อความ	$\bar{X}$	S.D.	ความคิดเห็น
ด้านการขยายผล				
1.	สถานพินิจจังหวัดมีการประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับระบบการประชุมกลุ่มครอบครัวและชุมชนให้ประชาชนทราบผ่านทางช่องทางสื่อสาร เช่น เว็บไซต์ วิทยุชุมชน โทรทัศน์ แผ่นพับ เป็นต้น	4.253	0.744	เห็นด้วยมากที่สุด
2.	สถานพินิจ จังหวัดไชนโยบายเชิงรุก รมรงค์ให้มีการดำเนินการประชุมกลุ่มและครอบครัวกับเด็กและเยาวชนในหมู่บ้านแก่อสาสมัครผู้นำชุมชน	3.940	0.620	เห็นด้วยมาก
3.	การประชุมกลุ่มครอบครัวและชุมชนควรมีการใช้ในขั้นตอนก่อนเข้าสู่กระบวนการยุติธรรมในชุมชน	2.735	1.285	เห็นด้วยปานกลาง
4.	การประชุมกลุ่มครอบครัวและชุมชนควรมีการใช้ในขั้นตอนก่อนเข้าสู่กระบวนการยุติธรรมในโรงเรียน	2.669	1.390	เห็นด้วยปานกลาง
5.	การประชุมกลุ่มครอบครัวและชุมชนควรมีการใช้ในขั้นตอนก่อนเข้าสู่กระบวนการยุติธรรมก่อนฟ้องคดีในการดำเนินการของพนักงานสอบสวน อัยการ	3.813	0.768	เห็นด้วยมาก

ตาราง 31 (ต่อ)

ข้อ	ข้อความ	$\bar{X}$	S.D.	ความคิดเห็น
6.	การประชุมกลุ่มครอบครัวและชุมชนควรมีการใช้ในขั้นตอนหลังการพิจารณาคดีในการดำเนินการของกรมคุมประพฤติ	4.241	0.625	เห็นด้วยมากที่สุด
7.	สถานพินิจจังหวัดควรมีการเปลี่ยนแปลงสถานที่จัดการประชุมกลุ่มครอบครัวและชุมชนไปที่อื่น เช่น ประชาคมหมู่บ้าน วัด โรงเรียน	4.018	0.545	เห็นด้วยมาก
8.	สถานพินิจ จังหวัดควรจัดให้เจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติมีการดูงานในหน่วยงานที่เกี่ยวข้องด้านการดำเนินงานการประชุมกลุ่มครอบครัวและชุมชนทั้งในและต่างประเทศ	4.030	0.372	เห็นด้วยมาก
	รวม	3.712	0.780	เห็นด้วยมาก

จากตาราง พบว่าความคิดเห็น โดยภาพรวมของ บุคคล มีความคิดเห็นต่อนโยบายการนำกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ในด้านผลกระทบอยู่ในระดับเห็นด้วยมาก เมื่อพิจารณาแยกเป็นรายข้อพบว่า บุคคลมีความเห็นด้วยอยู่ในระดับเห็นมาก ที่สุด 2 ข้อ คือ สถานพินิจจังหวัดมีการประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับระบบการประชุมกลุ่มครอบครัวและชุมชนให้ประชาชนทราบผ่าน ทางช่องทางสื่อสาร เช่น เว็บไซต์ วิทยุชุมชน โทรทัศน์ แผ่นพับ เป็นต้น และการประชุมกลุ่มครอบครัวและชุมชนควรมีการใช้ในขั้นตอนหลังการพิจารณาคดีในการดำเนินการของกรมคุมประพฤติ ตามลำดับ ส่วนในความเห็นด้วยอยู่ในระดับเห็นปานกลาง 2 ข้อ คือ การประชุมกลุ่มครอบครัวและชุมชนควรมีการใช้ในขั้นตอนก่อนเข้าสู่กระบวนการยุติธรรมในชุมชน และการประชุมกลุ่มครอบครัวและชุมชนควรมีการใช้ในขั้นตอนก่อนเข้าสู่กระบวนการยุติธรรมในโรงเรียน

1.3 ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างข้อมูลส่วนบุคคลเกี่ยวกับการประเมินผลนโยบายการนำกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์โดยวิธีการประชุมกลุ่มครอบครัวและชุมชน

การเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยที่มีตัวแปร 2 กลุ่ม เป็นอิสระจากกัน ใช้การทดสอบค่าที (t-test) และเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยที่มีตัวแปรมากกว่า 2 กลุ่ม ใช้การทดสอบความแปรปรวนทางเดียว (One way analysis of variance) หรือการทดสอบค่าเอฟ (F-test) ถ้าพบว่ามี ความแตกต่างกันที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ จะทดสอบความแตกต่างเป็นรายคู่ โดยใช้วิธี LSD

1.3.1 การวิเคราะห์จำแนกตามเพศ

ตาราง 32 การวิเคราะห์ความแตกต่างของความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัย 7 ด้าน จำแนกตามเพศ

ปัจจัย	เพศ	$\bar{X}$	S.D.	t	df	sig
บริบท	เพศชาย	3.286	0.455	-1.714	166	0.088
	เพศหญิง	3.426	0.529			
ปัจจัยนำเข้า	เพศชาย	3.009	0.519	-2.839	166	0.005*
	เพศหญิง	3.281	0.657			
กระบวนการ	เพศชาย	3.847	0.387	-1.247	166	0.214
	เพศหญิง	3.929	0.394			
ประสิทธิผล	เพศชาย	3.312	0.594	-2.796	166	0.006*
	เพศหญิง	3.607	0.681			
ผลกระทบ	เพศชาย	4.104	0.487	.509	166	0.611
	เพศหญิง	4.061	0.509			
ความยั่งยืน	เพศชาย	4.195	0.478	.259	166	0.796
	เพศหญิง	4.216	0.505			
การขยายผล	เพศชาย	3.687	0.434	-1.073	166	0.285
	เพศหญิง	3.773	0.549			

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางพบว่าบุคคล มีเพศแตกต่างกันมีความคิดเห็นต่อ ด้านบริบท ด้านกระบวนการ ด้านผลกระทบ ด้านความยั่งยืน และด้านการขยายผล ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วน ด้านปัจจัยนำเข้า และด้านประสิทธิผล พบว่าแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 จึงทำการทดสอบเป็นรายคู่โดยวิธี LSD ดังแสดงในตาราง 32 – 33

ตาราง 33 การเปรียบเทียบความแตกต่างเป็นรายคู่ของระดับเพศในด้านปัจจัยนำเข้า

รายการ	ค่าเฉลี่ย	เพศชาย	เพศหญิง
		3.312	3.607
เพศชาย	3.312	-	-0.295
เพศหญิง	3.607		-

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางพบว่าบุคคล มีเพศที่ทำให้ความคิดเห็นที่แตกต่างกันในด้าน ปัจจัยนำเข้า อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 คือ เพศหญิงมีความแตกต่างกว่าเพศชาย

ตาราง 34 การเปรียบเทียบความแตกต่างเป็นรายคู่ของเพศในด้านประสิทธิผล

รายการ	ค่าเฉลี่ย	เพศชาย	เพศหญิง
		3.009	3.281
เพศชาย	3.009	-	-0.272
เพศหญิง	3.281		-

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางพบว่าบุคคล มีเพศที่ทำให้ความคิดเห็นที่แตกต่างกันในด้าน ประสิทธิภาพ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 คือ เพศหญิงมีความแตกต่างกว่าเพศชาย

1.3.2 การวิเคราะห์จำแนกตามอายุ

ตาราง 35 การวิเคราะห์ความแตกต่างของความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัย 7 ด้าน จำแนกตามอายุ

แหล่งความแปรปรวน	df	SS	MS	F	sig
ด้านบริบท					
ระหว่างกลุ่ม	28	2.556	1.278	5.861	.003*
ภายในกลุ่ม	138	35.538	0.218		
รวม	166	38.093			
ด้านปัจจัยนำเข้า					
ระหว่างกลุ่ม	28	2.019	1.009	3.131	0.046*
ภายในกลุ่ม	138	52.546	0.322		
รวม	166	54.564			
ด้านกระบวนการ					
ระหว่างกลุ่ม	28	0.825	0.413	2.773	0.065
ภายในกลุ่ม	138	24.252	0.149		
รวม	166	25.077			
ด้านประสิทธิผล					
ระหว่างกลุ่ม	28	5.744	2.872	7.749	0.001*
ภายในกลุ่ม	138	60.410	0.371		
รวม	166	66.154			
ด้านผลกระทบ					
ระหว่างกลุ่ม	28	0.718	0.359	1.491	0.228
ภายในกลุ่ม	138	39.257	0.241		
รวม	166	39.975			
ด้านความยั่งยืน					
ระหว่างกลุ่ม	28	0.481	0.240	1.023	0.362
ภายในกลุ่ม	138	38.279	0.235		
รวม	166	38.760			

ตาราง 35 (ต่อ)

แหล่งความแปรปรวน	df	SS	MS	F	sig
ด้านการขยายผล					
ระหว่างกลุ่ม	28	1.704	0.852	3.978	0.021*
ภายในกลุ่ม	138	34.905	0.214		
รวม	166	36.608			

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางพบว่าบุคคล มีอายุแตกต่างกันมีความคิดเห็นต่อ ด้านกระบวนการ ด้านผลกระทบ และด้านความยั่งยืน ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนด้านบริบท ด้านปัจจัยนำเข้า ด้านประสิทธิผล และด้านการขยายผล พบว่าแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 จึงทำการทดสอบเป็นรายคู่โดยวิธี LSD ดังแสดงในตาราง 36 - 39

ตาราง 36 การเปรียบเทียบความแตกต่างเป็นรายคู่ของอายุในด้านบริบท

รายการ	ค่าเฉลี่ย	อายุต่ำกว่า 20 ปี	อายุ 30 – 50 ปี	อายุ 50 ปีขึ้นไป
		3.248	3.560	3.327
อายุต่ำกว่า 20 ปี	3.248	-	-0.312	-0.079
อายุ 30 – 50 ปี	3.560		-	0.233*
อายุ 50 ปีขึ้นไป	3.327			-

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางพบว่าบุคคลของช่วงชั้นอายุ ที่ทำให้ความคิดเห็นที่แตกต่างกันในด้านบริบทอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 คือ อายุ 50 ปีขึ้นไปกับอายุ 30 – 50 ปี

ตาราง 37 การเปรียบเทียบความแตกต่างเป็นรายคู่ของอายุในด้านปัจจัยนำเข้า

รายการ	ค่าเฉลี่ย	อายุต่ำกว่า 20 ปี	อายุ 30 – 50 ปี	อายุ 50 ปีขึ้นไป
		3.018	3.295	3.068
อายุต่ำกว่า 20 ปี	3.018	-	-0.277	-0.045
อายุ 30 – 50 ปี	3.295		-	0.277*
อายุ 50 ปีขึ้นไป	3.068			-

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางพบว่าบุคคลของช่วงชั้นอายุ ที่ทำให้ความคิดเห็นที่แตกต่างกันในด้านปัจจัยนำเข้า อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 คือ อายุ 50 ปีขึ้นไป กับ อายุ 30 – 50 ปี

ตาราง 38 การเปรียบเทียบความแตกต่างเป็นรายคู่ของอายุในด้านประสิทธิผล

รายการ	ค่าเฉลี่ย	อายุต่ำกว่า 20 ปี	อายุ 30 – 50 ปี	อายุ 50 ปีขึ้นไป
		3.258	3.722	3.450
อายุต่ำกว่า 20 ปี	3.258	-	-0.464	-0.192
อายุ 30 – 50 ปี	3.722		-	0.272*
อายุ 50 ปีขึ้นไป	3.450			-

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางพบว่าบุคคลของช่วงชั้นอายุที่ทำให้ความคิดเห็นที่แตกต่างกันในด้าน ประสิทธิภาพ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 คือ อายุ 50 ปีขึ้นไปกับอายุ 30 – 50 ปี

ตาราง 39 การเปรียบเทียบความแตกต่างเป็นรายคู่ของอายุในด้านการขยายผล

รายการ	ค่าเฉลี่ย	อายุต่ำกว่า 20 ปี	อายุ 30 – 50 ปี	อายุ 50 ปีขึ้นไป
		3.625	3.840	3.818
อายุต่ำกว่า 20 ปี	3.625	-	-0.215	-0.193
อายุ 30 – 50 ปี	3.840		-	0.022*
อายุ 50 ปีขึ้นไป	3.818			-

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางพบว่าบุคคลของช่วงชั้นอายุที่ทำให้ความคิดเห็นที่แตกต่างกันในด้านการขยายผลอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 คือ อายุ 50 ปีขึ้นไปกับอายุ 30 – 50 ปี ไม่แตกต่างกัน

1.3.3 การวิเคราะห์จำแนกตามระดับการศึกษา

ตาราง 40 การวิเคราะห์ความแตกต่างของความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัย 7 ด้าน จำแนกตามระดับการศึกษา

แหล่งความแปรปรวน	df	SS	MS	F	sig
ด้านบริบท					
ระหว่างกลุ่ม	3	1.707	0.569	2.533	0.059
ภายในกลุ่ม	163	36.387	0.225		
รวม	166	38.093			
ด้านปัจจัยนำเข้า					
ระหว่างกลุ่ม	3	3.479	1.160	3.678	0.013*
ภายในกลุ่ม	163	51.085	0.315		
รวม	166	54.564			
ด้านกระบวนการ					
ระหว่างกลุ่ม	3	0.386	0.129	0.844	0.472
ภายในกลุ่ม	163	24.691	0.152		
รวม	166	25.072			

ตาราง 40 (ต่อ)

แหล่งความแปรปรวน	df	SS	MS	F	sig
ด้านประสิทธิผล					
ระหว่างกลุ่ม	3	4.353	1.451	3.803	0.011*
ภายในกลุ่ม	163	61.801	0.381		
รวม	166	66.154			
ด้านผลกระทบ					
ระหว่างกลุ่ม	3	0.407	0.136	0.556	0.645
ภายในกลุ่ม	163	39.568	0.244		
รวม	166	39.975			
ด้านความยั่งยืน					
ระหว่างกลุ่ม	3	0.213	0.071	0.299	0.826
ภายในกลุ่ม	163	38.546	0.238		
รวม	166	38.760			
ด้านการขยายผล					
ระหว่างกลุ่ม	3	2.372	0.791	3.714	0.012*
ภายในกลุ่ม	163	34.236	0.211		
รวม	166	36.606			

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางพบ ว่าบุคคล มีระดับการศึกษาแตกต่างกันมีความคิดเห็นต่อ ด้านบริบท ด้านกระบวนการ ด้านผลกระทบ และด้านความยั่งยืน ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วน ด้านปัจจัยนำเข้า ด้านประสิทธิผล และด้านการขยายผล พบว่าแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 จึงทำการทดสอบเป็นรายคู่โดยวิธี LSD ดังแสดงในตาราง 40 – 42

ตาราง 41 การเปรียบเทียบความแตกต่างเป็นรายคู่ของระดับการศึกษาในด้านปัจจัยนำเข้า

รายการ	ค่าเฉลี่ย	ประถมศึกษา	มัธยมศึกษา		ปริญญาตรี
			ตอนต้น	ตอนปลาย	
		3.064	3.008	3.139	3.508
ประถมศึกษา	3.064	-	0.056*	-0.131	-0.444
มัธยมศึกษาตอนต้น	3.008		-	-0.075	-0.369
มัธยมศึกษาตอนปลาย	3.139			-	-0.294
ปริญญาตรี	3.508				-

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางพบว่าบุคคลมีระดับการศึกษาที่ทำให้ความคิดเห็นที่แตกต่างกันในด้านปัจจัยนำเข้าอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 คือ การศึกษาระดับมัธยมตอนต้น กับระดับประถมศึกษา

ตาราง 42 การเปรียบเทียบความแตกต่างเป็นรายคู่ของระดับการศึกษาในด้านประสิทธิผล

รายการ	ค่าเฉลี่ย	ประถมศึกษา	มัธยมศึกษา		ปริญญาตรี
			ตอนต้น	ตอนปลาย	
		3.477	3.289	3.412	3.836
ประถมศึกษา	3.477	-	0.188*	0.065*	-0.359
มัธยมศึกษาตอนต้น	3.289		-	-0.123	-0.424
มัธยมศึกษาตอนปลาย	3.412			-	-0.301
ปริญญาตรี	3.836				-

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางพบว่า บุคคล มีระดับการศึกษา ที่ทำให้ความคิดเห็นที่แตกต่างกันในด้านประสิทธิผล อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 คือ การศึกษาระดับ มัธยมศึกษาตอนปลาย กับระดับประถมศึกษาและการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้น กับ ระดับประถมศึกษา

ตาราง 43 การเปรียบเทียบความแตกต่างเป็นรายคู่ของระดับการศึกษาในด้านการขยายผล

รายการ	ค่าเฉลี่ย	ประถมศึกษา	มัธยมศึกษา ตอนต้น	มัธยมศึกษา ตอนปลาย	ปริญญาตรี
		3.629	3.681	3.708	4.070
ประถมศึกษา	3.629	-	-0.027	-3.079*	-0.441
มัธยมศึกษาตอนต้น	3.681		-	-0.027	-0.362
มัธยมศึกษาตอนปลาย	3.708			-	0.441*
ปริญญาตรี	4.070				-

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางพบว่า บุคคล มีระดับการศึกษา ที่ทำให้ความคิดเห็นที่แตกต่างกันในด้าน การขยายผล อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.05 คือ ระดับมัธยมศึกษาตอนปลายกับ ระดับประถมศึกษา และการศึกษาระดับปริญญาตรี กับ ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย

1.3.4 การวิเคราะห์จำแนกตามอาชีพ

ตาราง 44 การวิเคราะห์ความแตกต่างของความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัย 7 ด้าน จำแนกตามอาชีพ

แหล่งความแปรปรวน	df	SS	MS	F	sig
ด้านบริบท					
ระหว่างกลุ่ม	5	1.594	0.531	2.358	0.074
ภายในกลุ่ม	161	36.500	0.225		
รวม	166	38.093			
ด้านปัจจัยนำเข้า					
ระหว่างกลุ่ม	5	1.619	0.540	1.652	0.180
ภายในกลุ่ม	161	52.945	0.327		
รวม	166	54.564			
ด้านกระบวนการ					
ระหว่างกลุ่ม	5	0.324	0.108	0.707	0.549
ภายในกลุ่ม	161	24.753	0.153		
รวม	166	25.077			

ตาราง 44 (ต่อ)

แหล่งความแปรปรวน	df	SS	MS	F	sig
ด้านประสิทธิผล					
ระหว่างกลุ่ม	5	1.906	0.635	1.602	0.191
ภายในกลุ่ม	161	64.248	0.397		
รวม	166	66.154			
ด้านผลกระทบ					
ระหว่างกลุ่ม	5	0.920	0.307	1.272	0.286
ภายในกลุ่ม	161	39.056	0.241		
รวม	166	39.975			
ด้านความยั่งยืน					
ระหว่างกลุ่ม	5	0.768	0.256	1.091	0.354
ภายในกลุ่ม	161	37.992	0.235		
รวม	166	38.760			
ด้านการขยายผล					
ระหว่างกลุ่ม	5	0.880	0.293	1.330	0.267
ภายในกลุ่ม	161	35.729	0.221		
รวม	166	36.608			

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางพบว่าบุคคล มีอาชีพแตกต่างกัน มีความคิดเห็นต่อด้านบริบท ด้านปัจจัยนำเข้า ด้านกระบวนการ ด้านประสิทธิผล ด้านผลกระทบ ด้านความยั่งยืน และด้านขยายผล ไม่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

1.3.4 การวิเคราะห์จำแนกตามความเข้าใจกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์

ตาราง 45 การวิเคราะห์ความแตกต่างของความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัย 7 ด้าน จำแนกตามความเข้าใจกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์

แหล่งความแปรปรวน	df	SS	MS	F	sig
ด้านบริบท					
ระหว่างกลุ่ม	5	0.321	0.107	0.458	0.712
ภายในกลุ่ม	161	37.773	0.233		
รวม	166	38.093			
ด้านปัจจัยนำเข้า					
ระหว่างกลุ่ม	5	1.332	0.444	1.351	0.260
ภายในกลุ่ม	161	53.232	0.329		
รวม	166	54.564			
ด้านกระบวนการ					
ระหว่างกลุ่ม	5	0.399	0.133	0.874	0.456
ภายในกลุ่ม	161	24.678	0.152		
รวม	166	25.077			
ด้านประสิทธิผล					
ระหว่างกลุ่ม	5	2.740	0.913	2.334	0.076
ภายในกลุ่ม	161	63.413	0.391		
รวม	166	66.154			
ด้านผลกระทบ					
ระหว่างกลุ่ม	5	0.346	0.115	0.472	0.702
ภายในกลุ่ม	161	39.629	0.245		
รวม	166	39.975			
ด้านความยั่งยืน					
ระหว่างกลุ่ม	5	0.359	0.120	0.505	0.679
ภายในกลุ่ม	161	38.400	0.237		
รวม	166	38.760			

ตาราง 45 (ต่อ)

แหล่งความแปรปรวน	df	SS	MS	F	sig
ด้านการขยายผล					
ระหว่างกลุ่ม	5	0.526	0.175	0.787	0.503
ภายในกลุ่ม	161	36.082	0.223		
รวม	166	36.608			

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางพบว่าบุคคล มีความเข้าใจกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ แตกต่างกัน มีความคิดเห็นต่อด้านบริบท ด้านปัจจัยนำเข้า ด้านกระบวนการ ด้านประสิทธิผล ด้านผลกระทบ ด้านความยั่งยืน และด้านขยายผล ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

1.3.5 การวิเคราะห์จำแนกตามการรับรู้เกี่ยวกับกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์

ตาราง 46 การวิเคราะห์ความแตกต่างของความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัย 7 ด้าน จำแนกตามการรับรู้เกี่ยวกับกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์

ปัจจัย	เพศ	$\bar{X}$	S.D.	t	df	sig
บริบท	ไม่ทราบ	3.290	0.407	-0.312	166	0.756
	ทราบ	3.331	0.488			
ปัจจัยนำเข้า	ไม่ทราบ	3.008	0.434	-0.567	166	0.571
	ทราบ	3.097	0.588			
กระบวนการ	ไม่ทราบ	3.861	0.313	-0.111	166	0.912
	ทราบ	3.872	0.398			
ประสิทธิผล	ไม่ทราบ	3.333	0.452	-0.421	166	0.675
	ทราบ	3.406	0.649			
ผลกระทบ	ไม่ทราบ	3.956	0.452	-1.211	166	0.264
	ทราบ	4.105	0.495			
ความยั่งยืน	ไม่ทราบ	4.240	0.401	0.324	166	0.746
	ทราบ	4.197	0.493			
การขยายผล	ไม่ทราบ	3.650	0.373	-0.536	166	0.592
	ทราบ	3.719	0.480			

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางพบว่า บุคคล มีการรับรู้เรื่องเกี่ยวกับกระบวนการ ยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ที่แตกต่างกัน มีความคิดเห็นต่อด้านบริบท ด้านปัจจัยนำเข้า ด้านกระบวนการ ด้านประสิทธิผล ด้านผลกระทบ ด้านความยั่งยืน และด้านขยายผล ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

1.3.6 การวิเคราะห์จำแนกตามช่องทางการประชาสัมพันธ์

ตาราง 47 การวิเคราะห์ความแตกต่างของความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัย 7 ด้าน จำแนกตามช่องทางการประชาสัมพันธ์

แหล่งความแปรปรวน	df	SS	MS	F	sig
ด้านบริบท					
ระหว่างกลุ่ม	3	3.842	0.549	2.531	0.067
ภายในกลุ่ม	163	34.252	0.217		
รวม	166	38.093			
ด้านปัจจัยนำเข้า					
ระหว่างกลุ่ม	3	4.431	0.633	1.995	0.059
ภายในกลุ่ม	163	50.133	0.317		
รวม	166	54.564			
ด้านกระบวนการ					
ระหว่างกลุ่ม	3	1.212	0.173	1.146	0.337
ภายในกลุ่ม	163	23.865	0.151		
รวม	166	25.077			
ด้านประสิทธิผล					
ระหว่างกลุ่ม	3	4.798	0.685	1.765	0.098
ภายในกลุ่ม	163	61.355	0.388		
รวม	166	66.154			
ด้านผลกระทบ					
ระหว่างกลุ่ม	3	2.616	0.374	1.581	0.145
ภายในกลุ่ม	163	37.359	0.236		
รวม	166	39.975			
ด้านความยั่งยืน					
ระหว่างกลุ่ม	3	1.025	0.146	0.613	0.744
ภายในกลุ่ม	163	37.735	0.239		
รวม	166	38.760			

ตาราง 47 (ต่อ)

แหล่งความแปรปรวน	df	SS	MS	F	sig
ด้านการขยายผล					
ระหว่างกลุ่ม	3	3.167	0.452	2.137	0.143
ภายในกลุ่ม	163	33.442	0.212		
รวม	166	36.608			

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางพบว่าบุคคล มีช่องทางการประชาสัมพันธ์ แตกต่างกัน มีความคิดเห็นต่อ ด้านบริบท ด้านปัจจัยนำเข้า ด้านกระบวนการ ด้านประสิทธิผล ด้านผลกระทบ ด้านความยั่งยืน และ ด้านขยายผล ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

1.3.7 การวิเคราะห์จำแนกตามโอกาสที่ได้มีส่วนร่วม

ตาราง 48 การวิเคราะห์ความแตกต่างของความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัย 7 ด้าน จำแนกตามโอกาสที่ได้มีส่วนร่วม

แหล่งความแปรปรวน	df	SS	MS	F	sig
ด้านบริบท					
ระหว่างกลุ่ม	3	1.284	0.642	2.843	0.061
ภายในกลุ่ม	163	36.809	0.226		
รวม	166	38.093			
ด้านปัจจัยนำเข้า					
ระหว่างกลุ่ม	3	1.425	0.713	2.186	0.116
ภายในกลุ่ม	163	33.139	0.326		
รวม	166	54.564			
ด้านกระบวนการ					
ระหว่างกลุ่ม	3	0.145	0.073	0.475	0.623
ภายในกลุ่ม	163	24.932	0.153		
รวม	166	25.077			

ตาราง 48 (ต่อ)

แหล่งความแปรปรวน	df	SS	MS	F	sig
ด้านประสิทธิผล					
ระหว่างกลุ่ม	3	2.757	1.378	3.544	0.031*
ภายในกลุ่ม	163	63.397	0.389		
รวม	166	66.154			
ด้านผลกระทบ					
ระหว่างกลุ่ม	3	0.353	0.176	0.725	0.486
ภายในกลุ่ม	163	39.623	0.243		
รวม	166	39.975			
ด้านความยั่งยืน					
ระหว่างกลุ่ม	3	0.273	0.136	0.578	0.562
ภายในกลุ่ม	163	38.487	0.236		
รวม	166	38.760			
ด้านการขยายผล					
ระหว่างกลุ่ม	3	0.636	0.318	1.442	0.239
ภายในกลุ่ม	163	35.972	0.221		
รวม	166	36.608			

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางพบว่า บุคคลมีโอกาสดำเนินการได้มีส่วนร่วมแตกต่างกันมีความคิดเห็นต่อ ด้านบริบท ด้านปัจจัยนำเข้า ด้านกระบวนการ ด้านผลกระทบ ด้านความยั่งยืน และด้านขยายผล ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วน ด้านประสิทธิผล พบว่าแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 จึงทำการทดสอบเป็นรายคู่โดยวิธี LSD ดังแสดงในตาราง 48

ตาราง 49 การเปรียบเทียบความแตกต่างเป็นรายคู่ของโอกาสที่ได้มามีส่วนร่วมในด้านประสิทธิผล

รายการ	ค่าเฉลี่ย	มากที่สุด	มาก	พอใช้
		3.209	3.457	3.577
มากที่สุด	3.209	-	-0.248	0.368*
มาก	3.457		-	-0.12
พอใช้	3.577			-

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางพบว่า บุคคลที่มีโอกาสได้มามีส่วนร่วม ทำให้ความคิดเห็นที่แตกต่างกันในด้านประสิทธิผล อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 คือ พอใช้ กับ มากที่สุด

1.3.8 การวิเคราะห์จำแนกตามบทบาทที่ได้เข้ามามีส่วนร่วม

ตาราง 50 การวิเคราะห์ความแตกต่างของความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัย 7 ด้าน จำแนกตามบทบาทที่ได้เข้ามามีส่วนร่วม

แหล่งความแปรปรวน	df	SS	MS	F	sig
ด้านบริบท					
ระหว่างกลุ่ม	3	1.260	0.420	1.847	0.141
ภายในกลุ่ม	163	36.834	0.227		
รวม	166	38.093			
ด้านปัจจัยนำเข้า					
ระหว่างกลุ่ม	3	4.307	1.436	4.628	0.004*
ภายในกลุ่ม	163	50.257	0.310		
รวม	166	54.564			
ด้านกระบวนการ					
ระหว่างกลุ่ม	3	0.014	0.005	0.029	0.993
ภายในกลุ่ม	163	25.063	0.155		
รวม	166	25.077			

ตาราง 50 (ต่อ)

แหล่งความแปรปรวน	df	SS	MS	F	sig
ด้านประสิทธิผล					
ระหว่างกลุ่ม	3	3.190	1.063	2.736	0.045*
ภายในกลุ่ม	163	62.964	0.389		
รวม	166	66.154			
ด้านผลกระทบ					
ระหว่างกลุ่ม	3	0.218	0.073	0.296	0.828
ภายในกลุ่ม	163	39.750	0.245		
รวม	166	39.975			
ด้านความยั่งยืน					
ระหว่างกลุ่ม	3	0.518	0.173	0.731	0.535
ภายในกลุ่ม	163	38.242	0.236		
รวม	166	38.760			
ด้านการขยายผล					
ระหว่างกลุ่ม	3	1.162	0.387	1.770	0.155
ภายในกลุ่ม	163	35.446	0.219		
รวม	166	36.608			

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางพบว่าเมื่อพิจารณาบทบาทที่ได้เข้ามามีส่วนร่วมบุคคลมีความคิดเห็นแตกต่างกัน มีความคิดเห็นต่อ ด้านบริบท ด้านกระบวนการ ด้านผลกระทบ ด้านความยั่งยืน และด้านขยายผล ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนด้านปัจจัยนำเข้า และ ด้านประสิทธิผล พบว่าแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 จึงทำการทดสอบเป็นรายคู่โดยวิธี LSD ดังแสดงในตาราง 50 – 51

ตาราง 51 การเปรียบเทียบความแตกต่างเป็นรายคู่ของบทบาทที่ได้เข้ามามีส่วนร่วมในด้านปัจจัยนำเข้า

รายการ	ค่าเฉลี่ย	ผู้นำชุมชน	คณะกรรมการ สงเคราะห์ฯ	ผู้กระทำผิด	ผู้เสียหาย
		3.233	3.484	2.959	3.047
ผู้นำชุมชน	3.233	-	-0.251	0.274*	0.186*
คณะกรรมการสงเคราะห์ เด็กและเยาวชน	3.484		-	0.525*	-0.088
ผู้กระทำผิด	2.959			-	0.437*
ผู้เสียหาย	3.047				-

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางพบว่า บทบาทของบุคคลที่ทำให้ความคิดเห็นที่แตกต่างกันในด้าน ปัจจัยนำเข้า อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 คือ

1. ผู้ที่มีส่วนร่วมเกี่ยวข้องกับผู้กระทำผิด กับ ผู้นำชุมชน
2. ผู้ที่มีส่วนร่วมเกี่ยวข้องกับผู้กระทำผิด กับคณะกรรมการสงเคราะห์เด็กและเยาวชน
3. ผู้ที่มีส่วนร่วมเกี่ยวข้องกับผู้เสียหาย กับ ผู้นำชุมชน
4. ผู้ที่มีส่วนร่วมเกี่ยวข้องกับผู้เสียหาย กับ ผู้ที่มีส่วนร่วมเกี่ยวข้องกับผู้กระทำผิด

ตาราง 52 การเปรียบเทียบความแตกต่างเป็นรายคู่ของบทบาทที่ได้เข้ามามีส่วนร่วมใน
ด้านประสิทธิผล

รายการ	ค่าเฉลี่ย	ผู้นำชุมชน	คณะกรรมการ สงเคราะห์ฯ	ผู้กระทำผิด	ผู้เสียหาย
		3.558	3.695	3.275	3.371
ผู้นำชุมชน	3.558	-	-0.137	0.283*	0.187*
คณะกรรมการสงเคราะห์ เด็กและเยาวชน	3.695		-	0.420*	-0.096
ผู้กระทำผิด	3.275			-	-0.324
ผู้เสียหาย	3.371				-

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางพบว่า บทบาทของบุคคลที่ทำให้ความคิดเห็นที่แตกต่างกันในด้าน ประสิทธิภาพ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 คือ

1. ผู้ที่มีส่วนร่วมเกี่ยวข้องกับผู้กระทำผิด กับ ผู้นำชุมชน
2. ผู้ที่มีส่วนร่วมเกี่ยวข้องกับผู้กระทำผิด กับ คณะกรรมการสงเคราะห์เด็กและเยาวชน
3. ผู้ที่มีส่วนร่วมเกี่ยวข้องกับผู้เสียหาย กับ ผู้นำชุมชน

ส่วนที่ 3 การวิเคราะห์ความแตกต่างระหว่างเจ้าหน้าที่สถานพินิจและที่ปรึกษากฎหมาย และตัวแทนชุมชนหรือกรรมการสงเคราะห์ ผู้ปกครอง ผู้กระทำผิดและผู้เสียหาย

ตาราง 53 การวิเคราะห์ความแตกต่างของความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัย 7 ด้าน จำแนกตามกลุ่ม

ปัจจัย	กลุ่ม	$\bar{X}$	S.D.	t	df	sig
บริบท	เจ้าหน้าที่สถานพินิจ	3.365	1.218	3.385	34	.000*
	ตัวแทนชุมชน	3.327	1.231		166	
ปัจจัยนำเข้า	เจ้าหน้าที่สถานพินิจ	3.101	0.948	2.906	34	.000*
	ตัวแทนชุมชน	3.088	1.076		166	
กระบวนการ	เจ้าหน้าที่สถานพินิจ	3.664	0.929	2.930	34	.000*
	ตัวแทนชุมชน	3.871	0.829		166	
ประสิทธิภาพ	เจ้าหน้าที่สถานพินิจ	3.664	0.929	2.930	34	.000*
	ตัวแทนชุมชน	3.871	0.829		166	
ผลกระทบ	เจ้าหน้าที่สถานพินิจ	3.563	0.880	3.801	34	.000*
	ตัวแทนชุมชน	4.092	0.684		166	
ความยั่งยืน	เจ้าหน้าที่สถานพินิจ	3.970	0.537	2.845	34	.067
	ตัวแทนชุมชน	3.664	0.929		166	
การขยายผล	เจ้าหน้าที่สถานพินิจ	3.812	0.824	2.055	34	.009*
	ตัวแทนชุมชน	3.712	0.780		166	

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางการวิเคราะห์ความแตกต่างระหว่างกลุ่มตัวอย่างความคิดเห็น ระหว่างเจ้าหน้าที่สถานพินิจและที่ปรึกษากฎหมาย และตัวแทนชุมชนหรือกรรมการสงเคราะห์ ผู้ปกครอง ผู้กระทำผิด และผู้เสียหาย มีความคิดเห็นไม่แตกต่างกันทั้ง ด้านความยั่งยืน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วน ด้านบริบท ด้านปัจจัยนำเข้า ด้านกระบวนการ ด้านประสิทธิผล ด้านผลกระทบ และด้านขยายผล พบว่าแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ส่วนที่ 4 ข้อเสนอคิดเห็นและข้อเสนอแนะต่อการประเมินผลนโยบายการนำกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์โดยใช้วิธีการประชุมกลุ่มครอบครัวและชุมชน

1. ปัญหาและอุปสรรคจากการเข้าร่วมการใช้กระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ฯ
  - ผู้กระทำผิดและผู้เสียหายไม่กล้าแสดงความคิดเห็นเท่าที่ควรเพราะมีเจ้าหน้าที่ของรัฐอยู่ในที่ประชุม
  - พนักงานสอบสวนไม่ค่อยเข้ามามีส่วนร่วมในการเข้าร่วมประชุม
  - เด็กและเยาวชนยังขาดความสำนึกในการกระทำผิด ไม่ได้เกิดจากความรู้สึกโดยแท้จริง ซึ่งในทางปฏิบัติส่วนใหญ่จะเกิดจากเจ้าหน้าที่ชี้แนะเพื่อให้เสร็จตามกระบวนการ
  - กฎหมายยังขาดความชัดเจนในแนวทางปฏิบัติ ส่วนเจ้าหน้าที่ยังไม่สามารถปฏิบัติตามแนวทางอย่างครบถ้วนสมบูรณ์
  - ปัญหาระยะทางในการเดินทางมาเข้าร่วมประชุมค่อนข้างห่างไกล
  - การประชุมกลุ่มครอบครัวและชุมชนในทางปฏิบัติมีการประชุมเพียงครั้งเดียว ทำให้การพิจารณาจำกัดด้วยเวลาซึ่งทำให้อาจเกิดความไม่รอบคอบ
  - เนื่องจากมีเด็กหรือเยาวชนบางรายที่กำลังศึกษาอยู่ หรือบางรายทำงานจะต้องสูญเสียเวลามาเข้าร่วมประชุมกลุ่มครอบครัว ทำให้ขาดเรียนหรือขาดงาน
  - การประชุมควรใช้ในกรณีคดีที่เกี่ยวข้องกับเรื่องความประมาทหรือความผิดเล็กน้อยหรืออาจพิจารณาเป็นคดีไปว่าเด็กและเยาวชนมีความเหมาะสมที่จะเข้าสู่กระบวนการประชุม
2. ข้อเสนอแนะต่อแนวทางการพัฒนาการดำเนิน กระบวนยุติธรรมเชิงสมานฉันท์โดยวิธีประชุมกลุ่มครอบครัวและชุมชนมาใช้ในสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน
  - ควรแจ้งข้อมูลในการประชุมกลุ่มครอบครัวและชุมชนในแต่ละครั้ง แก่ผู้ที่เข้าร่วมการประชุมกลุ่มครอบครัวและชุมชน เช่น อัยการ พนักงานสอบสวน นักสังคมสงเคราะห์ นักจิตวิทยา พนักงานคุมประพฤติ ตัวแทนจากชุมชน ผู้เสียหาย ผู้กระทำผิด ผู้ปกครองผู้เสียหาย และผู้ปกครองผู้กระทำผิด ให้ทราบล่วงหน้าเพื่อให้ผู้เข้าร่วมประชุมกลุ่มครอบครัวและชุมชน ให้ดำเนินการประชุมกลุ่มครอบครัวและชุมชนเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ

- ควรมีการปรับปรุงแบบการประชุมกลุ่มครอบครัวและชุมชน ให้มีจำนวนผู้เข้าร่วมการจัดประชุมกลุ่มมีความเหมาะสมกับกระบวนการยุติธรรม และผู้เข้าร่วมการประชุมทุกฝ่ายในด้านการจัดสรรเวลาในการประชุมกลุ่มครอบครัวและชุมชน และการนัดหมายในการเข้าร่วมประชุมครอบครัวและชุมชน
- ควรประชาสัมพันธ์ และแจ้งให้ทราบถึงรูปแบบและผลที่ได้รับจากการดำเนินการประชุมกลุ่มครอบครัวและชุมชน แก่ผู้เสียหายและครอบครัวผู้เสียหาย ผู้กระทำผิดและครอบครัวผู้กระทำผิด ตัวแทนจากชุมชน ก่อนการดำเนินการประชุมกลุ่มครอบครัวและชุมชน เพื่อให้การดำเนินการประชุมกลุ่มครอบครัวและชุมชนเกิดการมีส่วนร่วมอย่างแท้จริง
- ควรมีการอบรมบุคลากรจากหลายวิชาชีพที่มีส่วนร่วมในการประชุมกลุ่มครอบครัวและชุมชน ให้เกิดการเข้าใจในการประชุมกลุ่มครอบครัวและชุมชน เพื่อเพิ่มจำนวน บุคลากรในการปฏิบัติงานการประชุมกลุ่มครอบครัวและชุมชนมากขึ้น
- ควรเปิดโอกาสให้ ผู้เสียหายสามารถเลือกสถานที่ในการดำเนินการประชุมกลุ่มครอบครัวและชุมชน เพื่อให้เกิดการคุ้มครองผู้เสียหายมากที่สุด และเป็นไปอย่างถูกต้องและเป็นธรรม และควรมีแนวทางในการให้การให้ผู้เข้าร่วมการประชุมกลุ่มครอบครัวและชุมชนมีส่วนร่วมมากที่สุด
- จากเด็กหรือเยาวชนบางรายที่กำลังศึกษาอยู่ หรือบางรายทำงานจะต้องสูญเสียเวลาในการทำเข้าร่วมประชุมกลุ่มครอบครัว ทำให้ขาดเรียน หรือขาดงาน
- ควรกระตุ้นให้ผู้เสียหายเข้าร่วมในการประชุมกลุ่มครอบครัว โดยพนักงานคุมประพฤติหรือผู้เกี่ยวข้องควรจะได้มีการพูดคุยกับผู้เสียหายหรือครอบครัวก่อน เพื่อสอบถามความเห็นตลอดจนอธิบายถึงผลดีที่จะเกิดขึ้น และผลลัพธ์ที่จะออกมาในการประชุมกลุ่มครอบครัว
- จัดให้มีอาสาสมัครคุมประพฤติเด็กและเยาวชนตามชุมชนต่างๆ เช่น ผู้นำชุมชน ครู อาจารย์หรือผู้ที่เป็นที่ยอมรับในชุมชน เพื่อเป็นหูเป็นตาในการสอดส่องพฤติกรรมของเด็กและเยาวชนแทนสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน ในกรณีที่ไม่ได้มีเจ้าหน้าที่เพียงพอ
- ปัญหาแบบฟอร์มรายงานเสนอความคิดเห็นเกี่ยวกับเด็กหรือเยาวชน โดยตรงต่อพนักงานอัยการที่แจ้งต่อพนักงานสอบสวนระบุวันกำหนดส่งรายงาน หากเมื่อเด็กหรือดเยาวชนไม่ปฏิบัติตามเงื่อนไขเวลาทำให้การส่งเอกสารต่อพนักงานสอบสวนช้าออกไป
- มีเด็กและเยาวชนบางคนไม่ได้ปฏิบัติตามเงื่อนไขที่ได้ตกลงในที่ประชุม อีกทั้งถ้าผู้ปกครองไม่ใส่ใจต่อการบำเพ็ญประโยชน์ของเด็กและเยาวชน มักก่อให้เกิดปัญหาตามมาโดยเฉพาะเรื่องการเสนอรายงานข้อเท็จจริงต่อพนักงานอัยการไม่ทันหรือไม่สมบูรณ์เนื่องจากมีเวลาจำกัด
- การประชุมกลุ่มครอบครัวค่อนข้างมีเวลาจำกัดทำให้ไม่สามารถใช้เวลาในการซักถามเรื่องสิ่งแวดล้อม อุปนิสัยความประพฤติของเด็กหรือเยาวชนได้ละเอียดเท่าที่ควร
- บุคคลที่สำคัญอย่างยิ่งในการหันเหคดีเด็กและเยาวชนออกจาก กระบวนการดำเนินคดีอาญาตามปกติ กล่าวคือทุกคนต้องร่วมมือกัน และประสานงานกัน
- การสร้างความเข้าใจให้กับทุก ๆ ฝ่าย ให้เห็นถึงความสำคัญในมาตรการนี้ เพราะถ้าทุกฝ่ายเห็นความสำคัญก็จะพยายามมีส่วนร่วมและตั้งใจปฏิบัติให้บรรลุตามเป้าหมาย

บทที่ 5

สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การศึกษาเรื่อง การประเมินผลนโยบายการนำกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์โดยวิธีการประชุมกลุ่มและครอบครัวและชุมชน : ศึกษากรณีสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน เขต 2 โดยสรุปผลการวิจัยได้ดังนี้

สรุปผลการวิเคราะห์ข้อมูล

1. ข้อมูลส่วนบุคคล

1.1 ข้อมูลส่วนบุคคล ของเจ้าหน้าที่สถานพินิจและที่ปรึกษากฎหมาย 34 คน พบว่า ส่วนใหญ่เป็นเพศชาย มีอายุโดยเฉลี่ยเท่ากับ 38.2 ปี มีช่วงอายุระหว่าง 36 -45 ปี รองลงมาเป็นกลุ่มที่มีอายุน้อยกว่า 35 ปี จบปริญญาตรี ส่วนบทบาทหน้าที่เป็นเจ้าหน้าที่ที่ควบคุมความประพฤติมากที่สุด มีระยะเวลาที่ปฏิบัติราชการ ระหว่าง 6-10 ปี และส่วนใหญ่ มีประสบการณ์การทำงานมากกว่า 2 ปี

1.2 ข้อมูลส่วนบุคคลของตัวแทนชุมชนหรือกรรมการสงเคราะห์ ผู้ปกครอง ผู้กระทำผิด และผู้เสียหาย 166 คน พบว่าส่วนใหญ่เป็นเพศชาย มีอายุโดยเฉลี่ยเท่ากับ 57.2 ปี มีช่วงอายุต่ำกว่า 20 ปี รองลงมาเป็นกลุ่มที่มีช่วงอายุ 30 - 50 ปี การศึกษาจบในระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ส่วนใหญ่ประกอบอาชีพรับจ้างทั่วไป มีความเข้าใจเกี่ยวกับ กระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ ในระดับมาก มีการรับรู้เกี่ยวกับ กระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ รับรู้จากการเข้าร่วมการประชุมของสถานพินิจมากที่สุด มีโอกาสที่ได้มีส่วนร่วมในกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ในระดับมาก และส่วนใหญ่บทบาทที่ได้เข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ส่วนใหญ่เป็นผู้มีส่วนร่วมเกี่ยวข้องกับผู้กระทำผิด

2. ผลการทดสอบตามสมมติฐาน

2.1 สมมติฐานที่ 1 ปัจจัยด้านบริบท ปัจจัยนำเข้า กระบวนการ ประสิทธิภาพ ผลกระทบ ความยั่งยืนและการขยายผล มีแนวโน้มไปในทางที่ดี

จากการทดสอบสมมติฐานพบว่า ปัจจัยด้านบริบท ปัจจัยนำเข้า กระบวนการ ประสิทธิภาพ ผลกระทบ ความยั่งยืนและการขยายผล โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานที่ 1 ที่ว่า ปัจจัยด้านบริบท ปัจจัยนำเข้า กระบวนการ ประสิทธิภาพ ผลกระทบ ความยั่งยืนและการขยายผล มีแนวโน้มไปในทางที่ดี

2.2 สมมุติฐานที่ 2 คุณสมบัติส่วนบุคคลที่แตกต่างกันมีความคิดเห็นเกี่ยวกับการประเมินแตกต่างกันในด้านบริบท ปัจจัยนำเข้า กระบวนการ ประสิทธิภาพ ผลกระทบ ความยั่งยืนและการขยายผล

จากการทดสอบสมมุติฐานพบว่า คุณสมบัติส่วนบุคคลที่มี เพศ ช่วงอายุ การศึกษา บทบาท ระยะเวลาการปฏิบัติราชการ และประสบการณ์การทำงาน แตกต่างกัน มีความคิดเห็นต่อความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยด้านบริบท ปัจจัยนำเข้า กระบวนการ ประสิทธิภาพ ผลกระทบ ความยั่งยืนและการขยายผล ซึ่งสอดคล้องกับสมมุติฐานที่ 2 ทดสอบเป็นรายคู่ที่แตกต่างกัน พบว่าด้านเพศและด้านบทบาทหน้าที่เป็นผลต่อด้าน เพศและบทบาทหน้าที่ของบุคคล จะมีความคิดเห็นว่าเป็นไปตามสมมุติฐานที่ 2 ที่ตั้งไว้

จากการทดสอบสมมุติฐานพบว่า คุณสมบัติส่วนบุคคลที่มี ช่วงอายุ การศึกษา อาชีพ ความเข้าใจเกี่ยวกับกระบวนการฯ ช่องทางการประชาสัมพันธ์ โอกาสที่ได้มีส่วนร่วม และในฐานะที่ได้เข้ามามีส่วนร่วมแตกต่างกัน มีความคิดเห็นต่อความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยด้านบริบท ปัจจัยนำเข้า กระบวนการ ประสิทธิภาพ ผลกระทบ ความยั่งยืนและการขยายผล ซึ่งสอดคล้องกับสมมุติฐานที่ 2 ทดสอบเป็นรายคู่ที่แตกต่างกัน พบว่าด้านเพศ ช่วงอายุ การศึกษาโอกาสที่ได้มีส่วนร่วม และในฐานะที่ได้เข้ามามีส่วนร่วม จะมีความคิดเห็นว่าเป็นไปตามสมมุติฐานที่ 2 ที่ตั้งไว้

2.3 สมมุติฐานที่ 3 เจ้าหน้าที่ของสถานพินิจ ที่ปรึกษากฎหมาย และประชาชนที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับเด็กและเยาวชนที่เข้าร่วมการประชุมกลุ่มครอบครัวและชุมชนมีความคิดเห็นที่แตกต่างกันในด้านบริบท ปัจจัยนำเข้า กระบวนการ ประสิทธิภาพ ผลกระทบ ความยั่งยืนและการขยายผล

จากการทดสอบสมมุติฐานพบว่า เจ้าหน้าที่ของสถานพินิจ ที่ปรึกษากฎหมาย และประชาชนที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับเด็กและเยาวชนที่เข้าร่วมการประชุมกลุ่มครอบครัวและชุมชนมีความคิดเห็นที่แตกต่างกันในปัจจัยด้านบริบท ปัจจัยนำเข้า กระบวนการ ประสิทธิภาพ ผลกระทบ ความยั่งยืนและการขยายผล ซึ่งสอดคล้องกับสมมุติฐานที่ 3

ผลที่ได้จากการวิจัย

การวิจัยเรื่อง การประเมินผลนโยบายการนำกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์โดยวิธีการประชุมกลุ่มและครอบครัวและชุมชน : ศึกษากรณีสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน เขต 2

1. อภิปรายผลความแตกต่างที่มาจากคุณสมบัติส่วนบุคคล

1.1 เจ้าหน้าที่สถานพินิจและที่ปรึกษากฎหมาย

ตาราง 54 ความแตกต่างคุณสมบัติส่วนบุคคลของเจ้าหน้าที่สถานพินิจและที่ปรึกษากฎหมาย

ตัวแปร	แตกต่าง	ไม่แตกต่าง
เพศ	✓	
อายุ		✓
สถานภาพสมรส		✓
บทบาทหน้าที่	✓	
การศึกษา		✓
ระยะเวลาที่ปฏิบัติราชการ		✓
ประสบการณ์การทำงาน		✓

ผลการวิจัย โดยภาพรวมพบว่าปัจจัยของกลุ่มตัวอย่างเจ้าหน้าที่สถานพินิจและที่ปรึกษา
กฎหมาย ได้แก่ เพศ และบทบาทหน้าที่ต่างกันมีความคิดเห็นแตกต่างกัน

1. เพศ พบว่าเพศชายและเพศหญิงมีการรับรู้ที่ต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติโดย
ส่วนเพศชายจะมีการรับรู้พฤติกรรมมากกว่าเพศหญิง อธิบายได้ว่า เพศชาย มีความกระตือรือร้น
ในการแข่งขันการทำงาน การแสวงหาหนทางในการนำไปสู่ความสำเร็จ ความทะเยอทะยาน การ
เน้นผลงานเป็นหลัก และมีวัฒนธรรมในการหลีกเลี่ยงความไม่แน่นอน ลักษณะการใช้อำนาจ และมี
ลักษณะความเป็นปัจเจกบุคคล ซึ่งหมายถึงการยึดมั่นในกฎระเบียบและขั้นตอนต่างๆ การทำงาน
อย่างมีอิสระ การตัดสินใจต่างๆ ตามความเชื่อของตน การยึดมั่นในคำสั่งและการสั่งการ ความ
ต้องการมีชื่อเสียง การใช้อำนาจและการบังคับบัญชา จึงมีความคิดเห็นมากกว่าเพศหญิง แสดงให้
เห็นว่าเพศชายมีการ ยอมรับแนวคิดความยุติธรรมเชิงสมานฉันท์มาใช้สำหรับเด็กกระทำผิด เพราะ
เชื่อว่า เด็กและเยาวชนที่กระทำผิดสามารถที่จะใช้วิธีการไกล่เกลี่ยคดีก่อนเข้าสู่กระบวนการ
ยุติธรรมได้ โดยการเปิดโอกาสให้เด็กและเยาวชนที่กระทำผิดได้แสดงความสำนึกผิดและแสดงความ
รับผิดชอบในการกระทำผิดของตนก่อนที่จะเข้าสู่กระบวนการยุติธรรม

2. บทบาทหน้าที่ มีความแตกต่างกัน ในส่วนของ ผู้บริหาร ที่ปรึกษากฎหมาย ผู้ควบคุม
ความประพฤติ และผู้ประสานงานการประชุม ส่วนใหญ่ มีขอบเขตของงานที่ แตกต่าง กันไปตาม
ความรู้ ความสามารถอาวุโส และประสบการณ์จากการปฏิบัติงาน ในขณะที่ผู้ควบคุมความประพฤติ
มีบทบาทมากที่สุด เพราะ หากพนักงานคุมประพฤติ เจ้าของสำ นวนไม่ เข้าใจวัตถุประสงค์ ของ
กระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ และอาจทำให้เกิดผลเสียได้ พนักงานคุมความประพฤติมีโอกาส
ที่ใกล้ชิดกับผู้ที่ กระทำผิดและผู้เสียหาย ต้องเป็นคนกลางในการตัดสินใจใช้ความยุติธรรมเป็นหลัก
ไม่ใช่เข้าข้างฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง

1.2 ตัวแทนชุมชนหรือกรรมการสงเคราะห์ ผู้ปกครองผู้กระทำผิดและผู้เสียหาย

ตาราง 55 ความแตกต่างคุณสมบัติส่วนบุคคลของตัวแทนชุมชนหรือกรรมการสงเคราะห์ ผู้ปกครองผู้กระทำผิดและผู้เสียหาย

ตัวแปร	แตกต่าง	ไม่แตกต่าง
เพศ	✓	
อายุ	✓	
การศึกษา	✓	
อาชีพ		✓
ความเข้าใจเกี่ยวกับกระบวนการ		✓
การรับรู้เรื่องเกี่ยวกับกระบวนการ		✓
ช่องทางการประชาสัมพันธ์		✓
โอกาสที่ได้มีส่วนร่วม	✓	
ในฐานะที่ได้เข้ามามีส่วนร่วม	✓	

จากตารางที่แตกต่างกันสามารถอธิบาย ได้ดังนี้

1. เพศ พบว่าเพศชายและเพศหญิงมีการรับรู้ที่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติโดยส่วนเพศชายจะมีการรับรู้พฤติกรรมมากกว่าเพศหญิง อธิบายได้ว่า เพศ ชาย มีภาวะที่รุนแรงกว่าเพศหญิง ในเรื่องของความคิดขาดความรอบครอบ ความประนีประนอม จึงส่งผลทำให้สร้างความเสียหายมากกว่าเพศหญิง ส่วนในเพศหญิงมีน้อยเนื่องจากเพศหญิงมีภาวะทางด้านจิตใจที่โอนโยนกว่าเพศชายความประนีประนอมมากกว่า จึงทำให้เพศชายมีความแตกต่างสูงกว่าเพศหญิง

2. อายุ พบว่ามีความแตกต่างกัน มีการรับรู้พฤติกรรมที่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ โดยกลุ่มที่มีอายุมากกว่า มีการรับรู้พฤติกรรมมากกว่ากลุ่มที่มีอายุน้อย อธิบายได้ว่า อายุเป็นปัจจัยที่บอกถึงวุฒิภาวะที่ส่งผลถึงการรับรู้ ความเข้าใจ การใช้เหตุผล การตัดสินใจ รวมถึงการมองปัญหาต่าง ๆ ผู้ที่มีอายุมากจะมีประสบการณ์ชีวิตต่าง ๆ ทำให้รู้จักมีความคิดหลายแง่มุมมีความรอบคอบและไตร่ตรองมากขึ้น ทำให้สามารถเข้าใจปัญหาและแก้ไขได้ดีกว่า และยังนำประสบการณ์การแก้ไขปัญหาต่าง ๆ มาเป็นพื้นฐาน ทำให้เกิดการเรียนรู้ได้ดีกว่าผู้ที่มีอายุน้อยกว่า พบว่าผู้ที่มีอายุแตกต่างกันมีการรับรู้คุณภาพต่างกัน

3. การศึกษา พบว่าระดับการศึกษามีความแตกต่างกัน พบว่าระดับการศึกษามีความแตกต่างกัน มีการรับรู้พฤติกรรมมีความต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ บุคคลที่มีระดับการศึกษาที่ต่ำมีการรับรู้พฤติกรรมได้ดีกว่าผู้ที่มีการศึกษาสูง อธิบายได้ว่า ระดับการศึกษาเป็นพื้นฐานของความคิดการตัดสินใจทำให้บุคคลตระหนักถึงความสำคัญ มองเห็นประโยชน์ และแสวงหาความรู้ หรืออาจเป็นไปได้ว่าผู้ที่มีการศึกษาสูงจะรู้จักแสวงหาข้อมูล และสามารถเรียนรู้ได้ดีกว่าผู้ที่มีการศึกษาที่ต่ำและนอกจากนี้ การศึกษาจะเป็นตัวช่วยพัฒนาสติปัญญา การคิด อ่าน ความรู้ ความเข้าใจ ส่งผลให้บุคคลมีความสามารถทางด้านการคิด การวิเคราะห์ข้อมูลจากสิ่งต่างๆ อย่างมีเหตุผล มีความเข้าใจเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมหรือ ปฏิกริยา ของบุคคลอื่นๆ ได้อย่างถูกต้องเหมาะสม และ การศึกษาเป็นสิ่งที่เกื้อหนุนการรับรู้ต่างๆ ของบุคคล เพราะการศึกษาจะช่วยให้บุคคลเข้าใจสิ่งต่างๆ จากเหตุการณ์หรือสถานการณ์รับรู้ได้อย่างรวดเร็ว ผู้ที่อยู่ในระดับการศึกษาสูงมักจะได้เปรียบเรื่องการเรียนรู้ และเกิดการเรียนรู้ได้ดีกว่าผู้ที่มีการศึกษาต่ำ โดยที่ผู้ที่มีการศึกษาสูงจะมีโอกาสแสวงหาสิ่งที่มีประโยชน์ วิธีการคิด วิเคราะห์ สิ่งที่เกี่ยวข้องต่อการรับรู้มีความแตกต่างจากผู้ที่มีระดับการศึกษาต่ำกว่า และผู้ที่มีระดับการศึกษาสูง จะมีการคาดหวังในพฤติกรรมมากขึ้นจึงทำให้มีการรับรู้ในพฤติกรรมต่ำกว่าผู้ที่มีระดับการศึกษาต่ำ สถานศึกษาจะมีส่วนคล้ายคลึงกับครอบครัว คือ เป็นสถาบันที่มีการอบรมสั่งสอน ควบคุม เสริมสร้าง บุคลิกภาพและพฤติกรรมของเด็กและเยาวชนผ่านการเรียนการสอน และการจัดกิจกรรมต่างๆ รวมทั้ง หนุนหนาการศึกษา การศึกษามีส่วนในการเสริมสร้างลักษณะนิสัย และพัฒนาบุคลิกภาพของบุคคลให้สามารถปรับตัวเข้ากับสภาพแวดล้อม และการเปลี่ยนแปลงของสังคม ในภาวะของบุคคลที่ด้อยการศึกษาย่อมจะมีอุปสรรคในการดำเนินชีวิต ซึ่งเป็นอุปสรรคสำคัญของการศึกษาเกิดจากปัญหาความต้องการที่ใช้แรงงานของเด็ก อันเป็นผลทำให้เด็กต้องหยุดชะงักจากการศึกษา ต้องหางานทำเพื่อหารายได้เลี้ยงตนเอง หรือนำมาช่วยเหลือครอบครัวก่อนถึงวัยอันควร ภาวะดังกล่าวนี้ย่อมบั่นทอนโอกาสและความก้าวหน้าทางการศึกษาของเด็กเป็นอย่างมาก ทำให้เด็กขาดทักษะการเรียนรู้ที่จะใช้เป็นพื้นฐานในการดำรงชีวิตต่อไป ซึ่งมีโอกาสสูงที่เด็กจะถูกขกจูงไปในทางเสื่อมเสียและอาจกระทำความผิดในที่สุด

4. โอกาสที่ได้มีส่วนร่วม งานสังคมสงเคราะห์ จะเขาไปมี บทบาทอยู่ ด้วยเป็นอันมาก เพราะเป็นการให้ความช่วยเหลือแก่บุคคล ครอบครัว กลุ่มชน หรือชุมชนที่ประสบปัญหาความเดือดร้อนให้สามารถช่วยเหลือตัวเองให้ดำรงชีวิตอยู่ด้วยความผาสุกมั่นคง การสังคมสงเคราะห์ เป็นกระบวนการ ซึ่งทำให้เกิดการปฏิสัมพันธ์ระหว่างคนและระบบต่างๆ ในสังคม ซึ่งจะช่วยให้คนสามารถดำรงชีวิตอยู่ได้ สิ่งแวดล้อมเหล่านี้จะสนองตอบความต้องการของคนออกมาในรูปความต้องการด้านอารมณ์ ความสุขกายสบายใจและโอกาสต่างๆ ซึ่ง จะทำให้ชีวิตของเขามีความสุข ในการปฏิบัติงาน การให้ การสงเคราะห์ แก่เด็กและเยาวชน จึงเป็นวิธีการหนึ่งในการบำบัดแก้ไข ปัญหาเด็กและเยาวชนที่กระทำผิด และเพื่อป้องกันมิให้เด็กและเยาวชนหวนกลับไปกระทำผิดซ้ำอีก อันอาจกล่าวได้ว่าเด็กและเยาวชนที่กระทำ ผิด เปรียบเสมือนผู้ได้รับบาดเจ็บที่ต้องการการเยียวยา รักษาด้วยความเข้าใจและเห็นอกเห็นใจ

5. บทบาทการมีส่วนร่วมมีความแตกต่างกัน พบว่า ในภาพรวม ผู้กระทำผิดให้ความสำคัญกับประเด็นต่างๆ ในระดับสูงถึงสูงที่สุด และรู้สึกพึงพอใจในระดับสูงถึงสูงที่สุดเช่นเดียวกัน เช่น ผู้กระทำผิดให้ความสำคัญกับการขอโทษผู้เสียหาย และรู้สึกพึงพอใจต่อประเด็นนี้หลังจากการเข้าร่วมประชุม และให้ความสำคัญกับการได้พูดคุยกับผู้เสียหายถึงสูงที่ที่เกิดขึ้น และมีความพึงพอใจในประเด็นนี้หลังเข้าร่วมประชุม เป็นต้น มีข้อสังเกตว่าคะแนนความพึงพอใจของผู้กระทำผิดจะสูงกว่าคะแนนการให้ความสำคัญในทุกด้าน อาจกล่าวได้ว่าการเข้าร่วมประชุมสร้างความพึงพอใจให้กับผู้กระทำผิดเกินความคาดหวังในหลายๆ ด้าน ความรู้สึกของผู้กระทำผิดต่อผู้เสียหายในขณะเข้าร่วมประชุม ส่วนใหญ่เห็นว่า ผู้เสียหายมีความจริงใจ มีเพียงส่วนน้อยที่เห็นว่าผู้เสียหายบางคนไม่เป็นมิตร

อภิปรายผลเกี่ยวข้องกับปัจจัย 7 ด้าน

การอภิปรายความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่างมีอยู่ 5 ด้าน คือ เห็นด้วยมากที่สุด เห็นด้วยมาก เห็นด้วยปานกลาง เห็นด้วยน้อย และเห็นด้วยน้อยที่สุด

ด้านของผู้วิจัยได้นำมาอภิปราย คือ เห็นด้วยมากที่สุด และเห็นด้วยน้อยที่สุด โดยจำแนกได้ดังนี้

1. เจ้าหน้าที่สถานพินิจและที่ปรึกษากฎหมาย

1.1 ด้านบริบท

ความคิดเห็นของด้านบริบท เมื่อพิจารณาแยกเป็นรายข้อพบว่า ที่ปรึกษากฎหมาย และเจ้าหน้าที่สถานพินิจ มีความเห็นด้วยอยู่ในระดับมากที่สุด 3 ข้อ คือ การประชุมกลุ่มครอบครัวและชุมชนเป็นวิธีการฟื้นฟูเด็กและเยาวชนที่กระทำผิดเพื่อคืนคนดีสู่สังคม อธิบายได้ว่า ที่ปรึกษากฎหมายและเจ้าหน้าที่สถานพินิจเห็นด้วยที่ควรจะนำแนวคิดความยุติธรรมเชิงสมานฉันท์โดยวิธีการประชุมกลุ่มครอบครัวและชุมชนมาใช้ กล่าวคือ การอบรมแก้ไขและฟื้นฟูเด็กที่กระทำผิด ควรเปิดโอกาสให้สหวิชาชีพจากหน่วยงานภาครัฐและเอกชน ตลอดจนองค์กรปกครองท้องถิ่นเข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินการเพื่อสร้างความสมานฉันท์ที่เกิดขึ้นทั้งผู้กระทำผิดที่เป็นเด็กและผู้เสียหาย ชุมชนให้เกิดความสงบสุขเช่นเดิม แทนที่จะมุ่งเน้นการลงโทษให้เด็ดขาด จนกลายเป็นการเพิ่มพูนความสามารถของเด็กให้วนกลับไปกระทำผิดซ้ำและรุนแรงขึ้น เนื่องจากเกิดความแค้นและประชดสังคมที่ไม่ให้โอกาสแก่ตัว ทั้งนี้ทุกคนในชุมชนจะต้องช่วยกันสอดส่องดูแล ปกป้องและตักเตือน เพราะจะทำให้เด็กได้รู้จักคุณค่าของตนเอง ตลอดจนมีการติดตามผลอย่างต่อเนื่อง มีการส่งเสริมการศึกษารวมทั้งพัฒนาในด้านจิตใจควบคู่กันไป เพื่อให้ทุกคนได้ยึดถือปฏิบัติและเป็นมาตรฐานของสังคมต่อไป ดังนั้น จึงควรจะมีการพยายามจุดประกายความคิดใหม่ๆ และความหลากหลายของเหตุผลในอันที่จะส่งผลต่อการค้นหาบรรทัดฐานที่ส่วนใหญ่ยอมรับและนำไปสู่การประนีประนอมให้เกิดความรู้สึกที่ดีต่อกันและกัน เพื่อที่จะเป็นการให้โอกาสกับเด็กได้กลับตัวอันเป็นการสร้างความสมานฉันท์ให้กับคืนสู่สังคมดังเดิมได้ ส่วนการนำเอาความผิดทางอาญาที่เด็กและเยาวชนต้องโทษจำคุกไม่เกิน 5 ปีเข้าสู่การประชุมกลุ่มครอบครัวและชุมชนมีความเหมาะสมแล้ว อธิบายได้ว่า เด็ก

และเยาวชนที่กระทำคามผิดไม่ร้ายแรงได้รับการเยี่ยวยวดยการประชุมกลุ่มครอบครัวและชุมชน ซึ่งเป็นกระบวนการทางเลือกแทนการฝึกอบรม อธิบายได้ว่า ที่ปรึกษากฎหมายและเจ้าหน้าที่สถานพินิจ ให้การยอมรับแนวความคิดยุติธรรมเชิงสมานฉันท์มาใช้สำหรับเด็กและเยาวชนกระทำผิด เพราะเชื่อว่า เด็กและเยาวชนที่กระทำคามผิดมีศักยภาพสูง แต่จะใช้ศักยภาพไป ในทางที่ผิด ดังนั้นจึงควรทำความเข้าใจในศักยภาพของเขาเพื่อที่จะช่วยกันสร้างจิตสำนึกที่ดีให้กับเขาด้วยตัวของเขาเอง ก่อนที่จะเข้าสู่กระบวนการยุติธรรม โดยการประชุมกลุ่มครอบครัวและชุมชน และถ้าจะมีการแก้ไขตัวเด็กและเยาวชนที่กระทำผิดก็ควรกำหนดกระบวนการหรือกิจกรรมต่าง ๆ ให้มีความหลากหลายเพื่อเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของเด็กและเยาวชนให้เหมาะสม ในแต่ละรายไป ตลอดจนการจำกัดอิสรภาพของเด็กและเยาวชนก็ควรจำกัดให้น้อยที่สุดเท่าที่จะเป็นไปได้โดยให้ใช้ทางเลือกอื่นให้มากที่สุดแทนการควบคุมไว้ในสถานฝึกและอบรม และเมื่อพิจารณางานวิจัย ของ (ฐิตาภรณ์ อุเทนสุด . 2543) จะพบว่า การดำเนินงานในการแก้ไขเด็กและเยาวชนที่กระทำผิดในสถานฝึกและอบรมก็ยังไม่ประสบความสำเร็จเท่าที่ควร จึงได้มีการนำเสนอวิธีการที่จะทำให้ชุมชนหรือสังคมมีความรับผิดชอบต่ออาชญากรรมร่วมกัน ทั้งนี้เนื่องจากว่าเด็กและเยาวชนที่กระทำผิดส่วนใหญ่มีพฤติกรรมเบี่ยงเบนสังคมมากและมีเหตุจากการถูกชักชวนจากเพื่อน ความอยากรู้อยากลอง ประกอบกับสภาพครอบครัวที่แตกร้าง ขาดความอบอุ่น จึงเกิดปัญหาของการกระทำผิดเกิดขึ้นได้ ดังนั้นจึงมีส่วนทำให้บุคลากรในกระบวนการยุติธรรมยอมรับแนวคิดความยุติธรรมเชิงสมานฉันท์มาใช้สำหรับเด็กและเยาวชนกระทำผิดนั่นเอง

ความคิดเห็นที่เห็นด้วย น้อย มีอยู่ 2 ข้อ คือ การประชุมกลุ่มครอบครัวและชุมชน เป็นการซ้ำเติมเด็กและเยาวชนที่กระทำคามผิด อธิบายได้ว่า ประชากรส่วนใหญ่มีความเข้าใจต่อวัตถุประสงค์และหลักการของการประชุมกลุ่มครอบครัวและชุมชน เนื่องจากการประชุมกลุ่มครอบครัวและชุมชนทำให้ผู้กระทำผิด ผู้เสียหาย ผู้ปกครอง และผู้ที่เกี่ยวข้องทุกฝ่ายมีความเข้าใจอันดีต่อกัน เพราะเป็นการประชุมเพื่อหาแนวทางที่ทำให้ทุกฝ่ายเข้าใจกันและได้รับผลดีกลับคืนมาตามแนวคิดของกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ โดยในการประชุมกลุ่มครอบครัวและชุมชนเปิดโอกาสให้ได้มีการชดใช้และรับผิดชอบความเสียหายที่เกิดขึ้น ซึ่งในการประชุมนั้นได้เปิดโอกาสให้เด็กและเยาวชนได้แสดงความรับผิดชอบ และชดใช้ค่าเสียหายที่เกิดจากการกระทำโดยต้องได้รับความเห็นชอบจากทุกฝ่าย แสดงให้เห็นว่าการประชุมกลุ่มครอบครัวและชุมชนในแต่ละครั้งไม่มีการเมืองเข้าไปแทรกแซง และต้องเป็นผลดีต่อเด็ก กล่าวคือ การประชุมจะช่วยป้องกันไม่ให้เด็กและเยาวชนไปกระทำผิดซ้ำอีก เนื่องจากว่ามีข้อตกลงที่ว่าหากปฏิบัติตามข้อตกลงได้จะไม่ถูกดำเนินคดี เพราะฉะนั้นเด็กและเยาวชนจึงไม่กล้ากระทำผิดอีก

1.2 ด้านปัจจัยนำเข้า

ความคิดเห็นของด้าน ปัจจัยนำเข้า เมื่อพิจารณาแยกเป็นรายข้อพบว่า ความเห็นด้วยอยู่ในระดับมากมี 2 ข้อ คือ ครอบครัวผู้กระทำผิดและผู้เสียหายให้ความร่วมมือในการประชุมกลุ่มครอบครัวเป็นอย่างดี อธิบายได้ว่า ที่ปรึกษากฎหมายและเจ้าหน้าที่สถานพินิจ ส่วนใหญ่มีความพึงพอใจในระดับดี ทุกฝ่ายมีความเข้าใจและให้ความร่วมมือในการบำบัดเยียวยาและปรับปรุงเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของเยาวชน มีทัศนคติต่อผู้เสียหายว่ามีความพอใจและยินยอมในการชดใช้หรือบรรเทาความเสียหายจากเด็กและเยาวชน และมีทัศนคติต่อ เด็กและ เยาวชนที่กระทำผิดว่า มีความรู้สึกสำนึกผิด ยินยอมที่จะชดใช้และบรรเทาความเสียหายแก่ผู้เสียหาย ส่วนทางด้านผู้ปกครองก็มีความยินดีที่บุตรหลานของตนเองไม่ต้องไปขึ้นศาลหรือมีประวัติ ผู้ปกครองไม่ต้องไปเสียเวลาขึ้นศาล เด็กและเยาวชนได้รับโอกาส ทางด้านที่ปรึกษากฎหมายและ เจ้าหน้าที่สถานพินิจ ทุก ฝ่ายก็มีความยินดีและภูมิใจในการปฏิบัติหน้าที่ของตนเอง การทำเอกสารขั้นตอนกระบวนการทางกฎหมายง่ายขึ้น ซึ่งล้วนเป็นประโยชน์แก่ทุกฝ่าย ส่วนประเด็นสถานที่ที่ใช้ในการจัดประชุมมีความสะดวกต่อการเดินทางของผู้เข้าร่วมการประชุมกลุ่มครอบครัว และชุมชน อธิบายได้ว่า ที่ปรึกษากฎหมายและเจ้าหน้าที่สถานพินิจ มีความพึงพอใจในระดับดีทั้งในด้านสถานที่การจัดประชุมที่เหมาะสม เพราะเป็นการจัดประชุมที่สถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนที่ตั้งอยู่ในเขตเมือง การคมนาคมขนส่งดี มีความสะดวกในการเดินทางมาเข้าร่วมประชุม อีกทั้งเป็นสถานที่ทำงานซึ่งต้องเดินทางมาทำงานเป็นประจำ

ความคิดเห็นที่เห็นด้วยน้อยมี 1 ข้อ คือ ความตั้งใจในการปฏิบัติงานของบุคลากรในการประชุมกลุ่มครอบครัวและชุมชนมีน้อย ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของไตรรัตน์ ทิพย์รักษา (2544: 147-156) ที่กล่าวว่า ปัญหาอุปสรรคในการปฏิบัติตามกฎหมายคุ้มครองเด็กในการให้ปากคำคดีอาญา ได้แก่ ปัญหาด้านการบริหาร หน่วยงานที่เกี่ยวข้องยังไม่มีคำสั่งหรือระเบียบภายในรองรับในการปฏิบัติตามกฎหมายคุ้มครองเด็กฯ ปัญหาด้านงบประมาณในการปฏิบัติงานตามกฎหมายคุ้มครองเด็กฯ ไม่ได้ได้รับการสนับสนุนอย่างเพียงพอในการจัดเตรียมสถานที่และการจัดซื้อเครื่องมืออุปกรณ์ต่าง ๆ ทั้งในขั้นสอบสวนและชั้นพิจารณาคดี รวมทั้งเงินค่าตอบแทนของบุคลากรในการปฏิบัติงานยังไม่เหมาะสมเพียงพอกับสถานการณ์ตามความเป็นจริงในปัจจุบัน ปัญหาด้านวัสดุอุปกรณ์ที่ไม่มีหรือมีไม่เพียงพอกับการปฏิบัติงาน รวมทั้งห้องสอบสวนที่ไม่เหมาะสมและห้องพิจารณาคดีที่ไม่พอเพียง ทำให้การดำเนินคดีเกิดความล่าช้าและไม่สามารถปฏิบัติตามกฎหมายคุ้มครองเด็กฯ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ปัญหาด้านบุคลากรโดยเฉพาะพนักงานอัยการ และนักจิตวิทยาหรือนักสังคมสงเคราะห์ ที่มีอัตรากำลังไม่เพียงพอกับปริมาณคดีที่เกิดขึ้นอีกทั้งการขาดความรู้ความเข้าใจและความพร้อมในการปฏิบัติตามกฎหมายคุ้มครองเด็กฯ ของบุคลากรที่เกี่ยวข้อง

1.3 ด้านกระบวนการ

ความคิดเห็นของด้าน กระบวนการ เมื่อพิจารณาแยกเป็นรายข้อพบว่า ความเห็นด้วยอยู่ในระดับมากมี 2 ข้อ คือ การประชุมกลุ่มครอบครัวและชุมชนเป็นการเปิดโอกาสให้ครอบครัวชุมชน ทั้งฝ่ายผู้เสียหายและผู้กระทำผิดที่เกิดขึ้นอย่างยุติธรรม อธิบายได้ว่า ผลของการดำเนินคดีมีความเป็นธรรมมีความสัมพันธ์กับการเข้าร่วมกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์อย่างมีนัยสำคัญ ฝ่ายผู้กระทำผิดและผู้เสียหาย ได้รับความเป็นธรรม เนื่องจาก การดำเนินการมีความโปร่งใส ตรวจสอบได้ ซึ่งอาจเป็นผลจากการเข้าร่วมกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ โดยมีเจ้าหน้าที่สถานพินิจเป็นคนกลาง และมีการทำข้อตกลงต่อหน้าผู้ที่เกี่ยวข้อง ส่วนเด็กและเยาวชนต้องขอโทษสำนึกผิด แสดงความรับผิดชอบต่อผู้เสียหาย ซึ่งสอดคล้องกับความคิดเห็นของวันชัยรุจนวงศ์ (2547: 65) ที่ได้กล่าวถึงหลักการและเหตุผลการประชุมกลุ่มครอบครัวและชุมชนว่า เด็กต้องรับสารภาพด้วยความสมัครใจและรับผิดชอบต่อการกระทำผิดของตน และพยายามแก้ไขผลร้ายจากการกระทำของตนที่เกิดกับผู้เสียหายหรือผู้อื่น โดยอาจให้มีการชดใช้ความเสียหายเป็นทรัพย์สินหรือโดยการทำงานชดใช้หรือการกระทำโดยประการอื่นแก่ผู้เสียหาย ตามความเหมาะสมหรือทำงานบริการสังคม

ความคิดเห็นที่เห็นด้วยน้อย มี 2 ข้อ คือ การประชุมกลุ่มครอบครัวและชุมชนเป็นกระบวนการยุติธรรมที่ทำให้เจ้าหน้าที่ไม่สามารถ เรียกร้องผลประโยชน์จากคดีที่เกิดขึ้นได้ อธิบายได้ว่า ในการประชุมกลุ่มครอบครัวและชุมชนเจ้าหน้าที่จัดประชุมต้องเป็นกลางและเป็นกันเอง ไม่เข้าข้างฝ่ายหนึ่งฝ่ายใดซึ่งเป็นอีกแนวคิดหนึ่งในวิธีการประชุมกลุ่มครอบครัวและในการดำเนินการประชุมเป็นอย่างดี ประนีประนอมและตกลงกันด้วยดี ซึ่งผู้เข้าร่วมประชุมทุกฝ่ายมีทัศนคติในดำเนินเหมือนกันเป็นส่วนใหญ่ เนื่องจากในการประชุมจะเน้นการประนีประนอมด้วยดี มีการประชุมที่เป็นไปด้วยความเรียบง่ายเป็นกลางให้เด็กและเยาวชนได้รับรู้ถึงผลเสียอันเกิดจากการกระทำผิดที่เขาได้ก่อขึ้น ทำให้เขาได้เกิดความรับผิดชอบพร้อมแก้ไขหรือบรรเทาความเสียหายนี้ ส่วนการประชุมกลุ่มครอบครัวและชุมชนเป็นกระบวนการยุติธรรมที่ทำให้เจ้าหน้าที่ดำเนินการหาผลประโยชน์ทางคดี ซึ่งไม่อาจตรวจสอบได้ อธิบายได้ว่า การดำเนินการปัจจุบัน ส่วนใหญ่บุคลากรในกระบวนการยุติธรรมยังมีแนวคิดว่าการยึดหลักเพียงทำหน้าที่ถูกต้องตามกฎหมายและระเบียบที่มีอยู่ก็ถือว่าเพียงพอแล้ว ทำให้ขาดการทำหน้าที่ค้นหาความจริงของคดี และขาดความเป็นกลางในการดำเนินคดี ดังนั้น บุคลากรในกระบวนการยุติธรรมควรจะพัฒนาให้มีความเป็นกลางยิ่งขึ้น จะต้องอำนวยความสะดวก โดยการปฏิบัติหน้าที่ด้วยความเป็นธรรมและรวดเร็ว โปร่งใส สามารถตรวจสอบและมีเหตุผลอธิบายทุกขั้นตอน จะต้องมีการปฏิบัติหน้าที่เชิงรุก ไม่นิ่งเฉยหรือเพิกเฉยต้องกล้าหาญในการปฏิบัติหน้าที่โดยไม่เกรงกลัว ไม่ล่าเอียง มีอคติใดๆ ต้องยึดถือในกา ปฏิบัติหน้าที่โดยเป็นผู้รักษาผลประโยชน์ของรัฐ ขณะเดียวกันก็ต้องมีหน้าที่ในการคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของผู้กระทำผิดและผู้เสียหายอย่างเสมอภาคกันด้วย ทั้งนี้อาจเป็นเพราะมีปัญหาอุปสรรคและไม่เอื้อต่อการปฏิบัติหน้าที่ของบุคลากรในกระบวนการยุติธรรม สาเหตุสำคัญเกิดจากกฎหมายและระเบียบปฏิบัติที่มีอยู่ไม่เอื้อต่อการปฏิบัติหน้าที่ ดังนั้น จึงต้องหาทางยกเลิกหรือแก้ไขรวมทั้งจัดให้มี

มาตรการส่งเสริมความเป็นกลางด้วย ทั้งนี้การแก้ไขกฎหมายหรือระเบียบให้ชัดเจนย่อมจะช่วยเป็นเกราะป้องกันในการปฏิบัติงานของบุคลากรในกระบวนการยุติธรรม โดยไม่ต้องห่วงเกรงว่าจะถูกทำโทษหรือถูกกล่าวหาว่าปฏิบัติหน้าที่โดยไม่ชอบด้วยกฎหมายและระเบียบแบบแผนของทางราชการ อีกทางหนึ่งด้วย เช่น ควรจัดทำประมวลจริยธรรมของข้าราชการพลเรือน เพื่อเสริมสร้างจิตสำนึกในการทำหน้าที่แม้กฎหมายหรือระเบียบข้อบังคับไม่ได้กำหนดให้ทำ หรือมิได้ห้ามไว้ก็ตาม ตลอดจนมีการพัฒนาบุคลากรในกระบวนการยุติธรรมด้วยการฝึกอบรม การส่งเสริมจิตสำนึก ที่นอกเหนือจากกำหนดเพียงอย่างเดียว โดยเฉพาะการยึดมั่นระเบียบต่างๆ ของบุคลากรในกระบวนการยุติธรรมที่มีมาช้านานจนถึงปัจจุบันเพื่อให้เกิดวิสัยทัศน์ใหม่ในการให้คำ แนะนำหรือการติดตามตรวจสอบการปฏิบัติหน้าที่ของบุคลากรในกระบวนการยุติธรรมให้เกิดความมั่นใจในการทำงาน และโปร่งใส สามารถตรวจสอบได้ สร้างศรัทธาและความเชื่อมั่นให้แก่ประชาชนและรัฐอย่างแท้จริง ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของปัญญาวัฒน์ บัวพวงชน (2547: 111-112) ที่กล่าวว่าหากการทำงานของศาล พนักงานคุมประพฤติ นักสังคมสงเคราะห์ และนักจิตวิทยา ยังคงมุ่งเน้นที่การจำกัด เครื่องครัดในแง่กฎหมาย โดยถือเป็นกุญแจสำคัญที่จะกำหนดเงื่อนไขเกี่ยวกับเด็กและเยาวชนโดยไม่ใช้ความรู้ ตามหลักวิชา (scientific knowledge) การจำแนกตามวัยของเด็ก และเยาวชนประกอบกับการกระทำ ความผิดและรายงานข้อเท็จจริงอย่างรอบคอบแล้ว แม้จะกำหนดให้ที่ปรึกษากฎหมายมีบทบาทอย่างเต็มที่มากเพียงไรก็ตาม วัตถุประสงค์แห่งการจัดตั้งระบบความยุติธรรมสำหรับเด็กและเยาวชนในประเทศไทยก็จะไม่สามารถบรรลุวัตถุประสงค์ได้

1.4 ด้านประสิทธิผล

ความคิดเห็น ด้าน ประสิทธิผล เมื่อพิจารณาแยกเป็น รายข้อพบว่า ที่ปรึกษากฎหมายและเจ้าหน้าที่สถานพินิจมีความคิด เห็นด้วยอยู่ในระดับมากที่สุดมี 1 ข้อ คือ ผู้ที่เกี่ยวข้องทุก ฝ่ายมีบทบาทสำคัญในการดำเนินกลุ่มประชุมครอบครัวและชุมชนให้ประสบความสำเร็จ อธิบายได้ว่า ผู้ที่เกี่ยวข้องทุกฝ่าย ไม่ว่าจะเป็นฝ่ายผู้กระทำผิด ผู้เสียหาย ผู้ทำหน้าที่สมานฉันท์ และผู้นำชุมชนหรือคณะกรรมการสงเคราะห์ ล้วนเข้ามีส่วนร่วมในแต่ละขั้นตอนของกระบวนการประชุมกลุ่มครอบครัวและชุมชนอย่างเหมาะสม สอดคล้องกับความสามารถ สถานภาพและบทบาทของแต่ละบุคคล การมีส่วนร่วมดังกล่าวส่งผลให้เกิดการสมานฉันท์ ความเข้าใจกันระหว่างฝ่ายผู้กระทำผิดและผู้เสียหาย รวมถึงเด็กและเยาวชนผู้กระทำผิดและผู้ปกครอง ตลอดจนเป็นประโยชน์ต่อการดำเนินชีวิตของทุกฝ่าย ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของศศิพร สิงโตมาศ (2546: 123) ที่กล่าวว่า หลายประเทศได้ใช้แนวคิดเกี่ยวกับกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ โดยใช้วิธีการประชุมกลุ่มครอบครัวและชุมชน มาใช้เป็นทางออก แนวความคิดนี้ใช้วิธีแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำผิดด้วยการนำผู้กระทำผิด บุคคลผู้ใกล้ชิด สมาชิกในครอบครัว ผู้เสียหาย บุคคลผู้ให้ความช่วยเหลือของ ทั้งสองฝ่าย และตัวแทนจากกระบวนการยุติธรรมมาพบกัน เพื่อร่วมกันหาทางออกและวิธีการแก้ปัญหาที่ดีที่สุด ด้วยกระบวนการดังกล่าวนี้ เด็กจะได้แสดงความรับผิดชอบต่อการกระทำของตนโดยมีครอบครัวเป็นผู้กำหนดโทษ เด็กจะไม่ถูกนำตัวเข้าสู่กระบวนการในการดำเนินคดีอาญาโดยไม่จำเป็น ขณะเดียวกันผู้เสียหายก็มีโอกาสที่จะได้รับการเยียวยาความเสียหายที่เกิดขึ้นด้วย

ความคิดเห็นที่เห็นด้วยน้อย เมื่อพิจารณาแยกเป็นรายข้อ พบว่า มี 3 ข้อ คือ ฝ่ายเด็กและเยาวชนที่กระทำความผิดและฝ่ายผู้เสียหายพึงพอใจที่ใช้วิธีการประชุมกลุ่มครอบครัวและชุมชน อธิบายได้ว่า การประชุมกลุ่มครอบครัวและชุมชน ไม่เกิดผลดี และไม่ก่อให้เกิดความสมานฉันท์ ฝ่ายผู้เสียหายไม่ได้รับการชดเชยให้สมประโยชน์ และเยาวชนไม่รู้สึกลำบากใจ เป็นการส่งเสริมให้เด็กและเยาวชนที่อ่อนประสบการณ์ อ่อนต่อวุฒิภาวะยามใจ กระทำผิดซ้ำ เพราะกฎหมายอ่อนแอไม่เอาผิดไม่เด็ดขาด การนำกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์มาใช้ไม่สามารถทำให้เด็กและเยาวชนกลับตนเป็นคนดีได้ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของพระเจ้าจตุรงค์ ประสิทธิ์พร (2547: 55-59) ที่กล่าวว่า วิธีดำเนินการของกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ จะเกิดขึ้นได้จะต้องตั้งอยู่บนพื้นฐานของความสมัครใจและความยินยอมของทั้งสองฝ่าย คือ ทั้งฝ่ายผู้เสียหายและผู้กระทำผิด โดยคำนึงถึงความพอใจของผู้เสียหาย และผู้ได้รับผลกระทบ อีกทั้งคำนึงถึงความรับผิดชอบของผู้กระทำผิดเป็นประการสำคัญ ส่วนการประชุมกลุ่มครอบครัวและชุมชนสามารถลดปริมาณคดีขึ้นสู่ศาล อธิบายได้ว่า การลดค่าใช้จ่ายของภาครัฐในการปราบปรามการกระทำผิด ลดค่าใช้จ่ายในการดำเนินคดี เพราะการดำเนินคดีแต่ละเรื่องต้องใช้เวลาในการเดินทางและเสียค่าใช้จ่ายมาก ส่วนของผู้เสียหาย เมื่อมีการประชุมกลุ่มเยียวยา ก็ได้รับการชดเชยค่าเสียหายไม่ต้องเสียเวลา เงินทองในการฟ้องร้อง ผู้ปกครอง พ่อแม่ไม่ต้องเสียค่าใช้จ่ายในการไปโรงพัก หรือศาล ไม่ต้องไปชดเชยค่าเสียหายให้แก่ผู้อื่น ส่วนด้านการประชุมกลุ่มครอบครัวและชุมชน สามารถชดเชยความเสียหายเป็นตัวเงินให้แก่ผู้เสียหาย อธิบายได้ว่า กระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ได้ให้ความสำคัญแก่เหยื่อหรือผู้เสียหายให้ได้รับการเยียวยาที่ร่างกาย จิตใจ และทรัพย์สิน การเลือกใช้วิธีการประชุมกลุ่มครอบครัวหรือการประชุมกลุ่มเยียวยา ก็เป็นทางออกที่ดีของกระบวนการเชิงสมานฉันท์ ก็ย่อมเป็นแนวทางใหม่ที่สอดคล้องกับความเห็นของ ซูซัน ชาร์ป (Susan Sharp, 1998) ที่ให้เหยื่อเป็นศูนย์กลางของการกระทำผิด โดยมีแนวคิดที่น่าสนใจว่า เหยื่ออาชญากรรมต้องเป็นผู้กำหนดว่า อันตรายที่ตนได้รับคืออะไร และมีการชดเชยเยียวยาที่เหมาะสม สำหรับตนควรเป็นขนาดไหน อย่างไร ในขณะที่ชุมชนสามารถเข้ามามีส่วนร่วมเรียกร้องความรับผิดชอบจากผู้กระทำผิดด้วย โดยให้การสนับสนุนผู้เสียหายและช่วยสร้างโอกาสให้ผู้กระทำผิด ได้แก้ไขฟื้นฟู ตนเองไปในขณะเดียวกัน

1.5 ด้านผลกระทบ

ความคิดเห็นของด้าน ผลกระทบ เมื่อพิจารณาแยกเป็นรายข้อพบว่า ความเห็นด้วยอยู่ในระดับมากที่สุดมี 2 ข้อ คือ การประชุมกลุ่มครอบครัวและชุมชน ทำให้ฝ่ายเด็กและเยาวชนที่กระทำผิดและฝ่ายผู้เสียหายเกิดความปองดองกัน อธิบายได้ว่า ที่ปรึกษากฎหมายและเจ้าหน้าที่สถานพินิจมีความพึงพอใจในด้านการนำกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์โดยใช้การประชุมกลุ่มครอบครัวและชุมชนมาใช้กับเยาวชน เนื่องจากเมื่อเยาวชนตระหนักถึงความผิดของตนเอง มีการรับผิดชอบในการกระทำของตนเอง สามารถยอมรับเงื่อนไขต่างๆ ประชุมเสนอให้ เป็นโอกาสของเด็กและเยาวชนในการไม่ต้องเข้าสู่กระบวนการทางชั้นศาล เพราะถึงแม้ว่าเด็กและเยาวชนจะขึ้นสู่กระบวนการชั้นศาลแต่ผู้ที่ได้รับความเสียหายยังไม่ได้รับการเยียวยาก็ ไม่มีประโยชน์ แต่ถ้าเยาวชนมีการรับผิดชอบต่อตนเอง บรรเทาผลร้ายแก่ผู้เสียหาย จนกระทั่งผู้เสียหายยอมรับก็จะ เป็นประโยชน์ทั้ง 2 ฝ่าย ส่วนเงื่อนไข ข้อตกลงที่จัดขึ้นในการประชุมกลุ่มครอบครัวและชุมชน สามารถบรรเทาความเสียหายเกิดขึ้นกับผู้เสียหายได้

ความคิดเห็นที่เห็นด้วยน้อยมี 2 ข้อ คือ การใช้การประชุมกลุ่มครอบครัวและชุมชน เป็นวิธีการที่สามารถแสวงหาผลประโยชน์จากคดีได้ อธิบายได้ว่า การปฏิบัติหน้าที่ของบุคลากรใน กระบวนการยุติธรรมอาจจะให้เวลากับฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งในการแสดงความคิดเห็นในระหว่างการ ประชุมมากเกินไป ทำให้ผู้เข้าร่วมประชุมเข้าใจผิดว่าเจ้าหน้าที่ยังไม่เป็นกลางเท่าที่ควร โดยอาจ แสดงออกทางอธิบายขั้นตอน การดำเนินงานให้ผู้เข้าร่วมประชุมกลุ่มครอบครัวและชุมชนไม่เข้าใจ ถึงวัตถุประสงค์และเป้าหมายของการจัดประชุมกลุ่มครอบครัวและชุมชน จึงทำให้เกิดความรู้สึกของ ฝ่ายผู้กระทำผิดหรือฝ่ายผู้เสียหายเกิดความไม่สบายใจจนอาจคิดว่าเจ้าหน้าที่ในการจัดประชุมกลุ่ม ครอบครัวและชุมชนมีความลำเอียง แสวงหาผลประโยชน์อีกฝ่ายหนึ่ง ซึ่งการดำเนินงานทำให้ เสียเวลาและการทำงานไม่มีประสิทธิภาพ สอดคล้องกับงานวิจัยของ พรรณนิภา วุฒิการณ (2545) พบว่า ด้านการบริหาร จัดระบบงาน ควรประชุมหารือและกำหนดแนวทางการปฏิบัติงาน เพื่อให้ การปฏิบัติงานสอดคล้องกับสถานการณ์จริง และเป็นไปในแนวทางเดียวกัน และควรจัดดำเนินการ ฝึกอบรมทีมสหวิชาชีพ ทั้งตำรวจ อัยการ ผู้พิพากษา ทนายความ แพทย์ และนักสังคมสงเคราะห์ เพื่อสร้างควา มเข้าใจ รัับทราบ และซักซ้อมแนวทางการปฏิบัติงานร่วมกัน โดยหลักสูตรการ ฝึกอบรมให้เน้นการดำเนินงานเพื่อการคุ้มครองสวัสดิภาพเด็กอย่างครบกระบวนการ และแยกแยะ แนวปฏิบัติงานและบทบาท ภารกิจผู้เกี่ยวข้องอย่างชัดเจน วิธีการฝึกอบรมให้เน้นการฝึกทักษะ โดย การจำลองสถานการณ์ฝึ กปฏิบัติ และการแสดงบทบาทสมมติการศึกษาดูงาน เป็นต้น เพื่อสร้าง ความรู้ความเข้าใจอย่างชัดเจนในแนวดำเนินงาน ส่วนการใช้วิธีการประชุมกลุ่มครอบครัวและชุมชน เป็นการเปลี่ยนแปลง กฎหมาย เพื่อช่วยเหลือเด็กและเยาวชนกระทำผิด อธิบายได้ว่า

1.6 ด้านความยั่งยืน

ความคิดเห็นของด้าน ความยั่งยืน เมื่อพิจารณาแยกเป็นรายข้อพบว่า ความเห็น ด้วยอยู่ในระดับมากที่สุดมี 1 ข้อ คือ เด็กและเยาวชนที่กระทำผิด ผู้เสียหายและครอบครัว ได้รับการอำนวยความสะดวกจากการพิทักษ์สิทธิ์เป็นอย่างดี อธิบายได้ว่า บุคลากรเห็นด้วยกับ กระบวนการนี้อย่างยิ่ง เพราะการแก้ไขปัญหาคดีของเด็ก ตามเจตนารมณ์ของกฎหมาย ต้องคำนึงถึงสวัสดิภาพและอนาคตของเด็กและเยาวชนด้วย ดังนั้นเด็กและเยาวชนควรได้รับการ ฝึกอบรม ส่งสอน และสงเคราะห์เพื่อให้กลับตัวเป็นพลเมืองดียิ่งกว่าการลงโทษ และในการพิจารณา คดีให้คำนึงถึงบุคลิกลักษณะ สุขภาพ ภาวะแห่งจิตของเด็ก ซึ่งแตกต่างออกไปแต่ละคนด้วย ดังนั้น กระบวนการจำแนกและสืบค้นหาสาเหตุการกระทำผิดของเด็กและเยาวชนจึงเป็นสิ่งที่จำเป็น สอดคล้องกับแนวคิดพื้นฐานของมนุษย์ที่ว่า ไม่มีใครอยากทำผิด มนุษย์ชอบรวมอยู่เป็นสังคม ไม่ สามารถอยู่ลำพังโดดเดี่ยวได้ จำเป็นต้องมีกฎเกณฑ์ของสังคมที่ต้องปฏิบัติร่วมกัน เนื่องจากเด็ก เยาวชนอยู่ในภาวะที่ย่อนต้อวุฒิภาวะ จึงต้องได้รับการแก้ไขช่วยเหลือให้ถูกต้องกับสภาพปัญหา ซึ่งคดีของเด็กและเยาวชนบางประเภท ผู้เสียหายเองก็ไม่ประสงค์ให้ลงโทษ แต่ต้องการให้ออกาสใน การที่จะให้เด็กและเยาวชนเหล่านั้น กลับตนเป็นคนดีโดยการให้อภัย ดังนั้น การพิจารณาคดีเมื่อมีการจับกุมเด็กและเยาวชนที่ต้องหาว่ากระทำผิด หน่วยงานที่เกี่ยวข้องก็ควรใช้แนวทางการ

ดำเนินคดีที่ดำเนินถึงสวัสดิภาพและอนาคตของเด็กและเยาวชนเป็นหลัก การวินิจฉัยความผิดก็ต้องใช้หลักทางกฎหมายผสมผสานกับศาสตร์อื่นๆ เช่น จิตวิทยา พฤติกรรมศาสตร์พื้นฐานของครอบครัวของเด็กและเยาวชน เพื่อมุ่งปกป้องคุ้มครองและแก้ไขฟื้นฟูตลอดจนให้โอกาสแก่เด็กและเยาวชนที่จะกลับมาเป็นอนาคตที่ดีต่อไปในภายภาคหน้า

1.7 ด้านการขยายผล

ความคิดเห็นของด้าน การขยายผล เมื่อพิจารณาแยกเป็นรายข้อพบว่า ความเห็นด้วยอยู่ในระดับมากมี 3 ข้อ คือ การประชุมกลุ่มครอบครัวและชุมชนควรมีการใช้ในขั้นตอนก่อนเข้าสู่กระบวนการยุติธรรมก่อนฟ้องคดีในการดำเนินการของพนักงานสอบสวน อัยการ และการประชุมกลุ่มครอบครัวและชุมชนควรมีการใช้ในขั้นตอนก่อนเข้าสู่กระบวนการยุติธรรมในโรงเรียน ซึ่งสถานพินิจ จังหวัดควรมีจัดอบรมความรู้ทางวิชาการเกี่ยวกับการดำเนินการประชุมกลุ่มครอบครัวและชุมชนให้แก่ผู้ที่เกี่ยวข้อง ประชาชนเพื่อสร้างเครือข่ายการดำเนินงานไปปฏิบัติ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของพระจตุรงค์ ประสิทธิ์พร (2547: 55-59) ที่กล่าวว่าควรนำกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์มาใช้ในประเทศไทยในหลายๆ ขั้นตอนของกระบวนการยุติธรรม โดยเฉพาะผู้ที่กระทำผิดโดยเฉพาะผู้ที่กระทำผิดโดยพลั้งพลาดหรือผู้กระทำผิดเล็กน้อย ทั้งนี้เพื่อป้องกันไม่ให้ผู้กระทำผิดถูกประทับตราบาปและต้องเข้าไปเรียนรัฐพฤกษกรรมในเรือนจำ อันจะส่งผลให้เกิดการกระทำผิดซ้ำได้ นอกจากนี้ จะต้องสร้างความเข้าใจที่ตรงกันให้เกิดขึ้นแก่บุคคลหลายๆ ฝ่ายที่เกี่ยวข้องและประชาชนโดยทั่วไป เพื่อให้มีความเข้าใจที่ตรงกันและยอมรับในหลักการเดียวกันด้วย

2. ตัวแทนชุมชนหรือกรรมการสงเคราะห์ ผู้ปกครอง ผู้กระทำผิดและผู้เสียหาย

2.1 ด้านบริบท

ความคิดเห็นของด้านบริบท เมื่อพิจารณาแยกเป็นรายข้อพบว่า ความเห็นด้วยอยู่ในระดับมากที่สุดมี 1 ข้อ คือ การประชุมกลุ่มครอบครัวและชุมชนเป็นวิธีการฟื้นฟูเด็กและเยาวชนที่กระทำผิดเพื่อคืนคนดีสู่สังคม อธิบายได้ว่า กลุ่มตัวอย่างเห็นด้วยว่า การประชุมกลุ่มครอบครัวและชุมชนเกิดผลดีต่อทุกฝ่าย คือ ต่อเด็กและเยาวชนที่จะรู้สำนึกถึงการกระทำผิดของตน มีความรับผิดชอบที่จะชดใช้หรือชดเชยความเสียหาย ไม่ถูกดำเนินคดี ไม่มีตราบาป ผลดีต่อผู้เสียหายที่จะได้รับการเยียวยาทั้งทางร่างกายและจิตใจ พร้อมได้รับการชดใช้และชดเชยความเสียหายที่เกิดขึ้น และผลดีต่อครอบครัวและชุมชน ได้รับรู้ปัญหาและมีส่วนร่วมในการช่วยเหลือแก้ไขเด็กและเยาวชน คืนคนดีสู่สังคมสามารถกลับไปอยู่ร่วมกันในชุมชนได้ เป็นการเยียวยาสังคมร่วมกัน โดยมองว่าเมื่อเกิดปัญหาขึ้นกับคนในชุมชนแล้ว ปัญหานั้นๆ ถือเป็นปัญหาของส่วนรวม มิใช่ปัญหาของครอบครัวใดครอบครัวหนึ่ง แต่ทุกฝ่ายและคนในชุมชนต้องช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ผลดีต่อภาครัฐ สามารถลดค่าใช้จ่ายในการดำเนินคดี เป็นการลดขั้นตอนในกระบวนการพิจารณาคดีในชั้นศาล ลดปริมาณคดีขึ้นสู่ศาล และเป็นการลดช่องว่างระหว่างรัฐกับประชาชนในการมีส่วนร่วมแก้ไขปัญหาร่วมกัน จึงมีความคิดเห็นว่าในส่วนของกระบวนการที่แก้ไขเด็กและเยาวชน สมควรนำกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์มาใช้แก้ไข เพราะการกระทำผิด ของเด็กส่วนใหญ่ไม่ได้เกิดจากกมลสันดานเป็นโจร

แต่เกิดเพราะการด้อยวุฒิภาวะ สติปัญญา การแก้ไขปัญหาดังกล่าวจึงเน้นการแก้ไขที่ตัวเด็ก ครอบครัว และยังให้ความสำคัญกับเหยื่อหรือผู้เสียหาย นอกจากนี้ยังมีชุมชนเข้ามารับรู้ ร่วมกันป้องกัน แก้ไข ฟื้นฟู ให้เด็กและเยาวชนกลับตัวกลับใจเพื่อให้เป็นพลเมืองดีของชาติต่อไป ในบางคดีมีความจำเป็นต้องมีการประชุมกลุ่มครอบครัวหรือประชุมกลุ่มเหยี่ยวาด้วย สอดคล้องกับหลักของทฤษฎีอาชญาวิทยาแนวสันติวิธีที่นำเสนอไว้โดยพพินกี และควินี (Pepinsky & Quinney, 1991)

ความคิดเห็นที่เห็นด้วยน้อยที่สุดมี 1 ข้อ คือ การประชุมกลุ่มครอบครัวและชุมชนมีค่าใช้จ่ายจำนวนมาก อธิบายได้ว่า กลุ่มตัวอย่างไม่พอใจมากนักกับการเดินทางมาในระยะที่ไกล และต้องเสียค่าใช้จ่ายสูง ทางเจ้าหน้าที่ควรที่จะมีงบที่จัดสรรช่วยเหลือประชาชนที่เดินทางมาในระยะที่ไกลเพื่อเป็นการสร้างประทับใจ แรงจูงใจในการมาร่วมประชุมกลุ่มครอบครัวและชุมชน

2.2 ด้านปัจจัยนำเข้า

ความคิดเห็นของด้านปัจจัยนำเข้า เมื่อพิจารณาแยกเป็นรายข้อพบว่า ความเห็นด้วยอยู่ในระดับมากมี 1 ข้อ คือ เจ้าหน้าที่สถานพินิจจังหวัดมีความรู้ความสามารถในการถ่ายทอดความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับการประชุมกลุ่มครอบครัวและชุมชน อธิบายได้ว่า ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องเกี่ยวกับการประชุมกลุ่มครอบครัวและชุมชนมีความพึงพอใจต่อเจ้าหน้าที่สถานพินิจ ที่ให้คำแนะนำและช่วยไกลเกลี่ย ทำความเข้าใจกับผู้เข้าร่วมประชุมรับทราบก่อนมีการประชุม ส่งผลให้ผู้เข้าร่วมประชุมมีความเข้าใจในหลัก แนวคิดและวิธีการประชุมกลุ่มครอบครัวและชุมชน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของสุวัจจรา เปี่ยมญาติ และอังคณา บุญสิทธิ์ (2550: บทคัดย่อ) ปรากฏผลว่า กลุ่มตัวอย่างเห็นด้วยเป็นอันดับหนึ่งคือ ผู้ที่ทำหน้าที่เป็นคนกลางจะต้องเป็นผู้ที่มีทักษะเป็นอย่างดี และความคิดเห็นเกี่ยวกับคนกลางในกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ ปรากฏว่า กลุ่มตัวอย่างมีความเห็นว่าผู้ที่ทำหน้าที่คนกลางในกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ควรผ่านการฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการ เป็นระยะเวลา 7 วัน และควรมีการสัมมนาแลกเปลี่ยนประสบการณ์หลังการฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการแล้ว 6 เดือน

ความคิดเห็นที่เห็นด้วยน้อยมี 1 ข้อ คือ สถานพินิจจังหวัดมีการกำหนดวัน เวลา สถานที่ในการประชุมกลุ่มครอบครัว และชุมชนอย่างชัดเจน อธิบายได้ว่า การจัดเตรียมข้อตกลงในการจัดประชุมกลุ่มครอบครัว โดยควรที่จะกำหนดข้อตกลงที่ระบุเวลาเริ่มต้น และเวลาสิ้นสุดให้ชัดเจน เพราะเด็กและเยาวชนมีทัศนคติในเรื่องความยาวนานของเวลาแตกต่างไปจากผู้ใหญ่ และเนื่องจากโดยทั่วไปเด็กและเยาวชนจะรับรู้ถึงความยาวนานของระยะเวลาต่างกับผู้ใหญ่ ดังนั้นข้อตกลงควรมีระยะเวลาไม่มากเกินไป รูปแบบการทำงานก็ควรที่จะเหมาะสมกับกับสถานการณ์ และสภาพสังคมที่แตกต่างกัน

2.3 ด้านกระบวนการ

ความคิดเห็นของด้านกระบวนการ เมื่อพิจารณาแยกเป็นรายข้อพบว่า ความเห็นด้วยอยู่ในระดับมากมี 3 ข้อ คือ การจัดการประชุมกลุ่มครอบครัวและชุมชนไม่ทำให้ท่านเสียเวลา และเจ้าหน้าที่สถานพินิจจังหวัดให้บริการอำนวยความสะดวกกับผู้เข้าร่วมประชุมด้วยความเต็มใจ อธิบายได้ว่า ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการประชุมกลุ่มครอบครัว ผู้เสียหาย เด็กและเยาวชนกระทำผิดมีความพึงพอใจในระดับดีต่อการติดต่อประสานงาน และด้านกระบวนการการจัดประชุมที่มีความเหมาะสม สะดวก รวดเร็ว แต่มีข้อคิดเห็นเพิ่มเติมในด้านการติดต่อประสานงานซึ่งบางครั้งเด็กและเยาวชนต้องขาดเรียน ส่วนผู้ปกครองต้องขาดงานเพื่อเข้าร่วมการประชุมกลุ่มครอบครัวและชุมชน และการติดต่อการประสานงานของเจ้าหน้าที่บางครั้งมีการกำหนดระยะเวลาค่อนข้างเร็ว ส่งผลให้ผู้เข้าร่วมประชุมบางครั้งไม่สามารถเข้าร่วมประชุมได้ ทำให้การประชุมไม่ครบองค์ประชุม ในเรื่องการจัดดำเนินงานของเจ้าหน้าที่มีการช่วยไกล่เกลี่ย ให้คำแนะนำที่ดี และมี ความเป็นกลาง เป็นกันเอง ไม่เข้าข้างฝ่ายหนึ่งฝ่ายใด การดำเนินการประชุมเป็นไปด้วยดี ประนีประนอมเป็นไปด้วยดี และภายหลังจากเสร็จการประชุมทุกฝ่ายสมัครใจในการลงลายมือชื่อบันทึกข้อตกลงเอาไว้เป็นหลักฐาน และสถานพินิจ มีมาตรการบังคับ หากเด็กและเยาวชนไม่ปฏิบัติตามข้อตกลงของการประชุมกลุ่มครอบครัวและชุมชน ซึ่งสอดคล้องกับการวิจัยเรื่องสิทธิมนุษยชนในวิถีทางความยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ (กลุ่มสืบเสาะและพินิจ . 2550) ที่พบว่า ผู้เสียหายและผู้กระทำผิดมีการรับรู้และทำความเข้าใจเรื่องกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ ถึงความหมาย วัตถุประสงค์ ขั้นตอนการดำเนินการ และผลที่จะเกิดขึ้นจากการใช้กระบวนการนี้ก่อนการประชุม โดยคนกลางแจ้งและอภิปราย ให้ทราบ ผู้กระทำผิดมีเกิดความสำนึก และสามารถที่จะแก้ไขพฤติกรรมของตนเองได้ จึงได้ให้ความไว้วางใจต่อเจ้าหน้าที่

2.4 ด้านประสิทธิผล

ความคิดเห็นของด้านประสิทธิผล เมื่อพิจารณาแยกเป็นรายข้อพบว่า ความเห็นด้วยอยู่ในระดับมากมี 3 ข้อ คือ การประชุมกลุ่มครอบครัวและชุมชน สามารถบรรเทาความเสียหายทางด้านจิตใจให้แก่ผู้เสียหายได้ การประชุมกลุ่มครอบครัวและชุมชนสามารถแก้ไขฟื้นฟูเด็กและเยาวชนที่กระทำผิดด้วยการทำกิจกรรมอันเป็นสาธารณประโยชน์ได้ดีกว่างานยุติธรรมทางอาญาที่เน้นการลงโทษ และในเรื่อง การประชุมกลุ่มครอบครัวและชุมชน เมื่อรับฟังความรู้สึกทั้งสองฝ่ายทำให้แต่ละฝ่ายมีความเห็นอกเห็นใจกัน อธิบายได้ว่า บุคคลเห็นด้วยกับกระบวนการดังกล่าว เพราะในการประชุมกลุ่มเหยี่ยวาจะมีการพบปะพูดคุยแลกเปลี่ยนความรู้สึก อันเป็นการส่งเสริมให้ผู้กระทำผิดได้มีโอกาสแสดงความรู้สึกเห็นใจและสำนึกในความเสียหายที่ก่อให้เกิดขึ้น และให้ทุกฝ่ายที่ได้รับผลกระทบได้รับการฟื้นฟูจิตใจให้กลับคืนสู่สภาพปกติมากที่สุด นอกจากวิธีการดังกล่าวทำให้เด็กและเยาวชนที่กระทำผิด บิดามารดาหรือผู้ปกครองและเครือข่ายชุมชนมีส่วนร่วมในการเสนอแนวทางแก้ไขที่เหมาะสมกับเด็ก ตลอดจนแผนการเยียวยาผู้เสียหายยอมเป็นประโยชน์แก่การแก้ไข ฟื้นฟู ผู้กระทำผิดได้อย่างดีและเหมาะสม กระบวนการดังกล่าวควรเน้นให้เด็กและเยาวชนที่กระทำความผิดเกิดความรู้สึกได้รู้สำนึกอย่างแท้จริง

2.5 ด้านผลกระทบ

ความคิดเห็นของด้านผลกระทบ เมื่อพิจารณาแยกเป็นรายข้อพบว่า ความเห็นด้วยอยู่ในระดับมาก คือ การประชุมกลุ่มครอบครัวและชุมชนทำให้สังคมอยู่ร่วมกันด้วยความสมานฉันท์ อธิบายได้ว่าผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการประชุมกลุ่มครอบครัวและชุมชน มีความรู้และความเข้าใจต่อหลักของกระบวนการเชิงสมานฉันท์ คือ การอยู่ร่วมกันในสังคมอย่างสงบสุข ทำให้เกิดการอยู่ร่วมกันได้ของผู้เสียหาย ผู้กระทำความผิด รวมทั้งชุมชน เป็นต้น กระบวนการเชิงสมานฉันท์ที่เป็น การปฏิบัติที่นำไปสู่ความยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ ทั้งที่เป็นผลดีต่อการปรับปรุง แก้ไข เด็กและเยาวชน ผู้กระทำความผิด และสังคมพร้อมที่จะโอบอุ้มรับผู้เสียหายเข้ามาเยี่ยม ฟันฟู ซ่อมแซม การทำให้กลับคืนสู่ดั้งเดิม หรือการปฏิสังขรณ์ กระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ คือต้องการทำให้ทุกฝ่ายที่ได้รับผลกระทบได้กลับคืนสู่สภาพดีเช่นเดิม อันเป็นการสร้างความสมานฉันท์ในสังคม ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัย ศศิพร สิงโตมาศ (2546: 121-123) ได้ศึกษาเรื่อง มาตรการทางกฎหมายว่าด้วยการนำวิธีการประชุมกลุ่มครอบครัวและชุมชนมาใช้ในกระบวนการยุติธรรมสำหรับเด็ก โดยมีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษามาตรการที่เหมาะสมในการแก้ไข ฟันฟูเด็กและเยาวชนที่กระทำความผิดและนำมาปรับปรุง กระบวนการยุติธรรมสำหรับเด็กและเยาวชนในประเทศไทย ผู้กระทำความผิดและผู้เสียหายสามารถที่จะ กลับมาความสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน และสามารถอยู่ร่วมกันได้ในสังคมอย่างสมานฉันท์อีกครั้งหนึ่ง โดยทุกฝ่ายมีส่วนร่วมในการช่วยกันระวังและป้องกันมิให้การกระทำผิดเกิดขึ้นอีก ซึ่งวิธีการเหล่านี้ น่าจะเป็นลักษณะของการแก้ไขฟันฟูเด็กและเยาวชนที่กระทำความผิดในแนวทางที่ถูกต้องและเหมาะสม

2.6 ด้านความยั่งยืน

ความคิดเห็นของด้านความยั่งยืน เมื่อพิจารณาแยกเป็นรายข้อพบว่า ความเห็นด้วยอยู่ในระดับมากที่สุด ตามลำดับ คือ ภายหลังจากการประชุมกลุ่มครอบครัวและชุมชนและเด็ก และเยาวชนที่กระทำความผิดเกิดความสำนึกผิดชอบชั่วดี เด็กและเยาวชนที่กระทำความผิด ผู้เสียหายจะได้รับการอำนวยความสะดวกค่อนข้างมาก อธิบายได้ว่า การประชุมกลุ่มครอบครัวและชุมชนเกิดผลดีต่อผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกฝ่าย คือ เด็กและเยาวชนที่กระทำความผิดรู้สำนึกต่อการกระทำผิดของตนเอง มีความรับผิดชอบต่อการชดใช้หรือชดเชยความเสียหาย ไม่ถูกดำเนินคดี ไม่มีตราบาป ส่วนผู้เสียหาย จะได้รับการเยียวยาทั้งทางร่างกายและจิตใจ พร้อมได้รับการชดใช้และชดเชยความเสียหายที่เกิดขึ้น ส่วนครอบครัวและชุมชน ได้รับรู้ปัญหาและมีส่วนร่วมในการช่วยเหลือแก้ไขเด็กและเยาวชน คืนคนดีสู่สังคม สามารถกลับไปอยู่ในชุมชนได้ เป็นการเยียวยาสังคมร่วมกัน โดยมองว่าเมื่อเกิดปัญหาขึ้นกับคนในชุมชน ปัญหานั้นถือว่าเป็นปัญหาส่วนรวม มิใช่ปัญหาครอบครัวใดครอบครัวหนึ่ง แต่ทุกฝ่าย และคนในชุมชนต้องช่วยเหลือซึ่งกันและกัน และส่วนด้านภาครัฐส่งผลดีด้านการลดปริมาณคดี และการกระทำผิดซ้ำของเด็กและเยาวชน

ตาราง 56 แสดงสถิติข้อมูลการใช้มาตรา 63 ตั้งแต่เดือน มิถุนายน พ.ศ.2546 ถึง มีนาคม พ.ศ.2549

ประจำเดือน	เด็กและ เยาวชน ที่ถูกจับ ทั้งหมด	อัตราโทษ ไม่เกิน 5 ปี	เห็นสมควร รهنอใช้ มาตรา63	ดำเนินการฯ ไม่สำเร็จ	ประชุมกลุ่ม ครอบครัว และชุมชน	เสนอความเห็น เพื่อ ส่ง ไม่ฟ้อง	เห็นด้วย มีคำสั่ง ไม่ฟ้อง	ไม่เห็นด้วย มีคำสั่ง ฟ้อง	สั่งไม่ฟ้อง แล้วกระทำ ผิดซ้ำ
มิ.ย.-ธ.ค.46	17,658	4,727	1,311	483	817	1,311	583	0	8
ม.ค.-ธ.ค.47	32,501	12,303	5,525	563	3,808	3,594	2,618	57	86
ม.ค.-ธ.ค.48	34,804	14,394	6,627	214	5,058	5,220	4,811	45	162
ม.ค.-มี.ค.49	10,948	4,324	1,865	40	1,406	1,365	1,093	7	58
รวม	95,911	35,748	15,328	1,300	11,089	11,490	9,105	109	314

ที่มา: กลุ่มพัฒนาระบบงานคดี สำนักพัฒนาระบบงานยุติธรรมเด็กและเยาวชน กรมพินิจ
และคุ้มครองเด็กและเยาวชน. (ม.ป.ป.).

จากรายงานผลการดำเนินการเพื่อหันเหคดีออกจากกระบวนการยุติธรรมโดยใช้มาตรการ
ตามมาตรา 63 แห่งพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลเยาวชนและครอบครัว และพระราชบัญญัติวิธีพิจารณา
คดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. 2534 (ผลการดำเนินการตั้งแต่วันที่ 1 มิถุนายน พ.ศ. 2546 ถึงเดือน
มีนาคม พ.ศ. 2549)

จำนวนเด็กและเยาวชนที่ถูกส่งมาดำเนินคดี	95,911 ราย
เป็นความผิดอยู่ในเกณฑ์และได้เสนอความเห็นตามมาตรา 63	15,328 ราย
จัดให้มีการประชุมกลุ่มครอบครัวและชุมชน	11,089 ราย
พนักงานอัยการ เห็นชอบ กับความเห็นผู้อำนวยการฯและสั่งไม่ฟ้อง	9,105 ราย
พนักงานอัยการ ไม่เห็นชอบ กับความเห็นผู้อำนวยการฯและสั่งฟ้อง	109 ราย
เด็กและเยาวชนที่ได้รับการสั่งไม่ฟ้องกลับมากกระทำผิดซ้ำ	314 ราย
เด็กและเยาวชนที่ถูกกล่าวหาเป็นความผิดอยู่ในเกณฑ์	
เสนอความเห็นตามมาตรา 63	15,328 ราย
จำแนกเป็นคดีที่พนักงานอัยการได้มีความเห็นแล้ว	9,214 ราย
จำแนกเป็นคดีที่พนักงานสั่งไม่ฟ้อง	9,105 ราย
คิดเป็นร้อยละ	98.817
จำแนกเป็นคดีที่พนักงานอัยการ สั่งฟ้อง	109 ราย
คิดเป็นร้อยละ	1.183
เด็กและเยาวชนที่ได้รับการสั่งไม่ฟ้องกลับมากกระทำผิดซ้ำ คิดเป็นร้อยละ	3.449

ส่วนที่เหลืออยู่ระหว่างรอการพิจารณา ทำให้ประหยัดงบประมาณของรัฐในหน่วยงานกระบวนการ
ยุติธรรมมากกว่า 100 ล้านบาทต่อปี

2.7 ด้านการขยายผล

ความคิดเห็นของด้านการขยายผล เมื่อพิจารณาแยกเป็นรายข้อพบว่า ความเห็นด้วยอยู่ในระดับมากที่สุด คือ สถานพินิจจังหวัดมีการประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับระบบการประชุมกลุ่มครอบครัวและชุมชนให้ประชาชนทราบผ่านทางช่องทางสื่อสาร เช่น เว็บไซต์ ทีวีชุมชน โทรทัศน์แผ่นพับ อธิบายได้ว่า ส่วนใหญ่ผู้เสียหายและผู้กระทำผิดจะทราบได้ก็ต่อเมื่อนักงานคุมประพฤติเป็นผู้แจ้ง แต่ถ้าหากมีการประชาสัมพันธ์ผ่านช่องทางอื่นๆ ก็จะทำให้ผู้เสียหายและผู้กระทำผิดมีโอกาสรอบและแจ้งความประสงค์ได้ และยังเป็นการสร้างพื้นฐานความเข้าใจเกี่ยวกับยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ให้กับผู้เสียหาย ผู้กระทำผิด และชุมชน ทำให้การชี้แจง อธิบายหรือประสานงานของพนักงานคุมประพฤติง่ายขึ้น การประชาสัมพันธ์อาจเป็นการบอกเล่าตัวอย่างความสำเร็จ (Success stories) การให้ข้อมูลเกี่ยวกับวัตถุประสงค์และวิธีการ โดยนำเสนอผ่านสิ่งพิมพ์ หรือวิทยุโทรทัศน์ในรูปแบบที่น่าสนใจโดยไม่ใช้ในลักษณะของวิชาการจนเกินไป เพื่อดึงดูดความสนใจของสังคมให้รับรู้ถึงกระบวนการยุติธรรมทางเลือกนอกเหนือจากกระบวนการยุติธรรมอาญาทางปกติ

ข้อเสนอแนะ

1. **ด้านบริบท** กรมพินิจ ควร กำหนดยุทธศาสตร์การทำงานซึ่งมีทิศทางในการอำนวยความสะดวกที่ชัดเจน เร่งรัดและปรับกลยุทธ์การดำเนินงาน รวมทั้งพัฒนารูปแบบวิธีการทำงานให้หลากหลายและมีประสิทธิภาพเพิ่มขึ้น ได้แก่

1.1 การพัฒนากระบวนการยุติธรรมเพื่อประชาชนเข้าถึงได้อย่างเสมอภาค เกิดความเชื่อมั่นเป็นธรรม และมีประสิทธิภาพ ด้วยการบริการงานยุติธรรมให้กับประชาชนในลักษณะของการทำงานแบบ บรูณาการ ทั้งระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ของทั้งภายในและต่างประเทศ การคำนึงถึงสวัสดิภาพและสวัสดิการของพยานเหยื่ออาชญากรรม รวมทั้งผู้ที่ได้รับผลร้ายจากความผิดพลาดในการดำเนินการของกระบวนการยุติธรรม การนำความยุติธรรมไปยังประชาชนด้วยวิธีต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นการให้ความรู้ การเสริมกำลังและสร้างโอกาสในการเข้าถึงความยุติธรรม รวมทั้งการขยายบริการให้ครอบคลุมทั่วถึง อันจะทำให้ประชาชนสามารถเข้าถึงความยุติธรรมโดยสะดวกรวดเร็ว เป็นธรรมและเกิดความเชื่อมั่นในกระบวนการยุติธรรม

1.2 การส่งเสริมกระบวนการยุติธรรมถ้วนหน้า โดยให้ประชาชนมีส่วนร่วมด้วยการส่งเสริมให้ประชาชนได้เข้ามามีส่วนร่วมอย่างแท้จริงในการอำนวยความสะดวกยุติธรรมในสังคม เนื่องด้วยกระบวนการยุติธรรมในสังคมมิใช่เพียงกระบวนการยุติธรรมกระแสหลักซึ่งดำเนินการโดยภาครัฐเท่านั้น แต่การส่งเสริมและนำกระบวนการยุติธรรมทางเลือกเข้ามาใช้แทนการนำเข้าสู่กระบวนการยุติธรรมกระแสหลักนอกจากจะเป็นการแก้ไขวิกฤตการณ์ คดีในศาล คนล้นเรือนจำ แล้วยังทำให้กระบวนการยุติธรรมเป็นกระบวนการยุติธรรมของประชาชนอย่างแท้จริง อันจะนำมาซึ่งสังคมสันติธรรม ประชาธรรม สันติสุข ขจัดทุกข์ ด้วยสันติวิธี

1.3 เปลี่ยนภาระให้เป็นพลัง ด้วยการคัดคนและนำมาตรการการปฏิบัติต่อผู้กระทำผิดที่เหมาะสมและหลากหลายมาใช้ในการแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำผิด เด็กและเยาวชนที่กระทำผิด ทั้งนี้มีใช้เพียงการลงโทษเพื่อก่อการแก้แค้นทดแทนให้ กับสังคมเท่านั้น หากแต่ จะต้องแก้ไขฟื้นฟูเพื่อให้สามารถกลับไปใช้ชีวิตในสังคมได้อย่างปกติสุข ทั้งนี้เพื่อมิให้บุคคลเหล่านั้นต้อง ตกเป็นภาระแก่สังคมทั้งในระหว่างการต้องโทษและภายหลังพ้นโทษ โดยการปรับเปลี่ยนมาเป็นการสร้างประโยชน์ให้กับสังคม การให้ ประชาชนและชุมชนได้เข้ามามีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหารวมทั้งการผลักดันให้พ้นจากระบบเร็วกว่ากำหนด ซึ่งการดำเนินการดังกล่าวนี้นับเป็นการคืนคนดีสู่สังคม

1.4 การเสริมสร้างสมรรถนะในการบริหารทุกองค์กรด้วยระบบการบริหารกิจการเมืองที่ดี ด้วยการมี แง่มุมนี้ปฏิบัติงานเพื่อให้เกิดประสิทธิภาพ มี เป้าหมายในการดำเนินงาน โดยยึดประชาชนเป็นศูนย์กลาง การพัฒนาระบบเทคโนโลยี สารสนเทศและการสื่อสาร การปรับปรุงและพัฒนากฎหมายใหม่ ความทันสมัยสอดคล้องกับสถานการณ์ เพื่อนำไปสู่การพัฒนากฎหมายและระบบงานยุติธรรม ทั้งนี้เพื่อให้เกิดผลสัมฤทธิ์ต่อองค์กร

2. ด้านปัจจัยนำเข้า กรมพินิจฯ ควรให้ความสำคัญเป็นพิเศษกับปัจจัยด้านประสิทธิภาพของการดำเนินงาน โดยคำนึงถึงความโปร่งใสในการดำเนินงานติดตามฯ ความยอมรับแนวทางการดำเนินงาน ความเหมาะสมของเครื่อง มือที่ใช้ในการติดตามฯ และความ ประหยัดทรัพยากร (เงิน คน วัสดุ เวลา) อีกทั้งยังทำให้กรมพินิจฯ สามารถกำหนดเป้าหมายและผลของการติดตามได้อย่างถูกต้อง ได้ดังนี้

2.1 ด้านระบบการติดตามฯ กรมพินิจฯ ควรจัดทำแผนปฏิบัติการ (Action Plan) เพื่อเป็นจุดเริ่มต้นของการพัฒนาระบบการติดตามและประเมิน พฤติกรรมเด็ก/เยาวชนฯ ที่ ชัดเจนและเป็นโอกาสให้ ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วม โดยการกำหนดกิจกรรม การประสานงาน ผู้ รับผิดชอบ และงบประมาณที่ใช้ ในแต่ละกิจกรรม ซึ่งระบบดังกล่าวควรมีความยืดหยุ่น สามารถปรับเปลี่ยนได้ตามสถานการณ์ เพื่อที่ จะทำให้ระบบมีประสิทธิภาพมากขึ้น

2.2 ด้านความโปร่ง ใสของการดำเนินงานติดตามฯ กรมพินิจฯ ควรจัดทำตัวชี้วัดประสิทธิภาพ โดยนำเรื่องการปฏิบัติตามพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. 2540 และเรื่องการมีส่วนร่วมของประชาชนมาเป็นตัวชี้วัดประสิทธิภาพของกรมพินิจฯ เพื่อให้การจัดประชุมกลุ่มครอบครัวฯ และการติดตามฯ มีความโปร่งใส (Transparency) สามารถตรวจสอบได้ (Accountability) และควรเป็นโอกาสให้ ประชาชนสามารถทำการติดตาม ประเมินผล และตรวจสอบการปฏิบัติงานของสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนกรุงเทพมหานครได้ เพื่อให้เป็นองค์กรที่โปร่งใส ซึ่งสอดคล้องกับหลักธรรมาภิบาล หรือระบบการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี (Good governance)

2.3 ด้านทรัพยากร (งบประมาณ บุคลากร ข้อมูล และเทคโนโลยี) กรมพินิจฯ ควรใช้งบประมาณอย่างน้อยที่สุดเท่าที่จะเป็นไปได้ในการสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชน เพื่อให้เกิดความประหยัดและคุ้มค่า ซึ่งอาจทำได้โดยการสร้างความตระหนั กู้ของประชาชนในการเข้ามามีส่วนร่วมด้วยตนเอง และได้ประโยชน์จากการใช้ทรัพยากรในการป้องกันการทำความผิดซ้ำของเด็ก/เยาวชนฯ ทั้งนี้ในการจัดสรรงบประมาณเพื่อเป็นค่าใช้จ่ายในการสร้างการมีส่วนร่วมติดตามฯ นั้น สถานพินิจฯ ควรณรงค์ใหม่การบริจาคหรืออสังเคราะห์ โดยภาคเอกชนหรือ องค์กรการสงเคราะห์ ฯ โดยถือว่าเป็นส่วนหนึ่งของการมีส่วนร่วมได้

2.4 ด้านการพัฒนาระบบเทคโนโลยีสารสนเทศ จัดหาอุปกรณ์ จัดทำระบบเครือข่าย และจัดทำระบบฐานข้อมูลเด็ก/เยาวชน ผู้ปกครอง กรรมการสงเคราะห์ ฯ กรรมการชุมชน และผู้ที่เข้ามามีส่วนร่วม เช่น อาสาสมัคร ฯลฯ เพื่อเป็นฐานข้อมูลในการติดตามฯ และควรทำ การปรับปรุงฐานข้อมูลอย่างสม่ำเสมอ หากมีการเปลี่ยนแปลงของข้อมูล หรือเด็ก/เยาวชนฯ กระทำ ความผิดซ้ำอีก พร้อมทั้งพัฒนาบุคลากรใหม่ ศักยภาพและขีดความสามารถในการปฏิบัติงาน และเชื่อมโยงระบบกับหน่วยงานภายในของกรมพินิจฯ หน่วยงานภายนอก นอกจากนั้น ควรจัดใหม่แผนพัฒนาบุคลากรที่ชัดเจนและแน่นอน ใหม่การพัฒนาศักยภาพของบุคลากรอย่างทั่วถึงใหม่ประสิทธิภาพในการทำงาน ใหม่ความรู้ความสามารถในทางวิชาชีพ และมีคุณธรรม จริยธรรม โดยเฉพาะอย่างยิ่ง มีจิตใจให้บริการ (Service mind) ต่อผู้มีส่วนร่วมทุกฝ่าย โดยควรจัดฝึกอบรมหลักสูตรต่าง ๆ ของบุคลากรให้ประสบผลสำเร็จด้วยดี

3. ด้านกระบวนการ เพื่อให้บุคลากรในกระบวนการยุติธรรมมีความรู้ความสามารถในการปฏิบัติหน้าที่ และได้รับการพัฒนาศักยภาพอย่างต่อเนื่อง จึงควรกำหนดแนวทางในการพัฒนาบุคลากร และมีทักษะในการทำงานเชิงบูรณาการและเชิงสหวิชาชีพ เพื่อนำไปสู่การปฏิบัติงานที่มีประสิทธิภาพ ได้ดังนี้

3.1 สร้างมาตรฐานการทำงานให้มีการปฏิบัติงานในลักษณะเชิงสหวิชาชีพเช่นพนักงานคุมประพฤติ นักสังคมสงเคราะห์ นักจิตวิทยา และกำหนดบทบาทหน้าที่ในการปฏิบัติงานให้ชัดเจน และทำงานในเชิงรุกให้มากขึ้น

3.2 พัฒนาทักษะการปฏิบัติงานของผู้ประสานการประชุมกลุ่มครอบครัวและชุมชนอย่างต่อเนื่องและสม่ำเสมอ รวมทั้งความรู้ด้านต่าง ๆ ที่จำเป็นต่อการปฏิบัติงาน เช่น เทคนิคการเจรจาต่อรอง เทคนิคการแก้ปัญหาเฉพาะหน้า โดยจัดประชุม อบรม สัมมนา ให้ความรู้และแลกเปลี่ยนความคิดเห็นและประสบการณ์

3.3 จัดการฝึกอบรมร่วมกันระหว่างบุคลากรในกระบวนการยุติธรรมทุกหน่วยงาน ทั้งระดับต้น ระดับกลาง และระดับผู้บริหาร ในเชิงจิตวิทยา มีการศึกษาดูงานต่างประเทศที่มีการใช้กระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ รวมทั้งจัดหลักสูตรในการเสริมสร้างศักยภาพของบุคลากรในกระบวนการยุติธรรมให้เข้าใจมาตรการใหม่ๆ ในการจัดการกับปัญหาอาชญากรรมในยุคโลกาภิวัตน์ เพื่อเพิ่มพูนประสิทธิภาพในการปฏิบัติหน้าที่ เกิดการหล่อหลอมทัศนคติ พัฒนาศักยภาพในการปฏิบัติหน้าที่ในกระบวนการยุติธรรม เข้าใจถึงเป้าหมายร่วมกันในการอำนวยความสะดวก ไม่มองเป้าหมายขององค์กรตนเองเป็นหลัก และเผยแพร่ความรู้ที่ได้รับจากการอบรมแก่ผู้เจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องในการประชุมกลุ่มครอบครัวและชุมชน เป็นการสร้างเครือข่ายในการทำงาน

3.4 จัดสรรบุคลากรให้สามารถปฏิบัติหน้าที่ตามความเหมาะสมกับปริมาณงาน

3.5 พัฒนามาตรฐานการคัดเลือกบุคคลให้ดำรงตำแหน่งในกระบวนการยุติธรรมหรือตำแหน่งที่สนับสนุนงานของกระบวนการยุติธรรมในทางที่ส่งเสริมความสำนึกในคุณค่าของตำแหน่งหน้าที่ที่จะต้องรับผิดชอบต่อสังคมคำนึงถึงความสามารถทางวิชาการและด้านคุณธรรมควบคู่ไปด้วย

3.6 ส่งเสริมให้มีการพัฒนาบุคลากรที่มีความจำเป็นนอกเหนือจากด้านกฎหมาย และกระบวนการยุติธรรมเพื่อเข้าปฏิบัติหน้าที่ในกระบวนการยุติธรรมอย่างเพียงพอ เช่น งานด้านจิตวิทยา และสังคมสงเคราะห์

3.7 ปรับปรุงค่าตอบแทนแก่ผู้ปฏิบัติงานด้านวิชาชีพให้มีความเหมาะสมกับสภาพเศรษฐกิจ

3.8 ควรส่งเสริมให้บุคลากรทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องมีความรู้ทักษะ ทศนคติและประสบการณ์ในด้านกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์โดยการประชุมกลุ่มครอบครัวและชุมชน หรือมาตรการทางเลือกอื่นๆ ตลอดจนส่งเสริมให้มีการพัฒนาเอกสาร ผลงานวิจัยเพื่อเผยแพร่ความรู้และวิชาการใหม่แก่บุคลากรอย่างสม่ำเสมอ

3.9 ควรส่งเสริมการศึกษาดูงานแก่เจ้าหน้าที่และผู้ที่เกี่ยวข้อง เพื่อสร้างองค์ความรู้ใหม่อย่างต่อเนื่องทั้งในและต่างประเทศ

3.10 ควรจัดสรรงบประมาณและบุคลากรในการดำเนินการอย่างพอเพียงและควรปรับปรุงอาคารสถานที่ในการปฏิบัติงานให้เหมาะสม

3.11 ควรปรับปรุงเงื่อนไขและข้อตกลงในการไกล่เกลี่ย ประนีประนอมการชดใช้ บำบัดแก้ไขฟื้นฟูผู้เสียหายและผู้กระทำผิดให้เกิดประสิทธิภาพประสิทธิผล

3.12 ควรกำหนดกิจกรรมการบำบัดแก้ไขฟื้นฟูเด็กและเยาวชนที่กระทำผิดให้มากขึ้น และเอื้อต่อการแก้ไขปัญหา ตอบสนองความต้องการของทุกฝ่าย ตลอดจนปรับปรุงกรรมการคัดแยกและระบบการจำแนกประเภทเด็กและเยาวชนให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล

3.13 เด็กและเยาวชนที่ผ่านกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์แล้ว อัยการมีคำสั่งเด็ดขาดไม่ฟ้อง เด็กและเยาวชนอยู่ในความควบคุมดูแลของสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน สถานพินิจไม่มีสิทธิหรืออำนาจบังคับ บังคับการขอให้เด็กหรือเยาวชนมารายงานตัวหรือปฏิบัติตามข้อตกลงได้เหมือนเช่นการคุมประพฤติของผู้ใหญ่ ดังนั้นควรมีกฎหมายหรือมาตรการรองรับแก่สถานพินิจในช่วงระหว่างที่เด็กและเยาวชนอยู่ในความดูแลของสถานพินิจเพื่อสะดวกในการเฝ้าดูแลติดตามและประเมินผล

4. ด้านประสิทธิผล การอำนวยความสะดวกยุติธรรมเพื่อสนองตอบต่อความต้องการของประชาชนอย่างมีประสิทธิภาพ ครอบครัวและชุมชนเป็นปัจจัยสำคัญที่สุดในการบำบัด และแก้ไขพฤติกรรม และคืนทรัพยากรมนุษย์ที่มีคุณค่าให้แก่สังคม อีกทั้งครอบครัวมีความสำคัญต่อเด็ก การแก้ไขปัญหาของเด็กต้องให้ครอบครัวเข้ามามีบทบาทเสมอ จึงควรส่งเสริมและสนับสนุนให้ครอบครัว และชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการอำนวยความสะดวกยุติธรรมโดยสามารถกำหนดแนวทางในการส่งเสริมและสนับสนุนให้ครอบครัวและชุมชนเข้ามามีบทบาทในกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ ซึ่งจะเป็นพื้นฐานสำคัญต่อการให้ความร่วมมือของประชาชนในการอำนวยความสะดวกยุติธรรม ได้ดังนี้

4.1 สร้างความรู้ ความเข้าใจ แก่ครอบครัว หรือบิดา มารดา ผู้ปกครองของเด็กและเยาวชน และประชาชนในชุมชน เกี่ยวกับกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ ความสำคัญของการบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ การไกล่เกลี่ยประนอมข้อพิพาท การให้คำทดแทนความเสียหาย แก่ผู้เสียหาย เพื่อกระตุ้นให้ครอบครัวและชุมชน เกิดการยอมรับและเข้าใจ รวมทั้งให้ความสำคัญกับการประชุมกลุ่มครอบครัวและชุมชน และรู้สึกว่าเป็นส่วนหนึ่งของสังคมในการแก้ไขเด็กและเยาวชน

4.2 เสริมสร้างบทบาทของชุมชนให้มีส่วนร่วมในกา รป้องกันอาชญากรรม ระบุข้อพิพาทบางเรื่องที่ไม่จำเป็นต้องเข้าสู่ระบบงานยุติธรรม ร่วมรับรู้รับทราบถึงปัญหาและแนวทางในการดำเนินงานของกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ การมีสิทธิที่จะได้รับทราบข้อมูลและรายละเอียดของการดำเนินงานของแต่ละหน่วยงานในเรื่องที่ตนเองมีส่วนได้ส่วนเสีย รวมทั้งการมีส่วนร่วมในการกำกับดูแลและตรวจสอบ

4.3 ส่งเสริมให้เกิดการรวมตัวกันของชุมชนในการสร้างเครือข่าย เพื่อดำเนินกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ โดยมีสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนเป็นฝ่ายให้ความร่วมมือและสนับสนุนให้ เกิดชุมชนที่เข้มแข็ง จัดกิจกรรม รวมตัวกันเป็นอาสาสมัครในการป้องกันอาชญากรรม การช่วยระงับและไกล่เกลี่ยข้อพิพาทหรือการกระทำผิดเล็กน้อย ช่วยชี้เบาะแสและช่วยเสริมการดำเนินการให้รัฐ การดูแลและบำบัดรักษาผู้กระทำผิดหรือผู้เสียหายในชุมชน โดยชุมชนดำเนินการเอง

4.4 เปิดโอกาสให้ประชาชนร่วมรับรู้ รับทราบปัญหาในกระบวนการยุติธรรม แสดงความคิดเห็นเพื่อแก้ไขปัญหาร่วมกัน เนื่องจากความร่วมมือของประชาชนเป็นหัวใจสำคัญที่สุดของความสำเร็จของกระบวนการยุติธรรม

5. ด้านผลกระทบ ควรกำหนดแนวทางเพื่อให้การดำเนินการประชุม กลุ่มครอบครัว และชุมชนเกิดประสิทธิภาพ ดังนี้

5.1 กำหนดให้เด็กหรือเยาวชนและครอบครัวมีสิทธิได้รับการให้คำปรึกษา แนะนำ ด้านกฎหมาย และประโยชน์จากการประชุมกลุ่มครอบครัวและชุมชน ตลอดจนการประชุมกลุ่มครอบครัว และชุมชน

5.2 การอภิปรายใดๆ หรือการกระทำใดๆ ที่ได้กระทำใน กระบวนการประชุมกลุ่มครอบครัวและชุมชน จะต้องได้รับการคุ้มครอง ในกรณีที่ได้ดำเนินการประชุมกลุ่มครอบครัวและชุมชนไปบ้างแล้ว แต่การประชุมไม่ประสบผลสำเร็จ คำรับหรือการสารภาพใดๆ ที่เด็กและเยาวชน ได้กระทำไปในการประชุมจะไม่สามารถนำมาใช้เป็นยันหรือนำมาพิจารณาให้เป็นโทษแก่เด็กและเยาวชนนั้นได้ หากมีการดำเนินการคดีต่อไป

5.3 ควรมีการกำหนดมูลค่าการชดใช้ค่าเสียหาย โดยมีราคากลาง จ่ายตามลักษณะของความเสียหายที่ได้รับ เช่น กรณีได้รับบาดเจ็บ โดยอาจจ่ายตามจริงหรือจ่ายตามอัตราที่กำหนด

5.4 ควรให้ความสำคัญกับการฝึกอบรมทักษะของ ผู้ประสานการประชุมและบุคลากร ในกระบวนการยุติธรรมในด้านต่าง ๆ ที่จำเป็นในการปฏิบัติงานอย่างต่อเนื่องและสม่ำเสมอ

5.5 ควรใช้การประชุมกลุ่มครอบครัวและชุมชนเป็นมาตรการพิเศษที่นำมาเสริมใน ทุกขั้นตอนของกระบวนการยุติธรรมทางอาญาของเด็กและเยาวชน โดยให้อยู่ในดุลยพินิจของผู้ ประสานการประชุม ในกรณีที่เป็นการความผิดที่ได้กระทำผิดครั้งแรก เป็นความผิดลหุโทษ หรือความผิด ที่ได้กระทำโดยประมาท และผู้กระทำผิดยอมรับผิดและสำนึกผิดอย่างแท้จริง ส่วนการกระทำผิดซ้ำ ไม่อยู่ในหลักเกณฑ์ที่จะได้รับการพิจารณาให้ใช้มาตรการนี้

5.6 ควรมีรูปแบบหรือมาตรฐานในการดูแลเยาวชนที่อยู่ในความดูแลของสถานพินิจ และคุ้มครองเด็กและเยาวชน ไม่เกิน 2 ปี และกำหนดบทลงโทษหากเยาวชนฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตาม

5.7 ควรมีกฎหมาย กฎเกณฑ์ หรือข้อบังคับมารองรับในกรณีที่เด็กและเยาวชนไม่มา รายงานตัว ไม่ปฏิบัติตามข้อตกลงของที่ประชุม และมีมาตรการติดตามดูแลพฤติกรรมเด็กและ เยาวชน หลังจากการอัยการมีคำสั่งไม่ฟ้องแล้ว

6. ด้านความยั่งยืน หัวใจของความยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ คือ การอยู่ร่วมกันในสังคม อย่างสงบสุข ทำให้เกิดการอยู่ร่วมกันได้ของผู้เสียหาย ผู้กระทำผิด รวมทั้งชุมชน ส่วนกระบวนการ ยุติธรรมเชิงสมานฉันท์เป็นการปฏิบัติที่นำไปสู่ความยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ ซึ่งจะเป็นผลดีต่อการ ปรับปรุงแก้ไขฟื้นฟูเด็กและเยาวชนผู้กระทำความผิด ทำให้เกิดความรู้สึกรับผิดชอบสำนึกผิด และ ยอมรับการลงโทษในระดับหนึ่ง อีกทั้งให้ความสำคัญต่อผู้เสียหาย ครอบครัวชุมชน และสังคมพร้อม ที่จะโอบอุ้มรับผู้เสียหายเข้ามาเยียวยา เกิดการมีส่วนร่วมของสังคมมากขึ้น ดังนั้น เพื่อให้การใช้ กระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ โดยใช้วิธีการประชุมกลุ่มครอบครัวและชุมชนในสถานพินิจและ คุ้มครองเด็กและเยาวชน เกิดประโยชน์สูงสุดแก่เด็กและเยาวชนอย่างยั่งยืน สามารถกำหนดแนว ทางการดำเนินงาน ดังนี้

6.1 สนับสนุนการใช้วิธีการการประชุมกลุ่มครอบครัวและชุมชนเป็นแนวทางหนึ่ง โดย ใช้วิธีเบี่ยงเบนคดีออกจากกระบวนการยุติธรรม หรือใช้มาตรการลดปริมาณคดีชั้นสู่ศาล

6.2 กำหนดรูปแบบวิธีการประชุมกลุ่มครอบครัวและชุมชนให้มีความหลากหลาย

6.3 ส่งเสริมวิธีการไกล่เกลี่ยและประนอมข้อพิพาทเล็กน้อยในโรงเรียนและชุมชน

6.4 ประเมินผลการใช้ประชุมกลุ่มครอบครัวและชุมชนอย่างสม่ำเสมอต่อเนื่องทุกปี

6.5 จัดสรรงบประมาณให้เพียงพอต่อการปฏิบัติหน้าที่ เช่น มีค่าตอบแทนที่เหมาะสม แก่ผู้เข้าร่วมประชุม

6.6 ติดตามความประพฤติของเด็กและเยาวชนหลังพ้นงานอัยการมีคำสั่งไม่ฟ้อง เป็นเวลาไม่น้อยกว่า 3 ปี หรือจนกว่าเยาวชนจะสำเร็จการศึกษา หรือมีงานทำเป็นกิจจะลักษณะ

6.7 กำหนดหลักเกณฑ์อย่างชัดเจนในการคัดเลือกเยาวชนเข้าร่วมประชุมกลุ่ม ครอบครัวและชุมชน เพื่อไม่ให้เกิดความขัดแย้งระหว่างผู้พิจารณาคัดเลือกและผู้อนุมัติ

6.8 ประชาสัมพันธ์ให้หน่วยงานต่างๆ เห็นความสำคัญของกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์

6.9 นำมาตรการคุมประพฤติมาใช้ในชั้นก่อนพิจารณาคดีโดยศาล และในระหว่างการรอการลงอาญา หลังจากศาลมีคำพิพากษาแล้ว

6.10 พัฒนาระบบกำหนดโทษให้สามารถกำหนดโทษที่เหมาะสมกับผู้กระทำผิด โดยให้มีแนวทางหรือรูปแบบที่มีมาตรฐานในการใช้ดุลยพินิจในการใช้อำนาจหน้าที่ต่างๆ ให้เกิดความชัดเจน ซึ่งนำภูมิหลังของผู้กระทำผิดมาประกอบการพิจารณาคดี เพื่อแยกผู้กระทำผิดที่เป็นนิสัยออกจากผู้กระทำผิดโดยพลั้งพลาด

6.11 สร้างมาตรการที่จะช่วยให้กลับเข้าสู่สังคมอย่างมีประสิทธิภาพ การที่ผู้กระทำผิดสามารถปรับตัวเข้าสู่สังคมโดยเป็นพลเมืองที่ดีได้เป็นเครื่องวัดความสำเร็จของกระบวนการยุติธรรมที่สำคัญที่สุด

6.12 สร้างมาตรฐานการปฏิบัติต่อผู้เสียหายและผู้กระทำผิดให้ชัดเจน สำหรับให้บุคลากรในกระบวนการยุติธรรมถือปฏิบัติโดยเคร่งครัด

6.13 กำหนดกฎหมาย มาตรการรองรับ ในกรณีที่ไม่สามารถปฏิบัติตามเงื่อนไขของมติที่ประชุม

6.14 สร้างเครือข่ายการวิจัยโดยให้ทุนแก่สถาบันการศึกษา เพื่อให้นักศึกษาทำวิจัยเกี่ยวกับกฎหมาย และกระบวนการยุติธรรม เพื่อพัฒนาให้มีความทันสมัยและเป็นธรรม พัฒนามาตรการใหม่ๆ ทางด้านอาชญาวิทยาและกระบวนการยุติธรรมเพื่อให้สามารถนำผลที่ได้ไปประยุกต์ใช้ในการพัฒนากระบวนการยุติธรรมได้

7. ด้านการขยายผล การประชุมกลุ่มครอบครัว เป็นนโยบายสาธารณะเพื่อคุณภาพชีวิตที่ดีได้ ควรมีการขยายผลการประชุมกลุ่มครอบครัว ไปใช้อย่างกว้างขวาง เช่น ขยายผลสู่ครอบครัว เพื่อให้เกิดความเข้าใจกันระหว่างสมาชิกในครอบครัว เยาวชนกลับตนเป็นคนดีและเชื่อฟังพ่อแม่ ขยายผลสู่โรงเรียน เพื่อเป็นการแก้ปัญหาตั้งแต่ต้นทาง และยังช่วยลดภาระงานและงบประมาณที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการยุติธรรมสำหรับเด็ก/เยาวชนอย่างเห็นได้ชัด ตลอดจนขยายผลในงานอื่นๆ ดังนี้

7.1 ควรมีการใช้กระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ในทุกขั้นตอนของกระบวนการยุติธรรม ตั้งแต่ก่อนเข้าสู่กระบวนการยุติธรรม เมื่อเข้าสู่กระบวนการยุติธรรมตั้งแต่ก่อน ฟ้องร้องคดี ขั้นตอนการพิจารณาคดีของศาล และหลังการพิจารณาคดีของศาล รวมทั้งในกรณีที่เยาวชนถูกฝึกอบรมก่อนที่จะปล่อยตัวเยาวชนกลับสู่สังคมภายนอกก่อน

7.2 ในขั้นตอนก่อนเข้าสู่กระบวนการยุติธรรม โดยการส่งเสริมให้มีการนำแนวทางการใช้กระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ไป ใช้จัดการข้อขัดแย้งในเรื่องต่างๆ ทั้งในโรงเรียนและระบบจัดการข้อพิพาทขัดแย้งในชุมชน

7.3 ในชั้นพนักงานสอบสวนควรจัดให้มีการไต่ถามข้อพิพาทคดีอาญาในชั้นสอบสวน โดยให้ผู้อำนวยการสถานพินิจ หรือผู้แทน เข้าร่วมในการพิจารณา รวมทั้งจัดอบรมเจ้าหน้าที่ตำรวจ ให้มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ ก่อนที่จะนำมาใช้

7.4 ในชั้นสอบสวนของพนักงานอัยการ ไม่ควรอยู่ภายใต้บังคับกำหนดระยะเวลาฟ้อง คดี ตาม พ.ร.บ.จัดตั้งศาลเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. 2534 เมื่อมีการนำมาตรการประชุมกลุ่ม ครอบครัวมาใช้จะต้องมีการงดการดำเนินคดีไว้ชั่วคราว เพื่อให้มีการดำเนินการประชุมกลุ่มครอบครัว และชุมชน และให้เด็กและเยาวชนได้ปฏิบัติตามข้อกำหนดในแผนแก้ไขฟื้นฟู โดยการนำมาตรการ การชะลอฟ้องมาใช้บังคับ

7.5 ในชั้นศาล ให้ศาลมีอำนาจสั่งให้มีการดำเนินการประชุมกลุ่มครอบครัว และให้ ความเห็นชอบแผนแก้ไขฟื้นฟูเด็กและเยาวชนที่กระทำผิดจากมติของที่ประชุมกลุ่มครอบครัวและ ชุมชน โดยให้ศาลงดการพิจารณาคดีไว้จนกว่าจะแน่ใจว่าเด็กหรือเยาวชนสามารถกลับตนเป็นคนดี ได้ หรือจนกว่าจะครบกำหนดเวลาตามที่กำหนดไว้ในแผนฯ หากเด็กหรือเยาวชนสามารถปฏิบัติ ตามได้ครบถ้วนตามที่กำหนด ให้ศาลมีคำสั่งจำหน่ายคดี โดยคำสั่งจำหน่ายคดีให้เป็นที่สุด กรณีที่ เด็กและเยาวชนที่กระทำผิดไม่ยอมรับผิดและไม่สำนึกในความผิดของตน ให้ศาลพิจารณาคดีต่อไป และมีการพิพากษาตามขั้นตอนโดยอาจจะรอการลงโทษ หรือรอการกำหนดโทษไว้ เพื่อให้มีการ ปฏิบัติตามแผนแก้ไขฟื้นฟูเด็กและเยาวชน

7.6 ในชั้นหลังการพิจารณาของศาล ให้ผู้อำนวยการสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและ เยาวชน สั่งให้มีการจัดประชุมกลุ่มครอบครัว เพื่อให้ได้มาตรการที่เหมาะสมในการแก้ไขฟื้นฟู ผู้กระทำผิด เว้นแต่จะได้เคยมีการประชุมกลุ่มครอบครัวมาก่อนแล้วในชั้นสอบสวนหรือในชั้น ศาล และเด็กและเยาวชนได้ฝ่าฝืนหรือไม่สามารถปฏิบัติตามแผนแก้ไขฟื้นฟูได้ หากเด็กและเยาวชน สามารถปฏิบัติตามเงื่อนไขในแผนแก้ไขฟื้นฟูได้ครบถ้วน ให้ผู้อำนวยการสถานพินิจฯ รายงานไปยัง ศาล เพื่อให้ศาลมีคำสั่งให้เด็กหรือเยาวชนที่กระทำความผิดพ้นจากการควบคุมของสถานพินิจฯ แต่ หากไม่สามารถปฏิบัติได้ก็ให้ควบคุมตัวเด็กหรือเยาวชนนั้นไว้ในสถานพินิจฯ ต่อไปเท่าที่ระยะเวลา เหลืออยู่

บรรณานุกรม

บรรณานุกรม

- กรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน. (2547). *คู่มือการปฏิบัติงานเจ้าหน้าที่ผู้ประสานงานการประชุมกลุ่มครอบครัวและชุมชน*. กรุงเทพฯ: กลุ่มพัฒนาระบบงาน สำนักพัฒนาระบบงาน ยุติธรรมเด็กและเยาวชน กรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน กระทรวงยุติธรรม.
- กรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน กระทรวงยุติธรรม. (2548). *ฟ้าหลังฝน : เอกสารเผยแพร่ผลสำเร็จของโครงการ การประชุมกลุ่มครอบครัวและชุมชน*. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: ไร่ไทยเพลส
- กิจการยุติธรรม, สำนักงาน. กรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน. (ม.ป.ป.). *กระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ : ความเป็นไปได้ในการแก้ไขฟื้นฟูเด็กและเยาวชนที่กระทำผิดโดยกระบวนการประชุมกลุ่มครอบครัวและชุมชน*. เอกสารการประชุมเชิงปฏิบัติการ. กรุงเทพฯ: ม.ป.พ. ถ่ายเอกสาร.
- กิตติพงษ์ กิตยารักษ์; และคณะ. (2545). *กระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์: ทางเลือกใหม่สำหรับกระบวนการยุติธรรม*. กรุงเทพฯ: เดือนตุลา.
- (2547). *ความยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ หลักการและแนวคิด*. เอกสารโครงการสัมมนาเรื่องกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์มาใช้ในงานคุมประพฤติ ณ โรงแรมรามารการ์เด็นส์.
- จรัส รุ่งเรือง. (2547). *การนำเอากระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ (Restorative Justice) มาใช้ในกระบวนการยุติธรรมเด็ก (Juvenile Justice) : ศึกษากรณี การประชุมกลุ่มครอบครัว (Family Group Conferencing)*. วิทยานิพนธ์ น.ม. กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต. ถ่ายเอกสาร.
- จิตรา วีรบุรินทร์; และคณะ. (2547). *การประเมินผลโครงการการนำกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ โดยใช้กระบวนการประชุมกลุ่มครอบครัวและชุมชนมาบังคับใช้ในประเทศไทย*. นนทบุรี: กรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน กระทรวงยุติธรรม.
- จุฑารัตน์ เอื้ออำนวย. (2545). *การปรับกระบวนการทัศนกระบวนการยุติธรรมไทย : จากการแก้แค้นทดแทนสู่การสมานฉันท์*. เอกสารประกอบโครงการสัมมนาทางวิชาการ เรื่อง กระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์: ทางเลือกใหม่สำหรับกระบวนการยุติธรรมไทย กรุงเทพฯ: ทำเนียบรัฐบาล
- (2548). *กระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ : “ทางเลือก” ในการยุติข้อขัดแย้งทางอาญาสำหรับสังคมไทย*. เอกสารการสอน มหาวิทยาลัยเกริก. กรุงเทพฯ: ม.ป.พ. ถ่ายเอกสาร.
- (2548). *กระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์: การปรับกระบวนการทัศนกระบวนการยุติธรรมไทย*. วิทยานิพนธ์ กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์. ถ่ายเอกสาร.

- ชาญเชาว์ ไชยานุกิจ. (2545, ธันวาคม). กระบวนการยุติธรรมนานาชาติ Restorative Justice กระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์กับการคุ้มครองสิทธิเด็กที่เป็นเหยื่อความรุนแรงในครอบครัว. *วารสารกรมคุมประพฤติ*. 9(4).
- ไชยยศ เรืองสุวรรณ. (2533). เทคโนโลยีการศึกษา ทฤษฎีและการวิจัย. กรุงเทพฯ: โอเดียนสโตร์.
- เดชา สังขวรรณ. (2545). ความยุติธรรมเชิงสมานฉันท์กับกระบวนการยุติธรรมสำหรับเด็ก. ใน *กระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ : ทางเลือกใหม่สำหรับกระบวนการยุติธรรมไทย*. กรุงเทพฯ: เตือนตุลา.
- นัทธี จิตสว่าง. (2545). รายงานวิจัยเรื่อง ผู้กระทำผิดมีทัศนะอย่างไรต่อกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์. กรุงเทพฯ: ม.ป.พ.
- พิทักษ์ แสงทอง. (2547). กระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์สำหรับเด็กและเยาวชนในสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน จังหวัดนครปฐม. วิทยานิพนธ์ (การบริหารทั่วไป). ชลบุรี: วิทยาลัยการบริหารรัฐกิจ มหาวิทยาลัยบูรพา. ถ่ายเอกสาร.
- ธวัชชัย ไทยเขียว. (2548). สารพินิจ. *กรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน*. 3(3): 8-12.
- สุพรรณษา สมสี. (2547). มาตรการทางกฎหมายในการแก้ไขฟื้นฟูเด็กกระทำผิดโดยการมีส่วนร่วมของชุมชนผู้กระทำผิด และเหยื่ออาชญากรรม. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สุดจิต เจนนพกาญจน์. (2546). กระบวนทัศน์ในการพัฒนากระบวนการยุติธรรมสำหรับเด็กและเยาวชนไทย. วิทยานิพนธ์ สส.ด. (การบริหารสังคม). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์. ถ่ายเอกสาร.
- (2546). ระบบการประชุมกลุ่มครอบครัวและชุมชนของประเทศไทย. กรุงเทพฯ: สำนักพัฒนาระบบงานยุติธรรมเด็กและเยาวชน กรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน.
- วราภรณ์ บัวเพื่อน. (2549). บทบาทและการมีส่วนร่วมของชุมชนในกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์. วิทยานิพนธ์ กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์. ถ่ายเอกสาร.
- วันชัย รุจนวงศ์. (2547). ระบบการไกล่เกลี่ยระงับข้อพิพาทละวิธีการประชุมกลุ่มครอบครัว ประเด็นสำคัญจากหนังสือกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ The Little Book of Restorative Justice of Howard Rehr, z (2002). ใน *เอกสารประกอบการศึกษาดูงาน ณ ประเทศออสเตรเลียและนิวซีแลนด์*. กรุงเทพฯ: ศาลเยาวชนและครอบครัว.
- ยศวินต์ บริบูรณ์ธนา; และคณะ. (2551). รายงานการวิจัยประสิทธิผลของกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ที่มีต่อผู้เสียหายและผู้กระทำผิด. กรมคุมประพฤติ กระทรวงยุติธรรม. กรุงเทพฯ: ม.ป.พ.
- ศิริชัย กาญจนวาสี. (2550). *ทฤษฎีการประเมิน*. พิมพ์ครั้งที่ 5. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

- ศศิพร สิงโตมาศ. (2546). *มาตรการทางกฎหมายว่าด้วยการนำวิธีการประชุมกลุ่มครอบครัวมาใช้ในกระบวนการยุติธรรมสำหรับเด็ก*. วิทยานิพนธ์ กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. ถ่ายเอกสาร.
- อมร เจริญเกษตร. (2546). *ทัศนะของประชาชนต่อการนำกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์มาใช้ในกระบวนการยุติธรรมไทย* สารนิพนธ์ กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ถ่ายเอกสาร.
- เอกธิชัย สอดศรี.(2547) “กระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์กับงานคุ้มครองผู้เป็นพยาน.” สารนิพนธ์มหาบัณฑิต คณะสังคมสงเคราะห์ศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- อังคณา บุญสิทธิ์. (2545). *ความยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ : กระบวนทัศน์ใหม่ในงานยุติธรรมทางอาญา*. เอกสารประกอบโครงการสัมมนาทางวิชาการ เรื่อง กระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ : ทางเลือกใหม่สำหรับกระบวนการยุติธรรมไทย. กรุงเทพฯ: ทำเนียบรัฐบาล.
- Claassen,Ron. (2000). *Four Options for Handling Conflict*. Retrieved November 18, 2010, from www.fresnu.edu/dept/pace.
- Karp, D.R. and Walther, L. (2001). *Community Reparative Boards: Theory and Practice*. in G.Bazemore and M. Schiff (eds), *Restorative Community Justice: Cultivating Common Ground for Victims, Communities and Offenders*. Cincinnati OH: Anderson.
- Maxwell,G.; & A.Morris. (1993). *Family,Victims and Culture: Youth Justice in New Zealand*. Wellington, New Zealand : Social Policy Agency and Institute of Criminology, Victoria University of Wellington.
- McCold, P., and Wachtel, B. (1998). *Restorative Policing Experiment: the Bethlehem Pennsylvania, Police Family Group Conferencing Project*. Pipersville, PA: Community Service Foundation.
- Roach, K. (2000, July). *Changing Punishment at the Turn of the Century: Restorative Justice on The Rise Canadian Journal of Criminology*. 249-80.
- Rodriguez, N. (2007). *Restorative Justice at Work: Examining the Impact of Restorative Justice Resolutions*. Juvenile Recidivism Crime Delinquency. n.p.
- Sherman, L.W., Strang, H.; & Woods, D.J. (2000). *Recidivism Patterns in the Canberra Reintegrative Shaming Experiments (RISE) (Final Report)*. Canberra: Center for Restorative Justice, Australian National University. Also available online at: Retrieved 15 October, 15 2009, from www.aic.gov.au/rjustice/riase/recidivism/index.html
- Shapland, J.; et al. (2007). *Restorative Justice: the views of victims and offenders*. Ministry of Justice Research Series 3/07.

- Stufflebeam,D.L. (2007). *CIPP EVALUATION CHECKLIST*. (Second Edition). Retrieved May 9, 2008, from http://wmich.edu/evalctr/checklists/cippchecklist_mar07.pdf.
- Stufflebeam, Daniel L.; & Shinkfield, Anthony J. (2007). *Evaluation Theory, Models, & Application*. San Francisco: John Wiley & Sons, Inc.
- Trankle, S. (2007). In the Shadow of Penal Law Victim–Offender Mediation in Germany and France. *Punishment & Society*. 9 (4): 395-415.
- Umbreit, M. S. (1994). *Victim Meets Offender: The Impact of Restorative Justice and Mediation*. Monsey, NY: Criminal Justice Press.
- Umbreit, M.S., Coates, R.B.; & Vos, B. (2000). The Impact of Restorative Justice Conferencing : A Review of 63 Empirical Studies in 5 Countries.
- Umbreit,Mark; & Fercello,Clavdia. (1999). “Client Evaluation of Family Group Conferencing in 12 Sites in the 1st Judicial District of Minnesota” Center for Restorative Justice and Mediation, School of Social Work, University of Minnesota.
- Wachtel,Ted . (1999). Restorative Justice in Everyday Life : Beyond the Formal Ritual. In *Reshaping Australian Institutions Conference : Restorative Justice and Civil Society*. The Australian National University. Canberra ,February.

แบบสอบถามเพื่อการวิจัย
แบบสอบถามสำหรับเจ้าหน้าที่สถานพินิจและที่ปรึกษากฎหมาย

เรื่อง การประเมินผลนโยบายการนำกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์โดยใช้วิธีการประชุมกลุ่มครอบครัวและชุมชน : ศึกษากรณีสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน เขต 2

คำชี้แจง : แบบสอบถามนี้เป็นส่วนหนึ่งของการทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง “การประเมินผลนโยบายการนำกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์โดยใช้วิธีการประชุมกลุ่มครอบครัวและชุมชน : ศึกษากรณีสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน เขต 2 “ หลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต คณะบัณฑิตวิทยาลัยมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ จึงใคร่ขอความร่วมมือจากท่านช่วยสละเวลาอันมีค่าในการตอบแบบสอบถามทุกข้อตามความเป็นจริงเกี่ยวกับตัวท่านและความคิดเห็นของท่าน ที่มีต่อนโยบายซึ่งข้อมูลดังกล่าวจะเป็นความลับ เพื่อเป็นประโยชน์ทางการศึกษาเท่านั้น จะไม่มีผลกระทบต่อท่านทั้งสิ้น

จึงขอให้ท่านได้โปรดตอบคำถามทุกๆ ข้อ ในแบบสอบถามให้ครบถ้วน
 ขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้ด้วย

(นางสาวอมรรัตน์ มารูปหมอก)

นิสิตหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต
 บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

ลำดับที่แบบสอบถาม □□□□

แบบสอบถาม

การประเมินผลนโยบายการนำกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์โดยใช้วิธีการประชุมกลุ่ม
ครอบครัวและชุมชน : ศึกษากรณีสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน เขต 2

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงใน หรือเติมข้อความลงในช่องว่างที่กำหนด

1. เพศ

1. ชาย
 2. หญิง

2. อายุ ..... ปี

3. สถานภาพสมรส

1. โสด
 2. สมรส
 3. อื่นๆ ระบุ.....

4. ระดับการศึกษา

1. ปริญญาตรี
 2. ปริญญาโท
 3. ปริญญาเอก
 4. อื่นๆ.....

5. ตำแหน่ง

- 1. ผู้อำนวยการสถานพินิจ
- 2. พนักงานอัยการ
- 3. พนักงานสอบสวน
- 4. พนักงานคุมประพฤติ
- 5. นักสังคมสงเคราะห์
- 6. นักจิตวิทยา

6. ระยะเวลาที่เริ่มปฏิบัติราชการจนถึงปัจจุบันเป็นเวลา

- 1. 1-5 ปี
- 2. 6-10 ปี
- 3. มากกว่า 10 ปีขึ้นไป

7. ประสบการณ์การในการปฏิบัติงานการประชุมกลุ่มครอบครัวและชุมชน

- 1. ไม่เกิน 1 ปี
- 2. มากกว่า 1 ปี - 2 ปี
- 3. มากกว่า 2 ปี

ส่วนที่ 2 ความคิดเห็นต่อยุทธศาสตร์การนำกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์โดยใช้วิธีการ
ประชุมกลุ่มครอบครัวและชุมชน

คำชี้แจง โปรดระบุความรู้ ทักษะของท่านในการปฏิบัติงาน โดยทำเครื่องหมาย ✓ หน้าข้อความใน
ช่องที่ตรงกับความรู้ ทักษะการปฏิบัติงานของท่านมากที่สุด

ข้อ	ข้อความ	ระดับความคิดเห็น				
		เห็นด้วย มากที่สุด	เห็น ด้วย มาก	เห็นด้วย ปาน กลาง	เห็นด้วย น้อย	เห็นด้วย น้อยที่สุด
	ด้านบริบท					
1.	การประชุมกลุ่มครอบครัวและชุมชนเป็นวิธีการฟื้นฟูเด็กและเยาวชนที่กระทำผิดเพื่อคืนคนดีสู่สังคม					
2.	การประชุมกลุ่มครอบครัวและชุมชนเป็นกระบวนการยุติธรรมทางเลือกที่เหมาะสมกับการแก้ไขปัญหาเด็กและเยาวชนกระทำผิดในปัจจุบัน					
3.	การประชุมกลุ่มครอบครัวและชุมชนเป็นวิธีการแก้ไขปัญหาเด็กและเยาวชนที่กระทำผิดทั้งทางร่างกาย จิตใจและสังคม					
4.	การประชุมกลุ่มครอบครัวและชุมชนเป็นการซ้ำเติมเด็กและเยาวชนที่กระทำผิด					
5.	การประชุมกลุ่มครอบครัวและชุมชนในสถานพินิจฯ มีแนวทาง รูปแบบและกระบวนการดำเนินงานที่ชัดเจนเหมาะสมกับสภาพสังคมไทย					
6.	การประชุมกลุ่มครอบครัวและชุมชน มีค่าใช้จ่ายจำนวนมาก					
7.	การประชุมกลุ่มครอบครัวและชุมชนในแต่ละครั้งมีการเมืองเข้าไปแทรกแซง					

ข้อ	ข้อความ	ระดับความคิดเห็น				
		เห็นด้วยมากที่สุด	เห็นด้วยมาก	เห็นด้วยปานกลาง	เห็นด้วยน้อย	เห็นด้วยน้อยที่สุด
8.	การประชุมกลุ่มครอบครัวและชุมชนมีความขัดแย้งทางความคิดเห็นในระหว่างการประชุมอยู่เป็นประจำ					
9.	การประชุมกลุ่มครอบครัวและชุมชนเป็นวิธีการที่ปกป้องเด็กและเยาวชนที่กระทำผิดมากเกินไป					
10.	การนำเด็กและเยาวชนที่เข้ารับการฝึกและอบรม จะทำให้สามารถกลับตนเป็นพลเมืองดีได้					
11.	เด็กและเยาวชนที่กระทำผิดไม่ร้ายแรงควรได้รับการเยียวยาด้วยการประชุมกลุ่มครอบครัวและชุมชนซึ่งเป็นกระบวนการทางเลือกแทนการฝึกอบรม					
12.	การนำเอาคว ามผิดทางอาญาที่เด็กและเยาวชนต้องโทษจำคุกไม่เกิน 5 ปีเข้าสู่การประชุมกลุ่มครอบครัวและชุมชนมีความเหมาะสมแล้ว					
13.	การประชุมกลุ่มครอบครัวควรเป็นเพียงกระบวนการเสริม เพื่อปรับแนวทางการลงโทษไม่ใช่เป็นกระบวนการหลักในการลงโทษ					
14.	การลงโทษตามกฎหมายที่มีอยู่ นับเป็นสิ่งที่เหมาะสมแล้วไม่จำเป็นต้องเอาการประชุมกลุ่มครอบครัวและชุมชนมาใช้แต่อย่างใด					
	ด้านปัจจัยนำเข้า					
15.	ความตั้งใจในการปฏิบัติงานของบุคลากรในการประชุมกลุ่มครอบครัวและชุมชนมีน้อย					

ข้อ	ข้อความ	ระดับความคิดเห็น				
		เห็นด้วยมากที่สุด	เห็นด้วยมาก	เห็นด้วยปานกลาง	เห็นด้วยน้อย	เห็นด้วยน้อยที่สุด
16.	บุคลากรในการดำเนินงานการประชุมกลุ่มครอบครัวและชุมชนไม่ได้สัดส่วนที่เพียงพอกับปริมาณคดีที่เพิ่มขึ้น					
17.	บุคลากรในการดำเนินงานการประชุมกลุ่มครอบครัวและชุมชนได้รับการฝึกอบรมการปฏิบัติงานเกี่ยวกับกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์อย่างต่อเนื่อง					
18.	การใช้งบประมาณการดำเนินงานประชุมกลุ่มครอบครัวและชุมชนไม่ค่อยมีประสิทธิภาพมากนัก					
19.	งบประมาณที่ได้รับจัดสรรเพื่อประชุมกลุ่มครอบครัวและชุมชนมีจำนวนน้อย					
20.	สถานพินิจฯ ได้รับการสนับสนุน สื่อ อุปกรณ์ เครื่องมือ และเอกสารในการประชุมกลุ่มครอบครัวและชุมชนอย่างเต็มที่					
21.	สื่อ อุปกรณ์ เครื่องมือ และเอกสารในการประชุมกลุ่มครอบครัวและชุมชนไม่ทันสมัยต่อสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลง					
22.	สถานที่ที่ใช้ในการจัดประชุมมีความสะดวกต่อการเดินทางของผู้เข้าร่วมการประชุมกลุ่มครอบครัวและชุมชน					
23.	เจ้าหน้าที่ของรัฐให้ความร่วมมือในการประชุมกลุ่มครอบครัวและชุมชนเป็นอย่างดี					
24.	ครอบครัวผู้กระทำผิดและผู้เสียหายให้ความร่วมมือในการประชุมกลุ่มครอบครัวและชุมชนเป็นอย่างดี					

ข้อ	ข้อความ	ระดับความคิดเห็น				
		เห็นด้วยมากที่สุด	เห็นด้วยมาก	เห็นด้วยปานกลาง	เห็นด้วยน้อย	เห็นด้วยน้อยที่สุด
25.	ชุมชนให้ความสำคัญต่อการมีส่วนร่วมในการประชุมกลุ่มครอบครัวและชุมชนน้อย					
26.	เจ้าหน้าที่มีการประชาสัมพันธ์ เผยแพร่ให้ความรู้เกี่ยวกับการประชุมกลุ่ม ครอบครัว และชุมชน เพื่อให้ผู้ที่เกี่ยวข้องได้มีความรู้ความเข้าใจ					
27.	กฎ ระเบียบที่เกี่ยวข้องการปฏิบัติงานไม่เอื้อต่อการประชุมกลุ่มครอบครัวและชุมชน					
	ด้านกระบวนการ					
28.	การประชุมกลุ่มครอบครัวและชุมชนเป็นวิธีการที่ใช้กับเด็กและเยาวชนที่กระทำ ความผิดไม่ร้ายแรง รู้เท่าไม่ถึงการณ์					
29.	หัวใจสำคัญของการประชุมกลุ่มครอบครัว และชุมชน ได้แก่ ครอบครัวและชุมชนเข้ามา มีส่วนร่วมในการรับผิดชอบ					
30.	การประชุมกลุ่มครอบครัวและชุมชนเป็นการ เปิดโอกาสให้ครอบครัว ชุมชน ทั้ง ฝ่าย ผู้เสียหาย และผู้กระทำผิด ได้เข้ามีส่วนร่วม ในกระบวนการยุติธรรม					
31.	การประชุมกลุ่มครอบครัวเป็นกระบวนการ ทำให้ฝ่ายผู้เสียหายเข้ามามีส่วนร่วมจัดการ กับความผิดที่เกิดขึ้นอย่างยุติธรรม					
32.	ผู้เสียหายมีส่วนสำคัญในการให้ข้อมูล เกี่ยวกับความทุกข์หรือความเสียหายที่ได้รับ เพื่อเรียกร้องสิทธิของตนเอง					

ข้อ	ข้อความ	ระดับความคิดเห็น				
		เห็นด้วยมากที่สุด	เห็นด้วยมาก	เห็นด้วยปานกลาง	เห็นด้วยน้อย	เห็นด้วยน้อยที่สุด
33.	เด็กและเยาวชนที่กระทำผิดต้องขอโทษสำนึกผิด แสดงความรับผิดชอบต่อผู้เสียหาย					
34.	ฝ่ายผู้เสียหายกับฝ่ายผู้กระทำผิด มีบทบาทเท่าเทียมกัน ไม่เกิดการได้เปรียบและเสียเปรียบ					
35.	เงื่อนไขและข้อตกลงที่ได้จากการประชุมสามารถชดใช้ความเสียหายที่เกิดขึ้นกับผู้เสียหายได้					
36.	บริการสังคมที่สถานพินิจฯ จังหวัดจัดให้เด็กและเยาวชนผู้กระทำผิดสามารถตอบสนองต่อความต้องการและการแก้ไขปัญหาลูกและเยาวชน					
37.	การทำกิจกรรมบริการสังคมที่สถานพินิจฯ จัดขึ้นแก่เด็กและเยาวชนที่กระทำผิดเพื่อชดใช้ความเสียหายแก่ผู้เสียหายขึ้นอยู่กับลักษณะการทำความผิด					
38.	ระยะเวลาในการทำกิจกรรมบริการสังคมมีวิธีการปฏิบัติที่แตกต่างกันขึ้นอยู่กับลักษณะการทำความผิด					
39.	สถานพินิจฯ จังหวัดสนับสนุนส่งเสริมบุคลากรในวิชาชีพต่างๆ ที่เกี่ยวข้องได้รับการเข้าร่วมอบรม สัมมนาให้มีความรู้ ความเข้าใจ มีความชำนาญเกี่ยวกับการประชุมกลุ่มครอบครัวและชุมชน					

ข้อ	ข้อความ	ระดับความคิดเห็น				
		เห็นด้วยมากที่สุด	เห็นด้วยมาก	เห็นด้วยปานกลาง	เห็นด้วยน้อย	เห็นด้วยน้อยที่สุด
40.	การประชุมกลุ่มครอบครัวและชุมชนเป็นกระบวนการยุติธรรมที่ทำให้เจ้าหน้าที่ไม่สามารถเรียกร้องผลประโยชน์จากคดีที่เกิดขึ้นได้					
41.	การประชุมกลุ่มครอบครัวและชุมชนเป็นกระบวนการยุติธรรมที่ทำให้เจ้าหน้าที่ดำเนินการหาผลประโยชน์ทางคดี ซึ่งไม่อาจตรวจสอบได้					
42.	ผู้บริหารสถานพินิจฯ จังหวัดตระหนักถึงการติดตามตรวจสอบเมื่อมีปัญหาข้อร้องเรียนในหน่วยงานว่าดำเนินการประชุมกลุ่มครอบครัวและชุมชนไม่โปร่งใส					
	ด้านประสิทธิภาพ					
43.	การประชุมกลุ่มครอบครัวและชุมชนสามารถ ชดเชยความเสียหายเป็นตัวเงินให้แก่ผู้เสียหายได้					
44.	การประชุมกลุ่มครอบครัวและชุมชนสามารถ บรรเทาความเสียหายทางด้านจิตใจให้แก่ผู้เสียหายได้					
45.	ฝ่ายเด็กและเยาวชนที่กระทำความผิดและฝ่ายผู้เสียหายพึงพอใจที่ใช้วิ ธีการประชุมกลุ่มครอบครัวและชุมชน					
46.	การประชุมกลุ่มครอบครัวและชุมชนเมื่อได้รับฟังความรู้สึกทั้งสองฝ่ายทำให้แต่ละฝ่ายมีความเห็นอกเห็นใจกัน					

ข้อ	ข้อความ	ระดับความคิดเห็น				
		เห็นด้วยมากที่สุด	เห็นด้วยมาก	เห็นด้วยปานกลาง	เห็นด้วยน้อย	เห็นด้วยน้อยที่สุด
47.	การประชุมกลุ่มครอบครัวและชุมชนสามารถแก้ไขฟื้นฟูเด็กและเยาวชนที่กระทำผิดด้วยการทำกิจกรรมอันเป็นสาธารณประโยชน์ได้ดีกว่าระบบงานยุติธรรมทางอาญาที่เน้นการลงโทษ					
48.	การประชุมกลุ่มครอบครัวและชุมชนสามารถลดปริมาณคดีขึ้นสู่ศาล					
49.	การประชุมกลุ่มครอบครัวและชุมชนสามารถลดงบประมาณค่าใช้จ่ายในการดำเนินคดี					
50.	ผู้ที่เกี่ยวข้องทุกฝ่ายมีบทบาทสำคัญในการดำเนินกลุ่มประชุมครอบครัวและชุมชนให้ประสบผลสำเร็จได้					
	ด้านผลกระทบ					
51.	ชุมชนให้โอกาสเด็กและเยาวชนกระทำผิดปรับปรุงตนเองเพื่อเป็นคนดีของสังคม					
52.	เงื่อนไข ข้อตกลงที่จัดขึ้นในการประชุมกลุ่มครอบครัวและชุมชน สามารถบรรเทาความเสียหายที่เกิดขึ้นกับผู้เสียหายได้					
53.	การประชุมกลุ่มครอบครัวและชุมชน ทำให้ฝ่ายเด็กและเยาวชนที่กระทำผิดและฝ่ายผู้เสียหายเกิดความปองดองกัน					
54.	การประชุมกลุ่มครอบครัวและชุมชนทำให้สังคมอยู่ร่วมกันด้วยความสมานฉันท์					
55.	การใช้การประชุมกลุ่มครอบครัวและชุมชนเป็นวิธีการที่สามารถแสวงหาผลประโยชน์จากคดีได้					

ข้อ	ข้อความ	ระดับความคิดเห็น				
		เห็นด้วยมากที่สุด	เห็นด้วยมาก	เห็นด้วยปานกลาง	เห็นด้วยน้อย	เห็นด้วยน้อยที่สุด
56.	การใช้วิธีการประชุมกลุ่มครอบครัวและชุมชนเป็นการเปลี่ยนแปลง กฎหมาย เพื่อช่วยเหลือเด็กและเยาวชนกระทำผิด					
	ด้านความยั่งยืน					
57.	ภายหลังจากการประชุมกลุ่มครอบครัวและชุมชนแล้ว เด็กและเยาวชนที่กระทำผิดเกิดความสำนึก ผิดชอบชั่วดี					
58.	เด็กและเยาวชนที่กระทำผิด ผู้เสียหายและครอบครัวได้รับการอำนวยความสะดวกจากกรมจากการพิทักษ์สิทธิเป็นอย่างดี					
59.	เด็กและเยาวชนที่กระทำผิด ผู้เสียหายจะได้รับการอำนวยความสะดวกความยุติธรรมค่อนข้างมาก					
60.	การประชุมกลุ่มครอบครัวและชุมชนเป็นการเสริมสร้างครอบครัวให้เข้มแข็ง					
61.	การประชุมกลุ่มครอบครัวและชุมชนเป็นวิธีการทำให้สังคมเกิดความสงบสุข					
	การขยายผล					
62.	สถานพินิจฯ จังหวัดมีการประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับระบบการประชุมกลุ่มครอบครัวและชุมชนให้ประชาชนทราบผ่านทางช่องทางสื่อสาร เช่น เว็บไซต์ วิทยุชุมชน โทรทัศน์ แผ่นพับ เป็นต้น					
63.	สถานพินิจฯ จังหวัดใช้นโยบายเชิงรุกณรงค์ให้มีการดำเนินการประชุมกลุ่มและครอบครัวกับเด็กและเยาวชนในหมู่บ้านแก่อาสาสมัครผู้นำชุมชน					

ข้อ	ข้อความ	ระดับความคิดเห็น				
		เห็นด้วยมากที่สุด	เห็นด้วยมาก	เห็นด้วยปานกลาง	เห็นด้วยน้อย	เห็นด้วยน้อยที่สุด
64.	การประชุมกลุ่มครอบครัวและชุมชนควรมีการใช้ในขั้นตอนก่อนเข้าสู่กระบวนการยุติธรรมในชุมชน					
65.	การประชุมกลุ่มครอบครัวและชุมชนควรมีการใช้ในขั้นตอนก่อนเข้าสู่กระบวนการยุติธรรมในโรงเรียน					
66.	การประชุมกลุ่มครอบครัวและชุมชนควรมีการใช้ในขั้นตอนก่อนเข้าสู่กระบวนการยุติธรรมก่อนฟ้องคดีในการดำเนินการของพนักงานสอบสวน อัยการ					
67.	การประชุมกลุ่มครอบครัวและชุมชนควรมีการใช้ในขั้นตอนหลังการพิจารณาคดีในการดำเนินการของกรมคุมประพฤติ					
68.	สถานพินิจฯ จังหวัดควรมี การเปลี่ยนแปลงสถานที่จัดการประชุมกลุ่มครอบครัวและชุมชนไปที่อื่น เช่น ประชาคมหมู่บ้าน วัด โรงเรียน เป็นต้น					
69.	สถานพินิจฯ จังหวัดควรมีจัดอบรมความรู้ทางวิชาการเกี่ยวกับการดำเนินงานการประชุมกลุ่มครอบครัวและชุมชนให้แก่ผู้เกี่ยวข้อง ประชาชนเพื่อสร้างเครือข่ายการนำนโยบายไปปฏิบัติ					
70.	สถานพินิจฯ จังหวัดควร จัดให้เจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติมีการดูงานในหน่วยงานที่เกี่ยวข้องด้านการดำเนินงานการประชุมกลุ่มครอบครัวและชุมชนทั้งในและต่างประเทศ					

คำชี้แจง โปรดกรอกข้อความแสดงความคิดเห็นของท่านลงในช่องว่าง

ส่วนที่ 3 ข้อเสนอแนะต่อนโยบายการนำกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์

1. จากการเข้าร่วมการใช้กระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์โดยวิธีประชุมกลุ่มครอบครัวและชุมชน ท่านพบปัญหาและอุปสรรคใดบ้าง

1.1.....

.....

1.2.....

.....

1.3.....

.....

2. ข้อเสนอแนะต่อแนวทางการพัฒนาการดำเนินกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์โดยวิธีประชุมกลุ่มครอบครัวและชุมชนมาใช้ในสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน

2.1.....

.....

2.2.....

.....

2.3.....

.....

3. ข้อเสนอแนะอื่นๆ

.....

.....

.....

.....

ขอขอบพระคุณในความร่วมมือ

แบบสอบถามเพื่อการวิจัย
แบบสอบถามสำหรับตัวแทนชุมชนหรือกรรมการสงเคราะห์
ผู้ปกครอง ผู้กระทำผิดและผู้เสียหาย

เรื่อง การประเมินผลนโยบายการนำกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์โดยใช้วิธีการประชุมกลุ่มครอบครัวและชุมชน : ศึกษากรณีสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน เขต 2

คำชี้แจง : แบบสอบถามนี้เป็นส่วนหนึ่งของการทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง “การประเมินผลนโยบายการนำกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์โดยใช้วิธีการประชุมกลุ่มครอบครัวและชุมชน : ศึกษากรณีสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน เขต 2 “หลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต คณะบัณฑิตวิทยาลัยมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ จึงใคร่ขอความร่วมมือจากท่านช่วยสละเวลาอันมีค่าในการตอบแบบสอบถามทุกข้อตามความเป็นจริงเกี่ยวกับตัวท่านและความคิดเห็นของท่าน ที่มีต่อนโยบายซึ่งข้อมูลดังกล่าวจะเป็นความลับ เพื่อเป็นประโยชน์ทางการศึกษาเท่านั้น จะไม่มีผลกระทบใดๆต่อท่านทั้งสิ้น และหวังเป็นอย่างยิ่งว่าคงได้รับความร่วมมือในการตอบแบบสอบถามจากท่านด้วยดี และขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

(นางสาวอมรรัตน์ มารูปหมอก)

นิสิตหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต
 บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

ลำดับที่แบบสอบถาม □□□□

แบบสอบถาม

การประเมินผลนโยบายการนำกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์โดยใช้วิธีการประชุมกลุ่ม
ครอบครัวและชุมชน : ศึกษากรณีสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน เขต 2

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

คำชี้แจง โปรดใส่เครื่องหมาย ✓ หน้าข้อความที่ตรงกับความเป็นจริงมากที่สุด โดยให้เลือกตอบ
เพียงข้อเดียว

1. เพศ

1. ชาย 2. หญิง

2. อายุ.....ปี

3. ระดับการศึกษา

1. ประถมศึกษา
 2. มัธยมศึกษาตอนต้น
 3. มัธยมศึกษาตอนปลาย
 4. ปริญญาตรี
 5. อื่นๆ.....

4. อาชีพ

1. พนักงานบริษัท
 2. รับราชการ
 3. รับจ้างทั่วไป
 4. ธุรกิจส่วนตัว
 5. อื่น ๆ ระบุ.....

5. ท่านมีความเข้าใจเกี่ยวกับกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์โดยใช้การประชุมกลุ่มครอบครัวและ
ชุมชนมากน้อยเพียงใด

1. มากที่สุด 2. มาก 3. พอใช้ 4. ไม่เข้าใจ

6. ท่านได้ทราบเรื่องเกี่ยวกับกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์โดยใช้การประชุมกลุ่มครอบครัวและชุมชนจากที่ใด

- 1. ไม่ทราบเลย
- 2. ทราบทาง
  - 2.1 วิทยุ
  - 2.2 โทรทัศน์
  - 2.3 หนังสือพิมพ์
  - 2.4 นิตยสาร วารสาร
  - 2.5 การสัมมนาทางวิชาการของกรมพินิจ
  - 2.6 การสัมมนาทางวิชาการของกระทรวงยุติธรรม
  - 2.7 จากการเข้าร่วมประชุมของสถานพินิจแต่ละจังหวัด
  - 2.8 ศึกษาด้วยตนเอง
  - 2.9 จากเอกสารเผยแพร่ทางวิชาการ
  - 2.10 อื่นๆ ระบุ.....

7. ท่านมีโอกาสได้เข้ามามีส่วนร่วมในการนำกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์โดยใช้การประชุมกลุ่มครอบครัวและชุมชนในสถานพินิจมากน้อยเพียงใด

- 1. มากที่สุด
- 2. มาก
- 3. พอใช้
- 4. ยังไม่มีส่วนร่วม

8. ถ้าท่านมีโอกาสได้เข้ามามีส่วนร่วมในการนำกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์โดยใช้การประชุมกลุ่มครอบครัวและชุมชนในสถานพินิจ ในฐานะใด

- 1. ในฐานะผู้นำชุมชน
- 2. ในฐานะคณะกรรมการสงเคราะห์เด็กและเยาวชน
- 3. ในฐานะผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับผู้กระทำผิด
- 4. ในฐานะผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับผู้เสียหาย

ส่วนที่ 2 ความคิดเห็นต่อนโยบายการนำกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์โดยใช้วิธีการประชุม
กลุ่มครอบครัวและชุมชน

ข้อ	ข้อความ	ระดับความคิดเห็น				
		เห็นด้วย มากที่สุด	เห็น ด้วย มาก	เห็นด้วย ปานกลาง	เห็น ด้วย น้อย	เห็นด้วย น้อยที่สุด
	ด้านบริบท					
1.	การประชุมกลุ่มครอบครัวและชุมชนเป็นวิธีการฟื้นฟูเด็กและเยาวชนที่กระทำผิดเพื่อคืนคนดีสู่สังคม					
2.	การประชุมกลุ่มครอบครัวและชุมชนเป็นกระบวนการยุติธรรมทางเลือกที่เหมาะสมกับการแก้ไขปัญหาเด็กและเยาวชนที่กระทำผิดในปัจจุบัน					
3.	การประชุมกลุ่มครอบครัวและชุมชนเป็นวิธีการแก้ไขปัญหาเด็กและเยาวชนที่กระทำผิดทั้งทางร่างกาย จิตใจและสังคม					
4.	การประชุมกลุ่มครอบครัวและชุมชนเป็นการซ้ำเติมเด็กและเยาวชนที่กระทำผิด					
5.	การประชุมกลุ่มครอบครัวและชุมชนในสถานพินิจฯ มีแนวทาง รูปแบบและกระบวนการดำเนินงานที่ชัดเจนเหมาะสมกับสภาพสังคมไทย					
6.	การประชุมกลุ่มครอบครัวและชุมชนมีค่าใช้จ่ายจำนวนมาก					
7.	การประชุมกลุ่มครอบครัวและชุมชนในแต่ละครั้งมีการเมืองเข้าไปแทรกแซง					
8.	การประชุมกลุ่มครอบครัวและชุมชนมีความขัดแย้งทางความคิดเห็นในระหว่างการประชุมอยู่เป็นประจำ					

ข้อ	ข้อความ	ระดับความคิดเห็น				
		เห็นด้วยมากที่สุด	เห็นด้วยมาก	เห็นด้วยปานกลาง	เห็นด้วยน้อย	เห็นด้วยน้อยที่สุด
9.	การประชุมกลุ่มครอบครัว และชุมชนเป็นวิธีการที่ปกป้องเด็กและเยาวชนที่กระทำผิดมากเกินไป					
10.	การนำเด็กและเยาวชนที่เข้ารับการฝึกและอบรม จะทำให้สามารถกลับตนเป็นพลเมืองดีได้					
11.	เด็กและเยาวชนที่กระทำผิดไม่ร้ายแรงควรได้รับการเยียวยาด้วยการประชุมกลุ่มครอบครัวและชุมชนซึ่งเป็นกระบวนการทางเลือกแทนการฝึกอบรม					
12.	การนำเอาความผิดทางอาญาที่เด็กและเยาวชนต้องโทษจำคุกไม่เกิน 5 ปีเข้าสู่อการประชุมกลุ่มครอบครัวและชุมชนมีความเหมาะสมแล้ว					
13.	การประชุมกลุ่มครอบครัวควรเป็นเพียงกระบวนการเสริมเพื่อปรับแนวทางการแก้ไขฟื้นฟู และเยียวยา ไม่ใช่เป็นกระบวนการหลักในการลงโทษ					
14.	การลงโทษตามกฎหมายที่มีอยู่นับเป็นสิ่งที่เหมาะสมแล้วไม่จำเป็นต้องเอาการประชุมกลุ่มครอบครัวและชุมชนมาใช้แต่อย่างใด					
	ด้านปัจจัยนำเข้า					
15.	สถานพินิจฯ จังหวัดมีการกำหนดวัน เวลา สถานที่ในการประชุมกลุ่มครอบครัวและชุมชนอย่างชัดเจน					

ข้อ	ข้อความ	ระดับความคิดเห็น				
		เห็นด้วยมากที่สุด	เห็นด้วยมาก	เห็นด้วยปานกลาง	เห็นด้วยน้อย	เห็นด้วยน้อยที่สุด
16.	ขนาดของห้องประชุมกลุ่มครอบครัวและชุมชนกับจำนวนผู้เข้าร่วมประชุมมีความเหมาะสม					
17.	ระบบเสียงในห้องประชุมกลุ่มครอบครัวและชุมชนมีความดัง ไม่มีเสียงสอดแทรก					
18.	แสงสว่างภายในห้องประชุมกลุ่มครอบครัวและชุมชนมีความสว่างที่เหมาะสม					
19.	ท่านได้รับเอกสาร ข้อมูลในการประชุมกลุ่มครอบครัวและชุมชนครบถ้วนก่อนเข้าร่วมการประชุม					
20.	การประชุมกลุ่มครอบครัว และชุมชนมีการจัดบริการน้ำดื่มและอาหารว่างให้กับผู้ร่วมการประชุม					
21.	สถานพินิจ จังหวัดมีงบประมาณค่าใช้จ่ายในการเดินทางเข้าร่วมประชุมให้แก่ผู้เสียหาย ผู้ปกครอง ผู้นำชุมชน					
22.	เจ้าหน้าที่สถานพินิจ จังหวัดมีความรู้ความสามารถในการถ่ายทอดความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับการประชุมกลุ่มครอบครัวและชุมชน					
	ด้านกระบวนการ					
23.	การคัดเลือกคดีที่เด็กและเยาวชนกระทำผิดเพื่อเข้าร่วมการประชุมกลุ่มครอบครัวและชุมชนมีความเหมาะสม					
24.	การคัดเลือกบุคคลเข้าร่วมประชุมกลุ่มครอบครัวและชุมชนมีความเหมาะสม					

ข้อ	ข้อความ	ระดับความคิดเห็น				
		เห็นด้วยมากที่สุด	เห็นด้วยมาก	เห็นด้วยปานกลาง	เห็นด้วยน้อย	เห็นด้วยน้อยที่สุด
25.	การเข้าร่วมประชุมกลุ่มครอบครัวและชุมชน เจ้าหน้าที่ตรวจสอบประวัติ ความประพฤติ สิ่งแวดล้อมเกี่ยวกับเด็กและเยาวชนภายใน ระยะเวลารวดเร็ว					
26.	ทุกคนที่เข้าร่วมประชุมมีบทบาทหน้าที่สำคัญ เท่าเทียมกันในการแสดงความคิดเห็น					
27.	เจ้าหน้าที่ให้เวลากับฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งในการ แสดงความคิดเห็นมากเกินไป					
28.	ระยะเวลาในการจัดประชุมกลุ่มครอบครัวและ ชุมชนมีความเหมาะสม					
29.	การจัดประชุมกลุ่มครอบครัวและชุมชนไม่ทำ ให้ท่านเสียเวลา					
30.	เจ้าหน้าที่สถานพินิจฯ จังหวัดให้บริการอำนวยความสะดวกกับผู้เข้าร่วมประชุมด้วยความ เต็มใจ					
31.	สถานพินิจฯ จังหวัดมีการติดตาม ประเมินผล การปฏิบัติตามข้อตกลงในการประชุม					
32.	บริการสังคมที่สถานพินิจฯ จังหวัดจัดให้เด็ก และเยาวชนผู้กระทำผิดสามารถตอบสนองต่อ ความต้องการ การแก้ไขปัญหาตามข้อตกลงใน การประชุม					
33.	สถานพินิจฯ จังหวัดมีมาตรการบังคับ หากเด็ก และเยาวชนไม่ปฏิบัติตามข้อตกลงของการ ประชุมกลุ่มครอบครัวและชุมชน					

ข้อ	ข้อความ	ระดับความคิดเห็น				
		เห็นด้วยมากที่สุด	เห็นด้วยมาก	เห็นด้วยปานกลาง	เห็นด้วยน้อย	เห็นด้วยน้อยที่สุด
	ด้านประสิทธิผล					
34.	การประชุมกลุ่มครอบครัวและชุมชน สามารถชดเชยความเสียหายเป็นตัวเงินให้แก่ผู้เสียหายได้					
35.	การประชุมกลุ่มครอบครัวและชุมชน สามารถบรรเทาความเสียหายทางด้านจิตใจให้แก่ผู้เสียหายได้					
36.	ฝ่ายเด็กและเยาวชนที่กระทำความผิดและฝ่ายผู้เสียหายพึงพอใจที่ใช้วิธีการประชุมกลุ่มครอบครัวและชุมชน					
37.	การประชุมกลุ่มครอบครัวและชุมชนเมื่อได้รับฟังความรู้สึกทั้งสองฝ่ายทำให้แต่ละฝ่ายมีความเห็นอกเห็นใจกัน					
38.	การประชุมกลุ่มครอบครัวและชุมชนสามารถแก้ไขฟื้นฟูเด็กและเยาวชนที่กระทำความผิดด้วยการทำกิจกรรมอันเป็นสาธารณประโยชน์ได้ดีกว่าระบบงานยุติธรรมทางอาญาที่เน้นการลงโทษ					
39.	การประชุมกลุ่มครอบครัวและชุมชนสามารถลดปริมาณคดีขึ้นสู่ศาล					
40.	การประชุมกลุ่มครอบครัวและชุมชนสามารถลดงบประมาณค่าใช้จ่ายในการดำเนินคดี					
41.	ผู้ที่เกี่ยวข้องทุกฝ่ายมีบทบาทสำคัญในการดำเนินกลุ่มประชุมครอบครัวและชุมชนให้ประสบผลสำเร็จได้					

ข้อ	ข้อความ	ระดับความคิดเห็น				
		เห็นด้วยมากที่สุด	เห็นด้วยมาก	เห็นด้วยปานกลาง	เห็นด้วยน้อย	เห็นด้วยน้อยที่สุด
	ด้านผลกระทบ					
42.	ชุมชนให้โอกาสเด็กและเยาวชนกระทำผิดปรับปรุงตนเองเพื่อเป็นคนดีของสังคม					
43.	เงื่อนไข ข้อตกลงที่จัดขึ้นในการประชุมกลุ่มครอบครัวและชุมชน สามารถบรรเทาความเสียหายที่เกิดขึ้นกับผู้เสียหายได้					
44.	การประชุมกลุ่ม ครอบครัวและชุมชน ทำให้ฝ่ายเด็กและเยาวชนที่กระทำผิดและฝ่ายผู้เสียหายเกิดความปองดองกัน					
45.	การประชุมกลุ่มครอบครัวและชุมชนทำให้สังคมอยู่ร่วมกันด้วยความสมานฉันท์					
46.	การใช้การประชุมกลุ่มครอบครัวและชุมชนเป็นวิธีการที่สามารถแสวงหาผลประโยชน์จากคดีได้					
47.	การใช้วิธีการประชุมกลุ่มครอบครัวและชุมชนเป็นการเปลี่ยนแปลง กฎหมาย เพื่อช่วยเหลือเด็กและเยาวชนกระทำผิด					
	ด้านความยั่งยืน					
48.	ภายหลังจากการประชุมกลุ่มครอบครัวและชุมชนแล้ว เด็กและเยาวชนที่กระทำผิดเกิดความสำนึก ผิดชอบชั่วดี					
49.	เด็กและเยาวชนที่กระทำผิด ผู้เสียหายและครอบครัวได้รับการอำนวยความสะดวกจาก การพิทักษ์สิทธิเป็นอย่างดี					
50.	เด็กและเยาวชนที่กระทำผิด ผู้เสียหายจะได้รับการอำนวยความสะดวกความยุติธรรมค่อนข้างมาก					

ข้อ	ข้อความ	ระดับความคิดเห็น				
		เห็นด้วยมากที่สุด	เห็นด้วยมาก	เห็นด้วยปานกลาง	เห็นด้วยน้อย	เห็นด้วยน้อยที่สุด
51.	การประชุมกลุ่มครอบครัวและชุมชนเป็นการเสริมสร้างครอบครัวให้เข้มแข็ง					
52.	การประชุมกลุ่มครอบครัวและชุมชนเป็นวิธีการทำให้สังคมเกิดความสงบสุข					
	การขยายผล					
53.	สถานพินิจ จังหวัดมีการป ระชาสัมพันธ์เกี่ยวกับระบบการประชุมกลุ่มครอบครัวและชุมชนให้ประชาชนทราบผ่านทางช่องทางสื่อสาร เช่น เว็บไซต์ วิทยุชุมชน โทรทัศน์ แผ่นพับ เป็นต้น					
54.	สถานพินิจ จังหวัดใช้นโยบายเชิงรุกทรงค์ให้มีการดำเนินการประชุมกลุ่มและครอบครัวกับเด็กและเยาวชนในหมู่บ้าน แก่อาสาสมัครผู้นำชุมชน					
55.	การประชุมกลุ่มครอบครัวและชุมชนควรมีการใช้ในขั้นตอนก่อนเข้าสู่กระบวนการยุติธรรมในชุมชน					
56.	การประชุมกลุ่มครอบครัวและชุมชนควรมีการใช้ในขั้นตอนก่อนเข้าสู่กระบวนการยุติธรรมในโรงเรียน					
57.	การประชุมกลุ่มครอบครัวและชุมชนควรมีการใช้ในขั้นตอนก่อนเข้าสู่กระบวนการยุติธรรมก่อนฟ้องคดีในการดำเนินการของพนักงานสอบสวน อัยการ					

ข้อ	ข้อความ	ระดับความคิดเห็น				
		เห็นด้วยมากที่สุด	เห็นด้วยมาก	เห็นด้วยปานกลาง	เห็นด้วยน้อย	เห็นด้วยน้อยที่สุด
58.	การประชุมกลุ่มครอบครัวและชุมชนควรมีการ ใช้ในขั้นตอนหลังการพิจารณาดีในการ ดำเนินการของกรมคุมประพฤติ					
59.	สถานพินิจฯ จังหวัดควรมีการเปลี่ยนแปลง สถานที่จัดการประชุมกลุ่มครอบครัวและ ชุมชนไปที่อื่น เช่น ประชาคมหมู่บ้าน วัด โรงเรียน เป็นต้น					
60.	สถานพินิจฯ จังหวัดควรมีจัดอบรมความรู้ทาง วิชาการเกี่ยวกับการดำเนินงานการประชุม กลุ่มครอบครัวและชุมชนให้แก่ผู้เกี่ยวข้อง ประชาชนเพื่อสร้างเครือข่ายการนำนโยบายไป ปฏิบัติ					

คำชี้แจง โปรดกรอกข้อความแสดงความคิดเห็นของท่านลงในช่องว่าง
ส่วนที่ 3 ข้อเสนอแนะต่อนโยบายการนำกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์

1. จากการเข้าร่วมการประชุมกลุ่มครอบครัวและชุมชน ท่านพบปัญหาและอุปสรรคใดบ้าง

1.1.....

.....

1.2.....

.....

1.3.....

.....

2. ข้อเสนอแนะต่อแนวทางการพัฒนาการดำเนินการในกลุ่มครอบครัวและชุมชนมาใช้ในสถานพินิจ
และคุ้มครองเด็กและเยาวชน

2.1.....

.....

2.2.....

.....

2.3.....

.....

3. ท่านได้รับประโยชน์อย่างไรบ้างจากการประชุมกลุ่มครอบครัวและชุมชน

3.1.....

.....

3.2.....

.....

3.3.....

.....

ขอขอบพระคุณในความร่วมมือ

ประวัตย่อผู้วิจัย

ประวัติย่อผู้วิจัย

ชื่อ ชื่อสกุล	นางสาวอมรรัตน์ มารูปหมอก
วันเดือนปีเกิด	31 ธันวาคม 2554
สถานที่เกิด	จังหวัดสุพรรณบุรี
สถานที่อยู่ปัจจุบัน	270 หมู่ 12 ตำบลพลับพลาไชย อำเภออู่ทอง จังหวัดสุพรรณบุรี 72160
ประวัติการศึกษา	
พ.ศ. 2543	สวัสดิการสังคมและสังคมสงเคราะห์ คณะศิลปศาสตร์ จากมหาวิทยาลัยเกริก
พ.ศ. 2554	ปริญญารัฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขานโยบายสาธารณะ จากมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

